

LOVEC

Revija za lovstvo, lovsko kinologijo in varstvo narave
Letnik XCII., št. 7–8
julij – mali srpan,
avgust – veliki srpan

Glasilo izdaja

Lovska zveza Slovenije

Priprava za tisk Delo Repro, d.d.
Tisk Euroadria, d.o.o., v Ljubljani
Poštnina je plačana pri pošti
1102 Ljubljana

UREDNIŠKI ODBOR:

Predsednik
Marjan Toš

Odgovorni urednik
Boris Leskovic

*Tomaž Burazer, Franc Černigoj,
Anton Križ, Ivan Kuljaj, Janko
Mehle, Boštjan Pokorny, Lojze
Števanec in Branko Vasa*

Lektorica in korektorica

Marjetka Šivic

Tehnični urednik Milan Samar

Tajnica uredništva Eva Strajnar

Lovec izhaja praviloma vsak mesec.
Ta številka je izšla v 24.000 izvodih.
Po zakonu o DDV je glasilo LOVEC
obdavčeno po 8,5% stopnji.

**Besedila za objavo obvezno
pošljite tudi po e-pošti** (ali na
disketi + izpis), uradne dopise,
potrjene z žigom in podpisom odgo-
vorne osebe ZLD/LD, in **fotografi-**
je pa v originalu ali na CD. Pripišite
tudi svojo telefonsko številko.

*Nenaročenih rokopisov in fotografij
ne vračamo!*

Uredništvo glasila Lovec
Župančičeva 9 – p.p. 505
1001 Ljubljana
e-mail: lovce@lovska-zveza.si
Tel.: (01) 24-10-922
Faks: (01) 24-10-927
Predstavitvene strani LZS:
<http://www.lovska-zveza.si>

Cene malih oglasov:

do 15 besed 4 €,

od 15 do 25 besed 5 €,

od 25 do 30 besed 6 €.

Za vsako nadaljnjo besedo 0,2 €.
Male oglase je treba poslati pisno
in plačati vnaprej na transakcijski
račun Lovske zveze Slovenije,
Župančičeva 9, Ljubljana,
pri NLB, d.d., Ljubljana:
02010-0015687097.

IZ VSEBINE:

M. Gselman:	Uspeh bo mogoče doseči le s složnim delom in dobrimi nameni!	348
M. Toš:	Hoteti, vedeti in – znati!	349
IZ DNEVNEGA TISKA		350
MENJA IN PREDLOGI		352
M. Kumelj:	Ničesar ne naredimo jezni (2)	352
I. Jelenko, K. Jerina,		
B. Pokorny:	Divji prašič in škoda v kmetijski krajini	355
J. Hartman:	Nürnbergski sejem orožja IWA 2009 – največji doslej	359
B. Skumavc:	Kje in kdaj se bodo svinčene šibre umaknile okoli prijaznejšim?	362
J. Weber:	Slovenska lovska kultura v Štrekljevi zbirki pesmi in na panjskih končnicah	365
T. Beci:	Nutrija ali bobrovka	369
R. Erhatič Širnik:	Kaj vse so o divjadi, lovu in lovcih pisali časopisi na Kranjskem ...	372
PO LOVSKEM SVETU		373
B. Leskovic:	Nagrada CIC Edmond Blanc za leto 2009 španskemu rezervatu za divjad Gredos	373
J. Mehle:	Na kratko iz tujega tiska	374
LOVSKO PRIPOVEDNIŠTVO		375
Š. Kutoš:	Pomladanski večer na Barju	375
L. Števanec:	Divji lovec	377
LOVSKA ORGANIZACIJA		378
B. Leskovic, M. Toš:	Odprije spominske plošče dr. Stanku Bevku	378
B. Leskovic:	Letni Občni zbor Lovske zveze Slovenije	379
G. Bolčina:	Letošnja tečaja za lovske čuvaje v Celju in na Bledu	380
Z. Mastnak:	V Celju sedeminosemdeset novih lovskih čuvajev	381
F. Rotar:	Natura viva 2009 na Češkem – z našo udeležbo	382
F. Rotar:	Češko-moravska lovska zveza	384
F. Rotar:	Vrhunske lovske trofeje na Češkem	384
B. Krže:	Pregled upravljanja s parkljesto divjadjo v Primorskem LUO leta 2008	385
B. Krže:	Pregled odstrela za lovsko okrožje Brda (Colio)	386
F. Koščak:	Pregled gojitve in odstrela jelenjadi v Notranjskem LUO leta 2008	387
M. Velkovich:	V ZLD Ljubljana 29 novih lovcev	388
F. Ekar:	LD Jezersko pogreša upoštevanje njihovega mnenja	388
O. Bakal:	Letos LD Gornja Radgona praznuje 60-letnico	389
M. Gselman:	Srečanje lovcev LD Pobrežje in kmetov	390
J. Marhl:	Bazenska lovska razstava na Kapli	390
F. Rotar:	Nova in stara vodstva koroških LD	391
F. Šetina:	Sodelovanje lovcev s srednješolci	392
A. Mogu:	Sodelovali v čistilni akciji	392
S. Smolič:	Gojitvena dela v revirjih LD Mirna	392
M. Romano:	Tekmovalno pristreljevanje risanic v Ušjah	393
J. Vrdoljak:	Strelsko prvenstvo ZLD Prekmurje	393
F. Ornik:	V lovskem strelstvu LGB Lenart »nič novega«	394
MLADI PIŠEJO		395
JUBILANTI		395
LOVSKI OPRTNIK		397
M. Krofel, K. Jerina:	Dogodki, povezani z medvedom Rožnikom	397
F. Koščak:	Človeška solidarnost se ni izneverila	398
F. Rotar:	Zametni bas kotuljskega lovskega pevca	398
F. Novak:	Dva decembrska lova na prašiče v Smuki	399
E. Mihevc:	Fotografska razstava Dana Briškega	401
E. Mihevc:	Virna – kraljica vode	401
L. Števanec:	Staranje	402
B. Žerdin:	Jauševac iz Logarovcev si je uredil mini »lovski muzej«	403
V SPOMIN		404
LOVSKA KINOLOGIJA		405
M. Žigon:	Krvosledniška dejavnost vodnikov psov krvosledcev v minulem letu (2008)	405
M. Toš:	Mariborski lovski kinologi bodo že jeseni na svojem	406
A. Opeka:	Tri desetletja cerkniških lovskih kinologov	407
A. Reberc:	Kinološke prireditve – na kaj vse naj pazimo?	407
I. Lovrenčič:	Istrski brak (nadaljevanje)	408
KZS:	Predvidena legla	409

SLIKA NA NASLOVNICI:

Divji prašič – *Sus scrofa*

Foto: M. Artnak - Grča

OBVESTILO UREDNIŠTVA

Bralce in sodelavce glasila Lovec obveščamo, da bo pisarna uredništva od 6. do 31. julija 2009 zaprta zaradi rednega letnega dopusta.

Uredništvo glasila Lovec

LOVNE DOBE:

Ur. list, 101/17. 9. 2004

Srna

srnjak, lanščak:

1. 5.–31. 10.

srna, mladiči obeh spolov:

1. 9.–31. 12.

mladica:

1. 5.–31. 12.

Navadni jelen

jelen:

16. 8.–31. 12.

košuta, teleta obeh spolov:

1. 9.–31. 12.

junica, lanščak:

1. 7.–31. 12.

Damjak

damjak:

16. 8.–31. 12.

košuta in teleta obeh spolov:

1. 9.–31. 12.

junica, lanščak:

1. 7.–31. 12.

Mufon

oven, lanščaki obeh spolov in

jagnjeta obeh spolov:

1. 8.–28. 2.

ovca:

1. 8.–31. 12.

Gams

kozel, koza, kozlički obeh spolov,

enoletni obeh spolov:

1. 8.–31. 12.

Kozorog

kozel, koza, kozlički obeh spolov,

enoletni obeh spolov:

1. 8.–31. 12.

Divji prašič

merjasec:

1. 4.–31. 1.

svinja:

1. 7.–31. 1.

ozimci in lanščaki obeh spolov:

1. 1.–31. 12.

Poljski zajec

1. 10.–15. 12.

Kuna belica, kuna zlatica

1. 11.–28. 2.

Jazbec

1. 8.–31. 12.

Lisica

1. 7.–15. 3.

Rakunasti pes (enok)

1. 8.–31. 3.

Navadni polh

1. 10.–30. 11.

Alpski svizec

1. 9.–30. 10.

Pižmovka

1. 8.–31. 3.

Nutrija

1. 1.–31. 12.

Fazan

1. 9.–15. 1.

Poljska jerebica (gojena)

1. 9.–15. 11.

Raca mlakarica

1. 9.–15. 1.

Soja

20. 8.–28. 2.

Sraka

1. 8.–28. 2.

Siva vrana

10. 8.–28. 2.

Uspeh bo mogoče doseči le s složnim delom in dobrimi nameni!

Komisija LZS za lovsko kinologijo pri LZS se je lani sestala na štirih sejah. Že po prvi seji sem spoznal, da nas čaka veliko težkega in nevhvaležnega dela. Nisem pa si mislil, da nam bo od starih in uveljavljenih kinologov, ki naj bi tudi sami skrbeli za razvoj slovenske kinologije, vrženih toliko polen pod noge in da bodo na tiste, ki delamo, sejali toliko negativne energije! Zakaj ne svetujejo in pomagajo z nasveti? Kljub odklonilnemu odnosu nekaterih me volja, želja in izziv, da storim tudi nekaj pozitivnega na področju dela, zame manj znanem, niso minili. Kljub očitkom, da nisem primeren za to funkcijo in da sem postavljen zgolj po »politični liniji«, sem poskušal nadaljevati zamišljeno in načrtovano pot. Ob pomoči nekaterih lovsko-kinoloških prijateljev mi je to tudi v veliki meri uspelo. Zanesljivo lahko trdim, da se je na področju kinologije v zadnjem letu vseeno veliko naredilo.

Takoj po imenovanju članov komisije za lovsko kinologijo so z vseh strani kar deževale kritike na Pravilnik o uporabi lovskih psov v lovišču (objavljen v UL RS, 98/2002). Čeprav ga je takrat pripravila t. i. »stroka«, je po mnenju nekaterih kinologov slab in neuporaben. Glede na vse kritike na vsebino tega pravilnika smo se na drugi seji razširjene komisije sestali s predstavniki LKD in klubov (oz. pasemskih organizacij) ter se dogovorili, naj predstavniki vzrejnih komisij (VK) za pasemsko skupino, ki jo zastopajo, pripravijo pisne predloge za potrebne spremembe pravilnika. Čeprav smo za to namenili dovolj časa (vse poletne mesece), do dogovorjenega datuma to ni bilo opravljeno, saj nismo prejeli skoraj nobenega uporabnega pisnega predloga, na temelju katerega bi lahko predlagali spremembo veljavnega pravilnika. Na drugi, razširjeni seji sem ponovno doživel hladen tuš. Tokrat s strani Kinološke zveze Slovenije (ki je razvojno nastala prav iz lovske kinologije), ki mi je očitala, da kot predsednik sploh nimam pristojnosti za sklicevanje njihovih strokovnjakov oz. predstavnikov VK (čeprav v ZDLov - 1 natančno piše, da za lovsko kinologijo skrbi Lovska zveza Slovenije (21. člen, 3. odstavek, točka 4.)). Po burni razpravi med člani komisije LZS in predstavnikov organov KZS smo se predstavniki VK in kinoloških sodnikov v prisotnosti takratnega podpredsednika KZS Angela Vidmarja dogovorili, da bomo z začetim delom nadaljevali, saj samo razprava in odkriti pogovori med lovsko organizacijo in kinološko stroko lahko privedejo do zelenega uspeha in napredka. Že čez nekaj tednov je kot strela z jasnega tudi med lovskimi kinologi odmevala vest o katastrofalnem stanju na KZS, posledica česar je bilo: sklic izrednega občnega zbora KZS, odstop dotodanjega predsednika KZS in razpis novih volitev. Ker je bilo o vseh zadevah več kot obširno objavljeno v Kinologu in tudi drugih sredstvih javnega obveščanja, uredništvo Lovca ni želelo s svojimi komentarji in povzemanjem polemik še dodatno oteževati zaskrbljujočega stanja v slovenski kinologiji. Res pa je, da je naša komisija – poleg svojega temeljnega dela – na dveh sejah precej časa namenila tudi problematiki na KZS in skušala prispevati k rešitvi zapleta v korist celotne kinologije in ne zgolj osebnim interesom posameznikov, kot je bila očitna praksa dotlej.

V organizaciji lovskih kinoloških društev (LKD), pasemskih organizacij za lovske pse in VK so bile lani ob odličnem sode-

lovanju posameznih upravljavcev lovišč opravljene vse predvidene preizkušnje in tekme lovskih psov. LZS je finančno poskrbela samo za prireditve, ki so bile zajete v načrtu dela za leto 2008, in za katera so bila poročila z vsemi računi (prilogami) pravočasno posredovana na LZS. Omeniti moram tudi pobudo komisije, ki so jo podprle vsa LKD in pasemske organizacije, o enotni članarini za kinologijo v Sloveniji (5 € na lovca), ki naj bi jo zbrali od članov skupaj s članarino za LZS. Žal pa kljub prizadevanju in obširni obrazložitvi komisije LZS za lovsko kinologijo na UO LZS predlog ni bil sprejet.

Menim, da je naj bolj žalostno in zaskrbljujoče dejstvo, da nekateri člani UO LZS menijo, da za tak prispevek za lovsko kinologijo sploh ni potrebe, saj nekateri uslug lovskih psov sploh ne potrebujejo ... Komentar je res odveč; zapisal sem ga vseeno v razmislek vsem bralcem (na to bi bilo zanimivo slišati tudi kakšen komentar lovske inšpekcije). Zanima me, kako taki lovci, ki so postavljeni v vodstvene organe LZS, lovijo v svojih LD, saj je o vlogi lovskih psov in članstva zakonodaja popolnoma jasna!

Naj se še enkrat vrnem k Pravilniku o uporabi lovskih psov v loviščih. Morda res niso vsa določila najboljša in so potrebni določeni popravki, je pa to edini veljavni dokument in ga je treba obvezno upoštevati in se po njem ravnati ne glede na

to, kakšen je (tudi zaradi že omenjenega mnenja nekaterih članov UO LZS).

Upam, da smo leta 2008 s svojim delom le upravičili pričakovanja lovskih kinologov, če ne v celoti, pa vsaj delno. Skeptikom pa smo pokazali, da lovske kinologije ne bomo vodili zgolj politično, ampak bomo delali z roko v roki, kjer nam bo pomagala stroka. Iskreno si tudi sam želim, da bi se razmere na KZS čim prej uredile in da bo izvoljeno dobro novo vodstvo. Lovska kinologija naj si pridobi mesto v KZS, ki ji pripada in ga je nekoč že imela, in naj nadaljuje začeto delo, razvije naj se spet dobro sodelovanje med KZS in LZS v korist divjadi, lovske kinologije, naših požrtvovalnih lovcev - kinologov in naše narave.

Komisija LZS za lovsko kinologijo bo s svojim delom nadaljevala po poti, ki si jo je določila, ker sem prepričan, da je pravilna in konstruktivna. Še naprej bomo po potrebi na seje komisij vabili tudi kinološke strokovnjake za posamezna področja dela. Upamo, da nam bodo konstruktivno pomagali; skupaj z roko v roki bomo utirali pot lovski kinologiji in lovskim kinologom v LD na mesto, ki ji/jim pripada. Zgolj s »kritikanstvom« ne bo nič bolje! Bomo skupaj lahko spet prišli kdaj na mesto, ki smo ga nekdanje že imeli? Žal pa bo treba v nekaterih glavih, tudi funkcionarskih, nekatere zadeve postaviti le na pravo mesto. Če ne drugače, v nekaterih LD tudi s pomočjo lovskega inšpektorja.

Marjan Gselman,
predsednik Komisije LZS za lovsko kinologijo

P.S.: Razveseljivo je, da so se medtem razmere na Kinološki zvezi Slovenije uredile (dobili smo novo vodstvo, nov UO KZS, ki se je že sestal na dveh sejah, imenovane so bile vse komisije, ki so začele z delom). Menim, da so zagotovljene vse možnosti, da bosta obe organizaciji lahko složno delovali tudi glede napredka lovske kinologije. – M. G.

Foto: B. Habjan

Uredniška kolumna

HOTETI, VEDETI IN - ZNATI!

Potem ko smo dodobra zakoličili program praznovanja stoletnice izhajanja našega glasila in se dogovorili za programske poudarke praznovanja, smo pred dnevi prejeli še nadvse prijazno pisanje iz kabineta predsednika republike dr. **Danila Türka**. Zaposlili smo ga namreč za pokroviteljstvo nad svečano akademijo ob stoletnici Lovca, ki bo 22. januarja prihodnje leto v veliki dvorani SNG Maribor, ki ga je predsednik z zadovoljstvom sprejel. To je za naše uredništvo, vodstvo LZS in celotno lovsko organizaciji veliko priznanje na najvišji ravni. Predsednik republike je velika avtoriteta, mož z ugledom in spoštovanjem, ki spoštuje slovensko tradicijo in izjemno ceni delovanje civilne družbe. In lovska organizacije je njen pomemben del, saj nas je več kot 22.000, ki še vedno znamo s prostovoljnimi delom opraviti številne naloge. Lovstvo je kljub občasnim kritikam (takšnim, ki vzdržijo, in onim, ki težko »pijejo vodo«) pomemben člen civilne družbe na Slovenskem in zlasti aktivni del celovitih naravovarstvenih prizadevanj. K vsemu temu je v lovski in širši javnosti mnogo pripomoglo tudi naše glasilo, ki počasi vstopa v stoto leto izhajanja. Zato smo resnično veseli predsednikove odločitve, da je prevzel pokroviteljstvo nad osrednjim dogodkom tega praznovanja, da pozdravi in nagovori udeležence akademije ter se osebno sreča s predstavniki zelene bratovščine. To nam je v posebno čast in priznanje in je najbrž rezultat vrednotenja vloge in poslanstva Lovca nekoč in danes. Da je revija vedno deležna tudi družbene pozornosti in celo znanstvene kritike, dokazujejo objave naših uglednih znanstvenikov (na primer dr. **Janka Šlebingerja**) o njeni navzočnosti na slovenski publicistični sceni od leta 1910. Slovenskim bibliotekarjem Lovca sploh ni neznan, spoštljivo ga uvrščajo med pomembne edicije, celo med tiste, ki so uvrščene na literarne police. Vse to je v prid zgodovinski vrednosti revije, ki sodi med najstarejše na Slovenskem in globoko zakoreninjene v kar nekaj generacij naročnikov oz. bralcev. To pa je velika »stvar«, vredna posebnega spoštovanja. Marsikdaj je bil Lovec edini lovski medij in učno sredstvo za mnoge generacije, ki so se učile znanja in veščin, ki so iskale in požirale teoretično znanje, da bi lahko učinkoviteje ravnale v praksi. »*Stati inu obstat*« ali, še bolje, hoteti, vedeti in znati! V tem je bistvo poslanstva, ki bo slej ko prej dobilo tudi primerno zgodovinsko sodbo. Dandanes je mladim to težko dopovedati, saj smo v času ene same globalne »komunikacijske transferzale«, a še ne dolgo tega ni bilo. Lovec je bil izjemno iskano čtivo in prav zato se njegove zgodovine ne smemo sramovati. A da ne bom znova napačno razumljen, s 100-letnico Lovca ne povečujemo preteklosti in se nanjo slepo ne naslanjamo, pač pa iz nje črpamo izročilo za danes in predvsem za jutri. To naj ne bo razumljeno kot nostalgija za časi, ki se ne morejo več vrniti (in jasno nam je, da se kolo zgodovine vrti le naprej, kar je edino prav in pošteno), pač pa kot spoštovanje svojih korenin. Kdor ne spoštuje preteklosti, ni vreden prihodnosti!

V prejšnji številki sem izpostavil zgodbo o nesrečni psički Kori. Epiloga ne poznam, vendar me zanima ... Lahko pa vesoljni slovenski lovski javnosti predstavim svetel primer pozitivne prakse, ki bi ga v podobnih zgodah celo lahko uporabili. Starešina ene od LD, ki naj bi v svojih vrstah imeli morebitnega storilca nečednega dejanja, je prizadetega povabil na občni zbor in ga prosil, naj pred vsemi navzočimi javno pokaže na tistega, ki naj bi streljal na psičko in mu grozil. Ni ga spoznal in ni s prstom pokazal na nobenega. Prehitro sklepanje in naglo obsojanje očitno nista dobri metodi! Tako se je LD oprala madeža, ki ji je bil po krivici pripet, čeprav je mogoče sprejeti tudi pripombo, da prav vseh članov ni bilo na občni zbor. A to so že malenkosti, pomembnejša je volja, ki jo je pokazal starešina. Kako tudi ne, saj je to mož, ki ve, kako se streže v sodobnem lovstvu. In takšnih pokončnih, odločnih mož nam manjka! Ljudi, ki z dejanji, znanjem in odločnostjo stopajo iz sivine povprečnosti v modrino uspešnosti. In ki preprosto vedo, kako se danes piše lovska zgodba v praksi. Za naslednjih sto let – ali pa tudi ne!

Dr. Marjan Toš

Foto: L. Skvarča – Diana

NA KOČEVSKEM MOTORIST ZADEL SRNO

Dolenjski list, 3. 5. 2009. – Helikopterska ekipa nujne medicinske pomoči je v zadnjih dneh pogosto nad južno Slovenijo. Po včerajšnjem posredovanju v Gradacu so tokrat posredovali še pri naselju Štalcerji v kočevski občini. Po poročanju Regijskega centra za obveščanje se je pri Štalcerjih, na priljubljeno trasi slovenskih motoristov med Kočevjem in mejnim prehodom Petrina, nekaj po 11. uri poškodoval motorist, ki je trčil v srno. Na kraj nesreče je odletel helikopter Slovenske vojske z dežurno ekipo reševalcev, ki je ponesrečenca odpeljal na zdravljenje v ljubljanski klinični center.

VEČERNI FOTOLOV NA BUKOVI GORI

Dolenjski list, 6. 5. (Vinko Kukman). – Loška stena nad dolino Kolpe v bližini Osilnice je čudovit delček neokrnjene narave, kjer lahko doživimo marsikaj lepega. Stena je edinstveno naravno okolje za številne rastlinske in živalske vrste. Če bomo imeli srečo, bomo naleteli na medveda ali kolonijo gamsov, poziral nam bo tudi kakšen

primerek modrasa, spomladi pa bomo občudovali še narcise.

Bukova Gora je nekdajna kočevska vas v bližini Koprivnika. Od nekdaj naseljene in kultivirane krajine je ostalo bore malo: samo ruševine hiš, ostanki vodnjakov in ruševina cerkvice pričajo, da so tod nekdaj živeli ljudje. Gozd si nezadržno jemlje nazaj tisto, kar so v šestih stoletjih bivanja nemški Kočevjarji obdelovali in vzdrževali.

LOVCI IN RIBIČI SKUPAJ ZA NARAVO

Mag, 18. 5. (Borut Tavčar). – Lovci in ribiči so na ladjici, ki je priplula do novega Krajinskega parka Ljubljansko barje, podpisali sporazum o sodelovanju, ki sta ga pozdravila **Andrej Drašler** z Ministrstva za kmetijstvo in **Janez Kastelic** z Ministrstva za okolje in prostor. »Brez čistih vod ni življenja,« je dejal predsednik ribiške zveze **Borut Jerše**. »Lovci imamo v svojih vrstah 2.400 lovskih čuvajev in smo edini na terenu sedem dni na teden in 24 ur na dan,« je prepričan **Lado Bradáč**, podpredsednik LZS. Podobno je z ribiškimi čuvaji. Zakonodaja dopušča možnost, da bi lahko lovski in ribiški čuvaji opravljali tudi nadzorno službo v parku,

vendar letos za to v proračunu ni denarja.

Obe zvezi želita, poroča **Vanja Brkič** v Dnevniku, da bi tovrstne sporazume podpisali še z drugimi naravovarstvenimi organizacijami. Predsednik Lovske zveze Slovenije (LZS) **Srečko Feliks Krobe** je v nagovoru navedel primer »zelenih mostov«: LZS je lani pripravila vso dokumentacijo, zanjo odštela 12.000 €, da bi država kandidirala za sredstva v projektu Life. Na zaprosilo pa niso prejeli niti enega pisma o nameri, da ga je država pripravljena podpreti. Toda »zeleni mostovi so stvar države,« je vztrajal Krobe. LZS, nevladna organizacija, bo do novembra še počakala, kaj bo storila država ...

»NEKULTURNI« LOVCI NA NANOSU

Dnevnik, 9. 5. – Marko Bratina se je kot starešina LD Nanos javno opravičil udeležencem spominske slovesnosti na Nanosu zaradi nevšečnosti s članom LD Nanos in dodal, da meni, da je skrajno nepravilno, da po izjemah sodimo večino. Na dan proslave, ki je potekala v bližini lovskega doma, je večina lovcev mirno spremljala prireditve, le skupina ljudi, odmaknjena od dogajanja na proslavi, pa

je praznovala jubilejni rojstni dan enega izmed članov in torej niso bili udeleženci proslave, a tudi niso bili proti njej.

MEDVED V SAVINJSKI DOLINI

Delo, 25. 5. (P. B.). – Lovci in gozdarji od petka opozarjajo prebivalce Savinjske doline, naj bodo med opravili in sprehodi v gozdovih glasni, pse pa naj imajo obvezno na povodcih. Na tamkajšnjem območju so namreč tiste dni večkrat opazili medveda. Za varovalno ogrado so ga videli tudi vozniki na avtocesti v bližini cestninske postaje. Njegovo gibanje so ob koncu tedna spremljali lovci iz LD Vransko in Tabor, ki domnevajo, da je medved iskal prehod pod avtocesto in da bo pot nadaljeval proti Zasavju.

Jure Nagode je v Dnevniku poročal, da so kakšen dan prej medveda opazili na desnem bregu Save blizu trboveljske elektrarne. **Dejan Kovač** je v istem časniku dodal: »Zakaj bi kogar koli vznemirila javna usmritev medveda, če postajamo imuni za vsa javno razgaljena izživiljanja nad ljudmi?« S potovanjem po jugu Afrike namreč ve, da so divje živali, ki se preveč navadijo na človeka, obsojene na smrt.

Komentator Dela, **Boris Jež**, bogat z vsakršnimi bodicami, pa je v Sobotni prilogi jedrnat zapisal: »Francija velja za eno najbolj ekološko 'ozaveščenih' držav, vendar ne premore niti enega medveda. Niti enega volka. Slovenija – ta z vidika Pariza – nekaj transilvanska deželica, pa ima oboje. In ko tu ustrelimo kakšnega volka, nemudoma popeni **Brigitte Bardot**, češ, glejte, kakšni barbari so to! Kam pa so izginili francoski medvedje in volkovi? V lonce?«

DRŽAVA ŠČITI DIVJAD, ŠKODE PA NE PLAČUJE

Delo, 25. 5. (Blaž Močnik). – Država samo izjemoma izplačuje odškodnino za škodo, ki jo pri nas povzročajo zavarovane (zaščitene) vrste divjadi. V tolminski območni enoti ZGS so lani popisali 95 primerov škode, ki jo povzročajo medved, volk in ris, v skupni vrednosti 35.000 €. »Vse lastnike, ki imajo škodo, napotimo neposredno na ministrstvo,« je pojasnil vodja območne enote **Marko Janež**. Na Ministrstvu za okolje so pojasnili zgolj to, da je minister **Karl Erjavec** podpisal pogodbo, ki ureja dnančne obveznosti okoljevarstvenega ministrstva do GZS, niso pa odgovorili, zakaj niso plačali odškodnin in stroškov.

VOLK SAMOTAR ZADAVIL MRKAČA

Slovenske novice, 27. 5. (Boštjan Fon). – Volk samotar, ki so ga lani iskali pod Debelim vrhom nad poključsko planoto, se je krvavo vrnil v Podjelje na bohinjski strani Poključke. **Angelci** in **Anton Soklič**, ki sta pustila službo in živita le od kmetovanja in kmečkega turizma, je volk pokončal ovna, ki je bil v čredi le nekaj dni. »Birokrati iz doline se ne potrudijo v hrib, da bi popisali škodo, čeprav vedo, da odškodnine zgolj po policijskem zapisniku ne izplačujejo,« je dejal pisec sestavka. »So ljudje na Poključki varni, ko tam že lomasti medved in se spreha volk?« še dodajajo vprašanje, ki prihaja iz stiske ljudi.

Večer je objavil zanimiv sestavek o medvedih, ki se jeseni pogosto preselijo iz strjenjenih gozdnih območij v človekovo bližino in zahajajo po hrano na njive ter sadovnjake. Dostikrat se hranijo tudi na neurejenih smetiščih. Vodja oddelka za gozdne živali in lovstvo pri Zavodu za gozdove Slovenije **Marko Jonozovič** je ob tem poudaril, da krmišča niso pomembna le za zadrževanje medvedov, temveč tudi za spremljanje (monitoring) in izbirni odstrel. Pojasnil je, da je med ulovljenimi medvedi največ starih od 2 do 5

let, najstarejši pa je po njegovi oceni star več kot 20 let.

»Vsak medved je po gibanju zelo individualen,« je poudaril **Miha Krofel**, ki na Biotehniški fakulteti sodeluje kot biolog – raziskovalec pri projektih, povezanih z medvedom. Kot je pojasnil, se na primer medvedka **Mirka** giblje na manjšem območju in redno prečka hrvaško mejo, medvedka **Ana** pa se giblje na območju od Ljubljane do Snežnika.

Analiza medvedovega gibanja se meri s pomočjo ovratnice. Zadnjo smrtno žrtev, ki je bila posledica napada medveda na človeka, smo v Sloveniji zabeležili v zgodnjih sedemdesetih letih.

Tatjana Pihlar je v Dnevniku poročala, da se je 6. maja začelo spomladansko cepljenje lisic proti smrtno nevarni steklini, ki so jo opravljali s pomočjo letal. Tako bodo v slabih dveh mesecih po vsej državi – tudi v severozahodni Sloveniji, kjer zadnja leta ni bilo cepljenja – letala odvrгла 450.000 vab, napolnjenih s cepivom proti steklini. Na zahtevo Svetovne zdravstvene organizacije je treba vsak stik človeka z vsebino ampule (cepivom) v vabi za cepljenje lisic proti steklini prijaviti antirabični ambulant, saj to velja za ugriz stekle živali.

Vesna Lovrec je v Večeru poročala o neznancu v lovski uniformi, ki je prišel na dvorišče in ustrelil psico, potem pa s puško grozil še njenemu lastniku in nje-

govi družini. Tudi **Srečko Turk** iz Spodnjega Gasteraja pri Lenartu je izjavil, da je na dvorišču večkrat zaslišal pok krogle, ki jo je neznanec izstrelil proti hiši.

Delova priloga **Vikend** je posredovala odgovor na vprašanje, koliko so v Sloveniji v zadnjih letih ustrelili medvedov in koliko srn. Statistični urad RS je navedel tale podatek: leta 2007 so v Sloveniji ustrelili 86 medvedov in 33.141 glav srnjadi.

STEKLINA V REPUBLIKI SLOVENIJI

V obdobju od 1. do 31. maja 2009 je bilo z območja 41 občin v naši državi laboratorijsko preiskanih na prisotnost virusa stekline 72 živali.

Virološki laboratorij Enote za diagnostiko kužnih in drugih boleznih živali Nacionalnega veterinarskega inštituta (NVI) v Ljubljani je pregledal 42 lisic, 2 glavi govedi, 1 jazbeca, 3 konje, 4 koze, 3 kune, 6 mačk, 3 ovce, 5 psov in 3 glave srnjadi.

Prisotnost virusa stekline je bila ugotovljena pri dveh lisicah: Hrpelje – Kozina – 1 lisica in Metlika – 1 lisica.

Jedr M. Wernig, dr. vet. med.,
vodja Oddelka za zdravstveno varstvo živali VURS

Foto: D. Briški – Diana

Ničesar ne naredimo jezni (2)

V prispevku **Bojana Avbarja** z naslovom **Ničesar ne naredimo jezni** (Lovec, 5/2009, str. 236) so predstavljene pripombe, ki jih je OZUL Novomeškega LUO posredoval na osnutek Letnega lovskoupravljaljskega načrta za I. Novomeško LUO za leto 2009 (v nadaljevanju: načrt). V dokaj zmedenem prispevku avtor sicer začne s koncesijami, dvojnim članstvom v LD, nadaljuje z analizo odnosov med državo in lovskimi organizacijami, ob tem pa izpostavlja podrejenost upravljavcev lovišč pri t. i. lovskem načrtovanju. Ker v tem delu B. Avbar, ki se je udeležil javne predstavitve letošnjega osnutka načrta, enostransko opisuje potek javne predstavitve in neupravičeno trdi, da postopek priprave načrta ni bil v skladu z veljavno zakonodajo, ter navaja »argumentirane« pripombe k načrtu, bom v nadaljevanju predstavil potek javne predstavitve, utemeljil korektnost postopka priprave načrta ter tudi navedel odgovore na pripombe k načrtu.

Javna predstavitev načrta je bila 20. marca 2009 v sejni sobi ZGS Območne enote Novo mesto. Ker je OZUL Novomeškega LUO, ki ni bil sklicatelj predstavitve, na javno predstavitev samoiniciativno in nenajavljeno povabil tudi vse predstavnike lovišč, čeprav mnenje k osnutku načrta poda v imenu lovišč OZUL, je bila soba res nekoliko tesna, vendar so vsi prisotni lahko sedeli in nemočno spremljali predstavitev. Predlog predstavnikov ZGS, da bi se preselili v večjo sejno sobo na Kmetijsko-gozdarski zavod, so prisotni na začetku zavrnil. Na javni predstavitvi ob predstavitvi

načrta načrtovalec ni dal poudarka opravljenemu odvzemu divjadi v preteklosti, temveč je le povzel temeljne ugotovitve analiz ter predstavil načrtovane usmeritve in ukrepe v populacijah divjadi in okolju za leto 2009. Ker sem kot načrtovalec menil, da so prisotni seznanjeni z osnutkom načrta, ki je bil objavljen na spletni strani, sem po krajši predstavitvi načrta več časa namenil razpravi in pripombam ter mnenjem k načrtu.

V avtorjevem sestavku je neresnična trditev, da načrtovalec aritmetično povečuje načrtovani odvzem srnjadi ter da se s tem eksplicitno ni strinjal niti predstavnik KGZS Tone Zaletel, saj o tem ni razpravljajal niti z besedico. Nasprotno pa je omenjal odnose med lovskimi organizacijami in kmeti ter nerealno oceno obsega škode od divjadi. Za leto 2009 je bil v načrtu predlagan manjši odvzem srnjadi kot v prejšnjih treh letih, prav tako je bil načrtovani odvzem v minulih letih na približno enaki višini. Od OZUL je bilo slišati očitek, da lovci niso imeli možnosti sodelovati pri pripravi načrta, ter se pri tem sklicevali na 13. člen ZDLov - 1. Na predstavitvi je bilo v odgovoru pojasnjeno, da določila zakona v ničemer niso bila kršena, da so evidenčni podatki, pregled odstrela in izgub januarja za lani ter priprava osnutka novih letnih načrtov lovišč ključni in potrebni za sodelovanje med lovskimi organizacijami in načrtovalcem. Javna predstavitev pa je tisti korak pri pripravi načrta, kjer se lahko v načrtovanje poleg lovskih organizacij vključijo tudi drugi zainteresirani. Načrtovalec je s tem, ko se v sami fazi priprave osnutka ni posebej »usklajeval« s predstavniki lovstva, dal vsem zainteresiranim enake mož-

nosti izražanja mnenj in pripomb k načrtu. V čem je to do lovskih organizacij »diskriminatorno«? Sam postopek je s tem preglednejši za javnost, hkrati pa tudi zahtevnejši za načrtovalca. Če lovske organizacije na novomeškem, enako pa tudi avtor prispevka menijo, da sodelovanje lovskih organizacij eksplicitno pomeni usmerjanje načrtovalca k zapisu izključnih želja lovcev ali pa neargumentirano in nestrokovno barantanje o številkah odvzema v novem načrtu, potem je tako mišljenje zmotno, diskriminatorno pa le do stroke.

Velik del prispevka B. Avbarja je namenjen tudi koncesijski pogodbi, pri čemer pa izraža skrb za posledice, ki bi nastale v primerih, da ne bi izpolnili določil načrta lovišča (upravljavci). Taka skrb je upravičena, vendar ne zaradi višine načrtovanega odvzema srnjadi, ki je glede na druga območja v Sloveniji med nižjimi (2,09 glave/100 ha lovne površine), temveč predvsem zaradi starostne sestave v lovskih organizacijah, ki jo navaja tudi avtor, ter še bolj zaradi odklonilnega odnosa vodstev nekaterih LD (ki ga spodbujajo in podpirajo nekateri vplivni dolgoletni lovski funkcionarji na novomeškem) do izvrševanja določil načrta, kar pri lovcih še dodatno zmanjša zanimanje za lov srnjadi. Naravovarstvenega vidika lovca pač ni mogoče in se ne sme kazati le s tem, da pobira in evidentira poginulo ali povozeno divjad, temveč mora z lovom aktivno upravljati s populacijami divjadi.

Zanimiva je tudi zapisana trditev **Staneta Gabrijele** (dolgoletni strokovni tajnik ZLD Novo mesto – op. a.), da lovci že desetletja beležijo in spremljajo spomladansko številčnost srnjadi. Dejstvo je, da lani ukinjena komisija za gojitev divjadi pri OZUL Novomeškega LUO nikoli ni imela kakršnih koli podatkov o ocenah številčnosti divjadi. Kot član iste LD kot predsednik Novomeškega OZUL ter

v minulih letih tudi lovski čuvaj te LD v preteklosti nikoli nisem bil seznanjen s kakršno koli dejavnostjo, povezano s strokovnim in znanstveno-metodološkim neoporečnim ocenjevanjem spomladanske številčnosti srnjadi. Tudi v primeru, da bi takšne ocene imeli, bi jim kot načrtovalec težko verjel in bi se v postopku načrtovanja še vedno opiral na strokovno uveljavljene metode načrtovanja, primerne za nedoločene dinamične sisteme, ki pa zdaj že poldrugo desetletje ne vključujejo več ocen spomladanske številčnosti pri kateri koli divjadi.

V nadaljevanju bom predstavil opredelitve ZGS do pripomb, ki jih je OZUL Novomeškega LUO predstavil na javni predstavitvi in so bile objavljene v Lovcu (Lovec, 5/2009, str. 237) ter bodo verjetno zanimive tudi za druge lovce. Iz pripomb je morda še najboljše razbrati, kolikšna je oddaljenost lovskih interesov od stališč ZGS, ki zastopa državo kot lastnico divjadi oziroma javnega interesa, ki poleg lovcev zajema tudi interese vseh drugih souporabnikov prostora.

1. Glede sodelovanja oz. »neavljenosti« lovcev pri pripravi načrta je odgovor naveden že v začetku prispevka.

2. Kataster lovnih površin pripravlja in vodi Zavod za gozdove v skladu s Pravilnikom o vsebini in načinu vodenja katastra lovskoupravljaljskih območij, lovišč in lovišč s posebnim namenom (UL RS, št. 8/05). Ker je bil kataster lovnih in nelovnih površin obnove leta 2006 ob pripravi zdaj veljavnega Dolgoročnega načrta za I. Novomeško LUO za obdobje 2007–2016, ko so bili vsi predstavniki lovišč v Novomeškem LUO vabljeni na ZGS, kjer se je glede na ortofoto posnetke na novo opredelilo nelovne površine, v pripombah zapisani očitki ni utemeljeni. Kataster je skladno s predpisi mogoče zamenjati le ob nastanku novih dolgoročnih načrtov, kar bo

ponovno storjeno leta 2010 in ne, kadar si to zaželimo.

3. V načrtu je zapisano, da med izgubami srnjadi zelo prevladujejo dve- in večletne srne. Po oceni načrtovalca je vzrok temu za potrebe interesov LD delno prirejeno beleženje izgub ali porušeno spolno razmerje v populaciji. V načrtu so navedena lovišča z največjimi nesorazmerji v sestavi izgub. Od predstavnikov lovstva je naivno, da od načrtovalca pričakujejo, da bo verjel podatkom, da so med izgubami dve- in večletne srne v nekem lovišču 54-krat, drugem 19-krat, tretjem 12-krat in tako naprej... pogostejše zastopane med izgubami več kot dve- in večletni srnjaki. Ali se lahko že pri tem vprašamo, kje sta verodostojnost lovstva in deklarirano naravovarstvo? Glede komisije za kategorizacijo pa se od nekaterih ugotovitev komisije, čeprav sem njen član, distanciram. Naj opišem le en primer. Leta 2008 sem bil obveščen, da je bil v enem od lovišč Novomeškega OZUL namesto v evidenčni knjigi zapisane košute v resnici odstreljen jelen. Čeljust »košute« sem kot član komisije januarja 2009 na letnem pregledu primerjal z vsemi drugimi čeljustmi jelenov in košut. Ugotovil sem, da se primerjana čeljust ne ujema z nobeno čeljustjo od košut (po dolžini, obliki) in da je bila enaka vsem čeljustim podob-

no starih jelenov. Komisija je zadevo skušala rešiti tako, da je o spolu jelenjadi želela glasovati (in sicer tajno) po »demokracijskem sistemu opredeljene večine«. Moje ravnanje o izraženem sumu o spolu košute je predsednik komisije opredelil kot nepri- merno.

4. V načrtu sem predstavil nekatere izsledke analize, s katero sem skušal ugotoviti razloge za razlike v realizaciji odvzema srnjadi po posameznih loviščih. OZUL meni, da gre v tem primeru za »vdor v njihove pravice«. Bralcem prepuščam v presojo, ali je naslednji zapis, ki je del načrta, res takšnega značaja: »Analiza, ki smo jo opravili konkretno za Novomeško LUO kaže, da 10 % članov LD opravi kar 60 % odstrela srnjadi. Ti člani v povprečju odstrelijo 9 glav srnjadi, večina ostalih lovcev pa po 1 glavo srnjadi. Srnjad lovi okrog 40 % članov LD. V kolikor te podatke izrazimo še z lovno površino lovišča, je lovec, ki je odstrelil vsaj eno glavo srnjadi, v povprečju pokrival 230 ha oziroma lovec, ki opravi težišče odstrela, kar 500 ha lovne površine lovišča«. Menim, da so podatki analize zelo pomembni za vodstva LD, ki so neposredno odgovorna za upravljanje z divjadjo in loviščem ter jim lahko služijo za določitev potrebnih ukrepov glede zagotavljanja izvrševanja

določil načrtov. Takšnih in podobnih analiz se še pre-malo poslužujemo, pa bi nam morda dale nekatere odgo-vore o utemeljenih bojznih pred izgubo še (ne)podeljenih koncesij za trajnostno gospo-darjenje z lovišči ter o razlo-gih za nedoseganje načrtov odvzema.

5. Ocene OZUL o zmanj-šanju številčnosti srnjadi za 30 % pred javno predstavit-vijo še nisem niti imel prilož-nosti zavrniti, saj pred javno predstavitvijo s to oceno ni-sem bil seznanjen. Sem jo pa zavrnil na javni predstavitvi ter tudi v pisnih opredelitvah do pripomb k načrtu. Podatki o težnjah izgub srnjadi, bio-loški kazalniki v populaciji in življenjskem okolju srnja-di ne kažejo na večje zmanj-šanje gostote srnjadi v Novo-meškem LUO.

6. V pripombah je zapisa-no, da načrtovalec ni bil pri-pravljen na sodelovanje z OZUL, ker ni sprejel predlo-ga o odvzemu srnjadi v višini 1.764 glav. Iz tega je OZUL ugotovil, da ima ZGS odklo-nilen odnos do upravljavcev lovišč, saj so tudi v prejšnjih letih imela lovišča težave pri izvrševanju odvzema srnjadi. Naj zapišem, da je OZUL predlagal odvzem srnjadi v višini 1.764 glav že konec januarja. To številko naj bi »strokovno« izračunali tako, da so upoštevali povprečje odvzema za zadnjih osem let ter nadalje lovišča razdelili v

tri skupine. V eni skupini naj bi odvzem znašal 1,3 gla-ve/100 ha lovni površin, v drugi 1,8 in v tretji 2,0. Tako dobljene številke je OZUL kot navodilo posredoval na posamezne LD, ki so jih nato vpisale v informacijski si-stem LISJAK kot predlog na-črta. Takšen pristop k načrto-vanju lahko ocenim le kot zelo zanimiv, preprost ter še zelo racionalen (malo porab-ljenega papirja in energije za računalnik). Razdelilniku je bil dodan pripis: »Predlog, ki nam minimalno zagotavlja izpolnjevanje načrtov, da ne bomo kršili koncesijske po-godbe. Sklep bo izhodišče za usklajevanje z ZGS.« Spre-jetje in upoštevanje predloga OZUL bi pomenilo povpre-čen odvzem 1,8 glave srnjadi/100 ha lovne površine lovišč. Ob taki višini odvzema glede na dolgoletno povprečje in težnje predvidevamo, da bi izgube dosegle približno 1/3 odvzema. Za primerjavo naj navedem, da sosednje Ko-čevsko-Belokranjsko LUO načrtuje odvzem v višini 1,5 glave, sosedje v Zasavskem 2,6 in Posavskem LUO 3,1 glave srnjadi/100 ha lovne površine. Kolikšen bi bil v primerjavi s sosednjimi LUO primerljiv odvzem srnjadi za Novomeško LUO, lahko sklepamo na podlagi življenj-skih razmer za življenje sr-njadi. Ocenjujem, da se gle-de življenjskih razmer srnja-di ključno razlikujemo od Kočevskega LUO, je pa naše območje primerljivo s preo-stalima dvema. Dopuščam možnost, da so poleg raz-mer v okolju srnjadi še dru-gi razlogi in razmere, ki bi utemeljevali manjši odvzem srnjadi. Morda bi k ustreznj-ši realizaciji načrtov prispevalo že upoštevanje določila, da je treba uplenjeno parklja-sto divjad ustrezno označiti že na mestu odstrela? Če se sodelovanje meri samo po tem, ali je načrtovalec na ZGS pripravljen nekritično sprejemati predloge in želje lovcev, se strinjam z zapi-sano ugotovitvijo OZUL, da je sodelovanje na zelo nizki ravni.

Foto: J. Popež – Diana

7. Glede spolnega razmerja izgub srnjadi je bilo v tem sestavku že nekaj zapisanega. Z namenom uravnovešenja spolne sestave srnjadi je v načrtu zapisano: »V vseh loviščih je potrebno odstreliti v absolutnem številu vsaj toliko 2+ srn, kot bo odstreljenih 2+ srnjakov«. Modelni izračuni namreč kažejo, da bi bilo v primeru uravnovešenega izhodiščnega spolnega razmerja dve- in večletne letne srnjadi in izvajanja odstrela dve- in večletne srnjadi v razmerju 22 : 17 (moška : ženska srnjad) v obdobju 10 let spolno razmerje v razredu dve- in večletne srnjadi v razmerju 1 : 2 v korist ženskega spola. V zadnjih petih letih takšno sestavo izgub beleži le pet lovišč v območju, v povprečju pa so izgube v razmerju 1 : 3. V načrtu tako usmeritev utemeljujemo tudi s tem, da se na spolno razmerje v populaciji z neenakim poseganjem z odstrelom med moško in žensko srnjad spolno razmerje še dodatno povečuje v korist ženskega spola.

8. Dovoljena odstopanja od uresničevanja načrta so določena že s potrjenim Dolgoročnim načrtom za I. Novomeško LUO za obdobje 2007–2016, zato tega predloga v letnem načrtu ni bilo mogoče upoštevati. Delavnica o lovskem načrtovanju na Igu pri Ljubljani marca 2009, ki sta jo skupaj organizirala ZGS in LZS, je nakazala nekatere želje lovskih organizacij glede tega, ki pa jih bo treba na nivoju ZGS in LZS v nadaljevanju še doreči in sistemsko vgraditi v predpise in/ali načrte, za kar je že pripravljen tudi terminski načrt itn. Skratka, delujemo v želeni smeri, le prehitovati po desni, ko bi nam to ustrezalo, pač ne gre.

9. Novomeško OZUL tudi v nasprotju s predpisi želi, da ima izključno pristojnost in možnost prerazporejanja načrtovanega odvzema srnjadi med lovišči med letom. Menim, da pri srnjadi kot teritorialno živeči vrsti takšno »solidarnostno« prerazpore-

janje niti ni potrebno niti ni smiselno. V osnutek načrta za leto 2009 je bila dodana tudi preglednica izhodiščnega načrtovanega odvzema srnjadi po loviščih. Ker se določitev načrtovanega odvzema srnjadi opravi po načelu »iz velikega v malo (LUO → lovišča)« ter hkrati tudi »iz malega v veliko (lovišča → LUO)«, je bil razdelilnik dodan v osnutek načrta z namenom, da bi se lovišča le seznanila s predlogom ZGS o razdelitvi odvzema srnjadi po loviščih, razdelilnik pa je po predpisu skupno delo ZGS, OZUL in upravljavcev lovišč. Zaradi razlik med lovišči (glede na prejšnje gospodarjenje, življenjske razmere za srnjad ...) razdelilnik namreč ne sme biti samo rezultat matematične operacije, pač pa mora odsevati dejansko stanje med divjadjo v loviščih. Razdelilnik je bil na pripombo OZUL iz predloga načrta sicer umaknjen. Tako kot OZUL sumi, da sem nekatere upravljavce privilegiral v tem razdelilniku, bi zgodbo lahko obrnili: da sem nekatere prikrajšal. Kdor me pozna, ve, da je zame služba – služba, družba (oz. lovska tovarišija) pa družba. Tega doslej nisem nikoli zlorabil, niti tega ne nameravam v prihodnje. Zato so take pripombe zame pod častjo in splošnim ljudskim dostojanstvom.

10. Uporabljena metoda ocenjevanja starosti parkljuste divjadi je v slovenskem (in ne samo pri nas) lovstvu splošno priznana metoda. Je preprosta, hitra, racionalna ter za člane komisij za ocenno odstrela in izgub v LUO lahko učljiva ter tudi primereno uporabna. Ob pregledu čeljusti srnjadi se na podlagi obrablenosti zobovja ocenjuje tudi starost srnjadi. Čeprav tako določena starost res ni toliko zanesljiva kot, npr., z brušenjem zob (tudi te se širom Slovenije poslužujejo ob nenavadnih ali »spornih« primerih), je na podlagi večletnega spremljanja starosti uplenjene srnjadi (po enakih merilih) mogoče iz teh po-

datkov sklepati na starostno sestavo populacije ter tudi na spremembe v starostni piramidi. Ugotavljam, da so razlike v starostni sestavi srnjadi med posameznimi lovišči v Novomeškem LUO velike in statistično značilne.

11. Glede režima lova na jelenjad, kjer Novomeško OZUL zahteva, da se ta režim spremeni tako, da bo dovoljen odstrel jelenjadi v razmerju: en trofejni jelen proti dvema glavama netrofejne jelenjadi, k čemur naj bi sodila tudi teleta obeh spolov; takšen predlog lahko ocenim le kot kratkoviden pohlep posameznikov po trofejah. S takšno sestavo odvzema jelenjadi bi se vrnili v obdobje pred desetimi leti, ko so bili odstreljeni skoraj sami mladi jeleni in tisti, ki so prestopili mejo LPN iz sosednjega LUO. O gradnji pravilne socialne sestave populacije (zastopanost osebkov obeh spolov in vseh starostnih razredov) na tak način ne moremo govoriti. O t. i. »lovski strpnosti«, dočakati tudi starejše, zrele osebe, pa prav tako ne.

12. Predlagane skupine lovišč, v okviru katerih se načrtuje odvzem divjih prašičev in spremlja njegovo uresničevanje, so bile v preteklosti določene v sodelovanju s komisijo za gojitev divjadi pri OZUL, torej skupaj s prejšnjim vodstvom le-tega in ne samovoljno od ZGS. Morebitna nova razporeditev lovišč v skupine je v določenih primerih strokovno smiselna; verjamem, da jo bo mogoče ob sodelovanju lovskih organizacij in načrtovalca tudi doseči in vgraditi v prihodnje načrte.

13. Glede ukrepov za izboljšanje življenjskih razmer v ničemer ne omejuje načrta upravljavcev lovišč, nasprotno, zaželeno je, da bi bilo takih ukrepov čim več. Realnost pa je, da je opravljenih ukrepov, razen v posameznih loviščih, izredno malo. Sicer pa razmere v kmetijstvu v povezavi z malo divjadjo ne ocenjujemo več za tako slabe, kot so bile še

pred leti. Možnosti za sodelovanje je kar nekaj na voljo. Verjamem, da bo tudi OZUL, ki zastopa lovišča v njihovem imenu, naredil potrebne korake v tej smeri.

14. Predlog OZUL, ki svetuje ZGS, naj poskrbi za vzpostavitev sorazmerja med plenilci in malo divjadjo, razumem kot poziv k dovolitvi odstrela zavarovanih živalskih vrst (ujede), kar je bilo tudi eksplicitno izrečeno na sami predstavitvi. Ne glede na osebno nestrinjanje s takim predlogom pa me le-ta od OZUL-a, kot poudarjene naravovarstvene organizacije, čudi. V takih primerih bo ZGS prek določila načrtov prvenstveno skrbel za zakonitost in legalnost; torej spoštovanje predpisov, Novomeško OZUL pa ima prek LZS vso možnost, da doseže spremembo *Uredbe o zavarovanih živalskih vrstah*. **Načrt ne omejuje odvzema plenilcev, ki so po predpisih divjad, torej lisice in obeh kun. Kakšen je interes lovcev za lov teh vrst in zakaj je takšen, pa je že drugo vprašanje. Kakor koli že, ne načrtovalec in ne ZGS ne bosta lovila namesto zdajšnjih ali morebitnih prihodnjih upravljavcev lovišč.**

Za zaključek naj bo še meni dopuščeno, kar je avtor storil na začetku z latinskim rekom *Nihil faciamus irati*. »Ničesar ne naredimo jezni.«

Za konkretno uporabo ponujam namreč naslednja dva:

Agere considerate pluris quam cogitare prudenter. »Več je vredno premišljeno delati, kot razburjeno misliti.«

Ab alio expectes, alteri quod feceris. »Od drugega pričakuj to, kar ti drugemu delaš.«

Pa lovskonačrtovalski zdravo!

Marjan Kumelj,
univ. dipl. inž. gozd.,
vodja Odseka za gozdne
živali in lovstvo
Zavod za gozdove Slovenije,
OE Novo mesto

Divji prašič in škoda v kmetijski krajini

Vzroki za nastanek škode in pregled vplivnih dejavnikov

Divji prašiči (*Sus scrofa* L.) so prehranski vsejedi, ki se lahko hranijo s široko paleto hrane, katere dostopnost se spreminja v času in prostoru. Glavni prehranski vir divjega prašiča je odvisen od okoljskih značilnosti njegovega življenjskega prostora in prehranskih virov, ki so tam prisotni. V njegovi prehrani se vselej pojavlja vsaj en energetsko bogat vir hrane, na katerega se priložnostno specializira (Jerina, 2006). **Zaradi takšne izbire hrane imajo divji prašiči velik vpliv na svoje okolje, tako na (so)naravne kot na kmetijske ekosisteme;** povzročanje škode v kmetijski krajini, za katere je povsod po Evropi značilna izrazita težnja večanja, je vzrok, da veljajo kot problematična vrsta (Herre, 1993; Seward et al., 2004; Chauhan, 2008). **Obseg in višina škode, ki jo divji prašiči povzročajo v kmetijski krajini, sta prvenstveno odvisna od prostorske razširjenosti in lokalnih populacijskih gostot vrste.** Zato je za uspešno upravljanje s populacijami divjih prašičev nujno dobro poznavanje vrste in njenih prehranskih/življenjskih navad, njenega življenjskega okolja, človekovih vplivov in drugih okoljskih dejavnikov, ki vplivajo na prostorsko razporeditev ter številčnost vrste. Le tako lahko namreč dovolj zanesljivo predvidimo učinke različnih ukrepov v populacijah divjih prašičev in/ali v njihovem okolju, kar je pogoj za izbiro ustreznih upravljaljskih ukrepov za preprečevanje škode, ki jo povzroča ta vrsta (Jerina, 2006).

Divji prašiči spadajo med velike sesalce z enim največjih območij razširjenosti. So zelo prilagodljiva vrsta, ki lahko živi v različnih okoljih, kot so polpuščave, močvirja, gore in gozdovi (Herrero et al., 2006). V Evropi so se v zadnjih dveh desetletjih populacije divjega prašiča občutno povečale; vrsta se je razširila v nove predele po celotni celine (Geisser in Reyer, 2005; Seward et al., 2004; Jerina, 2006; Costa et al., 2008). Na ozemlju zdajšnje Slovenije so bili divji prašiči do druge polovice 19. stoletja zaradi tedanje zakonodaje, ki je v nekdanjih avstrijskih deželah sprožila njihovo načrtno preganjanje, tako rekoč iztrebljeni. Manjše skupine so se začele vnovič pojavljati po letu 1920 (Jerina, 2006), **zdaj pa so divji prašiči razširjeni skoraj na celotnem območju Slovenije.** Vertikalno se pojavljajo od morske obale (registriran odstrel divjega prašiča na Debelem rtiču pri Ankaranu) pa vse do pašnikov nad gozdno mejo (Marolt, 2004). Podobno kot drugje v Evropi je tudi za Slovenijo v zadnjih desetletjih značilna izrazita težnja večanja številč-

nosti in prostorske razprostranjenosti vrste. V minulih štirih desetletjih se je višina odstrela neverjetno povečala, in sicer z <500 uplenjenih živali leta 1970 na >8.000 živali leta 2008 (*Statistični letopisi LZS, podatki iz Lovskega informacijskega sistema – Lisjak*). Najpomembnejši vzroki za takšno povečanje številčnosti so: (i) divjim prašičem relativno naklonjena zakonodaja, in sicer vse od leta 1976 naprej; (ii) stalno zaraščanje kmetijskih površin in s tem povečevanje njihovega življenjskega prostora; (iii) spremembe v kmetijski praksi, predvsem v pridelavi poljščin; (iv) celoletno dodatno krmljenje; (v) neposredni in posredni vplivi podnebnih

(iii) prehranjevanja z gozdnimi plovci (Herrero *et al.*, 2004; GSFC, 2008);

(iv) spreminjanja sestave tal, kot je mešanje talnih horizontov, spreminjanje vsebnosti dušika in hranil, povečanje izgub mineralov (GSFC, 2008);

(v) zmanjševanja regeneracijskih sposobnosti gozda (Groot Bruinderink in Hazebroek, 1996; Cahill *et al.*, 2003; Geisser in Reyer, 2005);

(vi) možnosti prenašanja bolezni na domače živali, hišne ljubljence in ljudi (Cahill *et al.*, 2003; Geisser in Reyer, 2005);

(vii) križanja z domačim prašičem (Seward *et al.*, 2004; Schley *et al.*, 2008);

divji prašiči, 30 % do 50 % celotne škode zaradi divjadi (Vidrih *et al.*, 2008). V obdobju 1998 do 2000 je bila škoda zaradi divjih prašičev ocenjena na skupaj 460.000 € (153.000 € na leto), kar je približno 60 % celotne škode, ki jo je v tem obdobju povzročila divjad (Jerina, 2006). **Leta 2007 je škoda zaradi divjih prašičev znašala že 270.389 € oziroma 71 % celotne škode zaradi divjadi (ZGS, 2008).** V znesku izplačane odškodnine je še vedno prevladovala škoda na poljščinah oziroma koruzi (99 % vse škode na poljščinah), ki je znašala 64 % vse škode zaradi divjih prašičev (*ibid.*). Škoda, nastala zaradi ritja na travinju, je v tem letu predstavljala 32 % izplačane odškodnine, vendar pa v izračun niso vključeni stroški dela lovcev za poravnavo travne ruše. Ob upoštevanju le-teh škoda na travinju bistveno presega škodo, ki jo divji prašiči povzročajo na koruznih njivah.

Zaradi velike številčnosti in velike gostote divjih prašičev ter zaradi njihovega prilagodljivega načina prehranjevanja se vrsta pogosto pojavlja tudi v kmetijskih ekosistemih, kjer je razvila različno odvisnost od kmetijskih pridelkov kot vira hrane. Izmed poljščin se divji prašiči najraje hranijo s koruzo, ki jo izbirajo v večjem deležu, kot bi pričakovali glede na njeno zastopanost v prostoru (Vassant, 1997; Seward *et al.*, 2004; Schley *et al.*, 2008). Od drugih poljščin se v njihovi prehrani pojavljajo tudi pšenica, lucerna, oves, rž, krompir, stročnice, sladkorni trs, riž, pesa in soja (Krže, 1982; Fournier Chambrillon *et al.*, 1995; Seward *et al.*, 2004; Herrero *et al.*, 2006; Schley in Roper, 2008), ki pa praviloma ne pomenijo pomembnega vira hrane, četudi so lokalno prisotne na večjem deležu kmetijskih površin (Herrero *et al.*, 2006).

Škoda zaradi divjih prašičev na poljščinah se praviloma pojavlja v času zorenja kmetijskih pridelkov; vendar se škoda na koruznih njivah lahko pojavlja vse leto (ritje po njivah tudi po žetvi) oz. predvsem jeseni in pozimi, ko so na njivah še vedno koruzni storži (Cahill *et al.*, 2003; Seward *et al.*, 2004; Wilson, 2004; Herrero *et al.*, 2006; Schley *et al.*, 2008; Frackowiak in Swiderski, 2008). Pojavljanje škode je poleg dostopnosti hrane na kmetijskih površinah odvisno tudi od dostopnosti in kakovosti le-te v naravi. Nekateri avtorji navajajo, da se največja škoda zaradi divjih prašičev pojavlja v poletnih mesecih od maja do oktobra, kar še posebno velja za sredozemske predele, kjer poletna suša prispeva k manjši dostopnosti hrane v okolju. Poleg tega je poletje tudi čas, ko vodeče svinje za vzdrževanje svojega zaroda potrebujejo več energetske bogate hrane

Foto: I. Jelenko

Škoda na travinju (planota Golte), ki jo povzročajo divji prašiči z ritjem.

sprememb – npr. toplejše zime z manj snega in toplejše pomladi, pogostejši in intenzivnejši obrodni plodonosnih listavcev, povečevanje deleža listavcev (Adamščič in Jerina, 2008).

Divji prašiči imajo velik vpliv na svoje okolje, tako na (so)naravne kot na kmetijske ekosisteme, zaradi česar veljajo kot problematična vrsta (Herre, 1993; Seward *et al.*, 2004; Chauhan, 2008). Negativno vplivajo predvsem zaradi:

(i) škode, ki jo povzročajo na poljščinah zaradi zauživanja hrane ali zaradi teptanja le-te (Ickes, 2001; Rao *et al.*, 2002; Cahill *et al.*, 2003; Seward *et al.*, 2004; Calenge *et al.*, 2004; Herrero *et al.*, 2006; Schley *et al.*, 2008);

(ii) škode na travinju, ki jo povzročajo s svojim ritjem (Dardaillon, 1986; Seward *et al.*, 2004; Schley *et al.*, 2008);

(viii) škode, ki jo povzročajo na kmetijskih objektih in napravah (Seward *et al.*, 2004);

(ix) plenjenja nekaterih vrst domačih in še zlasti prostoživečih živali – npr. ogroženih vrst gozdnih kur (Pavlov *et al.*, 1981; Seward *et al.*, 2004; Schley in Roper, 2003).

Škoda zaradi divjih prašičev v kmetijski krajini

V Sloveniji je divji prašič z vidika nastanka škode med vsemi vrstami divjadi najbolj problematična vrsta, zaradi česar je – upošteva pritisk lastnikov zemljišč – ogroženo trajnostno upravljanje z njo. Statistični podatki kažejo, da je znašal v obdobju 1995 do 2005 delež škode, ki so jo v Sloveniji povzročili

(Calenge *et al.*, 2004; Cahill *et al.*, 2008). **Škoda zaradi divjih prašičev na koruzi je vedno večja od dejansko zaužite hrane**, ker se prašiči zaradi varnosti pogosto zadržujejo znotraj koruznih njiv in s teptanjem povzročajo dodatno škodo. Na Švedskem in tudi v Franciji so ugotovili, da divji prašiči dejansko zaužijejo le od 5 % do 20 % vse poškodovane koruze (Schley in Roper, 2003; Schley *et al.*, 2008).

Glede na razpoložljivost rastlinske in živalske hrane so **sezonske razlike ter razlike v prehranjevanju med leti**. Tako je, npr., kuruza najpomembnejša hrana v poznem poletju in jeseni (v primeru intenzivnega krmljenja pa seveda tudi vso zimo), medtem ko jo v drugih letnih časih zamenjajo, npr., korenine in gomolji. Pri živalski hrani je podobno. Uživanje malih sesalcev je večje jeseni in pozimi, medtem ko se z deževniki primarno prehranjujejo spomladi in poleti. Najpomembnejši naravni viri hrane divjega prašiča so predvsem plodovi plodonosnih listavcev, kot so žir, želod in kostanj, ki v času obroda lahko dosega več kot 50 % prehrane (Durio *et al.*, 1995; Fournier Chambrillon *et al.*, 1995; Cahill in Llimona, 2004). Razlike v prehranjevanju z drugimi viri hrane so zato povezane predvsem z dostopnostjo želoda in žira, saj se v letih, ko je na voljo dovolj tovrstne hrane, saj ga

začno uživati jeseni in s tem nadaljujejo v pomlad prihodnje leto. Če je obrod manjši, divji prašiči pogosteje uživajo tudi drugo vrsto hrane; tako obstaja, npr., negativna soodvisnost med žirom in želodom na eni strani ter krompirjem, žiti in koreninami na drugi (Schley in Roper, 2003). Na podlagi dosedanjih raziskav se zdi, da dostopnost žira in želoda zmanjša porabo druge rastlinske hrane, posledično pa tudi zmanjšuje aktivnost (škodo) divjih prašičev na kmetijskih površinah.

Upošteva je ekosistemske vplive in možnost sanacije je **škoda na travinju bistveno bolj problematična od škode na poljščinah**, saj sanacija travne ruše traja dlje, hkrati pa lahko divji prašiči z iskanjem najpogostejših nevretenčarjev naključno zaužijejo tudi nekatere redke in ogrožene vrste ter tako vplivajo na zmanjševanje njihovih populacij.

Divji prašiči se hranijo na kmetijskih površinah tudi zaradi pomanjkanja ustrezne kakovostne hrane v njihovem okolju. **Pritisk na travinje je največji v času pomanjkanja beljakovin**, t. j. pozimi in v času, ko odrasle svinje polegajo in vodijo mladiče (Gallo Orsi *et al.*, 1995; Cahill *et al.*, 2003). Prašiči skušajo manjkajoče proteine nadomestiti z beljakovinsko bogato hrano, kot so žuželke na travinju oziroma pod travno rušo (Herrero *et al.*, 2006). Duderstaedt

(1995) navaja, da se škoda na travinju povečuje, če so divji prašiči še dodatno krmljeni s korozi, ker kuruza vsebuje malo beljakovin in je brez določenih aminokislin. Uživanje hrane, bogate z ogljikovimi hidrati, zaradi uravnoteženja prehrane povzroči povečevanje potreb po živalskih beljakovinah (Baubet *et al.*, 2004).

Podobno kot krmljenje s korozi tudi **podnebne spremembe** posredno vplivajo na povečane potrebe po beljakovinah, posledično pa tudi na nastanek škode na travinju zaradi ritja, in sicer **posredno prek pogostejših obrodov drevesnih vrst**. Tako so v zadnjih letih viri hrane, kot so žir, kostanj in želod, ki so bogati z ogljikovimi hidrati in tudi z maščobami (Schley *et al.*, 2008), obdobje v posameznih obdobjih prisotni v bistveno večjih količinah in pogosteje kot v preteklosti, zaradi česar ravno tako nastaja večja škoda na travinju. Vendar se obrod listavcev pojavlja povsod v gozdu in ni lokacijsko osredotočen. Divji prašiči v času iskanja teh plodov in tavanja po gozdu hkrati iščejo hrano živalskega izvora (npr. mali sesalci, deževniki) v gozdnih tleh (ritje) in tako bolj ali manj uspešno zadovoljujejo večje potrebe po proteinih (*ibid.*).

Vpliv različnih dejavnikov na prostorsko razporeditev, populacijsko dinamiko in gostoto vrste

Obseg in višina škode, ki jo povzročajo divji prašiči, sta prvenstveno odvisna od prostorske razširjenosti in lokalnih populacijskih gostot divjega prašiča. Za uspešno upravljanje s populacijami divjih prašičev je zato nujno dobro poznavanje vplivov človeka, zgradbe prostora in drugih okoljskih dejavnikov na prostorsko razporeditev, populacijsko dinamiko in gostoto vrste (Jerina, 2006). Nekatere najpomembnejše ugotovitve navajamo v nadaljevanju prispevka.

Razpoložljivost hrane je eden ključnih dejavnikov, ki vpliva na populacijsko dinamiko divjega prašiča (posledično pa tudi na nastanek škode), in sicer: (i) ugodne prehranske razmere zmanjšujejo pogin mladičev, ker jim omogočijo doseganje minimalne telesne teže do konca jeseni, kar je nujno za njihovo preživetje zime; (ii) dostopnost hrane zelo vpliva na razmnoževalne sposobnosti divjih prašičev, saj povečuje plodnost in število mladičev v leglu; (iii) dobra prehranjenost vpliva na čas prvega poleganja: svinje namreč postanejo paritveno sposobne pri telesni teži 30 do 40 kg, torej praviloma v drugem

Foto: W. Nagel

letu svoje starosti. V ugodnih prehranskih razmerah se njihova rast zelo poveča, tako da se lahko prvič pariyo že v starosti 8 do 10 mesecev (Geisser in Reyer, 2005); (iv) dostopnost hrane vpliva na celoletno kotitev mladičev oz. na pojavljanje dveh sezon parjenja (Santos *et al.*, 2006).

Poleg razpoložljivosti hrane na prostorsko razporeditev in populacijsko gostoto divjega prašiča odločilno vplivajo tudi **podnebni dejavniki**. Upošteva je toploljuben značaj vrste je očitno, da se številčnost in prostorska razširjenost

tudi poraba energije za vzdrževanje stalne telesne temperature (Parker, 1988), verjetnost podhladitve in smrti.

Podnebne spremembe vplivajo tudi na dostopnost virov hrane za divjega prašiča. V zadnjih letih je kot posledica višjih poletnih temperatur, zmanjševanja količine spomladanskih padavin in vse redkejšega pojavljanja spomladanske zmrzali (Sillman in Roeckner, 2008) vse pogostejše **pojavljanje množičnih in vsakoletnih obrodov plodonosnih listavcev** (Geisser in Reyer, 2005; Clotfelter *et al.*, 2007; Gethöffer *et al.*,

cialni reproduktivni razred, ki se praviloma aktivira v ugodnih prehranskih in varovalnih razmerah in ki lahko občutno prispeva k velikemu razmnoževalnemu uspehu vrste (Jerina, 2006).

Poleg podnebnih in antropogenih dejavnikov na prostorsko razporeditev in številčnost divjega prašiča odločilno vplivata tudi **zgradba krajine in notranja zgradba gozda**. Gozd je namreč temeljni habitat divjega prašiča; daje mu kritje pred nemirom, plenilci in ekstremnimi naravnimi dejavniki; v njem svinje polegajo mladiče; le v gozdu se lahko prašiči tudi podnevi prikrito umikajo pred motnjami, kot so človek in plenilci. Zato se s širjenjem gozdnatosti in s povečevanjem velikosti zaplat gozda povečuje populacijska gostota prašiča. Vendar le do neke mere, saj vrsta za preživetje poleg kritja in prostora potrebuje tudi hrano (Jerina, 2006; Herrero *et al.*, 2006). Na kakovost življenjskega okolja za divje prašiče tako odločilno vplivajo naslednji dejavniki: (i) delež neporaslih površin, travnikov in zamočvirjenih zemljišč; (ii) delež mešane kmetijsko-gozdne rabe tal in površin v zaraščanju; (iii) površinska zastopanost gozda in njegova razdrobljenost (fragmentacija); (iv) delež listavcev (Jerina, 2006; Fonseca, 2008).

V prispevku smo navedli kratek pregled prehranskih značilnosti in posledično vzrokov za nastanek škode zaradi divjih prašičev v kmetijski krajini, opredeljeni pa so tudi najpomembnejši vplivni dejavniki, ki vplivajo na samo populacijsko gostoto divjega prašiča, njegovo rodnost in zastopanost v določenih ekosistemi. V naslednjem prispevku na temo Divji prašič in škode v kmetijski krajini bomo nekoliko podrobneje predstavili nekatere ukrepe za preprečevanje škode zaradi te vrste.

**Ida Jelenko¹
dr. Klemen Jerina²
doc. dr. Boštjan Pokorný¹**

¹ ERICo Velenje, Inštitut za ekološke raziskave d.o.o., Koroška 58, 3320 Velenje; ida.jelenko@erico.si

² Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, Večna pot 83, 1000 Ljubljana

OPOMBA: Seznam uporabljenih virov je na voljo pri avtorjih.

ZAHVALA

Projekt, v okviru katerega je nastal tudi pričujoči članek, so s finančnimi sredstvi omogočili *Lovska zveza Slovenije, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS*, in sicer v sklopu projekta V4-0498: *Divji prašič in škode v agrarni krajini*.

divjih prašičev v zadnjih desetletjih verjetno zelo povečujeta tudi zaradi podnebnih sprememb. Zviševanje temperature, zmanjševanje količine padavin in spreminjanje njihove časovne razporeditve vplivajo na divjega prašiča neposredno (npr. vpliv na smrtnost in rodnost) ter posredno (prek vplivov na tiste vrste/organizme, ki so najpogostejše zastopane v njihovi prehrani).

Neposredno najbolj vpliva **zviševanje minimalnih zimskih in spomladanskih temperatur** (Nores *et al.*, 1995). Divji prašiči so v primerjavi z drugimi vrstami prostoživečih parkljarjev zmernega podnebnega pasu namreč slabo prilagojeni snegu in nizkim temperaturam. Zaradi manj ugodnega razmerja med površino in volumnom telesa so še zlasti občutljivi mladiči (Parker, 1988), zato je v letih z dolgimi zimami in deževnimi pomladmi velika smrtnost nedoraslih prašičev (Geisser in Reyer, 2005). Toplotna prevodnost mokrega kožuha je namreč zelo povečana, posledično pa je povečana

2007). V vročih, sušnih poletjih namreč drevesa doživljajo stres, na katerega se odzovejo s prilagajanjem krošnje (manj listja in več cvetov); zato sušnemu letu ponavadi sledi izrazito plodonosno leto, če le ni spomladanske zmrzali (Piovesan in Adams, 2005). V nasprotju s preteklostjo so zdaj zaporedna semenska leta različnih vrst hrastov nekaj povsem običajnega povsod po svetu (npr. Saitoh *et al.*, 2007; Clotfelter *et al.*, 2007). Posledično nastaja izboljšana prehranska ponudba, posledica česar je udeleževanje svinj v razmnoževanju (lahko so oplojene že ozimke; verjetnost oploditve ozimke je po sočasnem obrodu bukve in hrasta kar 60 do 70 %; Gethöffer *et al.*, 2007) in bistveno večjo stopnjo oplojenosti samic (v Nemčiji so v letu po izrazitem obrodu bukve in hrasta ugotovili 100 % oplojenost lanščakinj in starejših svinj; *ibid.*); oboje vpliva na izredno hitro večanje številčnosti divjih prašičev. Tudi za Slovenijo velja, da so samice v prvem življenjskem letu poten-

Foto: W. Nagel

Nürnberški sejem orožja IWA 2009 – največji doslej

V sakoletna, največja civilna orožna predstava na stari celini je sredi letošnjega marca štiri dni blestela v vsem svojem sijaju – ki je, roko na srce, vedno manj orožarski in vedno bolj namenjen opremljenosti in sorodnim izdelkom. Recesija? Obiskovalcev je resda videti manj, a je to lahko tudi posledica strožjih varnostnih ukrepov; po uradnih podatkih je bilo razstavljenih več kot kdaj koli, namreč 1.132, prišli pa so iz 53 držav. Kakor koli, lovskega in drugega civilnega orožja je še vedno na pretek, zato bom nanizal nekaj zanimivejših novosti, kot jih je videl vaš poročevalec.

Nove risanice, novi kalibri

Kragujevška Zastava je presenetila z repetirko sodobne konstrukcije, LK M 808. Brez panike, klasična mavzerica LK M 70 s svojimi izpeljankami je še vedno v serijski proizvodnji, novinka naj bi bil Zastavin poskus »razviti lovsko karabinko višjega razreda«. Repetirka M 808 ima polzaprti zaklepišče, zaklep s kratkim izvlečnikom in valjastim izmetnikom v čelu zaklepa. Varovalka je tristopenjska Winchesterjevega tipa, okvir je snemljiv, puška pa ima serijsko vgrajene montažne nastavke Picatinnyjeve vrste. Prikazano kopito z luknjo za palec je namenjeno ameriškem tržišču, za domačo in evropsko rabo pa je Zastava predvidela kopito vrste monte carlo. Predstavniki tovarne je povedal, da so izdelali nekaj deset primerkov in da se serijska proizvodnja obeta v začetku poletja, in to v vseh kalibrih, ki so standardni za mavzerico LK M 70. Živi bili, pa videli ...

Browning ponuja novo repetirko X-Bolt, ki jo lahko štejemo za izboljšavo njihove standardne repetirke z valjastim zaklepom A-Bolt (tudi Eurobolt). Vendar ne gre le za kozmetično dodelavo, zaklep je kompaktnější (zadaj krajši) in sprožilec je povsem nove, zelo izboljšane zgradbe; nastavlja se od 1,3 do 2,3 kp.

Merklova kompaktna repetirka KR 1 je dobila dve novi izpeljanki. Kratka risanica Tracking, namenjena za zasledovanje ranjene velike divjadi, meri 915 mm in tehta le 2,8 kg. Dosegljivi kalibri so 8 x 57 IS, 9,3 x 62 in .308 Winchester. Priročna karabinka je opremljena z jermenicama z leve strani; zadnja je na licu kopita, sprednja na cevi tik za ustjem.

Zastava LK M 808: kragujevška vizija sodobne lovske risanice

Merkel Safari 2021 AE: za afriški lov s stilom

Druga nova različica kompaktne Merklovke je repetirka Safari. Afriškemu lovu namenjeno orožje je kalibra .375 Ruger, ki je po učinku podoben klasičnemu .375 Holland & Holland, je pa novi naboj bistveno krajši. Cev je debela 22 mm in dolga 565 mm, orožje pa tehta 4,5 kg. Puška ima tradicionalni »ekspresni« merek, z enim fiksnim in dvema dvignima lističema.

Ekspresni merek ima tudi druga Merklova nova risanica zvanečega imena Sa-

fari, model 2021 AE oz. 2022 AE; v obeh primerih je to naveznjena dvocevna risanica, drugače povedano: za bokarico na kroglo. Puška ima za ljubitelje klasike prav posebno privlačnost, saj so jo posneli po 'merkeli', ki jo je v tridesetih letih prejšnjega stoletja naročil maharadža Bidžavarski. Sistem je klasični Anson & Deeley, puška ima samodejni izmetnik tulcev, ki pa ga je mogoče po želji izklopiti. Cevi so vrtane za univerzalno safarijsko strelivo .375 H&H ali pa za posebno močne naboje .470 Nitro Express, ki bi morali biti kos še tako trdovratnemu kafrskemu bivolju. Cev je dolga 600 mm, orožje pa tehta 4,8 kg. Razlika med modeloma (- 21, - 22) je površinska, namreč v obsegu gravure in kakovosti lesa.

Merklove bokarice s (pol)risanimi cevmi serije B so izboljšali na tak način, da je spodnja (risana) cev po novem prosto »plavajoča«, kar omogoča večjo natančnost streljanja pri več zaporednih streljih. Še več, novi cevni sklopi imajo sistem mehaničnega nastavljanja cevi, kar omogoča preprosto pristrelitev. Predstavnica sodobne serije pušk je naveznjena dvocevna risanica B 3; izdelujejo jo v krogelnih kalibrih za evropski lov in tehta okoli 3,2 kg.

Tirolski Voere, ki je pred nedavnim predstavil svojo novo varnostno repetirko LBW, zdaj ponuja njeno posebno

Voere Tirolerin: vitko varnostno repetirko je mogoče hitro razstaviti.

Ruger 77 Hawkeye: odporno kopito iz vezanega lesa ali plastike

vitko, zelo olajšano izpeljanko Tirolerin. Tirolka ima enak varnostni (ročno napenjalni) mehanizem kot LBW, je pa tako spretno olajšana, da tehta od 2,7 kg naprej. Pač, odvisno od kalibra .222 Remington do .30-06 Springfield. Posebna odlika tirolke je tudi preprost sistem razstavljanja kovine od olesja in možnost hitre menjave cevi; slednje omogoča odvitje dveh vijakov. Poleg običajne jeklene cevi je na voljo še karbonska cev z jeklenim vložkom. Standardna dolžina cevi je 55 cm, pri čemer puška meri 105 cm.

Nove različice svojih risanic ponuja tudi ameriški Ruger. Čeprav je pri nas nemara bolj znana Rugerjeva enostrelka, je osnovna Rugerjeva risanica - repetirka z valjastim zaklepom, M 77

Blaserjevi magnumski kalibri: za vso veliko divjad

Hawkeye. Gotovo je to ena boljših izpeljank Mauserjevega sistema, ki se odlikuje po veliki trdnosti in zanesljivosti, seveda tudi po konkurenčni ceni, brez katere ni uspešne (veliko)serijske proizvodnje. Model 77 ponujajo v množici izvedb, ki so se ji letos pridružile vsaj štiri različice, večinoma bolj kozmetične narave. Morda še najpomembnejša novost so novi Rugerjevi kalibri. Poleg že omenjenega .375 Ruger je na voljo še posebno močan .416 Ruger in kompaktnjša .300 Ruger Compact Magnum (RCM) ter .338 RCM.

Z novo serijo nabojev je presenetil tudi Blaser. Gre za visokozmogljive naboje 7 mm Blaser Magnum, .300 Blaser Magnum, .338 Blaser Magnum in .375 Blaser Magnum. Naboje izdeluje švedska Norma, v bistvu pa naj bi bili Winchesterovi naboji serije WSM v novi preobleki. Glavni »odjemalec« nove palete nabojev je nadvse uspešna Blaserjeva premovlečna repetirka R 93.

Sredi novosti - štajerska starina

In še en nov naboj kalibra .338 moramo omeniti. Tokrat je to strelivo z robom

Marlin 338 MXLR: (balistični) volk v ovčji koži

(R), ki sta ga razvili v ameriški tovarni Marlin in Hornady. Imenuje se .338 Marlin Express in je namenjeno klasični marlinki z zankastim repetirnim vzvodom in cevastim nabojnikom pod strelno cevjo. Da balistično ugodne koničaste krogle ne bi sprožile netilke naboja pred seboj (v cevastem nabojniku, ob odsunu), so konice iz ravno pravšnje plastike, kar je Hornadyjeva patentirana pogruntavščina. Tako so dosegli, da se klasična repetirka na vzvod ponaša z balističnimi lastnostmi, ki praktično ustrezajo standardnemu univerzalnemu naboju .30-06 Springfield.

Pri kombiniranih puškah, ki jih ne manjka, nam je padla v oko namesto najnovejše – najstarejša: starožitna mariborčanka s krepko več kot sto križi. Priveznjena polrisanica – po domače »bik-sarica« – je petelinka in ima dolg odpiralni ključ vrste Lefauchaux. Kali-

Erhart: starožitna petelinka dvornega puškarja iz Maribora

Beretta: realistična gravura v polnih barvah

ber risane cevi je 6,5 x 52 R (.25–35 Winchester), gladka cev pa je majhnega kalibra, 28. Verjetno je puška zagledala luč sveta kot dvocevna risanica kalibra .28, pozneje pa so jo predelali in jo tudi opremili s strelnim daljnogledom. Kar daje puški posebno vrednost, je napis na ceveh »Joh. Erhart in Marburg K.u.K. Hof- Büchsenmacher« (Johann Erhart v Mariboru cesarski in kraljevi dvorni puškar). Vsekakor pomemben primerki za zgodovino puškarstva na Slovenskem.

Pri šibrenicah ni bilo zaslediti posebnih novosti, omembe vredna pa je novost pri okraševanju: Beretta je prikazala bokarico s povsem barvno gravuro, kar nekakšno fresko; podobno ponuja tudi Browning. Da ne bi kdo pozabil starodavnega, a še vedno navzočega dejstva: orožje ni le priprava za streljanje, je tudi odraz človekovega tisočletnega stremjenja po lepem.

Samokresi

Pištole in revolverji so se med lovci lepo udomačili, pri enih bolj, pri drugih manj. Debate o njihovi »objektivni« potrebnosti ne vodijo nikamor, pomembno je, da imamo lovci možnost odločitve po lastni presoji in vesti (ne pa, da o tem na-mesto nas odločajo drugi, kot se je dogajalo še v bližnji preteklosti). Zato je prav, da sledimo novostim tudi na tem področju.

Pri polavtomatskih pištolah je bil letos poudarjen trend vrnitve na že pol odpisane kratke devetice (9 mm k, 9 x 17 mm, .380 Auto). V prvi vrsti je samobrambno žepno orožje, ki pa ima tudi (omejeno) lovsko rabo.

Walther je dobil žepno devetico na tak način, da je predelal svojo malo-kalibrsko »plastenko« P 22 na kaliber 9 x 17 mm. Nova valterica PK 380 ima sprožilec dvojnega delovanja, 8-strelni okvir in maso 560 g.

SIG Sauer je v svoji ameriški tovarni izdelal prototip pištole P 238 kalibra 9 x 17 mm. Začuda je »zastarelega« sistema SA (single action, enojno delovanje sprožilca) in zelo spominja na nekdanje španske pištole Star, torej je ponostavljena izpeljanka dobrega starega sistema Colt-Browning 1911.

Taurus je izdelal svoj doslej najlažji samokres, pištolico model 738; tehta 289 gramov. Kaliber je 9 x 17 mm, zmogljivost standardnega okvirja za 6 nabojev in podaljšanega za 8 nabojev. Podobna in

Walther PK 380: malokalibrka se prelevi v kratko devetico.

SIG Sauer P238: kratka devetica na klasičen način.

Taurus PT 709: žepna plastenka, kalibra 9 x 19 mm.

ne veliko večja je nova Taurusova pištolica, model 709, ki pa ima »polnokrvni« kaliber 9 x 19 mm – vendar na račun bistveno povečane mase, 535 gramov.

Pri nas so češke pištole dokaj priljub-

CZ 75 P-07 Duty: dolga devetica na (novi) češki način

Ruger LCR .38 special +P: za vsak (lovski) žep

ljene, zato ne kaže izpustiti nove CZ 75 P-07 Duty. Kaliber je običajni 9 x 19 mm, glavni podatki pa so: zmogljivost okvirja 16 nabojev, velikosti 185 x 130 x 37 mm, masa 770 g. Duty ima za »zbrojevko« običajen sprožilec dvojnega delovanja, zanj neobičajno pa je zaklepanje cevi v izrez za izmet tulcev.

Evolucija ali revolucija? Tako se sprašuje Ruger pri promociji svojega novega revolverja LCR. Pravzaprav bi mu lahko rekli kar revolverček, saj ima olajšan 5-strelni bobnič, kratko 48-milimetrsko cev in maso pičlih 380 gramov. Slednje omogoča delno plastična zgradba, kar je pri pištolah že kar standard, pri revolverjih pa bolj ali manj novost. »Brezpetelinski« revolverček je zato primeren tudi za v lovski žep. Seveda pa moramo upoštevati, da ima ustrezno strelivo kal. .38 Special (vključno močne polnitve +P) omejen učinek; ne presega, denimo, učinka standardnega pištolskega streliva 9 x 19 mm.

Ruger ponuja še eno revolversko novost. Tokrat je to polnokrvni šesterokres Bisley Vaquero, ki ima v nasprotju z že znanim standardnim Vaquerom drugače oblikovanih nekaj delov; predvsem so to ročaj, petelin (udarno kladivce) in sprožilec. Vsi strelci pač nimamo enakih dlani, da različnih okusov niti ne omenjamo. Razstavni primerki kalibra .357 Magnum (na voljo je tudi kaliber .45 Long Colt) je iz nerjavnega jekla (ni fotografije), ročaj iz nitalglačne – četudi umetne – slonovine, merilne naprave so nepremične, zgradba pa pregovorno robustna – torej pravi pravcati terenski »kavbojski« samokres, če nas seveda ne odvrne nezanemarljiva masa 1.276 gramov ...

Janez Hartman

Kje in kdaj se bodo svinčene šibre umaknile okolju prijaznejšim?

Zakaj svinec moti?

Svinec (Pb), mehka, težka kovina s specifično maso 11,35 g/cm³, je znan že tisočletja. Rimljani so iz zlitine kositra in svinca vlivali jedilni pribor in posodo. Tudi prve kovinske vodovodne cevi so bile svinčene. Z izumom črnega smodnika (freiburški menih Berthold Schwarz, 13. stol.) in ognjenega strelnega orožja je svinec postal pomembna strateška kovina. V minulih desetletjih so največ svinca porabili za električne akumulatorje in v petrokemiji za osvinčen bencin. V devetdesetih letih več kot 2 milijona ton! Onesnažili (kontaminirali) smo vso zemeljsko oblo, celo v polarnem ledu so našli njegove sledove.

Svinec je zelo strupena in rakotvorna (kancerogena) kovina. V živih bitjih kvari ožilje, organe in živčevje, zelo strupen pa je tudi za rastline (primer Gornje Mežiške doline). Kositrno posodo so že zdavnaj izločili iz uporabe, tudi svinčene cevi in prepo-ved dodajanja svinca v bencin je uspela.

Raziskave o škodljivosti svinca so zajele tudi lovstvo. Najobširnejšo so opravili v Ameriki. Od 22.000 pregledanih vodnih ptic jih je bilo 24 % z zelo povečano obremenitvijo s svincem. Podobne ugotovitve so beležile tudi raziskave po Evropi. V Nemčiji so iskali vzroke velikega pogina jezerskih orlov. V šestih letih so pregledali 141 trupel; 24 jih je uničil svinec. Od teh so imeli trije v prebavilih svinčene šibre, 21 pa svinčene drobce lovskih krogel. Druge so bile žrtve prometa, daljnovodov in vetrnic. Pred nedavnim so pri Železni Kapli na Koroškem našli poginulega planinskega orla, ki je umrl zaradi nekajkrat prekoračene vrednosti svinca v krvi. Orel je svinec zaužil

z iztrebljeno drobovino ali mesom poginule obstreljene divjadi. Spomnimo se primera pri nas: pred leti je v velikem skladišču veterinarska inšpekcija ugotovila s svinčcem onesnaženo divjačino in zato prepovedala prodajo. Verjetno je bil vzorec mesa odvzet v bližini strelnega kanala, ki ima lahko tudi 30 cm premera. Resen problem! Takrat smo v Sloveniji uvedli obvezno »sledljivost« vsakega trupa uplenjene velike divjadi.

Živali se zastrupijo:

- z onesnaženo (kontaminirano) hrano rastlinskega izvora. Nevarne snovi, še posebno pesticidi, so glavni uničevalci življenja v naravi. Svinec je ogrožal življenje predvsem ob cestah z gostim prometom;

- vodne ptice, predvsem race in gosi, zaužijejo svinčene šibre na mokriščih in v vodi (do 3 m globine), ker jih zamenjajo z ikrami ali primernimi »želodčnimi kamenčki« (primarna zastrupitev);

- ujede so na vrhu prehranjevalne verige. Če je v njihovi prehrani veliko živali, onesnaženih s takšnimi snovmi, se strupi v njihovem telesu nevarno kopičijo (sekundarna zastrupitev). V prebavilo lahko zaidejo tudi šibre in svinčeni drobci krogel poginule divjadi. Želodčni sokovi ujed so zelo kisli in hitro razgrajujejo že manjše količine svinca, ki posledično preide v kri – s tragičnimi posledicami. Zato so ujede še prav posebno ogrožene!

O škodljivosti divjačine v človeški prehrani, ki je bila uplenjena s svinčnim zrnjem ali delno onesnažena, so mnenja zelo deljena. Tudi zelo strokovna! Če so običajne, relativno majhne letne količine, je zaradi vseh drugih strupov, ki jim je človek izpostavljen vsak dan, ogroženost zanemarljiva. Pri

vseh razmišljanjih in ukrepih s svincem moramo obdržati primerno razsodnost. Za en dober zrezek ni treba zaklati vola!

S prepovedjo uporabe svinčenih šibrov so pohiteli v Severni Ameriki (1991). Po desetih letih 90 % vodnih ptic ne lovijo več s svinčnimi šibrami. Podobno je v Kanadi, Avstraliji in Mehiki. V Evropi je popolna prepoved svinčenih šibrov na Danskem in Nizozemskem. Na mokriščih je lov s svinčnimi šibrami prepovedan v Veliki Britaniji, na Norveškem, Finskem, Švedskem, v Španiji, Švici in Franciji, medtem

ko ga v Nemčiji in Avstriji postopno ukinjajo šele zdaj.

Žalostna usoda čaka ptice selivke v južnih območjih Evrope. Pravice prostega lova, ki so bile pridobljene med francosko revolucijo, je zelo težko krniti. Tod so lovne skoraj vse selivke, poslastica so ptice pevke. Se pa premika na bolje; lov z mrežami in zankami so večinoma prepovedali. Kaotične so razmere na vzhodnem Balkanu, v novih članicah EU Romuniji in Bolgariji. Sla po hitrem zaslužku in ugodnosti EU vabijo in »streljačem« iz zahodnejših dežel omogočajo »prost lov«. Vse potrebuje svoj čas!

S takim, oprostite, malo dolgim uvodom, sem želel le nakazati, da se pri svincu srečujemo s problemom, ki ima za praktičen lov resne posledice!

Šibreni naboji

Svinec (Pb) ima tri pomembne lastnosti: je mehak (se gnete), ima visoko specifično težo in tudi ugodno ceno. Za lovske krogle je najprimernejši. Alternativne kovine s primerljivimi lastnostmi so:

Slika 1: Naboj semi-magnum s svinčnimi šibrami, učinkovit na večje razdalje, še primeren za »normalne« cevi.

Vir: <http://www.alljagd.de/shop/oxid.php/sid/e55f8168110223a7d0a342fc6f466f12/cl/more-details/cnid/Patronen/anid/ART4320300/Rottweil-Semi-Magnum-Viel-Deckung-fuer-normale-Flinten>

Slika 2: Naboj z jeklenimi šibrami. Zaradi povečane prostornine šibrov in smodnika ni zadostnega vmesnega blažilca, zato je ob strelu pritisk plinov v cevi zvišan.

(vir: <http://www.ukpallas.fi/steelgame.gif>)

- **kositer** in **bizmut**, ki sta oba strupena (toksična) – slednji se tudi drobi,

- **mehko železo (Fe)** je 30 % lažje od svinca, bistveno trše, ni strupeno in se sčasoma razgradi (zarjavi); ter

- **volfram** (tungsten), zelo trda kovina, ki je nekoliko težja od svinca, 12 g/cm³, ne oksidira, je pa zelo draga.

V zadnjih dvajsetih letih so se v deželah, kjer so prepovali svinčene šibre, izkustveno uveljavile in prevladale šibre iz **mehkega železa** – **železne šibre** (Steel – shot, Stahlschrot).

Strel z železnimi šibrami naj bi učinkoval enako kot s svinčeni.

Poglejmo, kako se izdelovalci streliva temu cilju bližajo in kaj vse se spremeni.

- **Železo** je 30 % lažje od svinca. Za **enako kinetično energijo** (živo silo) šiber in pri enaki hitrosti bi morala biti teža železnega snopa šiber 30 % večja. To dosežemo, če uporabimo za dve stopnji debelejša šibra, npr.: namesto **2,7 mm** vzamemo **3,2 mm**.

- **Železno zrnje** (šibre) z **večjim premerom** oz. presekom ima v zraku **večji upor**, zato mu hitrost upada hitreje kot drobnejšemu svinčenemu. **Učinkovita strelna razdalja** jeklenih šiber je pri enaki polnitvi smodnika **krajša za približno 5 m**.

- Za **enako pokritje** je potrebno enako število železnih in svinčnih šiber, toda zaradi večjega premera zavzamejo železne šibre v tulcu več prostora, manj pa ga ostane za blažilni tesnilni čep oz. prožno vznožje plastične košarice. Posledica je **povečan pritisk** zgorelega smodnika, ki pa ga vse sedanje šibrenice ne prenesejo!

- **Trše železne šibre** se med seboj in ob stenah cevi tudi manj preoblikujejo (deformirajo) kot pri svinčenih, zato je njihov **raztros manjši**. Pri večjih strelnih razdaljah je ta učinek še izrazitejši.

- **Trde železne šibre se odbijejo** od trdih predmetov (veje, debla, kamenje, zmrznjena tla) in **resno ogrožajo ljudi**.

Pojavi se tudi vprašanje, kako zamenjava svinčnih šiber z železnimi vpliva na balistiko in naše orožje?

Najprej si osvežimo nekaj dejstev.

- **Šibrene naboje označujemo s kalibrom (premerom) in dolžino tulca v mm.** Številka kalibra pove, koliko krogel ulijemo iz enega angleškega funta svinca. **Označena dolžina tulca** je njegova **raztegnjena dolžina**, naboj pa je krajši za dolžino zarobka. Izrazito krajša je dolžina nabojev z zvezdasto zaporo. Če pomotoma vložimo naboj 12/70 v nabojišče za 12/65, se pritisk plinov ob strelu zaradi zožitve na koncu nabojišča lahko poveča do **uničenja cevi!**

- Lovsko pomembni so kalibri 12, 16 in 20, dolžine tulcev pa 65, 70 in 76 mm. Slednji je za naboje Magnum.

- **Zakon o orožju** v 32. členu – **Popravila in predelava** navaja: »Kdor da popraviti oziroma predelati orožje tako, da zamenja njegov del oziroma spremeni tehnične lastnosti orožja, mora to v roku osmih dni po nastali spremembi prijaviti pristojnemu organu, da ...« To navajam zato, ker se s ponudbo **nabojev Magnum** pojavlja jo težnje za **podaljšanje**

nabojišča 70 mm za vlaganje nabojev 76 mm. Vsakomur, ki ima tak namen, **priporočam posvet s priznanim puškarjem ali mednarodno priznanim uradom** za preizkus orožja. Za nas je najbližji v Borovljah, kjer tudi z jezikom navadno ni težav. **Kdor tega ne stori**, mora vedeti, da je **v prekršku** po Zakonu o orožju, prav lahko pa se tak poseg tudi **tragično konča!**

- **Vsako novo strelno orožje** mora pred predajo uporabniku ali po »popravilu in predelavi« preizkusiti mednarodno priznani urad. Tam preverijo, če orožje v **izmerah in kakovosti** ustreza predpisom. **Varnost orožja** preizkusijo s posebno ojačanimi naboji, ki imajo okrog 30 % višji pritisk od največjega pritiska strelnih nabojev. Po moči strelnih nabojev preskušajo cevi (po CIP-standardu; stalna komisija za preizkus ročnega ognjenega strelnega orožja) za:

- **naboje z normalno polnitvijo** (brezdimni smodnik) s pritiskom 960 bar (NPF),

- **naboje s povečano**, okrepljeno polnitvijo s pritiskom 1.050 bar (PV) in

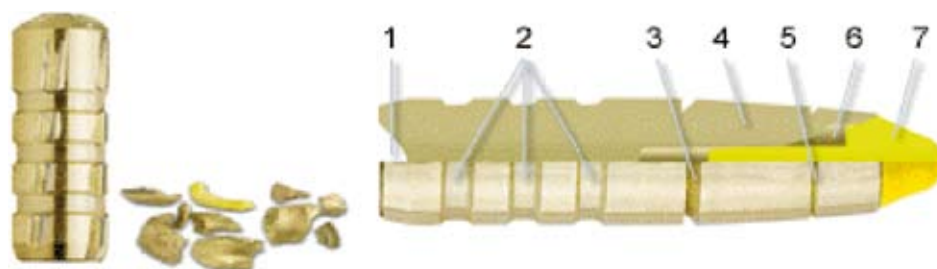
- **posebne naboje z železnimi in volframovimi šibrami** s pritiskom 1.370 bar (lilija).

- Na vsako cev vtisnejo ustrezen žig, ki pa ni enoten. V oklepaju so simbolični znaki iz Borovelj.

- Preizkušeno mora biti tudi **strelivo**. Na vsakem **zavoju ali škatli** mora biti poleg proizvodnih podatkov tudi **preizkusni žig** preizkuševalnice streliva. Posebno močni naboji morajo biti označeni z **Magnum**, ravno tako naboji z **železnimi šibrami**. Na zavoju teh nabojev mora biti **opozorilo**, da jih je mogoče uporabljati samo v puškah, ki so preizkušene za to vrsto streliva. V Sloveniji izdeluje in šibreno strelivo podjetje **Elektroplasika, d. o. o.**, v Križevcih pri Ljutomeru. Podjetje je sodobno opremljeno in pomembno v razvoju.

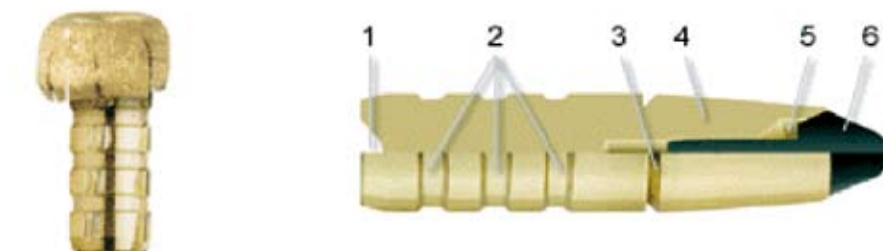
Krogelni naboji

Na začetku razvoja **oplaščenih krogel** so želeli izdelati kroglo, ki naj bi se v telesu divjadi razletela in povzročila hitro smrt. Opazili so, da so bile krogle s tršimi plašči boljše: smrt je napočila prej, tkivo je bilo manj poškodovano in zanesljivo so povzročile tudi izstrelno rano. Odgovor je v dejstvu, da **divjad v trenutku usmrti predvsem udarni val**, ki nastane ob udarcu krogle ob

Slika 3: Razletavna krogla brez svinca. Zaradi razbitja prednjega dela povzroči delni šok. Primerna je za lažjo divjad. 1. balistična kalota, 2. razbremenilni žlebiči, 3. ostra zarez, 4. krušljiva trda medenina, 5. brazda, 6. polnitev

Vir: http://www.rws-munition.de/deljagd_geschoss/bionic_yellow.htm

Slika 4: Deformacijska krogla brez svinca povzroči dober udarni val in zanesljiv izstrel. Primerna je za težjo divjad in dopolnjuje razletavno kroglo. 4. posebna, delno gnetljiva medenina.

Vir: http://www.rws-munition.de/deljagd_geschoss/bionic_black.htm

telo in pri prodiranju skozenj (pri večji strelni razdalji ga celo slišimo). Poleg poškodb tkiva udarni val vpliva tudi na živčevje in ožilje, podobno kot pri strelu s šibrami.

Na trgu je veliko različnih krogel, ki jih razdelimo v dve skupini:

– **razletavne (drobeče se) krogle** (krogla s H-plaščem, z delnim plaščem in krogla TIG ter

– **deformacijske krogle**, ki se v telesu zmaličijo, preoblikujejo (KS-krogla, ABC-krog-

bakra. Notranja in zunanja balistika je podobna dose-danjam krogam s svinčcem. Trdijo tudi, da ne »mažejo« cevi.

Končne ugotovitve

Dve desetletji že poskušajo zamenjati svinec z drugimi kovinami; prvi so bili Američani, Danci in Holandci. Srednja Evropa jim sledi. V tem času so se ustalila in utrdila nekatera spoznanja.

Preglednica 1

Priporočeni premer šiber za lov:

	Zajec	Race	Lisica	Glin. golob (trap)	Glin. golob (skeet)
Svinčene šibre	3.2	2.7	3.5	2.41	2.00
Železne šibre	3.75	3.25	4.0 – 4.5	2.60	2.30

Preglednica 2

Šibrenice	Največji premer (mm)	Največji pritisk naboja (bar)	Strelna razdalja (m)
12	3.25	740	30
16	3.0	780	5
20	2.6	830	20

la, SFS-krogla, Noslerjeva krogla in zadnje čase krogle iz bakra in tombaka).

Razletavne krogle pušča-jo v telesu divjadi **svinčene delce, deformacijske krogle pa ne**. Od takih krogel lahko pridejo svinčeni delci iz telesa ali drobovine v prebavni trakt drugih živali.

Zanimivo, da je prvo uspešno deformacijsko kroglo, t. i. »avčinko«, konstruiral prof. dr. France Avčin, naš pokojni odlični alpinist, lovec in balistik. Ker v Jugoslaviji ni našel izdelovalca, je izumiteljske pravice prodal tovarni Hirtenberger v Avstriji. V Knausovem velikem lovskem leksikonu pod **ABC-Geschoss** to kroglo opisujejo in hvalijo kot eno najboljših. Napisali so tudi, »da je to, z odličnimi lastnostmi v Avstriji razvita konstrukcija krogle«. **Krogla se še vedno dobro trži**. Dragi France, menim, da je prav, da slovenski lovci to vedo; eno in drugo!

Večina izdelovalcev krogel že nudi v svojem programu krogle brez svinca. Izdelane so iz tombaka ali čistega

Naboji za šibrenice:

a) Približno enak učinek dosežemo z **železnimi šibrami kot s svinčnimi**, če vzamemo dva razreda debelejše šibre (dvojno načelo).

b) S **šibrenico**, ki je preizkušena za **naboje z normalno polnitvijo**, lahko streljamo **naboje z železnimi šibrami**, če njihov premer in največji pritisk naboja nista večja od zahtev za kaliber (preglednica 2).

Zadrga (pogovorno »čok«) za **normalne naboje sme biti največ polovična (1/2)**. Učinkovita strelna razdalja se z manjšanjem kalibra manjša, kaliber 20 je komaj še uporaben. Tudi za lov poljskega zajca, še manj lisice, naboji za »normalne« cevi niso primerni. **Lahko jih uporabljamo za lov na poljsko in vodno perjad**, upoštevati pa moramo krajšo učinkovito strelno razdaljo.

Taki rezultati niso nikogar osrečili, predvsem ne lovcev v Ameriki in na severnih in zahodnih obalah Evrope, kjer je lov na divje gosi in drugo težjo perjad na velike razda-

lje v prvem načrtu. Razvili so naboje s **povečano polnitvijo ter naboje Magnum z železnimi šibrami**, ki ne zaostajajo za svinčnimi. Njihova pahljača je prevelika za ta članek; vse podatke prek spleta postrežejo proizvajalci. Ponavljam pa, da mora biti pri njih uporaba šibrenica preizkušena za naboje s povečano polnitvijo in za uporabo nabojev z jeklenimi šibrami. Zelo pazite tudi, da ne bi pomotoma zamenjali »normalnih« z močnejšimi; nekateri so si po velikosti enaki, napis ali barvo pa prav lahko prezremo!

c) Zanimiva je primerjava cen nabojev: povprečna cena naboja (12/70/76) s svinčnimi šibrami je 0,6 €; za Magnum 1,1 €; z jeklenimi šibrami 0,6 €; in Magnum 0,9 € ter z volframovimi šibrami 3,0 € (in Magnum 3,4 €).

d) Pri **večini zdajšnjih šibrenic** za normalno polnitev **preverimo velikost zadrge** in jo po potrebi dajmo puškarju strokovno raztegniti (zmanjšati zadrgo). **Nova šibrenica** naj bo že izdelana za uporabo **jeklenih šiber in z možnostjo menjave zadrge**.

Krogelni naboji:

Iz navedenega v tretjem podnaslovu *Krogelni naboji* sledi, da **prigovor na sporne svinčene drobce lahko rešimo z deformacijskimi naboji**. Ti bi lahko prav tako ustrezali zahtevi po krogli brez svinca (ko bodo dosegliji).

Komentar

S tem prispevkom se ne opredeljujem za svinec ali proti njemu. Če lahko za naravo postorimo kaj dobrega, zakaj ne! Moti pa me, da so prvi dvignili prah Američani v skrbi za nekaj vodnih ptic, niso pa želeli podpisali Kjotskega sporazuma. Ena človeška generacija je s to sistočnimi toнами strupov spremenila cvetoče travnike v travišča za proizvodnjo zelene mase in orne zemlje v monokulturo. Preštevilna čreda svetih krav dela škodo »spred in zad«, pa ni opaziti nekih resnih ukrepov »zaščit-

nikov okolja«. Tudi mi nismo imuni proti temu virusu! Sosedov prvošolček naj bi prinesel z nedeljskega izleta nekaj poljskih žuželk. Prazno škatlico je Juš nesel v šolo. **Travniki in njive nam umirajo!**

Opustimo taka razmišljanja! V svetu se širi omejevanje svinca v lovskih nabojih, zato se tudi mi ne bomo mogli ogniti temu. Zato moramo pravočasno poskrbeti za našo aktivno udeležbo pri pripravi ustreznega odloka, da nas ne bosta prehiteli birokratska pohlevnost uprave in gorečnost radikalcev. **Prepoved svinčenih šiber naj se omeji le na mokrišča in plitka vodovja, pri krogelnih nabojih pa dajmo prednost deformacijskim krogam.**

Na koncu še tole: V zgodovino lovskega orožja so vtakana številna imena Slovencev. Mesto Borovlje, kjer so svoje dni živele pretežno slovenske družine, je bilo stoletja pomembno središče puškarstva v avstro-ogrski monarhiji. Uradna listina že leta 1551 omenja puškarja **Hansa Glawitscha (Janeza Glaviča)**, začetnika orožarske dejavnosti, ki je v svojem razcvetu dobavljala orožje cesarskemu dvoru na Dunaj in oskrbovala francosko, špansko in turško armado. Po plebiscitu leta 1920 je prišlo v Jugoslavijo več slovenskih družin puškarjev, ki so v Kranju nadaljevali puškarstvo obrt, ustanovili puškarstvo šolo in preizkuševalnico pušk. Le nekaj imen tistega časa: znanstvenik dr. **Viktor Jelochnik**, puškarja mojstra **Janko Ravnik** in oče »smolenke« **Avgust Smole**, mojstri **Zvone Omerza** in njegov sin, **Anton Juvančič** – Kapetan Zvonko, pozneje pa **Vladimir Kapus**, **Mirko Sušterskič**, oče »avčinke« prof. dr. inž. **France Avčin** in prof. dr. inž. **Jože Hlebanja** s svojo sodobno karabinko. Mlajše dobro poznate, saj se v Lovcu redno predstavljajo. Skratka, bogata zapuščina, ki si v našem lovskem muzeju zasluži dostojno mesto.

Bruno Skumavc

Panjska končnica Lisica brije lovca (1874)

Slovenska lovška kultura v Štrekljevi zbirki pesmi in na panjskih končnicah

Na straneh Lovca je bilo že veliko napisanega, kakšna je in kakšna naj bi bila slovenska lovška (glasbena) kultura. Enega pomembnih vlogov v zgodovino naše širše (torej ne samo glasbene) lovske kulture ponujajo panjske končnice ali čelnice. Zanimiva so tudi spoznanja, ki jih pridobimo ob pregledu znamenite Štrekljeve zbirke slovenskih narodnih pesmi; primerjava v njej zabeleženih lovskih pesmi s podobami lovcev na panjskih končnicah naših čebelnjakov se namreč zdi kot na dlani.

Karel Štrekelj (1859–1912) in njegovi številni sodelavci so začeli zbirati ljudske pesmi že pred letom 1895. Ustvarili so zakladnico več tisoč zapisov, za nas pa so pomembne pesmi z lovsko tematiko, ki družno s podobami panjskih končnic pomenijo enega trdnih temeljev naše lovske kulture, ki se jih premalo zavedamo. Štrekelj je z zbirko *Slovenske narodne pesmi*, ki prinaša približno 10.000 zapisov pesmi, segel v vrh izdajanja ljudskih pesmi in le malokateri narod se je konec 19. stoletja lahko ponašal s tako dovršeno zbirko. Dandanes bi ji lahko očitali potvarjanje, lepšanje in druge popravke, ki so jih bile deležne narodne pesmi, pa tudi pojem »narodne« je po drugi svetovni vojni zamenjala oznaka »ljudske«. Štrekljevo delo moramo zato, kljub vsej pomembnosti za slovensko folkloristiko, pravilno razumeti in vedeti, da je v veliki meri pomanjkljivo, pač v duhu poznega 19. in zgodnjega 20. sto-

Angel - lovec na freski v Krašcah pri Moravčah (3. četrt. 15. stoletja)

letja. Ob izidu je naletelo na dober odziv po vsej Evropi, z desetletji pa so se folkloristične metode spremenile. V zbirki, denimo, ni opisan kontekst, saj ni navedeno, kdo je prepeval pesmi z lovsko tematiko in ob kakšnih priložnostih. Nas pa bi zanimalo prav to, ali so natisnjene pesmi peli lovci ali pa so jih peli pevci nižjih stanov (morebiti celo divji lovci in gonjači), ki niso imeli pravice do lova in so se iz lovcev norčevali. Štrekelj o tem ne daje odgovorov, za nameček pa je v zbirki veliko pesmi brez notnega zapisa melodije, kar pogrešajo etnomuzikologi.

Za lovce je vsekakor pomemben podatek, da je v zbirki kar osem različic pesmi *Mi smo jagri zgodaj vstali*, zapisanih pred letom 1904, in da nobena ne izraža odklonilnega odnosa do lovcev. Ta pesem je lovška v vseh pogledih in je še vedno eden temeljnih kamnov slovenske lovske glasbe in kulture. Posredno izraža spoštovanje do lovine (plena), kar je izjemno pogosta, če ne že kar nujna tematika pri lovcih po vsem svetu. Prav vse lovske skupnosti, kar jih poznam, namreč po uspešnem lovu praviloma izražajo zahvalo za plen naravi, boginji, bogovom, kakšnemu pomembnemu predniku ali svetniku oz. zavetniku. Število različic, Štrekelj jih je, kot rečeno, objavil kar osem z različnih koncev Slovenije, priča, da je skladba *Mi smo jagri zgodaj vstali* priljubljena že pred stoletjem in več. Glede tega Štreklju lahko verjamemo in to pesem uvrščamo v železni

repertoar slovenske lovske glasbe, seveda v različnih izvedbah in aranžmajih. Zdaj jo najbolj poznamo pod naslovom *Mi smo lovci* v aranžmaju slovenskega skladatelja in zborovodje **Radovana Gobca**. Glede na Štrekljeve zapise torej lahko rečemo, da jo slovenski lovci dokazano pojejo že od samega začetka sodobno organiziranega lovstva na Slovenskem.

Spoznanja, ki sem jih izsledil ob študiju Štrekljeve zbirke, sem strnil v **preglednico (str. 368)**, ki nudi strukturalen pregled ljudskih pesmi z lovsko tematiko. Ker zbirka obsega štiri obsežne knjige, se mi je morda kakšna pesem tudi izmuznila, a menim, da morebitne drobne napake ne bi smele vplivati na ključna spoznanja. Zbirka prinaša tudi veliko basni, vendar jih načeloma nisem štel, čeprav je mogoče, da so jih lovci, verjetno sebi v posmeh, kar je tudi mogoče (denimo po neuspešnem lovu ali ob napaki, ki jo je zagrešil lovec in so se tovariši norčevali iz njega), prav tako prepevali med zadnjim pogonom. V preglednici sem omenil pesmi, v katerih nastopata žival in lovec. Takšna je, na primer, pesem *Zverina pokopava lovca*, ki se začne:

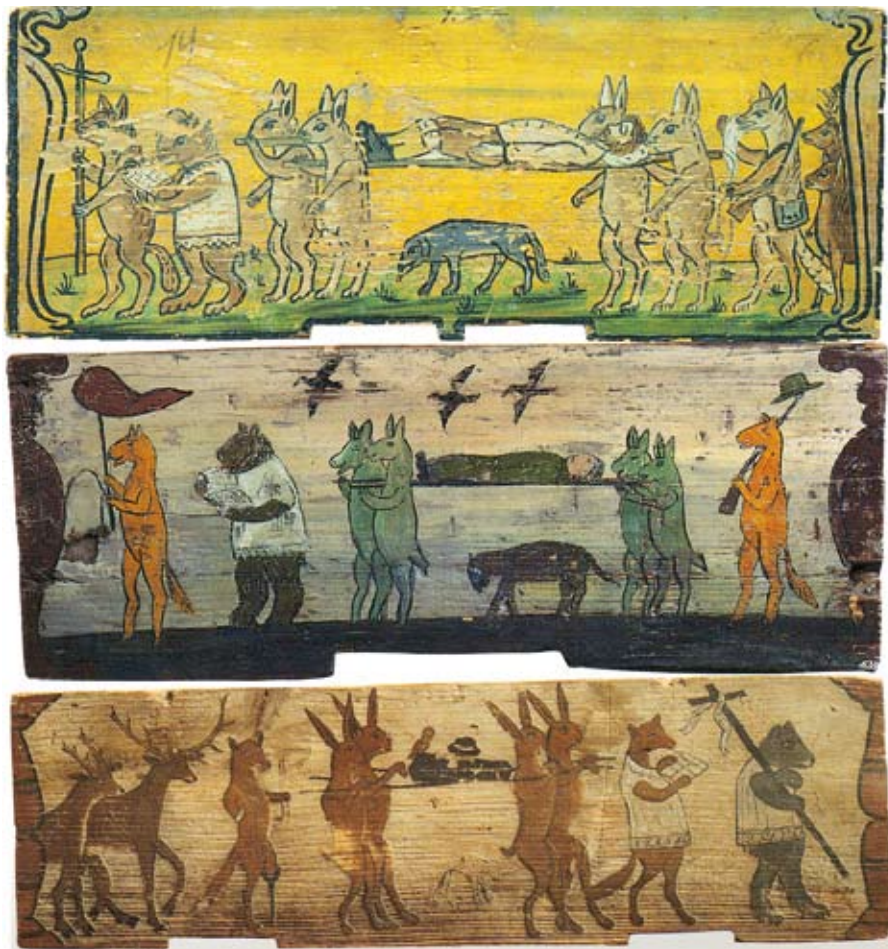
*Oh, kakšen je bil ta jager,
K' je s puško v jamo padel!
Johè, johè, johó,
Zdaj pa jagra več ne bo!*

Ob preglednici je potrebnih nekaj opomb. V prvi koloni so naslovi pesmi. Včasih so ljudje isti melodiji in besedilu dajali različne naslove. V drugi koloni navajam knjigo in stran v Štrekljevi zbirki, da boste določeno pesem lažje našli, ter oznako, kot je »Š239«, s katero je Štrekelj v procesu nastajanja zbirke označeval pesmi oziroma njihove različice.ⁱ V tretji koloni so datumi zapisa, ki so težko določljivi in jih moramo jemati z zadržkom. Zapisi so vsekakor starejši od izida knjige oz. zvezka, točnih datumov zapisa pa Štrekelj, žal, ni navedel.ⁱⁱ Štrekelj in njegovi zapisovalci so velikokrat urejali zapise in jih popravljali; primer takšnega zapisa sta dve različici skladbe *Nesrečni lovec*, ki ju je Štrekelj označil kot zapis A in zapis B. Kraji zapisa niso enakomerno porazdeljeni po vsej Sloveniji. Toda če imena vašega kraja ali pokrajine ne boste našli v preglednici, to nujno ne pomeni, da na območju vaše LD niso peli lovskih pesmi. Štrekelj se je zavedal, da določena pesem obstaja v več različicah, zato je pomemben tudi podatek iz četrte kolone, ki pove, koliko različic so zapisali na terenu. Teoretično bi lahko sklepali, da je bila večkrat zapisana tema, posebno če je bila zapisana v različnih pokrajinah, bolj priljubljena od tiste, ki je le v enem zapisu, a tudi to ni zadosten znanstveni dokaz. Skladbo *Mi smo jagri* zgo-

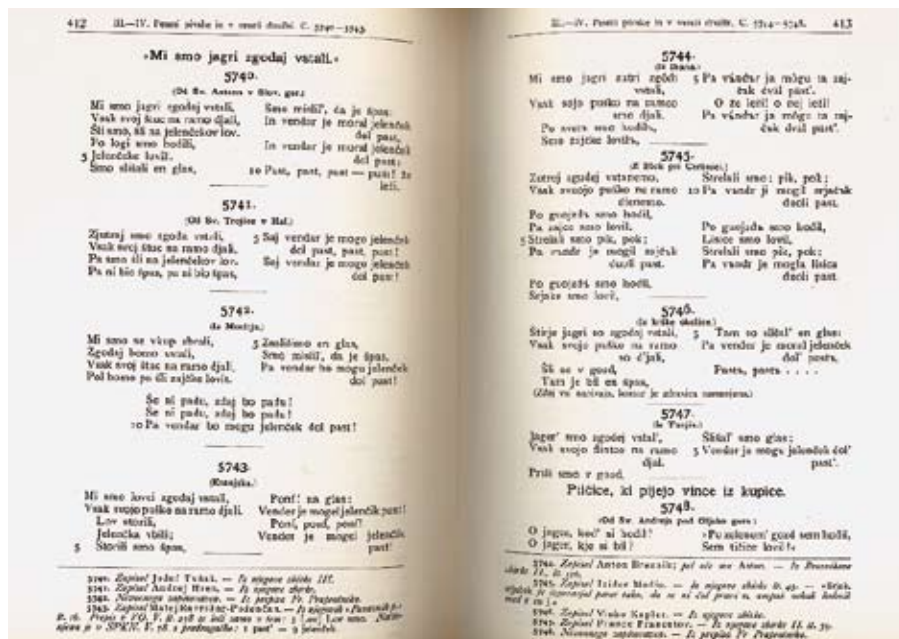
daj vstali so po Štrekljevih podatkih peli pri Sv. Antonu v Slovenskih goricah, pri Sv. Trojici v Haložah, v Mozirju, na Kranjskem, v Ihanu, na Blokah, v krški okolici in v Tunjicah. V primerjavi z drugimi zapisi s terena je bila ta pesem očitno res pomembna, saj jo po številu zapisov in s tem po zemljepisni razširjenosti ne prekaša nobena. Lovci so se tudi v času, ko so folkloristi zbirali gradivo z lovsko tematiko za Štrekljevo zbirko, družili predvsem jeseni na skupnih lovih in lovskih plesih, o katerih lahko beremo v prvih številkah *Lovca*.ⁱⁱⁱ Verjeti je, da nikakor niso peli samo lovskih pesmi, temveč so si iz zakladnice sposojali tudi vesele pivske pesmi. Ob njih pa so zapeli še kakšno šaljivko ali nagajivko na svoj račun, kar se, nenazadnje, dogaja še danes v vseh lovskih družinah, ki nekaj dajo na lovsko kulturo. Zanimivo je, da pesmi kažejo lovca v različnih podobah.

Vse ljudske pesmi ne obravnavajo lovca v zasmehovalnem tonu. Etnomuzikologinja **Zmaga Kumer** je izdala zapis pesmi *Jagrič*, ki govori o lovcu kot o bogatem zapeljivcu. Lahko bi sklepali, da je to pesem, ki so jo peli v nelovskih krogih, ki niso imeli lovne pravice in so bili lovci zanje še posebno imenitni, saj so, če nič drugega, na svojih mizah redno imeli divjačino, navaden človek pa je meso užival kvečjemu ob velikih praznikih. Odnos do lovcev torej ni bil nujno zgolj poniževalno burkast, kot kaže Štrekljeva zbirka. Le-ta prinaša 10.000 zapisov narodnih pesmi, sam pa sem v njej našel 16 naslovov lovskih pesmi v 36-tih različnih zapisih. Štrekelj in njegovi sodelavci na terenu so namreč zapisovali tudi različice določene pesmi, zato je toliko zapisov skladbe *Mi smo jagri* zgodaj vstali.

Če raziskujemo našo lovsko kulturo, nikakor ne moremo mimo panjskih končnic ali čelnic na kranjičih, saj so podobe, ki jih prinašajo, pomembna analogija lovskim pesmim, posebno če vemo, da so številni slovenski lovci še vedno tudi čebelarji, v preteklosti pa jih je bilo še več. Končnice so verjetno izvirno nastale na Gorenjskem in Koroškem in se nato razširile po vsej Sloveniji. Najstarejše segajo v sredino 18. stoletja, zlata doba končnic na Slovenskem pa naj bi bila med letoma 1820 in 1880. Tovrstne poslikave samoukih slikarjev so začele izginjati po prvi svetovni vojni, še bolj pa v letih, ko so se temeljito spremenili načini čebelarjenja. **Helmut Kropelj** tematiko poslikanih čelnic deli na več skupin, tiste z lovsko tematiko pa najdemo v razdelkih *Satirični prizori* in *Narobe svet*. Znana je vrsta takšnih čelnic in lahko bi trdil, da je takšnih z lovsko tematiko neprimerno več v primerjavi z lovskimi ljudskimi pesmimi znotraj

Tri različice panjske končnice Lovčev pogreb

Osem različic pesmi *Mi smo jagri zgodaj vstali* iz znamenite Štrekļeve zbirke narodnih pesmi

ljudskih pesmi kot celote. Zanimivo je, da je bila lovska motivika pogosta tudi v času, ko je bil lov v domeni prednostnih oz. privilegiranih slojev. Na slovenskem ozemlju so čelnice nekaj edinstvenega, saj jih drugod ne poznajo, so pa krajevno in časovno zelo omejene in jih lahko dokažemo le za kakšnih 170 let, kar približno sovпада z obdobjem, ko je lovske pesmi zbiral Štrekļe. Najstarejšo znano zapisano omembo končnic na Koroškem najdemo v potopisu zdravnika **J. H. G. Schlegla** iz leta 1798.

Med najbolj znane čelnice z lovsko tematiko sodijo: *Lisica strelja lovca*, *Medved lovca ukrade panj*, *Lisica in zajec brijeta lovca* ali *Plešeta z njim*, *medved pa igra zraven na bas* ter *Gozdne živali nesejo lovca k pogrebu*. Obstajajo neposredne povezave med lovsko narodno pesmijo in čelnico. Glasbena ponazoritev končnice *Gozdne živali nesejo lovca k pogrebu* je skladba *Zverina pokopava lovca*. Opaziti pa je še druge drobne podobnosti, kar priča, da so pesmi z lovsko tematiko in »lovske« čelnice nastajale v istih socialnih krogih in v približno prekrivajočih se obdobjih. Vendar takšnih analogij v meni dostopnem gradivu nisem našel ravno veliko. V Kropjevi zbirki 90-ih panjskih končnic sem našel 10 podob z lovcom kot akterjem, v njegovi zbirki pa je tudi več naslikanih basni, ki so posredno povezane z lovstvom: *Kokoši vozita medveda*, *Zajca se zabavata v snegu*, *Živali plešejo* ipd. Dokazano je, da so bili čebelnjaki, na katerih je bilo med 18 čelnicami kar 10 takšnih z lovci v glavnih vlogah. Na drugih končnicah so velikokrat nastopale živali v bolj ali manj satiričnih vlogah (šlo je torej za naslikane basni), zelo pogosto pa so bile tudi religiozne tematike.

Kropej navaja star čebelnjak z ležečimi panji, katerega lastnik (Kropej ne navaja njegovega imena) je bil nekdanji hlapec na kmečkem posestvu. Kot preužitkar je pokazal strast za stare čelnice, ki jih je načel zob časa. Leta 1970 je končnice poslikal po starih vzorcih, a kaj, ko so čebelnjak z desetimi lovskimi končnicami po njegovi smrti žal podrli.

Tematika takšnega ljudskega slikarstva je obsežna. V Etnografskem muzeju in v Čebelarskem muzeju v Radovljici je skupaj več kot 1000 končnic s 700 različnimi motivi. Zanimivo bi bilo raziskati, koliko je med njimi takšnih, ki se »noričujejo« iz lovcev – to je namreč najpogo-

stejša tematika. Motiva *Lovčev pogreb* in *Lisica brije lovca* sodita celo na lestvico desetih najbolj razširjenih motivov, kar priča, kako pomembno vlogo v družbi in ljudski kulturi so nekoč imeli lovci. V približno 150 letih je na Slovenskem nastalo več kot 50.000 panjskih končnic in številne med njimi prinašajo podobe iz lovskega življenja, a lovci niso bili edini deležni »zafrljivih« pesmi. Posebno mikavni so bili zasmehljivi motivi, ki zadevajo krojače, čevljarje in ženske. Lovci so naslikani v raznih neprijetnih položajih: ko se ujamejo v past, ko jih preganjajo različne živali, ko živali brijejo lovca, ko zajec pelje lovca v samokolnici, ko lovec strelja žabo, ko jelen strelja lovca itn. Mestni muzej v Kranju hrani končnico *Lisica brije lovca* iz leta 1898: Lovec je prislonil puško k drevesu, na vejo je obesil torbo in klobuk, nato pa je sedel na štor. Pred njim na dveh nogah stoji lisica in ga brije. Prizor z igranjem na godalih spremljata medved in zajec. Lisica lovca brije in ni prijazna do njega. Lovec je prišel med svoje najhujše »sovražnike« in še najbolj verjetno se nam zdi, da oba muzikanta igra ta mrtvaško koračnico. Končnica *Živali nesejo lovca k pogrebu* se nam ob prej omenjeni zazdi kot njeno nadaljevanje. Živali z očitnim veseljem nesejo lovca k pogrebu, saj pojejo v ljudski pesmi z istim motivom: »Uju, ju, juhoho, jagra več ne bo!« Vživele so se v človeške vloge in hodijo po dveh nogah, le pes, lovčev zvesti spremljevalec, je ostal navadna žival in hodi pod nosili s sklonjeno glavo po štirih. **Gorazd Makarovič** meni, da je ta motiv prišel v slikarstvo panjskih končnic iz slikanic in številnih litografij iz srednje Evrope. Obstajajo tudi končnice z dvojnimi motivi. Etnografski muzej v Ljubljani hrani takšno dvojno končnico *Lisica in zajec plešeta*, lovec strelja jelena iz leta 1883, ki je bila namenjena dvojnemu panju. Na levem prizoru nastopajo živali v človeških vlogah: medved igra na bas, lisica in zajec plešeta z ruticama v šapah. Upodobitev je torej fantastična, medtem ko je desni prizor, ko lovec strelja jelena, odlomek iz resničnega življenja.

Če nič drugega, sem s tem prispevkom skušal pokazati na **analogijo med lovskimi pesmimi in čelnicami**. Slednje po nekaterih virih segajo vse tja v 13. stoletje, na njihovo vsebino pa so pozneje vplivale tudi natisnjene burke, kar se je po letu 1550 verjetno odsevalo tudi v ljudskih pesmih. Če razkrivamo korenine slovenske lovske kulture, je pomemben tudi podatek iz moje raziskave o glasbi lovcev, da lovske rogiste najdemo že na srednjeveških freskah v cerkvah na Slovenskem. Pri Sv. Miklavžu nad Čadramom je na upodobitvi Spreveda Treh

Naslovnica Štrekļeve zbirke slovenskih narodnih pesmi

Preglednica: Seznam pesmi z lovsko tematiko v Štrekljevi zbirki Slovenske narodne pesmi

Naslov pesmi	Knjiga in stran, Štrekljeva oznaka	Datum zapisa	Kraji zapisa	Število različic
<i>Nesrečni lovec A</i>	I/293–294; \$239	približno 1854	Preddvor	dve redakciji
<i>Nesrečni lovec B</i>	I/295–297; \$240–\$242	iz dobe F. Prešerna	Gorenjska, Ziljska dolina, Volčane na Tolminskem	Tri objavljene različice, v rokopisih jih je bilo še več.
<i>Lovca streljata na Marijo</i>	I/516–517; \$520	približno 1883	Dutovlje na Krasu	ena
<i>Kos zasmehuje lovca</i>	I/782–783; \$940–\$942	približno 1839	Fram, okolica Gorice, Celje	tri
<i>Kos pove lovcu tri ljubice</i>	I/783–786; \$943–\$947	približno 1839	Cerovec, Varaždin, Ribniška okolica na Kranjskem, Mursko polje	pet
<i>Zverina premagana</i>	I/795–798; \$964–\$967	približno 1839	Stari trg pri Ložu, Domžale, Kranjska, Štajerska	štiri
<i>Zverina pokopava lovca</i>	I/801–802; \$970–\$971	približno 1895	Cerkno, Suhor	dve
<i>Venček zaspala z jagrčkom</i>	II/534–536; \$2263–\$2265	zanesljivo pred letom 1903	Sv. Anton v Slov. Goricah, Sv. Ana na Kremberghu, Sv. Jurij na Ščavnici	tri
<i>Medved</i>	III/205; \$5158	približno 1857	od Mure	ena
<i>Kako se lovcem puška zaveže</i>	III/211; \$5176	vsekakor pred 1904	s Slemen na Kozjaku	ena
<i>Kako narediti lovcu, da zajec ne pade</i>	III/211; \$5177	vsekakor pred 1904	s Slemen na Kozjaku	ena
<i>Mi smo jagri zgodaj vstali</i>	III/412–413; \$5740–\$5748	vsekakor pred 1904	Sv. Anton v Slov. goricah, Sv. Trojica v Halozah, Mozirje, Kranjska, Ihan, Bloke, iz krške okolice, Tunjice	osem
<i>Lovska A</i>	IV/240; \$7275	zanesljivo pred 1923	Žabnice	ena
<i>Lovska B</i>	IV/240; \$7276	zanesljivo pred 1923	Podjunsko	ena
<i>Od Štrajških jagrov kaj poveti</i>	Zložil Fr. Lederer-Lesičjek ^{iv}	zanesljivo pred 1923	znanega avtorja	omenjen le naslov ^v
<i>Lovci v Javorju pod Sv. Uršulo so ustrelili in snedli kuzlo</i>	neznane avtorja	zanesljivo pred 1923	nenarodna ^{vi}	omenjen le naslov
<i>Na jago so šli</i>	neznane avtorja	zanesljivo pred 1923	nenarodna	omenjen le prvi verz ^{vii}

kraljev tudi lovski prizor, ko eden od lovcev trobi na rog. Spre vodi Treh kraljev so pogosto slikarju nudili priložnost, da je ob njem razvil tudi lovske prizore. Na njih le redkokdaj manjka lovec, ki trobi na rog; tako je v Srednji vasi pri Šenčurju in v Gradišču pri Divači. Prav tako ima rog lovec v Mokronogu, medtem ko z drugo roko vodi na vrvi lovske pse. O tem je že leta 1973 pisal **Primož Kuret**. Rogovi so naslikani v večini primerov v signalni rabi, ob tem pa kaže vendarle opozoriti še na pričevanje **Paola Santonina** iz let 1485–1487. Ta je v svoj popotni dnevnik zapisal, da je njega in druge člane škofovskega spremstva na vizitacijskem potovanju po Koroškem v kraju Kötschach zabaval »igralec visokega gospoda Leonarda, goriškega grofa, ki je igral na 'zither', nekaj skladb pa zatrobil na lovski rog«. Zgovorna je tudi srednjeveška podoba angela - lovca v podružnični cerkvi v Krašcah pri Moravčah. Z levico je prijel rog tako, da mu instrument počiva na dlani, le palec je na zgornjem delu roga. V desnici ima angel - lovec, ki stoji pred naslikanim obzidjem, sulico. Pri igranju na rog so se mu lica krepko napela. Svojevtrsten je še rog v cerkvi sv. Katarine nad Branikom. Instrument je dvakrat zavrt, ima ustnik in se končuje s širokim odmevnikom. Podoben z zdajšnjimi lovskimi rogovi je torej očitna.

Če bi imel dostop do vseh 1000 končnic in motivov, bi moja raziskava prinesla še boljše rezultate in še kakšno manjše odkritje. Vsekakor pa je že dejstvo, da ima pesem *Mi smo jagri zgodaj vstali* bogato zgodovino in da so jo peli že ob začetku organiziranega lovstva na Slovenskem (o čemer pričajo zapisi izpred leta 1904). To je pomemben podatek, saj to skladbo še vedno izvajajo na malone vsakem glasbenem lovskem srečanju. Da so rogisti na našem ozemlju trobili že v srednjem veku, priča, da so korenine slovenske lovske kulture verjetno nekje daleč v zgodovini. Njihove začetke je težko jasno določiti, po drugi strani pa je težko potegniti razvojno (genealoško) vez med podobo rogista iz srednjega veka in zdajšnjim slovenskim lovskim rogistom. **Srečanja lovskih pevskih zborov in skupin rogistov ponujajo vpogled v zdajšnjo lovsko kulturo. Nikakor pa začetkov teh srečanj v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja ne moremo šteti za natančno določljive korenine ali začetke naše lovske glasbe. Lovci so trobili in prepevali že prej, organiziranosti teh glasbenih praks pa smo res priča šele nekaj desetletij.**

Jane Weber

ⁱ Med prvimi folkloristi, ki so uvedli takšna označevanja, je bil Francis James Child. Šifre folkloristom omogočajo lažje delo, takšnemu označevanju pa so še zdaj najbolj naklonjeni

strukturalisti, saj je mogoče s strukturalno analizo odlično spoznati in opisati načine življenja lovskih skupnosti in njihovih kulturnih dejavnosti.

ⁱⁱ Štrekelj je zbirko objavljaval v zvezkih, ki so jih pozneje zvezali v štiri obsežne knjige.

ⁱⁱⁱ Lovske plesne so prirejali v uglednih dvoranah v Ljubljani in drugih mestih.

^{iv} Štrekelj je omenil to skladbo, a po njegovih merilih očitno ni narodna, saj vemo, kdo jo je zložil. Štrekelj pesmi z znanim avtorjem ni štel za narodne, se je pa očitno zavedal, da tudi takšne avtorske stvaritve krožijo med ljudstvom in v tem procesu postajajo »ponarodele«. Ljudstvo in s tem tudi lovci naj bi jih spreminjali glede na potrebe. Zadnje tri skladbe v preglednici so torej avtorske, zato jih Štrekelj zgolj omenja, ne navaja pa besedila in melodije.

^v Pesem se začne takole: »Ano pesem očem vam zapeti – Od štrajških jagrov kaj poveti.«

^{vi} Štrekelj je pesmi delil na narodne in nenarodne. Za nenarodne naj bi bilo znano, kdo jih je napisal, in naj torej zato ne bi sodile v skupino narodnih pesmi. Štrekelj in sodelavci so bili v tem pogledu nedosledni in so določeno avtorsko pesem včasih vključili, včasih pa ne.

^{vii} Pesem se začne takole: »Trboljci, trisolci – So zauber ljudi – So grunte predali – Na jago so šli.«

Viri in literatura:

Kropej, Helmut; 1990: *Poslikane panjske končnice*. Celovec: Mohorjeva založba.
Kumer, Zmaga; 1975: *Pesem slovenske dežele*, Maribor: Založba Obzorja.
Kuret, Primož; 1973: *Glasbeni instrumenti na srednjeveških freskah na Slovenskem*; Ljubljana: Slovenska matica.
Kunaver, Dušica; 1990: *Slovenske pesmi, šege in panjske končnice*; Ljubljana: samozaložba.
Makarovič, Gorazd; 1962: *Poslikane panjske končnice*; Ljubljana: Mladinska knjiga.
Štrekelj, Karel; 1895–1898: *Slovenske narodne pesmi (zvezek I.)*; Ljubljana: Slovenska matica.

Nutrija ali bobrovka

Foto: T. Beci

Pred leti smo starejši lovci slišali, da so nutrije (*Myocastor coypus*) ob reki Mirni v Istri precej številčne in da so tja hodili slovenski lovci na lov na te velike neavtohtone glodavce. Zanimali so jih predvsem kožuhi, odrekli pa se niso niti njihovem mesu, ki je bilo pravilno pripravljeno svojevrstna kulinarična specialiteta.

V zadnjem času se pri nas v osrednji Sloveniji pojavlja vse več teh živali tudi na obrežju slovenskih rek, predvsem Rižane, Mure, Ljubljane in drugih Savinijh pritokov. Zaradi zaupljivosti (brez posebnega strahu) do ljudi postajajo priljubljena zani-

mivost sprehajalcev v bližini rečnih obrežij. S priboljški hrane jih je kaj lahko privabiti na bližino nekaj metrov.

Pri nas sta nutriji po videzu podobni še dve, vodnemu okolju prilagojeni vrsti glodavcev, in sicer bober in pižmovka. Ljudje jih težko prepoznavajo, predvsem ko plavajo v vodi in iz nje gleda le glava. Se pa precej razlikujejo po videzu in predvsem po telesni velikosti in obliki repa.

Bober (*Castor fiber*) je največji od teh treh vrst. Njegova telesna masa je od 23 do 30 kg, dolžina trupa z glavo meri od 83 do 102 cm, dolžina repa je 30 do 41 cm. Bobrov rep je hrbtno-trebušno sploščen.

Nutrija (*Myocastor coypus*) ima maso nekako do 10 kilogramov, v dolžino meri do 63,5 cm, rep je dolg 30 do 45 cm. Plavalno kožico ima razvito le med prsti zadnjih nog, vendar ne tudi med palcem in kazalcem. Bober ima plavalno kožico razpeto med vsemi prsti zadnjih nog. Rep je slabo odlakan, luskast in v prerezu sploščen, valjast.

Pižmovka (*Ondatra zibethicus*) je najmanjša in lažja od preostalih dveh, njena masa je največ do 1,5 kilograma, trup z glavo meri do 35 cm. Med prsti zadnjih nog nima plavalne kožice, stopala so obrasla le s plavalnimi ščetinami.

Podrobnejše primerjave so

bile objavljene že v glasilu Lovec, 9/1999 (B. Kryštufek Bobrova vrnitev v Slovenijo 350–355).

Telesne značilnosti

Nutrija je glodavec, cenjen predvsem zaradi kožuha. Nutrijo so prvič opisali leta 1782. Ime izvira iz španskega izraza za vidro. Drugo ime za nutrijo je bobrovka. Kot je že bilo omenjeno, se od bobra na videz razlikuje po manjši velikosti in drugačnem repu. Njeno telo je čokato, poraslo s kožuhom, ki je zaradi svojih lastnosti zelo primeren za pripravo cenjenega krzna. Natančnejša masa samcev je od 6 do 6,6 kg, včasih tudi do 8,4 kg. Samice so lažje in

imajo maso 5 do 5,6 kg, breje tudi do 10 kg in več.

Dlaka kožuha je lesketajoča, od temno rjave do rumenkasto rjave barve. Posamezni osebki so lahko tudi temnejši ali svetlejši, vse do sive barve. Podlanka je zelo gosta, gladka, svetla ali temna, dlake nadlanke so svetleče, dolge in precej trde. Koža je prožna, nežna in odporna.

Glava (in lobanja) je značilna za glodavce. Kot rastlinojeda vrsta ima oči postavljene precej bočno in visoko, visoko so tudi smrček in majhna uhlja. Zaradi take lege teh organov so dvignjeni nad vodno gladino tudi ob mirovanju. Ustna in nosna votlina imata posebne gube, da se žival lahko hrani pod vodo.

Iztrebki so podolgovati in zelenkaste barve, po obliki spominjajo na banano ali kumaro. Dolgi so 3,5 cm, v premeru pa merijo 1 cm. Kadar so sveži, je na njih mogoče jasno videti tanke vzdolžne brazde. Ponavadi te živali telesne iztrebke spuščajo v vodo.

Na kopnem so nutrije dokaj nespretne, ob nevarnosti se s štrbunkom vržejo v vodo. Brez vdiha lahko ostanejo pod vodo do pet minut. V tem času lahko pobegnejo zasledovalcem. V vodi so dokaj spretni in okretne.

Nutrija kot rastlinojeda vrsta ima zobno formulo:

$$I \begin{smallmatrix} 1 & 1 \\ 1 & 1 \end{smallmatrix} C \begin{smallmatrix} 0 & 0 \\ 0 & 0 \end{smallmatrix} P \begin{smallmatrix} 1 & 1 \\ 1 & 1 \end{smallmatrix} M \begin{smallmatrix} 3 & 3 \\ 3 & 3 \end{smallmatrix} \times 2 = 20$$

Veliki prednji sekalci – glodači so na sprednji površini od rumeno-oranžno do oranžno-rdeče barve (glej sliko). Glodači so tudi njihovo močno in ostro orožje v primeru obrambe.

Glede na njeno telesno velikost so noge kratke. Prednji poleg za hojo služita še za prijemanje in držanje hrane, kopanje rogov, plavanje in medsebojno obračunavanje. Na zadnjih nogah ima med prsti plavalno kožico, razen med palcem in kazalcem. Značilen je odtis zadnjega stopala, ki je skupaj s peto dolgo 11 cm in široko 8 cm. Vsi kremplji so črne barve.

Nutrija ima na splošno slabo razvita čutila. Vidi slabo, bolje pa voča in sliši. Ima izredno občutljive čutne dlake ali srsti (brke).

Razmnoževanje

V ugodnih razmerah poteka parjenje vse leto, intenzivno pa poleti. Na leto samica skoti 2- do 3-krat, v vsakem leglu je od 2 do 9 mladičev, v povprečno 5,5. Brejost traja 132 dni. Ko se mladiči skotijo, so že dobro odlakani, sposobni plavanja in že vidijo. Ob rojstvu v povprečju tehtajo 227 gramov. Sesajo do osmega tedna, rastlinsko hrano uživajo že po nekaj dneh. Osamosvojijo se pri treh mesecih. Spolno dozori v štirih do sedmih mesecih, odvisno od razmer v okolju. Spolno razmerje je od 0,6 do 1,6 samca na eno samico.

Kako je ta živalska vrsta trdoživa, pove podatek, da lahko šele 5 dni stari mladiči uspešno preživijo tudi brez matere.

Posebna značilnost nutrij je, da ima samica 8 do 10 mlečnih žlez (seskov), ki so razporejeni dokaj visoko na trebušni strani levo in desno proti hrbtu. Tako lahko mladiči sesajo in dihajo tudi v vodi, medtem ko plavajo skupaj s samico. Tudi na kopnem mladiči lahko sesajo, četudi samica leži na trebuhu.

Življenjska doba je različna, odvisna od okolja, izgube pa so dokaj velike. V Luisiani (ZDA), npr., so ob proučevanju tega glodavca ugotovili, da dočaka starost 30 mesecev le 10 % populacije, v ujetništvu pa je največja starost 6 let.

Zima zmanjša razmnoževalne sposobnosti; ostra in dolga zima vpliva na splošno preživetje predvsem odraslih osebkov.

Habitat

Nutrije le del časa preživijo v svojih rovih. Večino časa se zadržujejo na brežinah stoječih in počasi tekočih voda, vzdolž večjih rek, jezer, akumulacij in ribnikov. Aktivne so ves dan.

Sistem njihovih rogov in kotlov služi za počitek, hrano

Povprečna dolžina nutrijine lobanje je 11 cm.

Naselitve in stanje prostoživečih nutrij v Evropi

 naseljene	 ni podatkov
 izumrle	 iztrebljene
 nikoli naseljene	

V Skandinaviji in na Irskem so verjetno izumrle zaradi neugodnih vremenskih razmer.

njenje, umik pred plenilci, vremenskimi nevšečnostmi in za druge dejavnosti. Rovi so dolgi od 1,2 do 1,8 m, našli pa so tudi že dolge 46 m. Večinoma se živali zadržujejo v neposredni bližini vode in med potapljanjem iščejo hrano tudi na dnu vodovij. Hranijo se skoraj izključno z rastlinsko hrano, bodisi z vodnimi ali obvod-

nimi rastlinami, le redko uživajo tudi školjke. Na dan potrebujejo približno ¼ telesne mase sveže rastlinske hrane. V slast jim gredo tudi parkovne rastline, predvsem pa žita, če so te poljščine v bližini rek. Po dobljenih podatkih naj bi bila poljščina varna, če je od vode oddaljena več kot 100 m.

Domovina vrste

Domovina nutrije so dežele Južne Amerike, južno od Kozorogovega povratnika (23 stopinj južne zemlj. širine), od Pacifika do Atlantskega oceana (Urugvaj, Paragvaj, Argentina, Čile, Bolivija in Brazilija). V svoji domovini je ta živalska vrsta kljub zelo veliki reproduktivni sposobnosti statusno stabilna. Tam živi mnogo vrst plenilcev, kot so aligatorji, plenilske ribe, želve, ribji orli, kače in mesojedi sesalci. Za vse našete so nutrije pomemben vir prehrane.

Bolezni

Nutrije so lahko okužene z več patogenimi mikroorganizmi in zajedavci, ki se lahko prenašajo na ljudi, živino in hišne ljubljence. Okužene so lahko tudi s kožnimi boleznimi, ki so prenosljive na ljudi.

Okuženost je odvisna predvsem od številčnosti populacije. Pri majhni številčnosti je okuženost zanemarljiva, pri veliki pa postopoma nastane posledično številčno uravnavanje. Problem je, ker z iztrebki in urinom okužijo vodo.

Naselitev nutrije v ZDA

Zaslужkarji so hitro uvideli, da bi bilo mogoče nutrije gojiti za pridobivanje krzna. V prid jim je bilo, da je nutrija izredno nezahtevna glede prehrane, ima pa tudi velik razmnoževalni potencial.

Prve živali so imeli na farmah v ZDA leta 1899. Zaradi neodgovornega ravnanja posameznikov so se pojavile v naravi in se hitro množile in razširjale. Večina pobeglih je prišla s farm ob orkanih in poplavih, nekateri pa so jih tudi namerno izpuščali, da bi s pomočjo teh glodavcev uničili nezaželeno rastlinje ob rekah in jezerih. Nihče ni pomislil, da v takih okoljih za nutrije ni plenilcev. Zelo hitro je nastala škoda, predvsem na posevkih sladkornega trsa in riža, plantažah koruze, sirka, sladkorne pese, lucerne, pšenice, ječmena, ovsa, arašidov in zelenjave.

Nazoren primer negativnih posledic takih naselitev je iz Luisiane (ZDA). Leta 1938 so v naravo spustili 20 parov nutrij. Že v dveh desetletjih so se po oceni strokovnjakov namnožile na 20 milijonov živali. Podoben primer je iz Marylanda. Leta 1968 so ocenili, da je na površini 10.000 ha živel približno 250 živali. Zdaj ocenjujejo, da na tamkajšnjem območju živi 35.000 do 50.000 nutrij. Podobna poročila imamo tudi z drugih območij ZDA.

Problem številčnosti in s tem posledično škode je prisilil nekatere zvezne države ZDA in zasebne agencije k *Nutria projektu*. V prvem delu projekta so v letih 1999 in 2002 ugotavljali velikost populacije, fiziološko stanje, obnovo mokrišč, javno izobraževanje in ozaveščanje ter testiranje določenih strategij lova. Pri testiranju strategij lova so nekatere živali opremili z radiotelemetrijo, da so natančneje ugotovili gibanje živali.

V drugi fazi, ki se je začela leta 2002, pa so uporabili izsledke prve faze in se lotili izkoreninjanja te, tudi tamkaj neavtohtone glodavske vrste. Pred tem so več let javnost redno obveščali o negativnem vplivu nutrij na naravno okolje (Discovery Chennel, National Geographic Chennel, kot tudi na CNN). V projekt je bilo vključenih več vladnih agencij in 26 partnerskih organizacij. Partnerstvo deluje z namenom pridobitve finančnih sredstev za stalni projekt izkoreninjanja nutrij.

Omenjenega iztrebljenja so se lotili na vse mogoče načine; lovijo jih s pomočjo strelnega orožja (le podnevi, nočni lov je strogo prepovedan zaradi morebitnih napak pri odstrelu), s pomočjo pasti stopalk in kletk - lovka ter s strupom. Kot strup uporabljajo cinkov fosfid, ki je od vseh strupov edini dovoljen. Ponavadi strup vstavljajo v korenčke. Ujete žive osebe usmrtijo z injekcijami ali jih pokončajo s palicami, jih razkosajo in mečejo v reke za hrano ribam. Lovci za uplenjene živali dobivajo denar-

ne nagrade. V Franciji priporočajo lov z lokom.

Naselitev nutrij v Evropi

Zaradi dragocenega krzna je postal lov na nutrije zelo donosen posel sprva v Južni Ameriki. Od leta 1887 do leta 1901 so uplenili in izvozili približno deset milijonov kožuhov teh glodavcev. Lov je bil tako intenziven, da se je tam občutno zmanjšalo število avtohtone vrste. Tamkajšnje oblasti so sprejele varstvene ukrepe in začele spodbujati vzrejo.

V Evropo so jih veliko izvozili ob koncu 19. stoletja, intenzivneje pa se je začela vzreja sredi 30. let 20. stoletja. V Franciji je samo v tistem času nastalo več kot 600 farm. Hkrati so spustili več parov s podobnimi nameni kot v ZDA, da bi očistile obvodno rastlinje. Podobno je bilo tudi v nekaterih drugih evropskih državah.

Pri vzreji so farmarji ugotovili, da bi lahko zaslužili še z mesom, ne le s prodajo krzna, zato so začeli hvaliti tudi njihovo meso, ki je res zelo okusno in vsebuje malo holesterola. Da bi prikazali, da je še okusnejše in bolj vabljivo, so gostinci ponujali specialitete iz »čilenskega bobra« ali »močvirskega zajca«.

Leta 2005 je v okviru Zlatorogove knjižnice LZS izpod peresa **Matjaža Erzarja** izšla knjiga *Divjačina*, v kateri je tudi nekaj receptov za pripravo nutrijinega mesa v kuhinji.

Po 2. svetovni vojni je umetna vzreja nutrij postala ponovno modna in doživela nov razcvet. Po splošno znani krizi krznarske industrije, ki se je začela sredi osemdesetih let, so vzrejo skoraj popolnoma opustili, mnoge živali pa so pobegnile v naravno okolje.

Primerjalno število potrebnih kožuhov za plašč/jakno

lisica	10 do 24
bobor	16 do 20
rakun	20 do 30
nutrija	26 do 34
kuna	40 do 60

Nutrije pri nas

Podobno kot drugje v Evropi so k nam pripeljali nutrije ne le za vzrejo na farmah. Gotovo jih je zdaj največ v porečju Ljubljane, od koder se širijo tudi v notranjost. Ali so izvirne živali pobegnile s farm ali so jih namerno izpustili, zdaj niti ni več pomembno. Tu so in pomembno je, da alohtono živalsko vrsto glodavca čim prej dobro spoznamo in se na njeno prisotnost in dejavnost (vplive v naših ekosistemi) tudi pravilno odzivamo. Pri tem mora imeti glavno besedo stroka. Najmanj, kar je, je treba širšo javnost seznaniti s to alohtono živalsko vrsto, predvsem pa lovce, ki imamo in bomo z njo imeli še več opravka. Javnost mora biti seznanjena z njeno razmnoževalno sposobnostjo v naših podnebnih razmerah in njenim vplivom na okolje. Posebej je potrebno poudariti, da pri nas zaradi dokajšnje velikosti in ostrih glodačev nima prav veliko naravnih plenilcev. Poleg škode na kulturnih rastlinah s kopanjem rovov uničuje brežine rek in, kar je najpomembnejše, uničuje habitat avtohtonih vrst živali in jih dobesedno fizično izrinja iz njih. V primeru velikih populacij lahko popolnoma uničijo obvodno rastlinje.

Ukrepi

V Evropski uniji je nutrija tujerodna in razglašena za invazivno živalsko vrsto z negativnim vplivom na biotsko raznovrstnost. Vključena je v Priporočilo št. 77 Bernske konvencije, ki priporoča odstranitev vrste iz okolja. Postala je tudi lovna divjad, brez lovopusta, in nam prepuščena le za odstrel, predvsem pa izvajalcem korenitega izločanja iz narave.

Verjetno bo potreben resnejši sodoben sistemski pristop k reševanju tovrstne problematike. Najprej bo treba ugotoviti in oceniti dejansko trenutno stanje, v drugi fazi pa predvideti ukrepe vsaj za preprečitev večanja številčnosti populacij nutrij v Sloveniji.

Tone Beci

Kaj vse so o divjadi, lovu in lovci pisali časopisi na Kranjskem ...

Piše: mag. Romana Erhatič Širnik

(Nadaljevanje)

Streljanja na medvede, ki so jih potem ranjene prepustili lastni usodi, so označili za nelovsko, še posebno, ko so bile žrtve mladiči (Anon., 1911). Še posebno ostro so se odzvali na poročanje tedanjih časopisov o medvedji nadlogi na Kranjskem, kjer so obtoževali kneza Auersperga, češ da goji medvede in tako ogroža varnost ljudi. V slovenski lovski organizaciji so zavzeli že znano stališče, da medveda pojmujejo za kralja našega živalstva in naravni spomenik. Po njihovem mnenju je bil medved miroljubna žival, ki se človeku sama umakne – seveda, če jo ta pusti pri miru. Bajke o javni nevarnosti naj bi bile zlobne in absurde (Anon., 1912).

Viri: Lovce 1910–1914

Kranjsko društvo za varstvo lova

Proti koncu 19. stoletja so v avstro-ogrski monarhiji lovci ustanavljali deželna lovska društva. Na Kranjskem so takšno društvo ustanovili v začetku devetdesetih let 19. stoletja. O delovanju društva vemo malo. Doslej so se vsi, ki so pisali o zgodovini lova, zadovoljili z navedbo, da je bilo društvo nemško usmerjeno, po nekaterih navedbah pa v svoje vrste ni sprejemalo Slovencev. Ob vsakokratni obletnici lovske organizacije, ob spominu na ustanovitev Slovenskega lovskega društva (SLD), praviloma zasledimo navedbo, da Kranjsko društvo za varstvo lova ni hotelo sprejeti v svoje vrste **Karla Mayerja**, pobudnika sestanka za združitev slovenskih lovcev, na katerem so se odločili za ustanovitev vseslovenskega lovskega kluba.

Da bi zvedeli kaj več o navedenem društvu, smo pobrskali po nemških časopisih, ki so izhajali v Ljubljani. Po poročanju časopisov naj bi lovci svoje društvo na Kranjskem želeli ustanoviti že večkrat, a se to ni zgodilo. Prva notica o kranjskem društvu je bila objavljena 30. marca 1891 v časopisu *Laibacher Zeitung*. Na povabilo **Viktorja Galleta** (lastnika Bistre, kjer v okviru Tehniškega muzeja Slovenije domuje Slovenski lovski muzej) se je zbralo več kot šestdeset lovcev v stekleni dvorani gostilne Pri Zvezdi v Ljubljani z namenom, da bi ustanovili lovsko društvo. Imenovali so komite, ki naj bi pripravil vse potrebno za ustanovitev društva – statut ter sklical ustanovno skupščino društva. V komite so imenovali **Otmarja Bamberg**, **Viktorja Galleta**, **Hauptmana Kaučiča**, grofa **Mergherija**, **Regorschka** in dr. **Ivana Tavčarja** (*Laibacher Z.*, 9. marec 1891). Čez dva meseca, 10. maja 1891, je sledila ustanovna skupščina društva. O poteku ustanovne skupščine zaenkrat nimamo podatkov. Iz poročila društva ob koncu leta 1891 pa sledi, da je društvo štel devetnajst (19) ustanovnih in 151 rednih članov. K včlanjenju v društvo so tudi prek časopisa vabili posestnike, zakupnike in prijatelje lova. Želeli so, da bi bili člani tudi lovski in gozdni čuvaji. Zanje so določili članarino samo 50 krajcarjev. Tako so želeli spodbuditi lastnike in zakupnike lovišč, da bi v društvo včlanili svoje čuvaje.

Že v prvem letu delovanja je vodstvo društva v tujini naročilo za svojega člana **Juliusa Borna** v Tržiču šestindvajset jelenov (dvaindvajset samic in štiri samce). Dva člana društva, eden od njih je bil **Gilbert Fuchs**, sta v svoje lovišče s posredovanjem društva že naselila štiri jelene. V društvu so podpi-

Vabilo na ustanovno skupščino Kranjskega društva za varstvo lova *Laibacher Zeitung*, 1891

rali takšna prizadevanja. Zapisali so, da je zeleno, da lovci v svoja lovišča naselijo visoko divjad. Posebna zahvala naj bi veljala lovcem, ki so jelene že naselili, z namenom, da bi Krajnski vrnili izumrle vrste plemenite divjadi. Da bi se ta tudi ohranila, so bili nujni varstveni ukrepi. Kranjsko društvo za varstvo lova je zato zaprosilo vse lovce, naj visoke divjadi ne streljajo vsaj tri leta. Konec leta 1891 zasledimo tudi poročilo o naročilu društva za petdeset parov poljskih jerebic, ki jih je eden od članov želel naseliti v lovišče. V društvu so napovedali, da bodo poleg jerebic, že rezerviranih za svojega člana, spomladi članom ponudili po nizki ceni najmanj 60 do 70 parov poljskih jerebic (*Laibacher Z.*, 26. oktober 1891).

Na prvi redni skupščini društva leta 1892 so poročali, da je pokroviteljstvo društva prevzel nadvojvoda **Franz Ferdinand**. Društvu je uspelo na Češkem kupiti poljske jerebice, ki so jih nato po ugodni ceni prodali članom društva. Baronu **Juliusu Bornu** je s posredovanjem društva uspelo nabaviti 40 glav visoke divjadi in divje purane za naselitev v svoja lovišča, poljske jerebice in fazane pa je naselil blizu Bleda. Naselitev jelenov (nekateri so nabavili v Galiciji) je uspela. Kljub prošnji, naj lovci ne streljajo jelenov, so jih neznanci ustrelili kar nekaj. Ob tem so opozarjali zakupnike, da so jelene nabavili z velikimi stroški posameznikov, jeleni pa da so okras pokrajine. V jeseni so v društvu ponovno načrtovali nakup poljskih jerebic na Češkem, da bi jih spomladi po nizki ceni ponudili članom. Tudi v naslednjih letih so na Češkem redno kupovali poljske jerebice. Leta 1892 so za kranjska lovišča kupili celo štiristo parov poljskih jerebic, ki so jih prodajali članom po 60 do 70 krajcarjev za par (*Laibacher ...*, 13. januar 1893). V naslednjem letu je jerebice zelo zdesetkala huda zima, zato so v društvu sklenili, da jih zavarujejo za tri leta (*Laibacher ...*, 4. april 1895).

(Se nadaljuje.)

Nagrada CIC Edmond Blanc za leto 2009 španskemu rezervatu za divjad Gredos

Priznanje Edmond Blanc tudi Zavodu za gozdove Slovenije

Mednarodni svet za lovstvo in ohranitev divjadi (CIC) vsako leto podeli prestižno nagrado Edmond Blanc za izjemne uspehe pri trajnostnem upravljanju z divjadjo in varstvu divjega živalstva.

Letos je to nagrado prejel rezervat za divjad Gredos iz Španije, diplomo (priznanje) Edmond Blanc pa je dobil Zavod za gozdove Slovenije

Gredos - rezervat za divjad

Že tradicija je, da prestižno nagrado CIC – Edmond Blanc podelijo vsako leto na njihovi generalni skupščini. Tako je bilo tudi letos, ko je bila v Franciji, v Parizu, 2. 5. 2009 56. skupščina CIC. Strokovna žirija za podelitev omenjene nagrade, ki jo vodi častni predsednik CIC, dr. **Nicolas Franco**, je nagrado prisodila španskemu rezervatu za divjad Gredos. V utemeljitvi njihove odločitve je bilo poudarjeno, da je rezervat dobil nagrado za izjemne zasluge pri varstvu divjadi. Začetki tega rezervata segajo v leto 1903, ko je eden od začetnikov španskega planinstva, **Manuel Gonzales de Amezua**, obiskal tedaj še povsem neznano planinsko območje Siera de Gredos in odkril tamkajšnje bogastvo planinskega živalstva. Neobzirno so ga izkoriščali tamkajšnji lokalni lovci, ki niso niti pomislili na potrebo po kakršnem koli varstvu redkih vrst.

Kralj **Alfonso XIII.**, stari oče zdajšnjega kralja, ki je bil lovec in je podpiral poštene namere Amezua, se je odločil upoštevati njegova

dobronamerna priporočila, da bi bilo dobro v planinskem predelu Siera de Gredos v prvi vrsti takoj zavarovati vrsto (podvrsto?) španskega kozoroga (*Capra pyrenaica*), ki je bil tik pred izumrtjem. To je bil začetek ustanovitve kraljevega rezervata za divjad Gredos z varstveno-čuvajsko službo, ki je s pooblastilom in podporo kraljeve družine poskrbela tudi za

varstvo drugih naravnih virov. Zahvaljujoč naravovarstvenim ciljem in tudi ponovnim naselitvam se je številčnost španskih kozorogov iz števila 10 živali leta 1903 povzpela na več kot 5000 zdajšnjih.

Sto let delovanja in prizadevanj kraljevega varstva divjadi so praznovali leta 2006. To pa pomeni veliko več kot le zgolj 100 let obstoja nekega podjetja (organizacije); je tudi dokaz, kako je mogoče rešiti nekatere vrste pred izumrtjem. Dandanes velja preudaren, trajnosten lov za sestavni del in temeljno orodje za zagotavljanje učinkovitega varstva in biološke raznovrstnosti.

Priznanje Zavodu za gozdove Slovenije

»To je javna slovenska služba, ki je bila osnovana po Zakonu o gozdovih (1993) in ki trajnostno in večnamensko upravlja s slovenskimi gozdovi ter usklajuje interese v naravnem okolju po načelih okoljske so-naravnosti in preudarne rabe naravnih virov. Trajnostno skrbi za usklajenost gozda kot ekosistema in skrbi za trajnostno zagotavljanje vseh temeljnih namenov (funkcij) gozda (ekološke, socialne in ekonomske).

Na področju upravljanja z divjadjo ima ZGS osrednjo vlogo pri pripravi strateških lovskoupravljaljskih načrtov. Prav tako upravlja z divjadjo v 10 državnih loviščih oz. z lovišči posebnega pomena (LPN), kjer delujejo njihovi poklicni lovci in kjer upravlja jo z divjadjo po načelih trajnostne rabe, varujejo redke in ogrožene živalske vrste, poleg tega pa se v loviščih odvija tudi znanstveno-raziskovalno delo in se ukvarjajo z lovskim turizmom.

V ohranjenih gozdovih Slovenije je med veliko divjadjo izjemna naravna posebnost rjavi medved. Njegovo stabilno številčno stanje zagotavlja, da se slovenske živali uporabljajo tudi za ponovne naselitve v mnoge druge evropske dežele kjer je ta vrsta že zdavnaj izumrl ali kjer je njegova številčnost in genetska raznolikost preskromna za uspešno samostojno naravno obnovo (Italija, Avstrija Francija). Še posebej slovenske medvede uporabljajo za ponovno poselitev gozdnih habitatov alpskega loka (Alp),« je bilo rečeno ob izročitvi priznanja diplome Edmond Blanc, ki jo je prevzel predstavnik te institucije.

B. Leskovic

Vir: CIC Wildlife: CIC Edmond Blanc Awards 2009

Španski kozorog – *Capra (ibex) pyrenaica*

Na kratko iz tujega tiska ...

Avstrija: Na Tirolskem letos načrtujejo precejšnje povečanje odstrela jelenjadi. Cilj tega ukrepa je zmanjšati številčnost jelenjadi na raven izpred 15 let. Vzrok za tak ukrep je na eni strani zmanjšanje škode v gozdovih, na drugi strani pa tudi zmanjšanje števila obbolele jelenjadi zaradi tuberkuloze. Omenjena bolezen se je z jelenjadi prenesla tudi na domače govedo, zato je pritisk javnosti za povečanje odstrela še toliko večji.

(Jäger Internet)

Avstrija: Rjavi medved, ki je na območje Tirolske prišel iz sosednje Južne Tirolske, je v nekaj dneh ubil 14 ovc. Čeprav je rjavi medved uvrščen med zavarovane vrste, pa je Tirolska lovska zveza prizadetim kmetom ponudila odškodnino iz svojega zavarovalnega paketa. Kljub temu doslej še ni bilo podanih odškodninskih zahtevkov na lovsko zvezo ali zavarovalnico. Ocenjena vrednost ovc je od 200 do 2.000 €, odvisno od tega, ali je ovca za zakol ali nadaljnjo vzrejo.

(Jäger Internet)

Nemčija: Raziskovalci združena za ekologijo divjadi in varstvo narave so s pomočjo telemetrične spremljave ugotovili doslej najdaljšo zabeleženo razdaljo, ki jo je prepotoval rakun. Enoletni rakun moškega spola je namreč v približno treh mesecih prepotoval razdaljo med narodnim parkom Müritz in krajem Bremevörde, kar je skoraj 300 km. Omenjeni rakun se je pri kraju Bremevörde najprej ujel v past za lov živih živali, kmalu zatem pa so ga tudi uplenili na lovu. Doslej so ugotovljene prepotovane razdalje pri rakunih znašale od 8 do 95 km zračne linije. Rakuni moškega spola si namreč pri starosti okoli enega leta iščejo samice z drugih območij.

(Wild und Hund Internet)

Nemčija: V nemškem glavnem mestu Berlin se je začela akcija priporočanja krzna živali, ki so bile uplenjene na lovsko pravičen način, v skladu s predpisanimi načrti, lovske zakonodaje in etiko. Geslo akcije je Prijazno krzno – vesela narava. Pobudnik akcije je berlinski

Foto: D. Brišk – Diana

krznar Nikolas Gleber, ki svoje izdelke opremlja z omenjenim geslom, hkrati pa priporoča krzno živali, ki so prosto živele v naravi in so bile lovsko pravično uplenjene. Sprašuje se po pomenu neuporabe in zavračanja krzna takih živali, za razliko od živali, ki so namensko vzgojene za pridobivanje krzna in vse svoje življenje živijo v kletkah.

(Pirsch, 8/2009)

Nemčija: 63-letna kolesarka je 22. maja zvečer pri kraju Göppingen tako nesrečno trčila z divjim prašičem, da je zaradi poškodb glave umrla na kraju nesreče. Umrlo kolesarko je kmalu zatem našla mimoidoča ženska, ki je takoj poklicala reševalce, vendar nesrečni ženski ni bilo več pomoči.

(Deutsche Jagd Zeitung Internet)

Kongo: Kljub bojem, ki potekajo na vzhodu Demokratične republike Kongo, se je število sicer zelo ogroženih gorskih goril povečalo. Štetje, ki je potekalo leta 2008, je v najstarejšem afriškem narodnem parku Virunga pokazalo, da na območju parka živi 81 gorskih goril, medtem ko so leta 2007 našli 72 osebkov te vrste. Po podatkih WWF se gorske gorile z vsega skupaj približno 720 živečimi osebki uvrščajo med

najbolj ogrožene živalske vrste, ki jim grozi izumrtje. Kljub rahlemu izboljšanje stanja pa je vrsta na območju Konga zaradi bojev in obsežnega krivolova s pastmi še vedno zelo ogrožena.

(Pirsch, 8/2009)

Švedska: Genetske raziskave pri rjavih medvedih s severne Švedske so pokazale, da tam živi ena najgostejše poseljenih populacij rjavega medveda. Na tamkajšnjem območju naj bi namreč živel okrog 1.000 rjavih medvedov, kar je približno 0,3 osebkov/1.000 ha. Za primerjavo navedimo, naj bi bile na območju Severne Amerike največje gostote rjavih medvedov 0,2 osebkov/1.000 ha. Pristojni organi so zato že podali predlog za proučitev možnosti večjega odstrela te vrste na območju severne Švedske.

(Pirsch, 8/2009)

Pakistan: Vedno večja številčnost divjih prašičev ni zgolj značilnost srednje in južne Evrope, temveč so temu pojavu priča tudi drugod po svetu. V Pakistanu imajo zaradi izrednega povečanja številčnosti divjih prašičev velike varnostne težave v neposredni bližini vladne palače v glavnem mestu Islamabad. V t. i. varnostnem pasu okoli vladne palače, kjer velja

najvišja stopnja varovanja, so varnostniki doslej ustrelili že na desetine divjih prašičev, ki se prihajajo tja prehranjevat. Pristojne oblasti so že pozvale domače lovce, naj divje prašiče streljajo, kjer in koliko je le mogoče. Vedno večja številčnost divjih prašičev naj bi bila tudi posledica velikega zmanjšanja števila lovskih gostov, predvsem iz Evrope, ki so v to državo pred ekonomsko krizo množično prihajali na lov na divje prašiče. Oblasti so izdale tudi posebne dovolilnice domačim lovcem in izkušenim diplomatom iz drugih držav za lov divjih prašičev v bližini vladne palače.

(Pirsch, 8/2009)

Avstrija: Na območju Bad Mitterndorfa v zvezni deželi Štajerski je rjavi medved Moritz, potem ko se je prebudil iz zimskega dremeža, poskrbel za kar nekaj dogajanja. Lakota po dolgem zimskem mirovanju ga je namreč pripeljala do zimske obore za jelenjad. Na nekaterih mestih skoraj 3 m visoka snežna odeja mu je omogočila lahek prehod 2,5 m visoke ograje, kjer je nato ujel 7-letnega jelena. Preostala jelenjad je zbežala nižje v dolino, od koder so jo nato izpustili iz obore. Sledi v snegu so pokazale, da se omenjeni medved redno vrača v bližino obore, jelenjad pa prihaja zgolj občasno. Predstavniki zvezne gozdarske organizacije, ki daje ta revir v najem, deželne vlade in lovske organizacije razmišljajo o odlovu medveda in da bi ga opremili z ovratnico za telemetrično spremljavo. Na drugi strani pa se najemnik revirja sprašuje, kdo mu bo povrnil škodo, ki je nastala pri tej medvedji avanturi.

(Pirsch, 8/2009)

Slovaška: Na območju kraja Ruzomberok je medvedka zelo poškodovala lovca, ki je po nesreči prišel v neposredno bližino njenih dveh mladičev. Nesrečni lovec je bil deležen več ugrizov v roke in noge. Kljub močnim krvavitvam je uspel priti do bližnje vasi, kjer so poklicali na pomoč reševalno službo.

(Jäger Internet)

Pripravil:
mag. Janko Mehle

Foto: Š. Kutoš

Pomladni večer na Barju

ŠTEFAN KUTOŠ

Florjan, moj stari znanec iz službenih logov, mi je od zime sem večkrat omenil, da pri njem doma ob Ljubljani, kjer med obhodom svojega obvodnega travnika večkrat odvrže kako pest ali storž koruze za race mlakarice in krape, redno prihaja v goste nutrija.

– Pridi jo kaj poslikat, se nič ne boji, pa prav hecno godrnja, ko te vidi na bregu. Pa še daljnogled vzemi, med racami se pojavlja neka svetla ptica, ki zagotovo ni mlakarica! – – Kakšen krehljc ali reglja mogoče? – – Ne, to pa že poznam! – me je samozavestno zavrnil Florjan, ki sicer ni vpisan ne med lovce ne med ribiče, a naravo ob reki in na Barju pozna do podrobnosti; odraščal je tam ob vodi.

Ko sva neko majsko jutro na kavi že tretjič razpredala o teh rečeh, sem se odločil in rekel: – Zvečer pridem.

Konec koncev nutrijo poznam samo s fotografij in če se mi ponuja le petnajst minut vožnje od mesta ... Kot nadebudnega amaterskega ornitologa, sicer brez prave kilometrine, pa me zanima tudi tista »svetla« raca. –

– No, jaz bom nastavili nekaj storžev ob pomolu za čoln, jih zataknil za žico, da jih ne bo takoj znosila na nasprotni breg, – je bil vnet Florjan.

Pozno popoldne, kako uro pred mrakom zavijem k njemu na dvorišče in reče mi, naj kar stopim dol do brega, da je koruzo pravkar nastavil. Odpravim se po idiličnem nepokošenem barjanskem travniku, no, idilo sicer moti truma krvoločnih komarjev, ki iščejo tista mesta na koži, kamor nisem dobro nanesel autana. Preden se mi pošteno odpre pogled k pomolu, že čofne v vodo – nutrija, natanko taka kot na fotografijah. Plava proti nasprotni brežini, lepe simetrične brazde se širijo zanjo. Ha,

ali sem zamočil, se bo še vrnila, bi moral priti prej?

Več kot pol ure ni bilo nič, vmes sta mir motila fanta z gumenjakom, ki sta se med spustom ravno pred mano divje prerekala, kako je bolje veslati: s hrbtom v smeri vožnje ali nasprotno. – Kot kos lesa se bo spuščala po vodi, pazi, – mi je zabičal Florjan. Medtem ko napeto gledam po gladini, opazim premik na drugem bregu. Srna – tako odločno se je spustila k vodi, da imam občutek, kot da je imela namen preplavati reko. Presenečena se zastrmi vame; nekaj časa se meriva s pogledi, nakar se umakne.

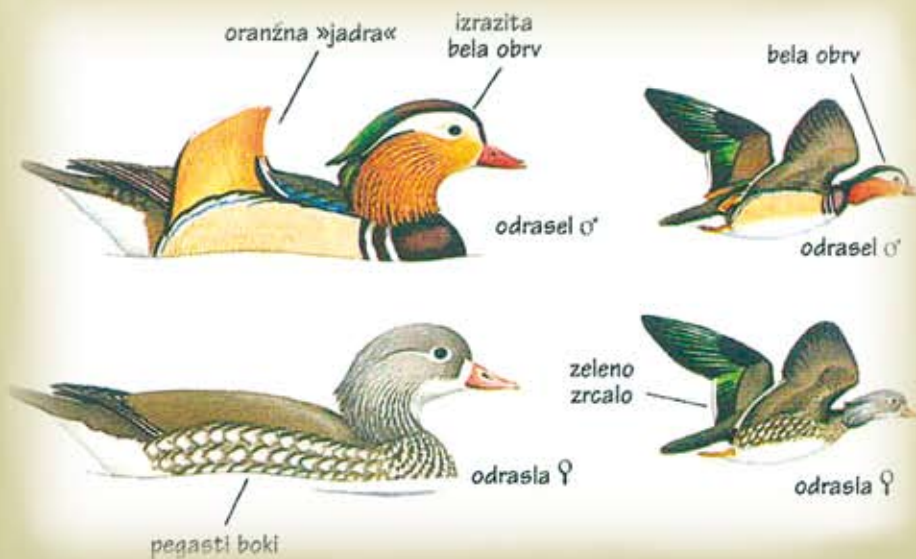
In potem – kot poleno se spušča po sredini toka, brkata glava in temne oči, pod mano zavije v širokem polkrogu in samozavestno priplava h koruzi – le dobre tri metre od mene! Ko neuspešno motovilim s sposojenim fotoaparatom, se za hip potopi, skali vodo ob brežini,

zaplava s tokom, a je čez minuto nazaj. Povzpne se na suho, na pomolček, me preseneti, s kakšno silo puli privezan storž, da zrnje leti od njega. Prvega izpuli in ga zapelje čez reko na drugo stran, kjer s prostim očesom in še bolje z daljnogledom razločno vidim luknje v bregu, malo nad gladino. Čez čas se ji pridruži druga žival, morda par, če živijo v parih?! Čedalje smelejša sta; zamudil sem že dnevno svetlobo in zdaj poskušam z bliskavico. Za hip ju zmedem, a se še vračata, prav do pomola s koruzo. Nato se družno spustita kakih sto metrov po vodi navzdol in se spet približata. Slišati je enakomeren, monoton pihajoč glas, ki si ga prevedem kot: – Kdo si, da me motiš pri večerji! –

da je nutrija in kaj je potem pižmovka (*Ondatra zibethicus*) in kaj neki je šele bober! Seveda, nutrija in pižmovka sta v sorodu, precej manjša pižmovka izhaja iz Severne Amerike, nutrija pa iz Južne. Pižmovka se je že pred drugo vojno začela širila od Prekmurja proti zahodu; sam se kot otrok spomnim, da so jo lovci v petdesetih letih prejšnjega stoletja lovili v goričkih potokih. Tedaj je bilo še nekaj vodnih mlinov in jezov ob njih. Da ni bila to morda prej omenjena »lovna nutrija«, ki je prišla s Češke? Obe sta rastlinojedi; škodo, če se preveč namnožita, lahko delata na obrežnem rastlinstvu in s spodkopavanjem brežin. Florjan pravi, da koruzno steblo pregrize pri tleh, da

bolj čokata, malce višje ležeča v vodi. Pogledam skozi daljnogled: na ličnicah izrazito bela podolgovata lisa s temnim očesom na sredini, prsni del z navpičnimi vzporednimi belimi progami, rahlo nakazana čopa oziroma pramen na vratu. Lepa ptica. Zagrabim žepni ornitološki priročnik in začnem listati. Vem, smešno je, tudi sam sebi se zdim smešen takole med obrežno travo s knjigo v roki. A so me dosedanje izkušnje naučile, da spomin ni začetnikov najboljši zaveznik; tisto: »saj si bom zapomnil, ta odtенок tukaj, temna lisa tam«, se ponavadi ne »obnese«, poznejši poskus določitve vrste po priročniku prinese dvome in zmedo. Zdaj torej listam med ptiči plovci, prvič in še enkrat: nedvomno, to je rasa mandarinka (*Aix galericulata*), samec! Ali samica vali? No, še eno tujerodno gostjo imamo danes tukaj, tokrat z drugega konca sveta. Takole piše v knjigi: – Zaradi posledic lova v njeni vzhodnoazijski domovini je tam postala zelo redka. Iz ujetništva pobegli in podivjani osebki so v V. Britaniji in srednji Evropi skoraj enako velika populacija, kot je matična azijska. Živi ob celinskih vodah, poraslih z drevjem, pogosto tudi v parkih. – Ves čas se mi dozdeva po eni strani nenavadna, a hkrati čudno znana, pa ne vem, ali se je spomnim iz priročnika ali sem jo že kje videl; morda v kakem živalskem vrtu. Ali pa živi še kje pri nas, pa preprosto ne vem za to. Tako torej, tudi Florjan bo zvedel, koga gosti ob svoji loki. (Mandarinke nisem znal fotografirati. Morda ima urednik fotografijo v kakem predalu?)

Namig za tiste, ki jih v spomladanskih dneh zanima še kaj drugega kot izstopajoča srnjad: vse opisano se je dogajalo na Ljubljanskem barju (v mejah novega Krajinskega parka Ljubljansko barje), v bližini Črne vasi. Če se boste po eni tamkajšnjih makadamskih cest zapeljali proti tomišelskemu koncu, boste naleteli na »mini rezervat« Društva za opazovanje in varovanje ptic – DOPPS z opazovalnico za ptice. To je lepo urejena učna pot – v dogovoru z lastniki zemljišč in v skladu z Evropsko direktivo ohranjajo tradicionalni barjanski habitat. Poznejša in pravilna košnja naj bi med drugim omogočila ohranitev ali povečanje populacije krovne vrste, to je kosca (*Crex crex*), in mnogih drugih živalskih in rastlinskih prebivalcev Barja. No, škurha ali kosca skoraj zagotovo ne boste slišali, še manj videli; kosec, kolikor ga je še na Barju, se oglašja le ponoči; z malo potrpežljivosti pa boste lahko opazovali to ali ono listnico, penico, cipo ali poljskega škrjanca.

Mandarinka – *Aix galericulata*

Mračni se, ostal je še en storž, še sta v bližini, a odpravil se bom. S fotoaparatom nisva sklenila pravega prijateljstva; preveč elektronike in avtomatike ni zame. Skromnejši rezultat svojega truda v obliki fotografije pa prilagam.

Tako je z nutrijami (*Myocastor coypus*). Saj so kar pogoste pri nas v porečjih Ljubljane – priplavajo tudi v mesto – pa Rižane, Save in Mure, morda še kje. Prve farme za krzno, od koder so pobegnile v naravo, naj bi v Evropi uvajali že konec 19. stoletja; sam se spomnim farme ob Rižani pred desetletji. Ob preverjanju podatkov sem naletel na spletni forum, kjer sem se prav zabaval ob prerekanju strokovnjakov in »strokovnjakov«. Zanimiva je, recimo, navedba, naj bi nutrijo še pred »krznarskimi zadevami« naselili na Češkem, in sicer kot lovno zamenjavo za izumrlega bobra?! In še berem na forumu – prerekanje o tem, kaj za vraga

pade, s storžem seveda. In še en konflikt s foruma: profesor s Biotehniške fakultete je dobrodušno menil, da je nutrija pravzaprav blagodejna popostritev našega živega obvodnega sveta, a je naletel na ogorčen odziv: – Ta invazivna tujerodna vrsta uničuje sladkovodne školjke ter jajca in mladiče ogrožene želve močvirske sklednice! – Torej je vendar kaj več kot le rastlinojeda?! Nekaj je zagotovo res: nutrija je uvrščena v Priporočilo št. 77 Bernske konvencije, ki priporoča odstranitev te tujerodne vrste iz narave zaradi njenih negativnih vplivov na biotsko raznovrstnost.

Prejle sem preskočil, a moram zapisati še tole: v tiste pol ure, ko nutriji čakata na polmrak, upoštevam Florjanov namig in si v bližini ogledam plavajoče mlakarice. Pa res, malce stran se suče svetlejša, rjavkasto rdeča rasa, na prvi pogled eksotična, nekoliko manj elegantna kot mlakarica, morda

Med služenjem vojaškega roka sem bil sprejet v odsek MPV, kjer sem si pridobil osnovno obrambno znanje. Opravil pa sem tudi tečaj džiu-džica in drugih borilnih veščin.

Tako mi je pripovedoval Jože Š. ob kozarcu vina.

Na koncu usposabljanja sem bil kar dober v pridobljenih spretnostih. Malokateri se je upal spopasti z menoj; če se je, je pa hitro ležal na podu. Veljal sem za nepremagljivega. Posebno vojake visoke rasti, ki so se radi bahali pred nami manjšimi in nas zbadali s pritlikavci, sem z užitkom vrgel po tleh v veselje okolice, še preden sva se dobro prijala.

Pozneje sem na naših lovskih piknikih včasih pokazal nekaj trikov. Bil

človeško postavo, ki je nepremično stala ob deblu velikega hrasta. Postava je bila ogrnjena v širok ohlapen površnik s kapuco na glavi. Togo, mirno, ne da bi se oziral, sem gledal predse in z enako počasno vožnjo vozil naprej. Na koncu koruze sem ustavil avto tako, da ga ni bilo videti. Izstopil sem in tiho zaprl vrata. Zapomnil sem si drevo, ob katerem sem videl postavo. Ob koruzi s puško v roki, upognjen naprej, sem previdno šel proti njemu. Splazil sem se v koruzo in se pomaknil bliže h gozdu, da bi se razgledal. Neznanec je še vedno mirno stal ob hrastu. Ni me slišal. Tudi kazalo ni, da bi kar koli slutil, čeprav je mimo pripeljal avto. Moral je biti popoln amater. Zadenjsko sem se pomaknil nazaj in izstopil iz koruze, nato pa šel nekoliko naprej, ponovno prekoračil koruzo in smuknil v gozd. Človeku sem se tiho približal

cmeravo iztisnil iz sebe in me preplašeno gledal.

»Kolikokrat si že bil v tem tujem lovišču?«

»Nikoli. Saj nisem v tujem lovišču.«

»Kje pa misliš, da si?«

»Ja, pa tu.«

»Dobro. Ti si v predelu Krčojne, torej na našem lovišču pri tem hrastu.« Izvlekel sem rdeč razpršilec, ki sem ga ponavadi imel v žepu, ko sem šel v gozd in brez besed prepleskal skorjo hrasta.

»Vrnil ti bom puško,« sem rekel počasi. »Ne bom te prijavil. Bom pa na upravnem odboru poročal o najinem srečanju. Naboj dobiš pri našem starešini.«

»O, ne!« je zajavkal.

»Ko bomo slišali nepojasnjeno streljanje na našem terenu, boš ti prvi osumljenec. Takrat te bom takoj prijavil.«

Poročal sem na upravnem odboru in povedal, da ga nisem prijavil, ker tisti dan ni streljal s puško in ker sem mu verjel in presodil, da je bilo to prvič, da se je znašel v takšnem položaju. Naš tajnik je planil pokonci in odločno zahteval, da ga moram prijaviti, kar sem zavračal in ostal pri svojem stališču. Pozneje me je še večkrat poklical po telefonu in trdovratno vztrajal, da ga moram prijaviti.

»To je tvoja dolžnost,« je na koncu pribil. »Kršiš zakon. Če ga ne boš prijavil, bom jaz prijavil tebe!« mi je zagrozil.

Bil sem presenečen nad takšno sovražno vztrajnostjo. Lovski kolega Martin mi je pozneje povedal, da tajnik »obletava« osumljenčevo ženo.

Čez kakšna dva tedna so mi kolegi povedali, da mi »moj divji lovec« grozi, da bova poračunala, čim me dobi na samem. Ob prvi priložnosti sem ga »prijel« v gostilni.

»Povej, kje hočeš in kdaj hočeš, da se srečava, da boš lahko uresničil svojo grožnjo!«

»Jaz nisem tebi nič grozil,« je jecljal.

Stopil sem čisto do njega, ga prijel za ramena in mu ostro gledal v oči.

»Povej, kje naj se ti nastavim? Kdaj hočeš: zvečer, ponoči?« Obraz mu je trzalo, ves se je tresel; nemo me je gledal. Pustil sem ga, drugi dan pa ga prijavil tudi za grožnjo. Potem se me je ves čas izogibal.

Od takrat je minilo že več kot trideset let. Pred dvema letoma smo ga pokopali, po lovsko, ker so ga potem, ko je minila disciplinska kazen, ponovno sprejeli med lovce. Leto prej je odšel v večna lovišča tudi naš tajnik. Smo pač v tistih letih, ko se naše vrste naglo redčijo.

Divji lovec

LOJZE ŠTEVANEC

sem mlad, nabit z energijo in spretnostjo. Glas o mojih borilnih veščinah se je hitro razširil med lovci, tudi sosednjih LD. Mislim, da so me verjetno ravno zato predlagali za lovskega čuvaja. Mimogrede sem opravil predpisani tečaj in izpit za čuvaja. Danes, kot vidiš, sem se zredil in tudi izgubil nekaj spretnosti. Ne gibljem se več toliko kot prej. Tudi manj telovadim. Veliko sem v avtomobilu, na službenih potovanjih. Tek imam, hvala bogu, dober, pa tudi standard primeren. No ja, tudi leta napravijo svoje.

Kmalu po tistem, ko sem postal lovski čuvaj, so lovci občasno slišali posamezne nepojasnjene strele v našem lovišču. Sumili smo, da nekdo nepovabljen šari po njem. Bila je moja dolžnost, da zadevo razčistim, zato sem pogosteje hodil v lovišče. Tistega dne, ko sem šel kot ponavadi na obhod, je rosilo, rekel bi, da je v presledkih kar stalno deževalo. Menil sem, da bo »divji lovec« domneval, da mu to nudi določeno varnost, misleč, da v takem vremenu nihče ne bo šel v lovišče, da bi ga zalotil na njegovih pohodih. S terenskim vozilom sem počasi peljal vzporedno s koruzo, ki je rasla ob gozdu in z daljnogledom skozi koruzne vrhove preiskoval gozdno obrobo. Nenadoma sem zagledal

toliko, da sem ga prepoznal. Ni bil iz naše LD. Na videz sem ga poznal; bil je iz sosednje LD. Kaplje so padale po listih. Bil je polmrak, tako da sem se mu lahko neopazno približal na nekaj korakov. Stisnil sem puško in videl, da je tudi on držal puško v rokah.

»Dober večer,« sem rekel glasno, odločno, tik ob njem. Tako se je ustrašil, da so mu noge klecnile in mu je puška skoraj padla iz rok.

»Nobenih neumnosti!« sem hitro nadaljeval. »Obrni se!« Presenečen je ubogal. Stopil sem do njega in mu vzel puško. Ni se upiral.

»Lisico čakam,« je zajeccljal.

»V našem lovišču?« Ni odgovoril. Bil je preplašen, da ni mogel spregovoriti besede. Odprl sem njegovo puško. Imel je kombinirani cevi. V eni je bil naboj s kroglo, v drugi breneke. Izpraznil sem jo in dal naboj v žep. Povohal sem cev. Že nekaj dni ni streljal z njo.

»Obrni žep! Najprej desni.« Izvlekel je dva naboja za risano cev. Vzel sem mu ju.

»Roke na tilnik. Zdaj pa še levi žep.« Bil je prazen. Človek se je kar tresel. Pretro sem ga prijel. Bilo mi ga je žal. »Lahko se obrneš in spustiš roke.« Sem mirno rekel.

»Lisico sem čakal, samo lisico,« je

Odkritje spominske plošče dr. Stanku Bevku

V okviru 36. srečanja LPZ in skupin rogistov, ki ga je 13. 6. letos organizirala Lovska zveza Slovenije v Domžalah, Mengšu, Trzinu Moravčah in Lukovici, so kot uvodni dogodek v to največje lovsko-kulturno dogajanje, ki poteka že šestindeset let, v rojstni vasi **dr. Stan-ka Bevka** (1875–1956), Šentvidu pri Lukovici, občani Lukovice in predstavniki LZS slavnostno odkrili spominsko ploščo zaslužnemu naravovarstveniku, pedagogu in lovcu, kratek čas tudi odgovornemu uredniku Lovca.

V kulturnem dogodku, ki je bil na Veidrovem trgu v Šentvidu so nastopili domači Moški pevski zbor Janka Kersnika, SLPZ Doberdob naših rojakov iz Furlanije - Julijske Krajine, Preleški rogisti, Rogisti ZLD Novo mesto, Mešani LPZ Matko Laginja iz Klane, Lovski oktet LD Prežihovo - Kotlje, Lovski klub Celjski rogisti, Notranjski rogisti, LPZ Zasavje - Trbovlje, Revirni rogisti, Lovski oktet Javorniki in Rogisti Ptuj - Ormož. Zbrane, med katerimi so bili predsednik in podpredsednik LZS mag. **Srečko F. Krobe**, mag. **Lado Bradač**, predsednik uredniškega odbora založniške dejavnosti LZS dr. **Marjan Toš** (tudi slavnostni govornik), odg. urednik Lovca **Boris Leskovic**,

predsednik in podpredsednik Komisije LZS za kulturo **Marjan Fortin** in **Franc Rotar**, predstavniki domačih in okoliških lovcev, njihovi praporščaki ter drugi, je pozdravil občinski svetnik **Franci Bernot**.

O osebnosti dr. Stanka Bevka in njegovem delu v lovstvu je spregovoril predsednik uredniškega odbora založniške dejavnosti LZS dr. **Marjan Toš**. Skupaj z Bernotom sta nato odkrila reliefno ploščo s portretom dr. S. Bevka, ki ga je oblikoval akademski kipar **Miha Tač**. Ker je S. Bevk vedno poudarjal, kako pomembna je mladina in kako je treba skrbeti za njen razvoj, so ob tem dogodku občani Lukovice in krajanje Šentvida malčkom vrtca Medo izročili ob poslopju tamkajšnje knjižnice v uporabo otroška igrala.

Po pogostitvi udeležencev slovesnosti, za katero so poskrbeli domači lovci in ribiči, so se vsi povabljeni in drugi odpravili v dvorano Komunalnega centra Domžale, kjer je bil v večernih urah skupni zaključni nastop vseh nastopajočih LPZ in skupin rogistov, ki so nastopali še na štirih drugih krajih v štirih drugih bližnjih občinah in o čemer bomo poročali v naslednji številki.

Boris Leskovic

Dr. Stanislav Bevk

Rodil se je 2. maja 1875 v Šentvidu pri Lukovici, umrl pa 1. marca 1956 v Ljubljani. Bil je biolog, poljudnoznanstveni pisec in šolnik. Maturiral je leta 1894 na gimnaziji v Ljubljani, doktoriral pa leta 1899 na dunajski univerzi. Študij je nadaljeval na zoološki postaji v Trstu in na počitniških tečajih naravoslovja na univerzah v Gradcu in Innsbrucku. Profesorski izpit je opravil leta 1902 in bil leta 1904 imenovan za ravnatelja idrijske realke. Leta 1917 so ga imenovali za ravnatelja 2. državne gimnazije v Ljubljani. Leta 1921 je postal vodja prosvetnega oddel-

ka pri Pokrajinski upravi v Ljubljani, pozneje pa vodja prosvetnega oddelka za Slovenijo. Leta 1926 so ga iz strankarskih razlogov upokojili. Leta 1935 je bil izvoljen za prvega tajnika Zveze lovskih društev Dravske banovine. Po drugi svetovni vojni, leta 1945, je postal vodja odsekov za visoko šolstvo na Ministrstvu za prosveto Ljudske republike Slovenije (LRS). Bil je soustanovitelj in predsednik odseka za varstvo narave pri Muzejskem društvu v Ljubljani, ornitološkega observatorija v Ljubljani, soustanovitelj revije Lovec in soustanovitelj Ribiško-lovskega vestnika, sodni izvede-

Foto: B. Leskovic

Podrobno je lik dr. Stanka Bevka in njegovo dejavnost v lovstvu predstavil predsednik Uredniškega odbora Založniške dejavnosti LZS dr. Marjan Toš, ki je skupaj s podpredsednikom Občine Lukovica odkril spominsko ploščo in povedal, da je bil ta dogodek obenem tudi uvodni ob praznovanju 100-letnice izhajanja glasila Lovca. Osrednja prireditev bo obeležena s svečano proslavo 22. januarja 1910 v Mariboru.

Foto: B. Leskovic

Spominska plošča z likom dr. Stanka Bevka stoji na Veidrovem trgu v Šentvidu pri Lukovici.

nec in strokovnjak za lovsko živaloslovje. Napisal je številne članke in knjige, bil je prvi pisec učbenikov za botaniko za višje razrede srednjih šol. Med pomembnejšimi deli naj omenimo knjige: Botanika za šolo in dom, Važnejše domače zdravilne rastline, Vretenčarji Slovenije, Prirodopis živalstva in rastlinstva za meščanske šole, Botanika za višje razrede srednjih šol, Lovski vodič, Brak-jazbečar (prevod iz nemškega rokopisa). Veliko člankov in razprav je objavil tudi v reviji Lovec.

Uveljavil se je kot izvrsten lovski pisec in vrhunski lovski strokovnjak, ki je že takrat zagovarjal načela naravovarstveno usmerjenega lova in ekološke naravnosti lovske organizacije. Posebno skrb je namenjal uveljavljanju visoke lovske etike in pravičnosti ter se zavzemal za negovanje lovskih šeg in običajev. Poudarjal je etična načela lova, ki morajo biti prisotna vedno in povsod, vsak lovec mora brezhibno poznati in spoštovati lovsko orožje, predpise in lovske običaje ter jih uveljavljati v praksi, predvsem pa mora biti lovec prijatelj narave in loviti iz ljubezni do divjadi. V bistvu je dr. Stanislav Bevk zagovarjal lovsko-viteško vedenje, ki ga je ponavadi delil na dve poglavji, in sicer vedenje do sočloveka in vedenje do »divjačine« (zdaj bi rekli do divjadi). Lovec naj bo vljuden, obziren do vsega živega v naravi, spoštljiv do lovskih in drugih psov, poznati mora orožje in z njim varno ravnati, da ne bi

ogrožal lovskih tovarišev. Vedno znova je opozarjal na lovske šege in običaje, ki jih je treba prenašati na mlajše člane zelene bratovščine. Zagovarjal je etičen lov po nepisanih, v praksi uveljavljenih pravilih, ki pomenijo lovsko pravičen lov na posamezne vrste divjadi. Čeprav je zagovarjal narodnogospodarski vidik lova, pa je vendarle izpostavljal določena ekološka načela in naravovarstvene vidike lovstva. Poudarjal je kulturni in sociološki vidik lova, ki krepi in utrjuje zdravje, vzgaja plemenito mišljenje in pripomore k dobrim medsebojnim odnosom.

Dr. Stanislav (Stanko) Bevk je bil odgovorni urednik revije Lovec v letih 1930 in 1931, ko je urejal Lovca skupaj z Vladimирjem Kapusom. Na položaju odgovornega urednika Lovca je bil znova leta 1935. Čeprav je opravljal funkcijo odgovornega urednika kratek čas, je v Lovcu pustil trajne sledove in dal reviji s svojimi članki in razpravami izjemen vsebinski pečat. Bil je tudi podpisnik znamenite Spomenice odseka za varstvo prirode in prirodnih spomenikov z dne 20. januarja 1920, ki je bila predložena pokrajinski vladi za Slovenijo v Ljubljani. V njej se je med drugim zavzemal »za ustanovitev varstvenih parkov in varstva gotovih živali in rastlin potom zakona. Ustanovijo naj se alpski, sredogorski (gozdni) in barski varstveni parki po zgledu enakih parkov v drugih državah. Potom zakona naj se prepove pokončevanje redkih in za naše

kraje tipičnih ter znanstveno znamenitih živali in rastlin ...«

Dr. Marjan Toš

Viri:

Enciklopedija Slovenije, I. zvezek, Ljubljana 1987

Spominski almanah slovenskih strokovnih pisateljev, publicistov in projektantov, Strokovna založba, Ljubljana 1938.

Stanislav Bevk, Naš lov, Ljubljana 1934 (lovsko vedenje, lovske šege, narodno gospodarski pomen in statistika lovstva).

Stanislav Bevk, Lovski vodič, Ljubljana 1937

Spomenica odseka za varstvo prirode in prirodnih spomenikov, Glasnik Muzejskega društva za Slovenijo, 1 (1920) 1-4: 69-75.

Letni Občni zbor Lovske zveze Slovenije

Ljubljana – Lovska zveza Slovenije je 27. 5. 2009 sklicala svoj letni Občni zbor, ki se ga je udeležilo 108 delegatov od 116 iz vseh 20 volilnih okolišev, kjer so bili delni občni zbori že pred tem.

Na zasedanju, ki ga je vodilo delovno predsedstvo v sestavi: **Ivan Malešič** (LD Laze), predsednik, in člana **Jakob Čeferin** (LD Grgar) in **Marija Andoljšek** (LD Kočevje) ter je potekalo v dvorani Gozdarskega inštituta Slovenije, so delegati soglasno potrdili poročilo o delu in rezultatih LZS v letu 2008 in vsebinski ter finančni načrt dela LZS za leto 2009. V nadaljevanju so obravnavali in sprejeli pravilnika o postopku pred Odborom etičnega kodeksa in pred

Razsodiščem LZS. Kritično so obravnavali tudi načela in stališča glede sprejemanja novih članic LZS na območju Slovenije ter ponovno izrazili soglasno podporo enakopravnega obravnavanja slovenskih lovcev zunaj meja Slovenije (članov Društva slovenskih lovcev Furlanije-Juljske krajine – Doberdob). Ti so namreč LZS zaprosili za pomoč pri razlagi teh stališč tudi pri nadaljnjem urejanju njihovega statusa pri uradnih slovenskih državnih službah in ministrstvih.

Za konstruktivno delo v minulemu letu in odločanje na zboru se je delegatom na koncu zahvalil predsednik LZS mag. **Srečko Felix Kropce**.

B. Leskovic

Delovno predsedstvo Občnega zbora LZS (z desne): Jakob Čeferin, Ivan Malešič, Marija Andoljšek in mag. Štefan Vesel (zapisnikar)

Delegati letnega Občnega zbora LZS

Foto: B. Leskovic

Letošnja tečaja za lovske čuvaje v Celju in na Bledu

Iz zgodovine organizacije lovskočuvajskih tečajev

Od leta 1953, ko je bil organiziran prvi povojni tečaj za lovske čuvaje v Ljubljani, pa do zdaj je bilo v Sloveniji v organizaciji Lovske zveze Slovenije izpeljanih že 75 tečajev, ki se jih je udeležilo kar 3.547 tečajnikov. Seveda od leta 1953 do danes marsikaterega lovca z opravljenim izpitom za lovskega čuvaja ni več v naših vrstah. Iz spletne aplikacije *Lisjak* je bilo pred letošnjima tečajema razvidno, da imamo v slovenskih lovskih družinah 2.941 lovcev z opravljenim tovrstnim izpitom. Med njimi je gotovo veliko takšnih, ki zaradi let ali bolezni ne morejo več učinkovito opravljati lovskočuvajske službe. Po vsej verjetnosti je bilo tudi zato zanimanje za tovrstne tečaje precejšnje oziroma bi lahko rekli, da je bila organizacija le-tega že kar nujna.

Do leta 2005, ko sta bila zadnja tečaja za lovske čuvaje v **Kočevju** in **Cerknici**, je organizacijo teh tečajev urejal *Pravilnik o izobraževanju v lovskih organizacijah republike Slovenije* (sprejet na 8. seji UO LZS, 8. 5. 1999) in se od prejšnjih tečajev, ki so potekali po Pravilniku iz leta 1990, niso dosti razlikovali. Še prejšnji *Pravilnik o organizaciji gojitvenočuvajske službe ter o programu in načinu opravljanja izpitov za lovske čuvaje*,

ki obsega 16 členov, je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano izdalo 1. marca 1978 pod številko 323/A-06/77, objavljen pa je bil v uradnem listu SRS št. 7/78. Po dogovoru med LZS in tedanjo Skupnostjo za lovstvo in ribištvo Slovenije je bil 42. člen pravilnika naknadno dopolnjen z določilom, da tečajniki ob zaključku tečaja opravljajo izpite iz posameznih predmetov pred izpitno komisijo, ki jo imenujeta Lovska zveza Slovenije in Skupnost za lovstvo in ribištvo Slovenije, pri čemer mora biti en član komisije obvezno predstavnik Skupnosti za lovstvo in ribištvo Slovenije.

Novi pravni temelji

Pravilnik o organizaciji lovskočuvajske službe, o vsebini in pogojih za opravljanje izpita za lovskega čuvaja ter obliki izkaznice in službenega znaka (*Uradni list RS, št. 120/05*, je začel veljati 13. januarja 2006, Pravilnik o organizaciji lovskočuvajske službe, o vsebini in pogojih za opravljanje izpita za lovskega čuvaja ter obliki izkaznice in službenega znaka (*Uradni list RS, št. 79/06* pa je začel veljati 4. avgusta 2006.

10. člen zadnje imenovanega pravilnika predpisuje, da z dnem uveljavitve novega pravilnika preneha veljati Pravilnik o organizaciji gojitvenočuvajske službe ter o programu in načinu opravljanja izpitov za lovske čuvaje (*Uradni list SRS, št. 7/78, Uradni list RS, št. 14/93 in 16/04*). Tako je pravilnik začel veljati petnaj-

sti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Izpit za lovskega čuvaja poteka po programu, ki obsega teoretični in praktični del. Teoretični del izpita za lovskega čuvaja opravlja kandidat po programu, ki ga organizira in izvaja Lovska zveza Slovenije, pripravijo pa ga Lovska zveza Slovenije, Zavod za gozdove Slovenije in predstavniki pedagoške ustanove. Praktični del izpita za lovskega čuvaja kandidat opravlja po programu, ki ga pripravi Lovska zveza Slovenije in Zavod za gozdove Republike Slovenije. Predpisana pogoja, da se kandidat lahko udeleži tečaja in se udeleži lovskočuvajskega izpita, sta: opravljen lovski izpit in orožni list (ZDLov - 1, 1. odstavek 71. člena) Za opravljanje nalog in opravi lovkega čuvaja (podpis pogodbe z upravljavcem lovišča) je poleg državljanstva RS in polnoletnosti za opravljanje lovskočuvajskega izpita potrebna tudi (najmanj) triletna lovka praksa (ZDLov - 1, 1. odstavek 72. člena)

Priprava novih Navodil

Lovska zveza Slovenije je skladno z veljavnimi predpisi in po usklajevalnem postopku med Zavodom za gozdove Slovenije in Gozdarskim oddelkom Biotehniške fakultete pripravila podrobnejša Navodila za opravljanje izpita za lovskega čuvaja, za pridobitev izkaznice lovkega čuvaja in službenega znaka ter za vodenje evidenc iz drugega odstavka tega člena. Predsednik

LZS mag. **Srečko Felix Kroppe**, direktor ZGS **Jošt Jakša** in prodekan Oddelka za gozdarstvo BTF doc. dr. **Janez Pirnat** so usklajena Navodila podpisali 14. 1. 2009. Minister, pristojen za lovstvo, prof. dr. **Milan Pogachnik**, je dal pisno soglasje k Navodilom 12. 2. 2009.

Organizacija tečajev

Minister MKGP je skladno s *Sklepom o imenovanju komisije za opravljanje izpita za lovskega čuvaja* z 2. odstavkom 71. člena ZDLov - 1, 12. 3. 2009 imenoval tudi sestavo za končno izpitno komisijo v sestavi: predstavnik/predstavnica MKGP, predstavnik/predstavnica ministrstva, pristojnega za varstvo narave (MOP), predstavnik/predstavnica Zavoda za gozdove Slovenije, predstavnik/predstavnica pedagoške ustanove in predstavnik/predstavnica Lovske zveze Slovenije.

Tako so bili člani zadnje komisije:

- mag. **Srečko Felix Kroppe**, Lovska zveza Slovenije – predsednik komisije;
- **Urška Srnc**, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano – članica;
- **Janez Kastelic**, Ministrstvo za okolje in prostor – član;
- mag. **Janko Mehle**, Zavod za gozdarstvo Slovenije – član in
- dr. **Klemen Jerina**, Biotehniška fakulteta – član.

Nadomestni člani komisije:

- **Igor Simšič**, Lovska zveza

PREGLEDNICA TEČAJEV ZA LOVSKE ČUVAJE

ZLD/LZ	Število tečajev 1977/05	Leto tečaja	Število čuvajev v ZLD/LZ	Število LD v ZLD/LZ	Povprečno število čuvajev v LD
Bele krajine	4	1976, 1982, 1987, 2000	80	9	8,9
Gorenjske	4	1975, 1983, 1993, 2001	140	27	5,2
Gorica	6	1978, 1980, 1984, 1985, 1993, 2001	77	19	4,0
Gornje Posočje			88	14	6,3
Idrija	2	1982, 2000	55	7	7,9
Kočevje	3	1983, 1990, 1998, 2005	157	18	8,7
Ljubljana	5	1979, 1984, 1987, 1992, 1998, 2004	237	24	9,9
Maribor	9	1974, 1975, 1982, 1983, 1988, 1989, 1992, 1998, 2004	278	42	6,6
Koroška			130	19	6,8
Notranjske	2	1979, 1995, 2005	63	11	5,7
Postojnsko-Bistriške	3	1982, 1990, 1997	111	15	7,4
Novo mesto	5	1980, 1985, 1991, 1996, 2003	89	16	5,6
OK Koper	5	1979, 1983, 1989, 1994, 2002	35	9	3,9
LZ Koper			42	9	4,6
Posavje	5	1977, 1986, 1991, 1996, 2003	131	25	5,2
Prekmurje	4	1979, 1982, 1986, 1997, 2002	147	24	6,1
Prekija	1	1994	32	8	4,0
Ptuj	4	1977, 1983, 1989, 2000	125	23	5,4
SK Celje	5	1978, 1980, 1983, 1995, 1999	190	42	4,5
Zasavje	3	1981, 1985, 1999	111	23	4,8
Nečlanice ZLD/LZ			173	31	5,6
Skupaj			2941	415	6,05

Vir: LZS - *Lisjak*, 13. 11. 2008

Slovenije – namestnik predsednika komisije;

– **Sašo Novinec**, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano – član;

– **Alojz Marn**, Ministrstvo za okolje in prostor – član

– **Martin Krajnc**, Zavod za gozdove Slovenije – član ter

– prof. dr. **Andrej Bidovec**, Veterinarska fakulteta.

Pravilnik v 9. členu (priznavanje že opravljenih izpitov za lovskega čuvaja) določa, da se izkaznico lovskega čuvaja in službeni znak izda tudi lovskim čuvajem, ki so izpit za lovskega čuvaja opravili že pred uveljavitvijo tega pravilnika in imajo ustrezno dokazilo o opravljenem izpitu.

UO LZS je na svoji 12. seji Upravnega odbora Lovske zveze Slovenije, ki je bila 26. januarja 2009, sprejel sklep, da bosta prva dva tečaja organizirana

spomladi 2009 za lovce SK ZDL - Celje in ZLD Gorenjske, jeseni istega leta pa še za lovce ZLD Gorica (+ ZLD Gornje Posočje) in Postojnsko-Bistriške ZLD (+ ZLD Koper). S posebnim sklepom je tudi določil višino predavateljske ure na tečaju za lovsko čuvaje, in sicer 35 € bruto. Prav tako je potrdil tudi predlagani predavateljski aktiv.

Po sklepu UO LZS so bile LD, nečlanice območnih ZLD, izenačene s članicami ZLD, ker gre za prenesene naloge iz pristojnosti Lovske zveze Slovenije. Za vodjo tečajev je bil imenovan **Gregor Bolčina**, pomočnika vodje pa sta bila tajnika usposobljenih članic: **Janko Troha** na ZLD Gorenjske in **Zdravko Mastnak** na SK ZLD Celje.

Izvedba tečajev

Na **Bledu** se je tečaja udeležilo 60 slušateljev. Predavanja so se začela v petek, 13. 2. 2009, in so

bila ob petkih, sobotah in torkih do 10. 3. 2009.

V **Celju** se je tečaja udeležilo 91 slušateljev. Tam so s predavanji začeli 20. 2. 2009 in so bila nato prav tako ob torkih, petkih in sobotah. Tečaj so obiskovali do 24. 3. 2009.

Izpite so opravljali v prostorih Lovske zveze Slovenije na Župančičevi ulici 9 v Ljubljani (za slušatelje z Bleda 23., 24., in 25. marca, iz Celja pa 6., 7., 8., in 9. aprila 2009).

Kandidati so izpite opravljali ločeno, pri vsakem izpraševalcu posebej in v ločenem prostoru. Vsak kandidat se je pri vsakem izpraševalcu mudil povprečno 10 minut, zato je bilo vsako polno uro na vrsti novih šest kandidatov.

V prvem izpitnem roku je pred izpitno komisijo uspešno opravilo preizkus 56 slušateljev z Bleda (93 %) in 87 slušateljev (95 %) iz Celja. Popravni izpiti so bili razpisani v ponedeljek, 18. 5. 2009. V drugem poskusu je bilo uspešnih šest slušateljev (75 %), dva pa bosta imela naslednjo možnost za pridobitev izobrazbe lovski čuvaj v okviru prvega roka izpita za slušatelje iz ZLD Gorica in Postojnsko-Bistriške ZLD jeseni letos.

Strokovni ekskurziji sta bili v soboto, 18. 4. 2009, za skupino iz Celja in v nedeljo, 19. 4. 2009, za skupino z Bleda. V okviru ekskurzije je bil organiziran ogled makete Cerkniškega jezera v Zavodu jezerski hram v Dolenjem Jezeru pri Cerknici, nato je sledil ogled gradu Snežnik in notranjske lovske in polharske zbirke v pristavi gradu Snežnik. Ob tej priložnosti so se udeleženci seznanili z varovanjem medveda na Snežniku, z zgodovino ponovnega naseljevanja jelenjadi (ob prelomu 19. in 20. stoletja) ipd. ... Naslednja lokacija je bila gozdarsko-lovsko središče Mašun. Tam je udeležence sprejel vodja LPN Jelen - Snežnik **Anton Marinčič**. Predstavil je projekte odlova in način telemetrijske spremljave risa, volka in medveda, glavne značilnosti območja ter upravljanja z divjadjo. Sledilo je še predavanje o praktični uporabi psov krvosledcev, za katerega je poskrbel upokojeni poklicni lovski čuvaj in vodnik krvosledca **Boris Žele**. Nazorno je prikazal delo s psom krvosledcem. Po kosilu je bila slavnostna podelitev spričeval novim lovskim čuvajem. Aktivni del ekskurzije po Notranjski je trajal okrog 11 ur.

Gregor Bolčina

V Celju sedeminosemdeset novih lovskih čuvajev

Končno, natanko po desetih letih smo tudi pri **Savinjsko-Kozjanski zvezi lovskih družin - Celje** prišli na vrsto za lovskočuvajski tečaj. Med tem časom so v Sloveniji na področju lovstva nastale velike spremembe. Dobili smo novi lovski zakon, ki med drugim predvideva podelitev koncesije za trajnostno gospodarjenje z divjadjo. Eden izmed pogojev za pridobitev koncesije je tudi, da mora imeti lovska družina organizirano lovskočuvajsko službo. To pa pomeni, da ima dovolj lovskih čuvajev, ki so za opravljanje takšne službe tudi primerno strokovno usposobljeni. Tako je imelo kar nekaj družin težave, kako zadostiti pogojem pridobitve koncesije. Bili so primeri, da so imele LD čuvaje, ki so v preteklosti opravljal čuvajsko službo, vendar so v tem času zaradi starosti s tem tudi prenehali ali pa jih preprosto niso imele dovolj. Zato je bil na razpis povečan tudi odziv. Zaradi prostorske omejenosti smo morali žal odkloniti kar nekaj lovcev, ki so si želeli pridobiti to dodatno znanje. Kljub temu je bilo ob koncu razpisa prijaviteljnih kar 91 kandidatov. Tečaj je prvič potekal po novem *Pravilniku o organizaciji lovskočuvajske službe* in je obsegal praktični in teoretični del. V okviru praktičnega dela je moral vsak slušatelj pripraviti seminarsko nalogo na določeno temo. Teoretični del pa je potekal po programu, ki so ga pripravili Lovska zveza Slovenije, Zavod za gozdove Slovenije in pedagoške ustanove. Predavali so predavatelji, ki jih je potrdil upravni odbor LZS. S predavanji smo začeli 20. februarja in končali 24. marca. Kandidati so zaključni izpit opravljali od 6. do 10. aprila na Lovski zvezi Slovenije v Ljubljani pred komisijo, ki jo je imenoval Minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Od 91 prijavljenih kandidatov jih je izpit uspešno opravilo 87.

V soboto, 18. aprila, smo imeli še zaključno ekskurzijo na Notranjsko. Prvi postanek je bil v Dolenji vasi pri Cerknici, kjer smo si ogledali zanimivo maketo Cerkniškega jezera in se seznanili z njegovim edinstvenim naravnim kraškim pojavom. Veliko nas je bilo, ki smo prvič videli, kako skozi letne čase nastane in izgine jezero.

TEMA TEORETIČNEGA USPOSABLJANJA	PREDAVATELJ
Lovska zakonodaja	Mag. Nataša Oven,
– Zakon o divjadi in lovstvu	Miloš Medved
– Podzakonski predpisi s področja divjadi in lovstva	
Naravovarstvena zakonodaja	Igor Simšič,
– Zakon o ohranjanju narave	Drago Križan
– Podzakonski predpisi s področja ohranjanja narave ter zavarovane vrste živali in rastlin	
Veterinarska zakonodaja	Mag. Štefan Vesel,
	Boštjan Lokar
Osnovni postopki ZUP in prekrškovno pravo	I. Simšič, D. Križan
Pooblastila, dolžnosti in ukrepanje lovskega čuvaja ter sodelovanje s pristojnimi institucijami in službami (Policija, Inšpekcija, Zavod)	I. Simšič, D. Križan
Osnove ekologije divjadi	Dr. Klemen Jerina, mag. Janko Mehle, Boris Kolar
Osnove spremljanja populacijskih parametrov divjadi in vplivov divjadi na okolje	Marko Jonozovič, dr. Ivan Kos
Gospodarjenje z divjadjo – načrtovanje	Marko Jonozovič, Martin Krajnc
Osnove o prepoznavanju, preprečevanju in zatiranju kužnih bolezni pri divjadi	dr. Andrej Bidovec, dr. Bogo Fatur, mag. Štefan Vesel
Ocenjevanje zdravstvenega stanja in izredni odstrel divjadi, ravnanje s poginulo divjadjo, jemanje vzorcev bioloških materialov	dr. Andrej Bidovec, dr. Bogo Fatur, mag. Štefan Vesel
Mentorstvo	Branko Vasa, Sely de Brea Šubic, Ivan Žizek
Odnosi z javnostjo	Marjan Fortin, Edo Krašna
Lovska kultura in lovski običaji	Marjan Fortin, Edo Krašna, Zmago Tinta
TEMA PRAKTIČNEGA USPOSABLJANJA	PREDAVATELJ
Varno ravnanje z orožjem	Mag. Srečo Felix Kropce, Borislav Kavčič
Priprava in ocenjevanje trofej	G. Bolčina, J. Mehle, T. Burazer
Vodenje izdelava lovskih objektov, biotehnična in biomeliorativna dela	Blaž Krže, Miran Hafner
Preprečevanje in ocenjevanje škod od divjadi in na divjadi	Ljotje Černe, Jošt Jakša, Blaž Krže, Martin Krajnc,
Izvajanje skupnih lovov in varnost pri lovu	Igor Simšič, Ivan Žizek
Uporaba lovskih psov v loviščih	Jure Pagon, Leo Fabiani, mag. Marko Mali
Vodenje in uporaba javno dostopnih evidenc: Lisjak, GERK, ...	Darko But, Jože Samec
Ekskurzija	Gregor Bolčina, mag. Štefan Vesel

Foto: S. Romanič

Skupinska fotografija vseh novih lovskih čuvajev (2009) SK ZLD – Celje na Mašunu

Naslednji postanek je bil na gradu Snežnik, kjer smo se seznanili z njegovo bogato zgodovino, si ogledali lovske trofeje in njegovo notranjost. Prav tako smo si ogledali stalno polharsko razstavo in se seznanili z zgodovino lova na polhe, ki ima na tem območju bogato tradicijo. Po končanem ogledu gradu in malici iz nahrbtnikov smo z avtobusoma krenili skozi snežniške gozdove proti Mašunu. Tam nam je vodja LPN Jelen - Snežnik **Tone Marinčič** predstavil namene lovišča in divjad, ki živi na tamkajšnjem območju. Med drugim smo si ogledali kratek film v omenjenem lovišču odlovljenih medvedov in pozneje uspešnem izpustu le-teh v Italiji. Dolgoletni poklicni revirni lovec lovišča in vodnik psov krvosledcev **Boris Žele** nam je predstavil svoje bogate izkušnje zasledovanja obstrele divjadi. Na koncu zanimivega strokovnega predavanja nam je revirni lovec **Zoran Bolčina** s svojim psom brandl brakom Blekom pokazal še praktični del iskanja zastreljene divjadi. Nato je sledilo pozno kosilo, po njem pa slovesna razdelitev spričeval. Ob odsotnosti predsednika LZS jih je podelil strokovni delavec LZS **Gregor Bolčina**, ki je bil ob asistenci strokovnega tajnika SKZLD Celje **Zdravka Mastnaka** vseskozi glavni usklajevalec, da smo lahko uspešno sklenili tečaj za lovske čuvaje.

Kljub vsemu pa menim, da bi bila na koncu potrebna dobronamerna kritika, ki naj služi kot napotilo za naprej. Največ pripomb slušateljev je bilo namreč glede izbire tem za seminarso nalogo. V začetku kandidati niso vedeli, ali morajo narediti eno ali več nalog. Zato naj bodo teme pripravljene že pred začetkom tečaja in kandidatom pravočasno poslano z navedbo, naj iz predlaganih tem pripravijo samo eno nalogo. Prav tako bi bilo smiselno navesti, kaj vse naj naloga obsega. Nadaljnja pripomba, ki so jo izrazili slušatelji, je bilo pomanjkanje ustreznega učnega gradiva; dali so jim ga samo nekateri predavatelji. Prav tako je bila pripomba glede izpitnih vprašanj, ki so bila pripravljena samo za nekatera področja. Morda bi bilo v prihodnje primerno, da bi ob sodelovanju članov izpitne komisije pravočasno pripravili zbirko vprašanj, ki jih bodo kandidati dobili na izpitu. Na koncu pa je največ prahu dvignila informacija, da bodo morali vsi opravljati ustni zgovor izpita na sedežu LZS v Ljubljani, kar v preteklosti ni bila praksa. Morda naj kot opravičilo vsemu dodam, da je bilo to prvo izobraževanje lovskih čuvajev, od kar imamo novi lovski zakon in Pravilnik o izobraževanju lovskih čuvajev, ki je prinesel nekatere novosti, pa smo se še vsi nekoliko »lovili«.

Naj se na koncu prispevka v imenu slušateljev zahvalim vsem predavateljem, ki so jim kakovostno predstavili zaupano tematiko, **Gregorju Bolčini** iz strokovnih služb LZS pa za uspešno usklajevanje v času trajanja tečaja ter za dobro orga-

nizacijo zaključne ekskurzije na Notranjsko, ki nam bo še dolgo ostala v prijetnem spominu s strokovne strani pa tudi zaradi prijetnega druženja.

Zdravko Mastnak
SKZLD Celje

Natura viva 2009 na Češkem - z našo udeležbo

CIC ocenila več kot 2400 vrhunskih trofej

V češkem mestu Lysá nad Labem, 30 kilometrov severovzhodno od Prage, je bil od 24. do 30. maja letos največji, tradicionalni češki *sejem lovstva, ribištva, čebelarstva, gozdarstva in lesarstva Natura viva 2009*. Ta sejem je bil letos že tretji po vrsti v tej državi in v tesni povezavi s češkim ministrom za kmetijstvo, ribištvo in čebelarstvo zvezo ter tudi z največjima tamkajšnjima gozdarsko-lesarskima gospodarstvom *Lesy České republiky* in *Vojenské Lesy a statky*, ki ga kot vedno doslej zelo uspešno organizira **Češko-moravska lovska zveza** (*Češkomoravske myslivecké jednoty*). Prireditel, ki v tamkajšnjem delu Evrope pomeni za mnoge češke in bližnje lovce, ribiče, čebelarje in gozdarje, pa tudi za več tisoč drugih ljubiteljev narave velik praz-

nik, saj mnogi z njim živijo ves teden, je odprl **Miroslav Valček**, predsednik češkega parlamenta. Slavnostnega odprtja, ki so ga popestrili lovski rogisti, se je udeležilo kar nekaj pomembnih čeških politikov, gospodarstvenikov in predstavnikov družbenega življenja. Poleg petih poslancev so se odprtja udeležili tudi kmetijski minister, predsednik **Jaroslav Palas** in generalni sekretar **Jaroslav Kostečka** ter častni predsednik češko-moravske LZ prof. **Josef Hromas** ter predstavniki več drugih evropskih lovskih zvez: Estonije, Slovaške, Finske, Litve, Poljske, Bolgarije in LZS, ki jo je zastopal **Franc Rotar**.

Na dobrih 25.000 m² velikem sejmskem razstavnem prostoru je okrog 400 razstavljavcev razstavljalo in prodajalo lovsko, ribiško in drugo opremo. V prvem nadstropju dokaj nove in sodobno urejene sejmske zgradbe so

se poleg češko-moravske LZ, gozdarjev in lesarjev ter ministrstva za kmetijstvo predstavile tudi LZ Estonije, Litve, Poljske, Slovaške, Bolgarije, Finske in Slovenije. Na Češko je bila povabljen tudi hrvaška lovska zveza (HLS), ki pa ni prišla tja. Dolgoletno tesno in dobro sodelovanje naše Lovske zveze Slovenije s tamkajšnjo lovsko zvezo je bilo povod, da se je LZS odzvala povabilu in se dostojno predstavila tudi v tamkajšnjem delu Evrope. Naš razstavni prostor so morali v zelo kratkem času postaviti in urediti **Mitja Kersnik**, strokovni sodelavec LZS, **Bojan Zdovc**, član LD Prežihovo, **Milan Velkovrh**, strokovni tajnik ZLD Ljubljana,

Tudi naš razstavni prostor je bil zelo privlačen za lovce in druge obiskovalce. Pred medvedovim kožuhom se je zagotovo fotografiralo nekaj sto ljudi. Obiskali so nas tudi mnogi lovci iz Avstrije, Nemčije, Slovaške, Madžarke, Češke, Poljske, Rusije, Finske, Estonije, Romunije in Litve. Med njimi (na fotografiji v sredini) je bil tudi slovenskim lovcem vedno naklonjeni in prijateljski prof. dr. Josef Hromas, častni predsednik Češko-moravske LZ.

Kostečka, Ludek Králíček, zadolžena za lovsko ekologijo, in 25-letna lovka **Lucie Horká**, ki je zadolžena za mednarodno sodelovanje pri tamkajšnji LZ. V pomoč so nam bili tudi drugi češki lovci, saj ni bilo lahko prenesti v prvo nadstropje vseh težkih razstavnih elementov.

Letošnji sejem ob plovni reki Labem, Čehi ji pravijo Lebe, je bil nasploh poln vrhunskih trofejev. CIC je s svojimi komisijami že dober mesec pred sejmom v nekaterih evropskih LZ ocenjevala zlate, srebrne in bronaste trofeje divjadi, ki je bila uplenjena v oborah in zunaj njih. Skupaj je bilo ocenjenih 2.400 vrhunskih trofejev; samo čeških je bilo 1.200. Na Češkem je ocenjevalno komisijo vodil prof. **Nino Ninov** z Bolgarije. Druge trofeje so bile že prej ocenjene na Poljskem, Finskem, Slovaškem, v Bolgariji in Litvi. Žal med njimi ni bilo nobene iz Slovenije, ker naši lovci kljub oglasu v Lovcu pač niso pokazali zanimanja za to.

Češko-moravska lovska zveza je zagotovo odlično organizirala in vodila dokaj zahteven in precej drag lovski sejem, saj jo je vse skupaj stalo kar 300.000 €. Vsem povabljenim evropskim LZ so namreč zastonj nudili razstavni prostor! Še več,

in **Franc Rotar**, zadolžen za predstavitev LZS na sejmi doma in na tujem. Slednja sta na Češkem ostala ves čas sejma.

Da naraven les in zelenoobarvane stene razstavnega prostora pač naredijo poseben vtis, še posebno, če se na njih bohottijo tudi vrhunske slovenske lovske trofeje, se je še kako izkazalo tudi na Češkem. Tokrat smo s seboj vzeli le nekaj opaznejših; medvedov kožuh, ocenjen s 364,48 CIC točke, ki ga je davnega leta 1973 v LD

Predsednik češkega parlamenta Miroslav Valček (drugi z leve) je v spremstvu vidnih čeških politikov in lovcev med prvimi obiskal lepo urejen razstavni prostor LZS.

*Naš razstavni prostor si je v spremstvu mlade češke lovske funkcionarke za stike z javnostjo, **Lucie Horká**, z velikim zanimanjem ogledal tudi dr. Nicolas Franco, podpredsednik CIC, sicer pa dober osebni prijatelj našega slovenskega lovskega strokovnjaka **Veljka Varičaka**.*

Češki lovci so bili še posebno ponosni na svojih 1.200 vrhunskih lovskih trofejev, ki so bile na ogled v za to postavljeni nadstrešnici.

Banja Loka uplenil **Alojz Vesel**, risov kožuh, ki ga je prav tako v lovišču LD Banja Loka leta 1986 uplenil mag. **Stefan Vesel**, in volkov kožuh, ki ga je leta 2007 v lovišču LPN Snežnik - Kočevska Reka uplenil **Jože Gril**. Na ogled so bili tudi roglji gamsov, ki sta jih v lovišču LD Prežihovo na Uršlji gori uplenila **Emil Zdovc** in podpisani. Naši »lovski odpravi« na Češkem so ves čas stali ob strani **Jaroslav**

češki lovci so poravnali tudi stroške bivanja za njihove predstavnike! In kar je najbolj razveseljivo in pohvalno, češki lovci so nasploh poskrbeli za dobro počutje svojih gostov. Poleg ogleda dveh največjih obor na Češkem v gozdarskem okolišju Vojenske Lesy so za svoje goste organizirali tudi svečan večer v starem delu Prage, sicer v najbolj cenjenem češkem kulturnem centru, v prestižni praški Žofini,

ki je bila zgrajena leta 1837. Res nepozaben večer je bil v veliki kristalni dvorani, ki je znana tudi po treh velikih kristalnih in z zlatom okrašenih stropnih lestencih ter mnogih freskah in portalih. Mnogim, ki smo bili tam prvič, bo zagotovo ostal v lepem spominu; ne nazadnje tudi zaradi bogatega kulturnega programa, izbranih jedi in pijač. Nekaj sto povabljenih gostov, med katerim sva bila tudi midva z Milanom, sta najprej nagovorila čehski kmetijski minister in dr. **Nicolas Franco**, častni predsednik CIC. Predstavnike češke politike, gospodarstva, kulture, gozdarstva, lesarstva in lovstva, ki so jih spremljale njihove so-

proge, so nagovorili tudi štirje predstavniki tujih lovskih zvez; na željo organizatorja vsi v svojem materinem jeziku. V imenu LZS in v svojem imenu sem se za povabilo in sodelovanje Lovske zveze Slovenije zahvalil tudi kot podpredsednik Komisije LZS za kulturo in stike z javnostjo. Prvič se je zgodilo, kot so potrdili tudi gostitelji, da se je v omenjeni prestižni dvorani sploh slišala slovenska beseda iz ust slovenskega lovca. Naši LZS se je za dolgoletno dobro sodelovanje in udeležbo na tem sejmu v imenu Češko-moravske lovske zveze še posebno prijazno zahvalil Jaroslav Kostečka.

Franc Rotar

Češko-moravska lovska zveza

Na Češkem z divjadjo in lovišči, ki merijo nekaj več kot 6,5 milijona hektarjev (od tega je 3,8 milijona ha njivskih površin in 2,5 milijona ha gozdov), upravlja z javno državno licenco 94.446 lovcev, ki so organizacijsko povezani v 5.700 lovskih organizacij. Na leto odstrelijo skupno okrog 19.300 glav jelenjadi, 120.000 divjih prašičev, 24 gamsov, 108.000 glav srnjadi, 8.000 muflonov, 11.000 damjakov, 330.000 rac in 2.000 gosi, pa tudi okrog 86.000 lisic. Sicer pa Češka premore precej velikih obor, ki so nekatere površinsko tolikšne kot marsikatero lovišče naših slovenskih lovskih družin. Medtem ko se z največjo ponašajo slovaški lovci, meri namreč kar 10.000 ha, pa sta samo v upravi Gozdnega gospodarstva Vojenske Lesy kar dve. Tudi v največji obori na Češkem, ki meri 4.700 ha in zajema del nekdanjega ruskega strelskega poligona, živi številčna jelenjad, divji prašiči, mufloni in srnjad. V drugi, ki meri 3700 ha, imajo damjake, muflone in srnjad. V obeh oborah na leto odstrelijo 40 glav srnjadi, 250 glav jelenjadi, 50 muflonov, 40 damjakov in 150 divjih prašičev. Zaradi dopolnilnega krmljenja odstrelijo tudi nekaj trofejno izredno močne divjadi. V oborah, ki jih vzorno vzdržujejo (številna krmišča, krmne njive, solnice, naravni viri vode, poti in steze), je tudi nekaj idilično urejenih in udobnih lovskih domov. V njih največkrat bivajo tuji lovski gosti; v glavnem so to Čehi, Slovaki in Nemci.

Sicer pa češki lovci že tradicionalno negujejo tudi lovske običaje in kulturo, ki izvirajo iz davnega leta 1700. Še posebno ponosni so na svoje lovske »rukače« in rogiste, ki jim pravijo »trubači«. Mag. **Peter Duda**, vodja lovske glasbene šole za »trubače« pri Češko-moravski lovski zvezi, nam je povedal, da je češka lovska kultura dobila pravi zagon okrog leta 1923. V okviru njihove lovske zveze deluje Klub lovskih »trubačev«, v katerega je včlanjenih okrog 430 vrhunskih lovskih rogistov, ki bolj ali manj igrajo na lovske rogove, ne da bi gledali note! Sicer pa tamkaj na lovske rogove piha kar okrog 2.000 lovcev in drugih glasbenikov, med katerimi je mogoče prešteti kar 300 mlajših od 15 let. Tudi tamkajšnja tradicionalna in v svetu predvsem po stroki dobro znana lovska kinologija sega v sam evropski vrh. Kar 31.000 lovskih psov mnogih pasem vodijo češki lovci. Več kot 12.000 jih je goničev »oharov« in 7.000 psov jamarjev. Vsi našeti podatki pričajo, da Češko-moravska lovska zveza sodi v sam vrh evropskih lovskih zvez.

Franc Rotar

Vrhunske lovske trofeje na Češkem

V okviru lovskega sejma *Natura viva 2009* v češkem kraju Lysá nad Labem, ki je bil od 24. do 30. maja 2009, je Mednarodni svet za lovstvo in ohranitev divjadi (CIC) s svojimi komisijami ocenjeval vrhunske lovske trofeje – zlate, srebrne in bronaste, tudi tiste, ki so jih lovci pridobili v velikih oborah. Tako so komisije trofeje ocenjevale na Češkem, v Bolgariji, Poljski, Finski, Slovaški, v Litvi in Estoniji. Ob zaključku ocenjevanj je Češko-moravska lovska zveza, ki je bila tudi organizatorica lovskega sejma, izdala dokaj zajeten katalog ocenjenih lovskih trofej. Že bežen pregled kataloga, zlasti še ogled nekaj več kot 1.200 razstavljenih vrhunskih trofej v kar veliki razstavnici nadstrešnici na tamkajšnjem sejmišču, je prevzel slehernega lovca. Le na tako velikih lovskih sejnih, kot je bil letošnji v Lysi, je bilo na enem mestu mogoče videti, s kako močnimi trofejami se ponašajo nekatere evropske države.

Tudi češko-moravski lovci so se letos ponašali s kar nekaterimi močnimi rogovji jelenov, srnjakov, divjih prašičev, muflonov pa tudi z roglji gamsa. Medtem ko je bilo letos najmočnejše rogovje jelena, ocenjeno z 237,00 točke (CIC), in sicer iz Estonije, pa je bilo rogovje jelena, uplenjenega na Češkem, ocenjeno z 229,09 točke. Z 251,14 točke je bilo ocenjeno rogovje jelena, ki je bil uplenjen v češki obori. Da so lahko tudi v obori močnejše trofeje, je to več kot očitno dokaz. Tudi damjak, ki je bil ustreljen v obori, je nosil rogovje, ocenjeno z 238,67 CIC točke, medtem ko je bilo rogovje damjaka, ki je bil uplenjen v odprtem lovišču, ocenjeno z 206,52 točke. Tudi rogovji češkega muflona, ki je bil ustreljen v obori, so bili ocenjeni z 251,25 točke in precej močnejši od rogov muflona, ki je bil ustreljen zunaj obore, saj so bili njegovi roglji ocenjeni z 244,45 točke (CIC). Čeprav so imeli letos češki lovci razstavljenih veliko zlatih rogovij srnjakov, med katerimi je bilo občudovano zlasti tisto z oceno 166,05 točke, pa je vitrino LZ Estonije krasilo rogovje srnjaka, ocenjeno s 180,58 točke. Sploh so Estonci na Češko prepeljali še nekaj močnih rogovij lososov, navadnih jelenov, čekanov divjih prašičev in lobanj

bobrov. Tudi Poljaki niso bili od muh, saj so imeli na svojem razstavnem prostoru kar nekaj zelo močnih čekanov divjih prašičev. Najmočnejši so bili ocenjeni s 133,05 točke. Tudi Bolgari se niso »dali«; čekani z oceno 188,28 točke so bili ocenjeni že lani v Sofiji. Omeniti velja, da je levi čekan dolg kar 37 centimetrov. Tudi letos so bili čekani bolgarskega divjega prašiča med najmočnejšimi, in sicer ocenjeni s 154,00 točke. Tudi roglje gamsov so obiskovalci občudovali. Morda zato, ker je bilo ocenjenih samo devet rogljev. Kar osem gamsov so češki lovci uplenili v sosednji Avstriji. Letos najmočnejši gamsji roglji, ocenjeni s 116,74 CIC točke, so krasili glavo gamsa, ki je bil ustreljen lleta 2007 na Češkem. Tudi slovaški lovci so imeli svoj razstavnici prostor obdan z nekaj močnimi rogovji srnjakov, rogovji muflonov in rogovjem jelena. Tam je bilo tudi rogovje srnjaka z oceno 135,05 točke, ki je bilo prvič ocenjeno letos.

In naš komentar: Tudi LZ Slovenije je s pravočasno objavo v Lovcu pozvala slovenske lovce, naj v Ljubljano dostavijo res samo morebitne zlate trofeje divjadi, ki doslej še niso bile oce-

Foto F. Rotar

Foto F. Rotar

njene. Žal pa lahko ugotovimo, da med slovenskimi lovci za to ni bilo pravega zanimanja. Tudi prav, saj ne podpiramo trofeizma! Že leta 2010 bo spet priložnost. Takrat bo v Brnu na Češkem sploh največja lovška razstava v Evropi.

F. Rotar

Pregled upravljanja s parkljasto divjadjo v Primorskem LUO v letu 2008

Za tovrstno majsko prireditev bi težko našel primernejši prostor kot je obnovljen, idiličen grad Prem nad istoimensko vasjo v Brkinih. Morda za nekatere nekoliko odmaknjen, večini, tudi meni, pa doslej premalo znan.

Na ogled lovski pa tudi preostali javnosti so bili razstavljeni rezultati in gojitveni dosežki minulega leta v Primorskem lovsko-upravljalnem območju, ki povezuje lovišča 30 lovskih družin s skupno nekaj več kot 130.000 ha lovnih površin v Brkinih, na Krasu in v Slovenski Istri. Celotno območje ni le pestro zaradi različnih naravnih sistemov, pač pa tudi zaradi razvojnih možnosti, miselnosti in interesov lovcev.

Z vidika divjadi so najpomembnejše in več kot opazne hitre težnje širjenja srnjadi v polpreteklosti, sedanost pa v tem zaznamujeta predvsem jelenjad in divji prašiči. Vse to pomeni tudi velik izziv in odgovornost upravljavcev lovišč, ki pa so očitno dokaj naklonjeni načelom območne gojitve, kar ne pomeni

zgolj pravic, ampak tudi obveznosti in spoštovanje s tem povezanega ravnanja, kar je obenem edini pogoj za uspešno območno gojitev. Verjetno ne gre brez težav, vendar je že sam prikaz zgovoren dokaz o uspešnem delovanju sistema, v katerem so tudi na pravih mestih pravi ljudje. Temu dodajam še lastno misel, da bi vse skupaj delovalo še bolje ob ponovni oživitvi in povezovalni vlogi območnih zvez lovskih družin.

Odstrel srnjadi se je ustalil na okrog 3.000 glav s težnjo po rahlem zmanjšanju številčnosti in večanju izgub zaradi zveri in posledic prometa. Delno gre lahko tudi za vpliv divjega prašiča, katerega odstrel se je v zadnjih petih letih podvojil in presegel številko 2000. Podobna, čeprav ne tako zelo hitra težnja po razširjanju velja tudi za jelenjad, ki sicer še ni prisotna v vseh loviščih, odstreljenih pa je bilo okrog 200 glav. Ob tem se ne bom spuščal v podatke o starostni in spolni sestavi odstrela, ki so sicer razvidni iz priložnostnega kataloga, vendar velja splošen vtis, da so tovrstna vprašanja rešena še zadovoljivo in v tolerančnih mejah realnih možnosti.

Rogovja jelenov, zlasti zrelih, 10- in večletnih živali, človeka ne pustijo ravnodušnega. Če temu dodamo še malo nostalgije, se zavemo, da vsebuje vsako od njih svojo življenjsko zgodbo – od brezskrbnega otroštva do poslednjega ruka. To so potomci snežniške jelenjadi, ki so poskrbeli tudi za potomstvo in trajnost obstoja vrste. Pravi kralji, ki so gozdno kraljestvo zamenjali zdaj za začasen prostor v

gradu. Življenje pa gre in mora iti naprej...

Sladica pride na koncu – to so brez dvoma čakani merjascevi. Tiste, premlade in trofejno nedozorele bi najraje spregledal, kar niti ni bilo pretežno, saj so zgornjo vrsto na razstavnem panoju zasedli sami zreli gospodje. Rezultati naključja ali načrtnosti gojitve, to v tem trenutku ni najpomembnejše. Zlati merjašči čakani, in to ne eni, pet ali šest so jih je predstavili. Diana, hvala ti še enkrat in seveda z upajočo željo, da to ni bil le dogodek minulega leta. Spodobilo bi se, da bi se jim v prihodnje pridružili tudi čakani svinj; ne pa da se jih uplenitlji še vedno nekako sramujejo.

V dobro delujočem lovsko-

Najmočnejši jelen, uplenjen lani, je izpolnil 10 let starosti in je nosil rogovje za zlato medaljo (210,63 CIC točke).

Ob rekordnem odstrelu divjih prašičev je bila vrsta zlatih merjaščjih čekanov.

Vodja lovišča s posebnim namenom Jelen - Snežnik Tone Marinčič in Andrej Sila z ZGS - OE Sežana

Nedavna predstavitev izbora najmočnejših jelenov Zahodno-visokokraškega LGB v prejšnjem desetletju, ki je bila v lovskem domu v Hotedršici, je pokazala uspeh odgovornega in strokovnega sodelovanja načrtovalcev in lovišč.

upravljalnem območju rezultati niso zgolj naključni dar narave – kar vsi dobro vemo. Odločilno vlogo pri tem nedvomno lahko pripišemo odgovornim osebam v LD, starešinam in celotnemu vodstvu lovskih družin...

Snežnik, notranjski očak, je pred desetletjem in več zamahnili

z mogočno roko in seme območne gojitve raztrosil daleč naokrog, vse do vznožja Triglava, Furlanije, Ljubljanskega barja in Kolpe. Seme je vzklilo in že daje plodove. Ponekod ga je zatrla trpežna ljulka, ki pa tudi ne sme biti večna.

Blaž Krže

Foto: L. Skerjanc - Diana

Zahvala Lovski družini Logatec za pomoč pri poplavi

29. in 30. 3. 2009 so Občino Logatec prizadele nadpovprečne padavine. Logaščica se je dvigovala zelo hitro in je tudi prestopila svoje bregove. Nihče pa ni pričakoval, da bo dosegla tolikšno višino. Že zgodaj dopoldne je voda obkrožila našo hišo z vseh strani. Najprej je poplavlila kurilnico, nato garažo, na koncu je zalila še stanovanjske prostore. Nikakor nismo mogli zavarovati vseh predmetov, pohištva, strojev in lesa. Nastala je velika škoda.

Na pomoč nam je priskočila LD Logatec. Člani te LD so nam prostovoljno pomagali pospraviti okolico. Pomagali pa nam niso le s svojimi rokami, temveč tudi finančno. Zato se jim **Rudi in Samo Čamernik z družinama** še enkrat najlepše in javno zahvaljujeva za izkazano pomoč ob naravni katastrofi.

Najbolj na udaru vode je bila Čamernikova kurilnica.

Pregled odstrela za lovsko okrožje Brda (Colio)

Devetega maja so svoje lanske lovskogojitveno delo predstavila lovišča, skupno jih je dvajset, lovskega okrožja Brda, ki obsegajo 10.000 ha obmejnega območja in mejijo z lovišči LZ Gorica. Prireditve, ki je bila tokrat že desetič zapored, je

bila v idiličnem okolju veleposstva na obrobju mesteca Fara ob Soči, okrog 15 kilometrov jugozahodno od Nove Gorice. Pretežni del območja je gosto naseljen, preostali del pa je v dokaj intenzivni kmetijski obdelavi, zlasti vinogradniški.

Težnje razširjanja parkljaste divjadi v tamkajšnje predele so naravnost osupljive, s tem da je bilo lani odstreljenih skupno več kot 600 glav parkljaste divjadi,

Foto: B. Krže

S pregleda odstrela na območju Brd (Colio), od leve: Mario Leopoli (vodja tamkajšnjega lovskega okrožja), Renzo Ambrosi (vodja lovskega okrožja Kras) in Valerio Pitvelli (predstavnika lovskega okrožja Trbiž)

od tega dve tretjini divjih prašičev, pri katerih je bilo v starostnem sestavu 48 % ozimcev, 46 % lanščakov in 6 % starejših, med njimi tudi »zlati« merjasec. Preostala tretjina je bilo srnjadi, katere zastopanost in odstrel pa se zmanjšujeta, kar je mogoče pripisati prav veliki številčnosti divjih prašičev. Ne glede na to, da je za poravnavanje odškodnin za škodo od divjadi odgovorna država (Italija), je kar nekaj razlogov za zaskrbljenost tudi ob prvih pojavih jelenjadi na tem območju in s tem povezanih posledic v vinogradih.

Vodenje območja je v rokah **Maria Leopolija**, ki to, nemalokrat tudi nehvaležno vlogo opravlja z izjemnim občutkom za divjad in ljudi. Tudi ob tej priložnosti so ga prosili, naj še nadalje opravlja svoje delo.

Pregleda odstrela se je udeležilo tudi nekaj članov sosednje **LD Dobrovo** in prav lahko se mi je pripetilo, da sem morda koga spregledal. Pri takem dogodku si tovrstne skromnosti ne moremo šteti kot čednost.

***Blaž Krže,**
predsednik Komisije LZS
za mednarodne odnose*

Pregled gojitve in odstrela jelenjadi v Notranjskem LUO v letu 2008

Območno združenje upravljalcev lovišč **Notranjskega lovskoupravljaljskega območja** (LUO) vsako leto konec aprila organizira letni pregled odstrela in izgub jelenjadi za LUO za minulo leto.

Letos je bila pregledna razstava odprta 30. aprila v pristavi gradu Snežnik v Loški dolini. Po samem ceremonialu odprtja, v katerem so sodelovali Notranjski rogisti, Pevski zbor Postojnsko-Bistriške ZLD in Rukači LZS, ter krajšem otvoritvenem nagovoru je sledil strokovni ogled razstavljenih jelenjih trofej.

Iz priložnostnega kataloga, ki ga je pripravila posebna komisija za pregled z **Markom Berce**tom, uni. dipl. inž. gozd., na čelu, smo lahko razbrali, da je drugačen, »bazenski pristop« pri upravljanju z jelenjadjo na Notranjskem dočakal »Kristusova leta«, to je celih triinideset let. To pa je dovolj dolgo obdobje za nekatere ugotovitve in spoznanja, ki so lahko dobra podlaga za opredelitev skupnega upravljanja

v prihodnje. V tem obdobju sta bila zaznana dva izrazita viška v okviru poseganja v populacijo jelenjadi na tem območju: prvi je trajal od leta 1978 do 1982, ko je bilo na leto izločenih tudi več kot 1000 glav jelenjadi, drugi pa od leta 1990 do leta 1994, ko so bili odstrel in izgube (odvzem) prav tako nadpovprečni. Sicer pa se je na Notranjskem odvzem jelenjadi ustalil nekje od 500 do 700 glav. Ocenjujemo, da letna izločitve od 600 do 800 glav jelenjadi v LUO Notranjske ob zdajšnjem stanju usklajenosti vzdržuje približno stabilno stanje glede populacije jelenjadi, pa tudi glede vplivov, ki jih ima ta divjad na okolje.

V zadnjih petih letih znašajo skupne letne izločitve jelenjadi v LUO od 648 do 770 glav s tem, da je bila izločitev v letih 2003 in 2004 nekoliko manjša, nato pa realizacija kaže spet rahlo številčno povečanje, kar je značilno tudi za zadnje leto. V tem obdobju je bil odvzem v loviščih nekdanjega LGO Notranjske približno uravnotežen, medtem ko se je v loviščih nekdanjega Krimskega LGO zmeroma manjšal. Leta 2008 se je tudi v slednjem odvzem, tako kot v drugih ekoloških enotah, rahlo

le 87 % glede na načrt, in pri jelenih, starih od 10 let in več, ki jih je bilo izločenih 77 % glede na načrt. Pohvalno je, da lovške organizacije niso pretirano posegle med trofejno jelenjad srednjega starostnega (reprodukcijskega) razreda, saj je ta delež znašal le 18,8 % in 94 % od načrtovanega odvzema.

Marko Berce je tudi letos strokovno in odgovorno opravil vse potrebno za predstavitev gojitve jelenjadi na Notranjskem. Vse priznanje in čestitke ob letošnjem odhodu v pokoj.

Udeleženci razstave s katalogi v rokah natančno proučujejo pravilnost odstrela jelenov.

V zadnjih petih letih je delež odvzema mladih živali znašal od 60,0 % do 63,4 % oziroma v povprečju 62,3 %. Lani je bil ta delež 62,6 %, kar je še vedno sorazmerno velik delež, kar naj bi dokazovalo, da je notranjska jelenjad v dobri telesni kondiciji, kar večkrat poudari naš načrtovalec ZGPO OE Postojna Marko Berce. Vseeno pa bo treba v prihodnje s posebno pozornostjo proučiti in analizirati dejstvo, ali ni tako velik večletni odvzem mladih živali te vrste dolgoročno morda škodljiv za območno populacijo. Nevarnost je, da bi tolikšen poseg oblikoval gobasto obliko starostne populacijske piramide, ki zanjo ni ugodna in vodi k zmanjšanju populacije.

Leta 2008 so odstrel in izgube ženske jelenjadi znašale 54 %, kar zagotavlja ustrezno vzdrževanje oziroma celo zaviranje razmnoževalne sposobnosti populacije ter je nekje v mejah naravnega razmerja med spoloma in skoraj enako kot v petletnem obdobju, ko je bilo 54,5 %.

V LUO so razmeroma velike izgube jelenjadi. V zadnjih petih letih so znašale od 14,7 % do 19,5 %, v povprečju pa so se bile okrog 17,2 % od odstrela. Leta 2008 je bil delež izgub 19 %. Večina izgub nastane zaradi stalne prisotnosti volkov, manjši del pa tudi zaradi prometa, bolezni in neznanih vzrokov. Zaradi plenjenja zveri je bilo izločenih 99 glav jelenjadi.

V celoti smo z odvzemom jelenjadi v LUO Notranjske za leto 2008 lahko nadvse zadovoljni, saj so doseženi rezultati povsem v okviru načrtovanih izhodišč.

Ob površni analizi več kot tridesetletnega »bazenskega« ali območnega upravljanja z jelenjadjo v Notranjskem LUO lah-

ko z zadovoljstvom ugotovimo, da smo številčnost te divjadi tudi v dolgoročnih težnjah prilagodili možnostim naravnih prehrabnih zmognosti okolja, kar je eden osrednjih ciljev, ki smo si jih zadali na začetku. Nekateri drugi kazalci in cilji, ki smo jih tudi spremljali in pričakovali ob prehodu na drugačen način upravljanja z jelenjadjo, npr. povečanje povprečnih tež jelenjadi in povečanje mase rogova jelenov, pa v tem obdobju še niso prišli do izraza. So pa to tudi drugotni cilji, ki pri sonaravnem gospodarjenju z divjadjo niso bistvenega pomena, ampak so v nekem pomenu le določeni kazalci, ki posredno kažejo, kaj se dogaja s populacijo. Morda

Vse foto: S. Trebec

bi bilo umestno, da bi v doglednem času opravili podrobnejšo znanstveno podkrepljeno analizo gospodarjenja z jelenjadjo v LUO Notranjske za celotno, več kot tridesetletno obdobje, še posebno, ker so na voljo zelo kakovostni in podrobni podatki, ki jih zbiramo že od samega začetka.

Ob letošnjem pregledu za minulo lovno sezono so se notranjski lovci javno zahvalili Marku Bercetu za dolgoletno delo na področju lovskega načrtovanja, ki ni bilo vedno preprosto opravilo, občasno je bilo vmes tudi »trnje«, ter mu zaželeli prijetno uživanje zasluženega pokoja, v katerega se bo odpravil v kratkem.

Franc Koščak

V ZLD Ljubljana devetindvajset novih lovcev

Leta 2009 se je teoretičnega tečaja za pripravnike Zveze lovskih družin Ljubljana udeležilo skupaj šestintrideset tečajnikov iz lovskih družin, ki sodijo pod okrilje te ZLD. Tečaj je priprava za teoretični lovski izpit in se ga lahko udeležijo pripravniki, ki so poprej v svoji matični LD že opravili praktični del lovskega izpita pred komisijo LD.

Tečaj, ki ga je v Grosupljem organizirala ZLD Ljubljana in ga je vodil strokovni tajnik **Milan Velkovrh**, je maja uspešno opravilo devetindvajset tečajnikov, šest pa jih bo moralo vsebino določenih predmetov še dodatno pregledati, se naučiti in bodo izpit opravljali oktobra letos. Ene mu tečajniku je bil teoretični izpit priznan v skladu z veljavno zakonodajo in glede na njegovo doslej pridobljeno splošno izobrazbo (dr. veterinarske medicine).

Slavnostna razglasitev rezultatov končnega izpita in razdelitev spričeval je bila 15. 5. v Gostilni Pri Jap v Prapročah (pri Šentvidu pri Stični na Dolenjskem). Tam je potekala tudi Zapisega slovenskega lovca, s katero so novi lovci izrazili svojo pripravljenost, da bodo upoštevali načela Kodeksa slovenskih lovcev. V imenu vseh pripravnikov je Zapisego prebral **Žan Blejc** iz LD Stahovica (za njim so glasno ponavljali preostali), ki je bil po mnenju izpitne komisije tudi najuspešnejši pripravek ZLD Ljubljana v letu 2009. Slavnostnega zaključka in razdelitve spričeval (izročil jim jih je predsednik ZLD Ljublja-

Novi lovci ZLD Ljubljana so se skupaj fotografirali pred Gostilno Pr' Japu v Prapročah.

Predsednik ZLD Ljubljana Lado Bradač je najboljšim na lovskem izpitu poklonil praktične nagrade. Za njim na fotografiji stoji prvi med najboljšimi, Žan Blejc, iz LD Stahovica.

na in podpredsednik LZS mag. **Lado Bradač** se je udeležilo tudi veliko mentorjev pripravnikov. Bradač je izročil tri praktične nagrade za tri kandidate, ki so pokazali najboljšo znanje na izpitih. Opisal je potek izobraževalnega procesa letos, pohvalil njihov izkazani trud in redno obiskovanje predavanj ter jim predstavil naloge lovcev po podpisu koncesijskih pogodb za trajnostno upravljanje lovišč, ki so jih prav takrat podpisovali predsedniki slovenskih LD. V imenu vseh predavateljev je vse pripravnike in goste pozdravil ter novim lovcem čestital za opravljeni lovski izpit odgovorni urednik Lovca **Boris Lesković**, ki je še posebej poudaril, naj glavnine svoje dejavnosti v lovstvu ne usmerjajo zgolj na izvrševanje načrtov odstrela (lov), pač pa naj se ob vsakodnevnem opazovanju divjadi in ob pomoči strokovne literature ter ob sprotne izobraževanju od nje tudi čim več naučijo.

jema ter pogostitve z dobrim pečenim odojkom in štajersko kapljico.

Tako so se maja končali tudi letošnji izpiti za nove lovce, ki se jim bo, vsaj upati je, oktobra pridružilo še šest lovcev.

Milan Velkovrh, strokovni tajnik ZLD Ljubljana

LD Jezersko pogreša upoštevanje njihovega mnenja

V drugi polovici maja se je začelo podpisovanje t. i. koncesijskih pogodb za trajnostno upravljanje lovišč med upravljavcem lovišča (v največ primerih dosedanjim) in dodeljavalcem lovnih pravic – Ministrstvom za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS (MKGP). Na ta trenutek so lovci čakali več kot dolgo. Tudi čas negotovosti je vladal vmes. Končno je država dala lovskim družinam v upravljanje državna lastnina – prostoživeče živalske vrste, ki so divjad.

Kot posebnost pogodbe je tudi vsebina, ki poleg zakonskih določb o pogojih in izvajanju lovskogospodarskega načrta še posebej obvezuje koncedenta za aktivno in strokovno izvajanje varstva in ohranjanja divjadi, pa tudi predpisan promet, trgovanje in prodajo mesa divjadi in trofejev (v okviru lovnega turizma). V 17. členu koncesijske pogodbe je poudarjeno, da mora izvajalec lova, koncident, pravilno in partnersko ravnati z divjadjo in gojiti tudi dobre in pravične odnose s posestniki zemljišč, kjer poteka gojitveni lov. Tudi glede škode od divjadi je z zakonom določeno

Omeniti je treba tudi, da se je petindvajset tečajnikov iz ljubljanske regije 5. 9. udeležilo strokovne ekskurzije po Podravju in nato v avstrijske Borovlje. Na Štajerskem smo se srečali s pripravniki iz LZ Maribor in skupaj pod vodstvom predsednika Komisije za izobraževanje pri LZS in LZ Maribor **Ivana Žižka** krenili po Podravski dolini proti Borovljam. Žižek je pripravnike podrobno seznanil z zgodovino Podravja, nato pa je sledil naš obisk v lepo urejenem lovskem muzeju v Borovljah. Po kosilu, ki smo ga imeli v Pliberku, nas je z okusnim kosilom pričakal prijazen **Franz Hirm** iz Gornje vasi, kjer nas je prisrčno pozdravil predstavnik društva slovenskih lovcev zunaj meja Slovenije (Avstrija), predsednik Kluba prijateljev lova - Celovec, **Mirko Kumer** - Fric. Nato smo se vsi skupaj vrnili v pred lovsko kočjo LD Pobrežje pri Mariboru, kjer smo bili deležni prijateljskega spre-

Na fotografiji so novi člani UO LD Jezersko: starešina Franc Ekar, namestnik starešine Jure Markič, častni član LD Zoran Rautner, tajnik LD Boris Meško in gospodar LD Leon Šiberle.

Vsaj za lovstvo na Jezerskem je »zgodovinski« dogodek, ko je lovsko društvo prvič prejelo v podpis uradno državno koncesijsko pogodbo. Na fotografiji je predsednik LD Jezersko Franc Ekar, ki je podpisal pogodbo in jo poslal na MKGP. Za člane – posestnike LD Jezersko so se že dogovorili, da bodo v prid posestnikom v delovne obveznosti všteta vsa tista dela, ki jih posestniki na polju in v gozdu opravljajo v dobro divjadi, pa tudi njihovi zaščitni ukrepi glede škode od divjadi (beljenje vrhnjih poganjkov proti obgrizovanju, košnja, čiščenje zaraščajočih površin itn.).

no, kako jo je treba pravilno ocenjevati in kdaj mora koncident plačati (povrniti) škodo. To je še posebno pomembno v primerih, ko ne uresniči predpisanih določil iz lovskogospodarskega načrta. Pri tem opazajo, da že nastajajo nesloglasja med odredbodajalcem lovskogospodarskega načrta in upravljavci lovišč, ki načrtujejo načrt odstrela glede na dejansko številčnost divjadi oz. neke vrste. Zavod za gozdove Slovenije, ki je pripravljavec načrtov, dopušča možnost, da se upošteva številčnost nekako globalno, na seštevek skupnega odstrela v določenem lovsko-upravljavskem območju.

Franci Ekar

Letos LD Gornja Radgona praznuje 60-letnico

V lepem lovskem domu v Hercegovščaku so se na rednem programskem letnem občnem zboru zbrali člani **LD Gornja Radgona**. Na občnem zboru je bila udeležba skoraj 100-odstotna, kar potrjuje visoko pripadnost članstva svoji LD. Žal pa so vsi skupaj žalostno ugotovili, da se številčnost članstva zmanjšuje iz leta v leto. Zdaj jih je nekaj več kot 50. Na zboru, na katerem so ocenili, da so dobro delali tudi lani, in na katerem so sprejeli zaključni račun, potrdili poročila in načrte, so ponovno ugotavljali za-

skrbujoče zmanjševanje članstva; v primerjavi izpred nekaj let jih je zdaj skoraj za četrtno manj. Starešina **Anton Pintarič** posebno pogrša nove mlade člane, saj je povprečna starost članov LD Radgona že okrog 60 let. Toda socialna in gospodarska kriza na tamkajšnjem območju sta neumljeni in prav to se odraža tudi pri dotoku članstva. Postati lovec namreč ni niti poceni, če vemo, koliko stane obvezno izobraževanje, vsa potrebna oprema, članarina in še vse drugo. Lovci praktično ni mogoče biti brez določenega znanja, zaupanja in še nekaterih drugih pogojev.

Starešina, ki je kolegom predstavil delovanje v minulem letu, je ocenil, da so bili kljub vsemu uspešni na vseh področjih njihovega delovanja, še posebno pa pri varovanju narave in okolja. Enako so ocenili tudi drugi razpravljalci. Slišati je bilo tukaj kar nekaj zanimivih in aktualnih pobud in predlogov. V ospredju bo letošnje praznovanje okroglega jubileja LD – 60-letnice obstoja in uspešnega delovanja. »Lovstvo na Slovenskem je že praznovalo častitljivo 100-letnico. Nič manj častitljivo obletnico praznuje letos naša LD; Leta 1949 je bila uradno ustanovljena naša LD in izredno veseli in ponosni smo, da je med nami še eden od tistih, ki ima za takratne dogodke velike zasluge – ustanovni član in častni član naše LD je **Karel Kozar**. Slavnostni občni zbor bomo imeli jeseni,

čeprav so se priprave na ta kulturni dogodek že začele,« je v uvodu dejal Pintarič.

Čeprav lani ni bilo velikih zakonskih odločitev na državni ravni, ki bi odločilno vplivale na delovanje slovenskega lovstva, je potekalo nič manj neprijetno usklajevanje in prilagajanje internih aktov s spremembami zakonodaje, predvsem z Zakonom o društvih. In prav tam je treba še veliko postoriti, saj v osnutku pravil LD, ki ga je pripravila LZS, predvsem niso bile ločene in določene pridobitne in nepridobitne dejavnosti.

lovišče. Skupaj z ribiči prirejajo skupna srečanja.

Organizirali so tudi predavanje o ponovnem oživljanju male divjadi, na katerem so se seznanili z uspehi na tem področju pri nas in v tujini. V ta namen so nabavili 20 krmilnic, ki so izdelane po vzorcu iz avstrijskih lovišč, v katerih imajo po pripovedovanju in prikazanem slikovnem gradivu zelo lepe uspehe. Radgonski lovci so opravili obsežno delo tudi z vnosom vseh lovskih naprav, osnovnih sredstev, zemljišč ipd. v sistem *Lisjak*. V okviru ZLD Prlekija

Na Občnem zboru LD Gornja Radgona so se dogovorili tudi o jesenski proslavi 60-letnice LD. Na fotografiji udeleženci enega od omizij.

»Uspelo nam je akte pripraviti, ter jih na upravni enoti tudi potrditi. Pripravili smo Pravila LD, popravili Poslovnik LD ter Kinološki pravilnik LD. Prav tako smo na novo oblikovali Pravilnik o disciplinskem postopku in disciplinsko komisijo. Pereča problematika v preteklem letu je bila okrog predhodno nepravilnih zamenjav in odstopov vodij revirjev. Glede na starostno sestavo članstva je ustrezno zamenjavo za tako pomembno funkcijo težko najti, predvsem pa take člane, ki bi ustrezali vsem zahtevam zanje. Menim, da so bile zamenjave dobre in izbor pravilen. Delo v revirju, kjer ni posluha in medsebojnega zaupanja ter tovariških odnosov, ne more biti uspešno. Zato so tudi temu primeru sledile določene prerazporeditve v druge revirje,« je dejal Pintarič. Dodal je, da so posebno skrb namenjali nadzoru lovišča, kjer skrbijo za varstvo in gojitev divjadi, za odstrel plenilcev, vzdrževanje in postavljanje lovskih objektov; skrbijo tudi za ustrezno številčnost srnjadi; poskrbeli so tudi za izpust fazank v

je bil organiziran seminar za lovske mentorje, ki so se ga udeležili **Mirko Njivar**, **Franc Mauko** in **Drago Žunko** in tudi uspešno opravili izpit. »Komisija za izobraževanje je do dela mentorjev po lovskih družinah zelo kritična. Njihovo delo je zahtevno in zahteva resnost in doslednost. Prvi stiki pripravnika z lovstvom, loviščem in divjadjo so tisti, ki jim dajo pomembno popotnico za naprej ter v veliki meri vplivajo na to, ali bomo v prihodnosti imeli lovca in dobrega tovariša ali samo še enega člana LD,« je menil starešina. Dodal je še, da bo slavnostna proslava ob jubileju LD v nedeljo, 27. 9. 2009. V ta namen so že poslali v potrditev šestindvajset predlogov za lovska odlikovanja in priznanja. Merila za priznanja in predvsem odlikovanja so zelo stroga, zato vseh predlogov komisiji ZLD in LZS verjetno ne bosta potrdili. Na zboru so sicer ugotovili, da so leta 2008 dosegli načrt odstrela velike divjadi – 170 glav. Levji delež pri realizaciji je še vedno »na račun« povoza in drugih izgub. Kategorizacijo so dobro izpelja-

li, manjše težave so bile le pri določanju starosti nekaterih trofejnih živali. Realizirali so tudi vseh trinajst načrtovanih jesenskih lovov. »Da je načrtovani odstrel plenilskih vrst na skupnih lovih zelo slab, smo krivi sami. Ne obnašamo se disciplinirano ter po navodilih vodje lova. Dokler bomo tako neodgovorni, rezultati tudi ne bodo boljši,« je bil še kritičen Pintarič. Povedal je, da je pri njih lovni turizem še vedno najpomembnejša gospodarska panoga ter glavni vir dohodka

novi pridobitev; cesto mimo lovskega doma ter urejeno dvorišče pred lovskim domom. Seveda smo, kar se ceste tiče, lahko uspeli samo s sodelovanjem širše družbene skupnosti. Zato javna zahvala vsem, ki so pri tem sodelovali,« je dejal Pintarič, ki je člane seznanil, da po določitvi veljavnih mej lovišča, kot jih je določil MKGP, ima LD Radgona 4.468 ha, od tega je 3.928 ha lovnih površin; imajo okrog 2 ha lastnih površin in 6 ha v najemu. V preteklosti so imeli vse povr-

Srečanje lovcev LD Pobrežje in kmetov

Triindvajsetega januarja letos so se na tradicionalnem srečanju družili lovci in kmetje. Kot ponavadi je srečanje potekalo v lovskem domu **LD Pobrežje - Miklavž**.

Lovci imenovane LD že peto leto zapored enkrat na leto povabijo kmetovalce, ki kmetujejo na območju LD, na družabno srečanje.

Kmetovalci se vabilu zelo radi odzovejo, saj se jih je od 45 povabljenih udeležilo kar 42. Lovci poskrbijo za odlični srnji golaž in dobro štajersko kapljico, Marko pa goste razvaja z njegovo specialiteto, skutnimi palačinkami.

Zbrane je pozdravil starešina **LD Marjan Gselman** in se jim zahvalil za njihovo sodelovanje, ki je že na zavidljivi ravni. Ker je bilo srečanje na začetku leta, jim je za letos zaželel vse najlepše, obilo zdravja, osebnega zadovoljstva in obilno letino.

Posebej se je zahvalil **Simonu Kozaru** iz Bohove za izkazani

trud, saj vedno, ko zapade nov sneg, s plugom naredi široko gaz skoraj po polovici lovišča in tako omogoči, da tudi ob debeli snežni odeji divjad najde nekaj kopne zemlje in paše.

Kmetovalci nekoliko potarnajo nad škodo, ki jim jo na posevkih povzročajo predvsem sive vrane, ki so se v zadnjih letih izredno razmnožile. A zamere med lovci in kmeti ni, saj tudi kmetje pravijo, da divjad le mora nekaj jesti. Jih pa seveda razjezi, kadar vidijo zdesetkano njivo koruze ali obran fižol, popasen radič in podobno. Na srečo lovcev in divjadi jih jeza navadno hitro mine; ostanejo le neprijetni spomini in tema pogovorov za takšna srečanja.

Ob pogovorih med lovci in kmetovalci o tem in onem ura kar prehitro mine in se prevesi v nov dan. Tako smo se tudi letos zadovoljni in bogatejši za novo prijateljsko srečanje poslovili z obljubo po še boljšem sodelovanju in ponovnem snidenju v začetku prihodnjega leta.

Marjan Gselman

Foto: O. Bakal

Med članstvom LD Radgona imajo še enega ustanovnega člana, Karla Kozarja, ki ima zasluge za ustanovitev te LD.

LD Radgona. V tej postavki niso dosegli finančnega načrta oz. je bil slabši kot leto prej. Vzrok so nekoliko slabše trofeje in nenaklonjenost boginje Diane, saj vsi gosti niso pridobili plena. Uspešnost je zelo težko napovedati oz. jo načrtovati, saj je kar nekaj dejavnikov, ki na to zelo vplivajo. Treba pa se je potruditi, si že prej ogledati srnjake ter tako obdržati stare goste. Hkrati je treba vpeljati aktivnosti, ki bi privabile nove. Na tem področju je konkurenca vedno večja, ponudbe so vedno cenejše. Le s strokovnim delom in pravilnim pristopom bomo lahko še naprej uspešni, so menili tudi drugi radgonski lovci.

Lani je LD prejela tri odškodninske zahtevke oz. opozorila za škodo od divjadi. Lani kljub temu iz naslova škoda v LD ni zabeleženih finančnih obremenitev. Hkrati je bilo izraženo zadovoljstvo, da so tudi kinologije le uspeli premakniti z mrtve točke. »Izpeljali smo tudi vse druge načrtovane društvene aktivnosti. Zaželen pa bi bil številčnejši obisk naših članov. Na srečo imamo tudi dosti prijateljev in simpatizerjev, tako da ti zapolnijo vrzeli in je bila udeležba na vseh akcijah le zadovoljiva. Ponosni smo tudi na

Foto: M. Gselman

Lovci LD Pobrežje - Miklavž in kmetovalci, ki imajo posestva v lovišču te LD, so se januarja spet pomenili, kako bodo vnaprej še bolje sodelovali, preprečevali in poravnavali škodo, ki jo naredi divjad.

šine primerno obdelane. »Opravljajmo naše poslanstvo, obnašajmo se predvsem tovariško in ne dovolimo, da bi na nas vplivali: politika, privatna nesoglasja, dobičkarstvo in razni lastni interesi posameznikov ... Prihajamo v koncesijsko obdobje, ki bo od vseh nas zahtevalo še veliko več požrtvovalnosti, strokovnosti in odrekanj; skratka veliko več obveznosti. Zato strnimo naše vrste, saj bomo le enotni kos vsem zahtevam,« je rekel starešina radgonskih lovcev.

Oste Bakal

Bazenska lovska razstava na Kapli

Lovci Lovskogojitvenega bazena (LGB) **Radlje ob Dravi**, ki ga sestavljajo lovske družine Janžev vrh, Kapla, Podvelka, Radlje ob Dravi in Remšnik s skupno lovno površino 17.138 ha, so 26. 4. 2009 na Kapli na Kozjaku pripravili strokovno predavanje in pregledno razstavo uplenjene divjadi in lovskih trofej za lovsko leto 2008. Tokrat je bila organizatorica razstave LD Kapla (vsako leto je pregled v drugi LD bazena).

Predsednik LGB Radlje ob Dravi **Stane Petar** je pozdravil zbrane lovce in goste, se jim zahvalil za udeležbo in k besedi povabil člana izvršnega odbora Pohorskega OZUL **Ivana Golo-**

Divjad	Načrt	LGB Radlje			
		Odstrel	%	Izgube	Skupaj odvzem
Srna	495	453	91,5	50	503
Jelen	45	36	80	1	37
Gams	42	34	80,9	2	36
Divji prašič	28	9	42,8	0	9
Lisica	110	64	58,2	13	77
P. zajec	14	14	100	1	15
Jazbec	5	4	80	1	5
K. zlatica	2	3	150	0	3
K. belica	23	16	69,6	7	23
R. mlakarica	12	8	66,6	0	8
Siva vrana	46	38	82,6	0	38

Foto: J. Marhl

Bazenska lovska razstava na Kapli

ba, da udeležence seznani s poročilom o odvzemu divjadi v LGB Radlje leta 2008. V uvodu poročila je Ivan Golob pojasnil, da je v POZUL vključenih 17 lovskih družin iz LZ Maribor, 19 lovskih družin iz Koroške LZ in lovišče s posebnim namenom Pohorje (LPN), kar je skupna lovna površina 156.122 ha. Informativno je navedel podatke o odvzemu v POZUL (brez LPN Pohorje), podrobno pa je spregovoril o odvzemu divjadi leta 2008 v lovskih družinah LGB Radlje.

V analizi odstrela in izgub srnjadi, ki je v bazenu glavna vrsta lovne divjadi, je poudaril, da je izgub več kot 10 % skupnega odvzema, da je povprečna teža odstreljene divjadi 11,55 kg in da je bil odstrel smrdi po lovskih družinah od 1,84 do 3,57 glave na 100 hektarjev lovne površine.

Nekaj podatkov iz poročila o odstrelu in izgubah divjadi v LGB Radlje ob Dravi je predstavljenih v preglednici.

Svoje poročilo je zaključil: »Z doseženimi rezultati smo lahko zadovoljni, zavedati pa se moramo, da bodo s podpisom koncesijskih pogodb načrti za nas še bolj obvezujoči. Toda prepričan sem, da bodo naši rezultati v letu 2009 še boljši.«

Lovski inšpektor **Drago Križan** je v svojem predavanju zbranim lovcom podrobneje spregovoril o koncesijah in koncesijskih pogodbah. Posebej je poudaril, da podpis koncesijske pogodbe ni porok za dvajsetletno gospodarjenje z loviščem. Neizpolnjevanje določil, navedenih v koncesijski pogodbi, lahko povzroči tudi odvzem koncesije lovski družini.

Ob tej priložnosti je LZ Ma-

ribor Dragu Križanu izročila plaketo LZ Maribor za njegov prispevek k razvoju lovstva; izročil mu jo je podpredsednik LZ Maribor **Marjan Gselman**. Prireditelj je s kulturnim programom – monodramo obogatil amaterski igralec **Branko Rejec**, član Kulturnega društva Ožbalt. Po končanem programu in odprtju razstave so si jo poleg lovcev in gostov ogledali še številni obiskovalci od blizu in daleč in tudi učenci Podružnične šole Kapla, kjer je bila razstava postavljena.

Mag. Jože Marhl

Nova in stara vodstva koroških LD

V začetku leta je vseh devetnajst koroških lovskih družin (LD), ki so povezane v **Koroško lovsko zvezo (KLZ)**, organiziralo svoje letne občne zbornice, na katerih so pregledali delo za leto 2008. Od tega je imelo osem LD tudi volilni občni zbor. Tako so novo vodstvo izvolili tudi lovci **LD Dolič**. Namesto **Draga Pogorevca**, ki je omenjeno LD vodil od tega zbora, je po nekaj letih odmora v tej LD postal starešina spet **Štefan Podjavoršek**, naslednja štiri leta bo naloge gospodarja opravljal stari in novi gospodar **LD Dušan Mlinšek**. Starešina **LD Bukovje** je postal **Viljem Štumberger**, ki je zamenjal **Gregorja Kotnika**. Novi gospodar je postal **Jožef Pačnik**. Doslej je to zahtevno funkcijo opravljal **Jožef Kotnik**. Še najbolj odmevna je bila zamenjava starešine v **LD Golavabuka**, saj dosedanji starešina **Roman Jože Grah** zaradi obli-

lice dela kot funkcionar na LZ Slovenije in Kinološki zvezi Slovenije ni več kandidiral za to funkcijo v svoji LD. Tako so golavabuški lovci za starešino izvolili znanega koroškega lovca in kinologa **Leopolda Nabernika**. Dolgoletnega gospodarja **Srečka Konca** pa je zamenjal **Marjan Konečnik**.

Tudi člani **LD Podgorje**, ki se po naših podatkih še posebno skrbno pripravijo na vsak volilni občni zbor, so izvolili novo vodstvo. Ker vodenje tolikšne LD in bogate z divjadjo ni lahko delo, so tokrat na odgovorna mesta izvolili nekoliko mlajše lovce. Tako bo podgorsko LD naslednji mandat vodil znani koroški puškar **Simon Skobir**, ki je vjeti LD prevzel od prizadevnega očeta **Janka**. **Aleš Kotnik** bo poskušal nadaljevati uspešno gospodarjenje **Branka Knapa**. Majhne spremembe na vrhu vodstva so nastale tudi v **LD Mislinja**. Medtem ko bo gospodar tudi v naslednjem štiriletnem mandatu **Drago Japič**, bo naloge starešine opravljal **Bogdan Koprivnikar**. Tako bo dosedanji starešina **Jože Jeromel** imel zagotovo več časa za opravljanje nalog lovskega čuvaja v lovišču LPN Pohorje, ki ga sicer že vrsto let zelo uspešno vodi priznani štajerski lovec **Martin Kranjc**. Volilni občni zbori so bili letos še v nekaterih drugih koroških LD, v katerih pa niso veliko spreminjali vodstva. Tako bo **LD Orlica - Vuhred** tudi v prihodnje vodil **Drago Vais**. Izvolili so le novega gospodarja **Janka**

Kolarja, ki je naloge prevzel od **Ivana Skerlovnika**. Člani **LD Libeliče** so na občnem zboru ocenili, da sta v minulem mandatu svoji funkciji zelo dobro opravljal starešina **Marko Kogelnik** in gospodar **Maksimiljan Kupnik** ter ju, ob njunem privoljenju, izvolili ponovno. Tudi na vrhu **LD Jamnica - Prevalje** ni sprememb vodstva. **Maks Oserban** bo še naprej starešina, prav tako bo tudi v prihodnje gospodar **Aleš Kotnik**.

Čeprav je mnoge podatke o vseh LD mogoče poiskati v »banki« podatkov LIS – *Lisjak*, je še kako prav, da o njih poročamo tudi v Lovcu. To pa zato, ker ima izredno malo slovenskih lovcev sploh dostop do računalnika, še manj pa je tistih, ki z njim znajo upravljati in prek nje priti na spletne strani LZ Slovenije. Na željo kar nekaj koroških lovcev, ki skoraj ne izvejo, kdo vodi sosednjo LD, so pa zvesti bralci Lovca, ob tej priložnosti objavljamo tudi imena tistih starešin, ki dokaj uspešno vodijo koroške lovske družine že več let. Starešina LD Bistra je **Franc Kos**, LD Dravograd – **Dušan Kudrnovsky**; LD Gradišče – **Uroš Škorjanc**; LD Koprivna – **Topla** – **Gregor Vrabič**; LD Muta – **Jože Meh**; LD Peca – **Mežica** – **Pavel Steblovnik**; LD Pogorevc – **Marko Jelen**; LD Prežihovo – **Anton Navodnik**; LD Slovenj Gradec – **Dušan Leskovec**; LD Strojna – **Anton Sadek** in LD Zeleni vrh – **Anton Javornik**.

Franc Rotar

Foto: F. Rotar

Koroške LD že od nekdaj vodijo preizkušeni in odgovorni lovski funkcionarji, ki se zavedajo odgovornosti pri gojitvi divjadi, znajo ohranjanje pristne in tovariške odnose med lovci, kmeti, gozdarji, policisti in občani. To so možje, ki še kako vedo, da lovska družabnost in kultura zblizujeta, tudi odpuščata in polnita dušo z dobrimi občutki (od leve): Gregor Vrabič, Franc Kos, Marko Kogelnik, Jože Potočnik, predsednik Upravno-pravne komisije pri KLZ, Jože Meh, Leopold Nabernik in Zdravko Miklašič, vodja Odseka za gozdne živali in lovstvo ZGS, OE Slovenj Gradec.

Sodelovanje lovcev s srednješolci

Šolski center Škofja Loka ima na Srednji šoli za lesarstvo program za šolanje za okoljevarstvenega tehnika. **Franc Šetina**, starešina **Lovske družine Sorško polje** (na območju katere je omenjena srednja šola), je že leta 2008 dal pobudo za medsebojno sodelovanje. Tako je v minuli jeseni dijakom predstavil lovišče in divjad, ki živi v njem. Pri tem je posebno pozornost namenil vsem negativnim pojavom v okolju, ki posledično negativno vplivajo na divjad, posredno pa tudi na ljudi. Sorško polje je namreč obkroženo z naselji, kjer še ni urejena kanalizacija. Na poljedelskih površinah poteka intenzivno kmetovanje z množično uporabo mineralnih gnojil, pesticidov in herbicidov. Na območju lovišča, v gramoznici, so tudi manjši vodotoki in jezera.

Pod vodstvom mentorice prof. **Marije Stanovnik** so dijaki omenjene srednje šole pripravili terensko nalogo in ugotavljali kakovost vode v jezeru gramoznice ter v potokih Sušica in Žabnica. Za analizo vzorcev vode so uporabili kolorimetrične metode, pri katerih se glede na lastnosti raztopine (koncentracije) vzorci značilno obarvajo. Na vseh vzorcih vode so opravili test genotoksičnosti (*allium test*), s katerim naj bi ugotovili vpliv v vodi raztopljenih snovi na življenjsko združbo.

Rezultati meritev so pokazali, da je v vseh preiskanih vodah veliko ionov, ki so hkrati tudi sestavine mineralnih gnojil.

Presežene vrednost MDK so pri amonijevem in fosfatnem ionu v Sušici in Žabnici ter pri nitritu v gramoznici. Od kje so posamezni ioni? Amonijev ion je v gnojevki, v mineralnih gnojilih sta fosfatni in amonijev ion, fosfatni ion je v pralnih praških in detergentih. Nitrit nastaja pri denitrifikaciji nitratnega in amonijevega iona, ko je majhna koncentracija kisika in je prisotna organska snov. Denitrifikacija nastaja tudi v bioloških čistilnih napravah.

Zavedati se moramo, da se vse, kar vržemo na zemljo, izpira v podtalnico, ki je vir pitne vode. Če država ne bo ukrepala ustrezno in pravočasno, se bomo prav kmalu soočili z enakimi težavami, kot so se že na Dravskem polju!

Da bi dijaki nazorneje spoznali, kako ljudje ravnamo z naravnim okoljem, smo jih povabili

li na našo vsakoletno čistilno akcijo, ki smo jo organizirali aprila. Takrat smo iz gozdov odpeljali več kot 30 m³ odvženih odpadkov.

Želimo si, da bi tako sodelovanje vzpodbudilo dijake pri njihovem izobraževanju ter pozneje tudi pri opravljanju okoljevarstvenih del.

*Franc Šetina
LD Sorško polje*

Sodelovali v čistilni akciji

Več kot polovica od štiridesetih članov **LD Dobrna** se nas je zbralo v sredo popoldne, 25. marca, pri ribniku v Lokovini, da bi se udeležili čistilne akcije. Razpored dela je bil pripravljen že vnaprej. Opremljeni s primernim orodjem, plastičnimi vrečami in prikolicami za prevoz odpadkov smo se razdelili v štiri skupine.

Prva skupina je očistila okoli-

co ribnikov, ki jih ima v najemu naša LD, druga se je odpeljala pred lovsko kočjo, da bi očistila ožjo in širšo okolico kočje in strelišča za streljanje na umetne golobe, tretja je pobrala vse, kar je bilo odvženega ob cesti, ki vodi v naselje Loka pri Dobrni, četrta pa je odšla v del lovišča, imenovan Črnova, ki je v Občini Velenje, a z njim prav tako gospodari LD Dobrna.

Sonce je že zašlo, ko smo nabrani odpadni material odložili pred kontejnerjem na Novem gradu v Lokovini in se malo odžejali.

V tednu od 23. do 27. marca je čistilno akcijo organizirala Občina Dobrna. Akcija je tudi po naseljih, med občani naletela na dober odziv.

Kaj bi lahko ugotovili o stanju varstva okolja na območju Občine Dobrna? Opažamo, da ni več večjih črnih odlagališč. K temu vsekakor veliko prispeva organizirani tedenski odvoz odpadkov z območja celotne občine.

Člani LD Dobrna bomo še naprej opozarjali na vse negativne pojave v lovišču, obenem pa skrbeli, da bodo objekti (ribniki, lovsko kočjo, visoke preže, grmišča za divjad in lovske steze), s katerimi upravlja LD, stalno dobro vzdrževani. Toliko bolj zato, ker slikovito okolico Dobrne radi obiskujejo turisti, planinci in pohodniki. Že vrsto let naše lovišče obiskujejo tudi lovski gostje iz tujine, ki se po končanem lovu odločijo za storitve, ki jih ponujajo Terme Dobrna.

Anton Mogu

Gojitvena dela v revirjih LD Mirna

V **Lovski družini Mirna**, ki upravlja z loviščem skupne površine 3.689 ha, od katere je 3.432 ha lovne površine, je potrebno tudi učinkovito gospodarjenje. Iz leta v leto se lovne površine postopoma manjšajo, oži se življenjski prostor divjadi, in sicer v korist človeka, prometne infrastrukture, tudi intenzivnega kmetijstva, vinogradništva itn. Včasih tudi v korist lovcev, ki pa se moramo odzvati in skupaj z drugimi uporabniki prostora skrbeti za optimalne življenjske razmere divjadi. V LD Mirna, kjer je smjad najštevilčnejša velika divjad, se vsi lovci trudimo ohranjati življenjske razmere divjadi, če že ne izboljševati. Ena od aktivnosti, zlasti pri skrbi za smjad, je spomladansko zalaganje solnic.

Prav na gregorjevo, 12. marca, na dan, ko se po starem julijanskem koledarju začne pomlad, sva z lovskim tovarišem **Mihaelom Turkom**, dolgoletnim članom in praporščakom LD, načrtovala zalagati solnice in čistiti ter urejati kaluže v enem od predelov našega lovišča, ki pretežno slovi po številčnosti srnjadi. Zjutraj sva se sestala v kraju, imenovanem Bunkarija. To je marsikomu zelo znani prelaz prek Brezovškega hriba nad dolino Vejer, potem pa se začne pokrajina, poraščena z mešanim gozdom, spuščati proti Mirni, »središču mirnske doline«. Včasih so krajanji po tej poti več let peščili v osnovno šolo na Mirni, v cerkev in na delo. Ta del lovišča do podrobnosti pozna tudi Mihael, ki sicer ni domačin, je pa že dolga leta vinogradnik in lovec na omenjenem

Eden od ribnikov v Lokovini, domovanje rac mlakaric in krapov, kjer smo se zbrali za odhod na čistilno akcijo.

Skupina članov LD Dobrna po končani čistilni akciji

območju. Zagotovo sodi med aktivnejše in zelo odgovorne člane LD Mirna. Tudi mlajši člani njegovo strokovnost, odgovornost in pripravljenost kadar koli poprijeti za kakršno koli delo cenijo in ga kot starejšega člana spoštujejo. V tamkajšnjem delu lovišča je bil za vzdrževanje in polnjenje solnic vrsto let odgo-

»lovski koš«, saj vemo, da se po dobrih štirih urah sicer prijetnega, pa ne preveč napornega bivanja v prečudoviti naravi malica zelo prileže.

Hvala, lovski tovariš Mihael, za čudovit dan v lovišču z željo po dobrem sodelovanju tudi v prihodnje.

Stane Smolič

Z Mihaelom Turkom v lovišču ob »primopredaji« vodstva v enem od revirjev lovišča LD Mirna

voren prav Mihael. Žal mu je v zadnjih letih ponagajalo zdravje, zato je sklenil, da v prihodnje ne bo več zmožni vseh obveznosti. Tudi delo vzdrževanja in zalaganja solnic je glede na potrebe telesni napor, ki ga od lovca terja gričevnata, tudi z gozdom poraščena pokrajina, želel predati drugim lovskim tovarišem iz revirja 4, v katerem je aktiven že vrsto let. Odločil je, naj del skrbi prevzame kar jaz kot aktualni starešina LD Mirna, ki sem se takoj strinjal s predlogom cenjenega lovskega tovariša in dobrega prijatelja. Tako sva tisti dan že dopoldan obiskala vse lovске objekte v rajonu, jih uredila (napolnila), hkrati pa očistila in uredila dva naravna izvira čiste pitne vode, ki bosta, zlasti v vročih in sušnih obdobjih, na voljo vsem obiskovalcem in divjadi. Tudi kar nekaj »raznovrstnih« odpadkov je odšlo z nama s prečudovitega naravnega okolja na kraj, kamor tudi sodijo. Po uspešno opravljenem delu in prijetnem klepetu, v katerem je Mihael izrazil željo, da bi bilo s tem, ko mi je predal odgovornost in skrb za to pomembno spomladansko opravilo v lovišču, gospodarjenje še bolj kakovostno, mi je zazelel uspešno delo. Zagotovil mi je, da bo tudi vnaprej z veseljem priskočil na pomoč, ko bo potrebno. Sledilo je še povabilo v zidanico, kjer je sledil pravi

Tekmovalno pristreljevanje risanic v Ušjah

Društvo Slovenskih lovcev F. J. K – Doberdob je 10. maja 2009 organiziralo že tradicionalno pristreljevanje risanic tekmovalnega značaja. Tekmovanje je potekalo v Ušjah pri Petovljah (Gorica). Pokrovitelj tekmovalnega je bilo **Združenje slovenskih športnih društev v Italiji (ZSSDI)**, kateremu velja tudi zahvala za podeljene pokale. Na tekmovalnem so lovci in strelci streljali na 100-metrskem strelišču z risanico brez uporabe optike, in sicer v *lovski in športni kategoriji*.

Vsi strelci z vseh koncev dežele in bližnje Slovenije so pripomogli, da je tekmovalstvo potekalo disciplinirano, tekoče in, kar je še najpomembnejše na takih tekmovaljih, ob največjih varnostnih okoliščinah.

Nedeljska tekma je bila tudi priložnost za druženje, izmenjavo mnenj in še posebno za uspešno pristrelitev pušk ter preskus strelskih sposobnosti, saj se je 15. maja začela lovska sezona. Pri lovu je že z etičnega vidika treba imeti pravilno pristreljeno risanico, da pri lovu divjadi ne povzročamo nepotrebnih muk. Strel je zadnji namen lova, mora pa zato biti absolutno natančen in zadati trenutno smrtonosno

Foto: M. Romano

Najboljši strelci, ki so se v začetku maja pomerili v streljanju z risanico (brez optike) na strelišču v Ušjah pri Petovljah (Gorica).

rano, po kateri divjad obleži, če le mogoče, »v ognju«.

Prisotne je pozdravil **Jože Florenin**, podpredsednik Društva SLF - JK – Doberdob, ki se je vsem prisotnim zahvalil za udeležbo, pokroviteljem in slehernemu, ki je na kakršen koli način pomagal pri organizaciji tega tekmovalja. Nato je sledilo tekmovalstvo, potem pa razglasitev tekmovalnih rezultatov in razdelitev pokalov ter nagrad najboljšim strelcem v vsaki kategoriji.

Pri ocenjevanju tarč je bila komisija prijetno presenečena nad dobrimi strelskimi rezultati v vseh disciplinah. V kategoriji pušk brez strelske optike je prvo mesto zasedel **R. Mian** s 30 točkami, sledila sta mu **S. Štoka** z 28 točkami na drugem mestu in **A. Visentini** z 28 točkami na tretjem mestu.

V *lovski kategoriji* je prvo mesto osvojil **Sergij Štoka** z 28 točkami, sledila pa sta mu **M. Croselli** in **M. Paci** z 28 točkami.

V *športni kategoriji* je prvo mesto osvojil **M. Pozzati** z 32 točkami, drugo mesto je zasedel **B. Bertolo** z 32 točkami, tretje pa **S. Štoka** s prav tako 32 točkami.

Prvo mesto na društveni lestvici je osvojil **S. Štoka** z 28 točkami, drugo **M. Croselli** z 28 točkami, tretje pa **Žarko Šuc** s 27 točkami.

Tekmovanje se je končalo v zgodnjih popoldanskih urah. Za hrano in pijačo je bilo dobro poskrbljeno, tako da dobre volje in veselja tudi po končanem tekmovalstvu ni manjkalo.

Društvo Slovenskih lovcev F. J. K – Doberdob pa je 21. junija 2009 v sodelovanju s **Strelsko družino Svoboda** v Štorjah pri

Sežani organiziralo tudi strelsko tekmovalstvo, tradicionalni Pokal Primorske. Streljali so v kombinaciji (na glinaste golobe in na tarčo z MK-puško), o čemer bomo še poročali.

M. Romano

Strelsko prvenstvo ZLD Prekmurje

Letos nam je pomlad postregla z visokimi poletnimi temperaturami. Gozdovi so prej ozeleneli kot ponavadi, trava je bila že tako visoka, da je imela v njej tudi srnjad ustrezno kritje. Lov na srnjaka se je začel. V takem okolju je tudi strelišče v Rakičanu, ki je obdano z zelenjem, poljem in gozdom.

Lovci so že v začetku letošnje lovne sezone pokazali svoje strelske sposobnosti na tradicionalnem *Strelskem prvenstvu ZLD Prekmurje*, ki je bilo v nedeljo, 17. maja. Tekmovanje je potekalo v čudovitem sončnem vremenu, udeležilo pa se ga je 50 lovcev iz naslednjih lovskih druščin: Moravci, Mlajtinci, Tišina, Lendava, Rankovci, Brezovci, Murska Sobota, Pečarovci, Bakovci - Lipovci, Prosenjakovci, Radovci, Križevci v Prekmurju, Cankova in Ivanovci.

S pozdravnim govorom dr. **Arpada Koveša**, predsednika ZLD Prekmurje, in predstavitvi-j o pravil poteka tekmovalja se je le-to začelo.

Vodja tekmovalja je bil **Aleksander Antolin**, tekmovalno žirijo so sestavljali: **Franc Tomažič**, **Franc Vidonja** in **Bojan Bertalančič**, komisijo za pritožbe pa: **Slavko Gomboc**, **Štefan Hoheger** in **Vilko Balažic**. Sodniki pri streljanju – golobi so

bili: **Aleksander Gergar**, **Franc Maček** in **Franc Tomažič**, pri tarči srnjaka sta sodila **Ivan Gregorn** in **Mirko Horvat**. Za pripravo strelišča in postavitev tarč je poskrbel **Janez Ružič**, podatke sem zbiral in urejal **Jožef Vrdoljak**, za razglasitev rezultatov in podelitev pokalov pa sta poskrbela dr. **Arpad Köves** in **Aleksander Antolin**.

Najuspešnejši so bili strelci iz **LD Tišina**, pri posameznikih v streljanju na golobe pa kljub dobrim nasprotnikom ni dovolil presenečenja in je prvo mesto osvojil **Boštjan Maček**.

Rezultati:

Golobi ekipno:

- LD Križevci 64 zadetkov v Prekmurju
- LD Brezovci 61 zadetkov
- LD Prosenjakovci 56 zadetkov

MK tarča srnjak – ekipno:

- LD Tišina 179 krogov
- LD Moravci 173 krogov
- LD Rankovci 169 krogov

Kombinacija – ekipno:

- LD Tišina 309 točk
- LD Radovci 290 točk
- LD Moravci 288 točk

Golobi – posamezno:

- Boštjan Maček, LD Radovci 68 zadetkov
- Franc Vidonja, LD Križevci v Prekmurju 67 zadetkov
- Evgen Pap, LD Prosenjakovci 65 zadetkov

MK tarča srnjak – posamezno:

- Simon Temlin, LD Brezovci 151 krogov
- Boštjan Maček, LD Radovci 133 krogov
- Evgen Pap, LD Prosenjakovci 132 krogov

Kombinacija – posamezno:

- Boštjan Maček, LD Radovci 303 točk
- Evgen Pap, LD Prosenjakovci 247 točk
- Simon Temlin, LD Brezovci 222 točk

Zgodaj popoldne se je tekmovanje končalo z razglasitvijo rezultatov; sledil je družabni del, ko so tekmovalci še do večera v senci ob dobro obloženi mizi opisovali svoje uspehe. Zmagovalci so bili veseli, poraženci pa bodo morali počakati na svojo priložnost do prihodnjega leta.

Jožef Vrdoljak

V lovskem strelstvu LGB Lenart »nič novega«

V Slovenskih goricah ima lovsko strelstvo dolgoletno tradicijo. Vsako leto strelska pr-

sicer mlajših pa tudi veteranov po tekmovanju, ob pogostitvi, ki je bila po razglasitvi rezultatov tekmovanja, ter razdelitvi pokalov najboljšim ekipam in posameznikom.

Franci Ornik

Foto F. Ornik

Zmagovalna ekipa LD Dobrava pri streljanju z MK-puško s prisilom ob kol

venstva lovskogojitvenega bazena (LGB) vzbudijo med lovci precej zanimanja. Čeprav danes strelstvo nazaduje, morda se celo številčno zmanjšuje, lovci, združeni v **Lovskogojitvenem bazenu (LGB) Lenart**, nadaljujemo z organizacijo vsakoletnih tekmovanj v lovskem strelstvu. Letošnje je organizirala **LD Sv. Ana** v Slov. goricah, ki je pripravila tekmovanje na strelišču sosednje **LD Velke**. Tekmo sta odprla in strelce pozdravila starešina **LD Sv. Ana Marjan Kramberger** in predsednik **LGB Danilo Petrič**, sicer starešina **LD Dobrava**. Izvedbo tekmovanja je vodil prizadevni strelski referent **Leopold Polanec**.

Lovska kombinacija v streljanju na tarče srnjaka, gamsa, lisico in divjega prašiča v različnih strelskih položajih ter streljanje na glinaste golobe sta postregla z zanimivim, a vendarle pričakovanim razpletom in rezultati. Favorit v posamični konkurenci, zadnjih nekaj let nepremagljivi **Vlado Šteinfelser** iz **LD Dobrava**, spet ni dopustil presenečenja in je zanesljivo zmagal ter tako preostalom strelcem še enkrat dokazal, da vadbeno streljanje, ki ga redno opravlja na svojem domačem strelišču v Oseku, ni zaman. V ekipnem tekmovanju so naslov ubranili tudi strelci **LD Dobrava**. Še bolj kot rezultati je bilo pomembno druženje lovcev - strelcev, in

Foto R. Valenta

Najboljši strelci LGB Lenart 2009: Dominik Slekovec, Vlado Šteinfelser in Branko Lončarič

Rezultati tekmovanja LGB Lenart

Lovska kombinacija:

Ekipno:

- LD Dobrava
- LD Benedikt
- LD Voličina
- LD Lenart
- LD Sv. Ana

Posamezno:

- Vlado Šteinfelser (LD Dobrava)
- Dominik Slekovec (LD Dobrava)
- Branko Lončarič (LD Benedikt)
- Jože Ornik (LD Voličina)
- Franci Greifoner (LD Voličina)

Najboljši strelec, Boštjan Maček, in strelski tekmeci na strelskih mestih

Foto: J. Vrdoljak

Strelci LD Tišina

Otroci vrtca Radeče, Enote Biba baja, z lovcem Janijem Krivcem iz LD Radeče

Obiskal nas je čisto pravi lovec

V hladnih mesecih, ko nam je v vrtcu prijetno toplo, večkrat pomislimo na živali v mrzlem, mogoče celo s snegom pokritem gozdu. Zato smo povabili lovca Janija iz LD Radeče, ki nam je s svojo strokovnostjo, izkušnjami in poslušom za najmlajše povedal in pokazal marsikaj zanimivega o skrbi lovcev za živali pozimi.

Spoznali smo vso lovsko opremo, si ogledali mnoge fotografije živali (medved, veverica, fazan, divji prašič, divji petelin, srna, košuta, jelen, muflon, jerebica ...), ki živijo v našem gozdu. Izvedeli smo, kako lovci poskrbijo za lačne živali, prepoznavali smo stopinje v snegu, si ogledali okolico vrtca skozi daljnogled ter izprašali našega gosta o vseh podrobnostih, ki

smo si jih domislili v tistem trenutku.

Malčke je najbolj pritegnilo veliko zobovje divjega prašiča, spoznali pa smo tudi lovčevega najboljšega prijatelja, lovskega psa.

Vse dopoldne so otroci s svojim otroškim zanimanjem dokazovali, da jim ni vseeno za naše živali, ki potrebujejo posebno skrb in pozornost zlasti pozimi.

Za nami je nekaj čudovitih dni, polnih priložnosti za naše malčke, saj so se lahko ves čas vključevali v dejavnosti, ob katerih so uživali, se veselili in se naučili veliko novega.

Za nova spoznanja smo vsi v vrtcu hvaležni članom LD Radeče, predvsem »našemu« lovcu, da si je vzel čas za najmlajše ter jim na zanimiv in hkrati poučen način približal poslanstvo vsakega lovca.

Otroci Vrtca Radeče

Risba: Sandi Blatnik, OŠ Zagradec

Vid Bau, ki je član LD Izlake že od aprila 1969, je svojo sedemdesetletnico praznoval 22. aprila letos tudi med izlaškimi lovci. Rodil se je na ta dan leta 1939. Med

lovci ima še vedno poseben odnos. Zelo je miren, odgovoren in vsakokrat pripravljen iz srca pomagati, če se kdo od nas znajde v težavah. Kadar je le lahko, je lovski družini omogočil ugodnejšo nabavo materiala za gradnjo ali postavitev lovskih objektov. Posebno je pozoren do starejših lovcev. S svojim nepristranskim odnosom vpliva na mlajše lovce, predvsem glede pravičnosti, poštenosti in odgovornosti pri lovu. Podobna tenkočutnost ga veže tudi do divjadi in pri varstvu narave. Radi smo v njegovi družbi, ker se počutimo sproščeno.

V lovski družini je bil strelski referent od leta 1980 do 1981, član NO je bil od 1995 do 1996, že od leta 2004 pa je predsednik disciplinske komisije.

Za prizadevnost in delo na področju lovtva, gojitve divjadi in ohranjanja narave ga je Lovska zveza Slovenije odlikovala z znakom za lovske zasluge in redom III. stopnje. Lovska družina Izlake mu je podelila srebrno in tudi zlato plaketo.

Ob življenjskem jubileju ti, dragi Vid, lovci LD Izlake želimo še obilo zdravja, osebnih sreč, zadovoljstva, v naravi pa lovskih užitkov.

LD Izlake – M. P.

Zdrav, čil, mladostnega videza in z veliko mero optimizma je 4. 3. 2009 praznoval svoj 70. rojstni dan naš lovec, do nedavnega tudi starešina LD Podgorje, **Ivan Skobir** iz Podgorja pri Slovenj Gradcu.

Rodil se je v številni kmečki družini na domačiji pri Sv. Duhu pod Uršljo goro. V družini Znidar, kot je domače ime njegove rojstne hiše, je tradicija lova stara že več kot 100 let. Lovca sta bila njegov ded in oče; lovci so njegovi bratje, sin in vnuk.

Janko, kot ga kličemo prijatelji in znanci, je vstopil v lovsko bratovščino leta 1965, leta 1966 je opravil lovski izpit. Že kot otrok je velikokrat spremljal na lovu svojega očeta Pavla, ki je bil med ustanovnimi člani LD Podgorje in ves čas tudi aktiven funkcionar LD.

Tudi Janko je vse od leta 1970 izjemno delaven član LD pri opravljanju različnih funkcij, pa tudi z delom pri postavljanju in rednem vzdrževanju krmišč, prež, krmljenju in zaščiti divjadi. Veliko njegovega dela je vgrajenega v lovski dom na Cerčejevem vrhu, ki je ponos LD Podgorje. Sodeloval je pri začetni gradnji, pa tudi pri poznejših dograjevanjih in vzdrževanju doma ter okolice. Bil je tudi član gradbenega odbora za gradnjo tega doma. Skratka, nobeno delo, povezano z LD, ni potekalo brez Jankove prisotnosti.

Od leta 1970 do 1979 je bil član UO LD, od 1979 do 1983 član NO, od 1983 do 1987 blagajnik LD, od 1987 do 1993 gospodar LD, od 1993 do 1997 član UO LD, od leta 1997 do 2005 je bil spet gospodar in od leta 2005 do 2009 starešina. Od leta 1971 do 2005 je bil predsednik Lovskega okteta naše LD, torej celih 35 let.

Dvajaet let je bil član komisije za ocenjevanje škode od divjadi, bil je mentor petnajstim mladim lovcom, od leta 1989 je že lovski čuvaj, bil je tudi član komisije za ocenjevanje lovskih trofej in še vedno je aktiven preglednik divjačine v LD. Glede na svoje funkcije se je redno strokovno izpopolnjeval: bil je lovski čuvaj, preglednik divjačine, mentor, ocenjevalec lovskih trofej in strokovnih konferenc, sej in posvetovanj v okviru LZ Maribor ali LZS. Zato ni naključje, da je svoje delo opravljal strokovno, po svojem značaju pa tudi odgovorno in dosledno. Njegovo delo je bilo pomembno tudi pri urejanju družinskih zemljiškoknjižnih zadev. Najbrž ne ne bi mogli opisati še vseh drobnih opravil in prizadevanj, ki jih je opravil Janko. Pred nedavnim je po izvolitvi na občnem zboru svojo funkcijo starešine predal svojemu sinu Simonu, ki je prav tako prizadeven in dosleden lovec.

Za svoje vestno, odgovorno in prizadevno delo je prejel številna odlikovanja: znak LZS za lovske zasluge, reda III. in II. stopnje, LZ Maribor pa ga je odlikovala s plaketo, za kar mu še enkrat in posebej čestitamo.

Ob tvojem življenjskem jubileju ti, dragi Janko, iskreno čestitamo in se ti zahvaljujemo za vse vloženo delo v korist LD. Želimo ti še veliko zdravja in delovne ustvarjalnosti.

LD Podgorje – J. P.

Ivan Burger, častni član LD Brezovica, je 10. 4. 2009 praznoval 80-letnico. Na njegovem domu v Vnanjih Goricah na Ljubljanskem barju ga je prav na njegov okrogli rojstni dan obiskala delegacija brezovskih lovcev in mu zaželela predvsem trdnega zdravja.

Ivan je rojen Barjan, pristni »Morostar«, saj njegova domačija stoji globoko v notranjosti Ljubljanskega barja, precej stran od predmestja Ljubljanskega Trnovega in Vnanjih Goric. Njegova mladost je potekala v neposredni bližini Ljubljane in v močvirnih logih, ki jih pozna kot svoj žep. Njegovi predniki so se tod, menda že od Napoleonovih časov, ukvarjali s kmetijstvom, pretežno z govedorejo. Ivan je bil dolgo leta zaposlen kot voznik tovornjaka pri Ljubljanskem komunalnem podjetju, popoldne pa je pridno kmetoval. Šestčlanska družina je živela skromno življenje. Tako kot njegov oče je bil lovec tudi Ivan; lovec je tudi njegov najmlajši sin Tomaž. Sprva je dolgo opravljal le pogodbeno lovskočuvajsko službo za LD Vič, leta 1952 pa so ga sprejeli za svojega člana. Že naslednje leto je opravil lovski izpit, nekaj let pozneje še lovskočuvajsko. Lovskočuvajsko službo in funkcijo preglednika uplenjene divjadi je v viškem lovišču opravljal vse do leta 1997, ko je moral to opravilo zaradi zdravstvenih težav s kolki prepustiti mlajšim lovskim čuvajem. V LD Vič (ki se je leta 2004 zaradi premajhnega lovišča združila z LD Brezovica) je Ivan veljal za izjemnega poznavalca lovišča, barjanske divjadi in odličnega strelca. Vsakemu lovcu je rad poročal o trenutnem stanju v lovišču in mu svetoval. Vsi smo ga spoštovali, saj je vedno veljal za poštenjaka

in tovariškega lovca. Imel je izredno veselje do orožja in strelstva (član družinske strelske skupine), bil pa je tudi izredno sposoben na področju tehnike, saj si je prvi traktor izdelal kar sam. Uredil si je tudi poseben tovornjak za prevoz čebelnih panjev na pašo. Kot lovec je veljal za izjemnega lisičarja in uspešnega vodnika nemških lovskih terierjev. Še vedno se radi spominjamo lovskih dogodkov, povezanih z njegovima terierkama Oso in Bako. Marsikatero slabo zadeto srno ali srnjaka sta tudi poiskali. Družabno lovsko življenje nekdanjih viških lovcev je potekalo do leta 1990, ko smo zgradili lovsko kočjo na dvorišču Burgarjeve domačije, kjer nas je vedno lepo sprejela tudi njegova pokojna žena Veronika. Poleg lovskočuvarjske službe, ki jo je Ivan vestno opravljal kar nekaj desetletij, je bil aktiven tudi pri delu v družinskih vodstvenih organih in komisijah, pa tudi v krajevnem odboru in v brezovškem čebelarstvu.

Za zasluge v prid LD in varstva divjadi je LZS Ivana Burgerja odlikovala z znakom za lovske zasluge in redoma III. in II. stopnje, kinološka organizacija pa kot uspešnega vrednika in vodnika delovnih lovskih terierjev s srebrnim in zlatim znakom za kinološke zasluge.

Spoštovani Ivan, lovski tovariši LD Brezovica ti ob tvojem visokem življenjskem jubileju iskreno čestitamo in si želimo, da bi se lahko še dolgo srečevali vsaj na lovskih družabnih prireditvah. Ne bomo pa te pozabili od časa do časa obiskati tudi pred tvojim čebelnjakom, kjer zaradi težav z nogami in zdravjem vedno več časa namenjaš svojim čebelarjem.

LD Brezovica – B. L.

Kramljati s strokovno poučenim in izjemno razgledanim sogovornikom, kot je naš **Franci Laubič**, je zmeraj poseben doživljaj. Prenašati njegove zrele in sproščene misli na papir pa je precej zahtevnejše delo.

Takole nekako se je začelo, je dejal: »19. januarja leta 1929 prejšnjega stoletja se je zgodilo. Kot je povedala bab'ca (porodničarka), so bile tisti dan na oknih rože, ampak ledene, ne ta prave. Da ne bi zmrznili, so mi kot novorojencu dali žličko drameljčana in pomagalo je, nisem zmrznil,« se je nasmejal. Dodal pa je: »Če verjamete, seveda. Jaz sem bab'ci verjel in ji še dandanes, zato ga še zmeraj po malem dodajam (s poudarkom 'po malem').«

Človek mora imeti v življenju poleg razumevanja za zdravo tudi malo sreče in dočakaš 80 let, kot sem jih jaz. «

Pravi smolak je naš Franci, po izobrazbi inženir agronomije, vedno z roko v roki z naravo. Zato je že davnega leta 1952 vstopil v vrste zelene bratovščine in ves čas daje neizbrisni pečat lovski organizaciji, kjer je opravljal razne funkcije kot starišina in predsednik disciplinske komisije. Predvsem je pravičen in preudaren cenilec škode od divjadi. V preteklosti je vzorno ohranjal odlične odnose s kmeti v naši lovski družini.

Službena pota so ga vodila po celotni Spodnji Savinjski dolini in kjer je služboval, se je tudi lovsko

udejeval. S svojimi dobrimi, daleč znanimi jazbečarji je najprej jahal v LD Vojnik od leta 1952 do 1963, nato pa do 1974 v LD Zalec. Zdaj večino svojih izkušenj namenja LD Dramlje, kjer je član od leta 1975. Tod si je tudi ustvaril svoj prijeten dom. V naši lovski družini je dolga leta opravljal zaupane mu funkcije. En mandat (1980 do 1982) je bil starišina lovske družine in tri mandate (1966 do 1990 in 1994 do 1996) predsednik disciplinske komisije LD. Kot strokovnjak na področju kmetijstva je bil tudi več kot 20 let predsednik komisije za ocenjevanje škode od divjadi.

Franci je eden tistih, skoraj anonimnih lovcev, ki vedo, kaj morajo storiti v naravi za izboljšanje okolja in s tem življenja divjadi in narave nasploh. Ima veliko srce, da je v njem prostora predvsem za številno družino treh generacij, pa tudi za lovske prijatelje. Za njegovo dolgoletno delo mu je Savinjsko-Kozjanska zveza lovskih družin Celje podelila priznanje SKZLD – Celje, Lovska zveza Slovenije pa ga je odlikovala z lovskim odlikovanjem, znakom za lovske zasluge.

Še na mnoga leta, Franci!

LD Dramlje – B. B.

6. 5. 2009 je sedemdesetletnico življenja praznoval zaslužni član LD Brezovica **Milan Pišek**.

Med brezovškimi lovci cenjen in spoštovan Milan iz Bevk je svoj jubilej praznoval tudi v izbrani lovski družbi v lovski koči v Vokah. Lovca sta bila že njegova pokojna oče Jakob in brat Silvo, zato tudi njega ni mogla zaobiti lovska tradicija. Lov in ribištvo sta bila vedno sestavni del življenja vse Piškove rodbe na tamkajšnjem delu Ljubljanskega barja.

Milan je postal član LD Brezovica leta 1971, leta 1973 pa je opravil lovski izpit. Člani so ocenili, da je pravi za vodstvene funkcije, zato je kar tri mandatna obdobja zavzeto in dobro opravljal funkcijo družinskega gospodarja (1980 do 1986), predsednik NO je bil od 2002 do 2006) zdaj pa je dejaven član nadzorne odbora. Kljub letom je zdrav, zato ga še vedno med prvimi srečamo na družinskih delovnih akcijah in skoraj vseh poljskih lovih. Milan se je vedno zavzemal za odkrite, tovariške odnose, negovanje lovskih običajev, dobro mentorstvo mlajšim lovcom in razvijanje lovske kinologije. Prav pri slednjem je lahko vzor mlajšim članom, saj prav zdaj vzor šola mladega nemškega kratkodlakega ptičarja. Brezoviško lovišče je nižinsko, še zavidljivo številčnostjo poljskega zajca in fazana. Milan se preobro zaveda, da brez šolanih in uporabnih ptičarjev in šarivcev poljski lov na Ljubljanskem barju ni pravičen.

Za uspešno delo v lovski organizaciji je LZS Milana Piška odlikovala z znakom za lovske zasluge in redom III. stopnje.

Cenjenemu in spoštovanemu lovskemu tovarišu Milanu lovci njegove LD in sosednjih družin ključemo: »Še na mnoga zdrava leta.« Želimo mu še naprej dober pogled, predvsem pa veliko užitkov in uspehov na poljskih lovih z njegovim mladim ptičarjem.

LD Brezovica – R. B.

JULIJA IN AVGUSTA PRAZNUJEJO* SVOJ ŽIVLJENJSKI JUBILEJ

95-letnico

Jernej Cimbias, LD Stahovica

90-letnico

Viktor Brodnjak, LD Markovci
Drago Anderlon, LD Podčetrtek
Stanko Kolbezen, LD Borovnica
Ivan Kukovičič, LD Senovo
Stefan Novak, LD Libeliče
Ferdinand Vode, LD Komenda

85-letnico

Jaka Denac, LD Taborska jama
Jože Germek, LD Škofljica
Maks Holcman, LD Vurmat
Rajmund Jelenko, LD Jamnica
Janez Jureš, LD Krizevci pri Ljutomeru
Stefan Kocipec, LD Ivanjovci
Franc Končan, LD Domžale
Ivan Korošec, LD Bled
Ivan Lovšin, LD Dolenja vas
Anton Mlekuž, LD Log pod Mangrtom
Janez Plohl, LD Markovci
Karel Rogan, LD Domžale
Janez Tomažič, LD Trbovlje
Marjan Trtnik, LD Storžič
Jožef Versolato, LD Prestranek
Jakob Zamernik, LD Luče
Radovan Žabar, LD Kanal
Milan Zdrnja, LD Jezero - Komen

80-letnico

Emil Baša, LD Prem
Emil Benčič, LD Videž - Kozina
Alojz Bohm, LD Dobova
Roman Bonin, LD Marezige
Savo Bratuž, LD Videž - Kozina
Jožef Črtalič, LD Kostanjevica na Krki
Jožef Erzetič, LD Dekani
Vladimir Ferenc, LD Krizevci pri Ljutomeru
Franc Florjan, LD Tabor
Alojz Grubelnik, LD Janžev Vrh
Emerik Hanc, LD Murska Sobota
Dušan Hus, LD Tabor
Janko Kos, LD Artiče
Bernard Kunej, LD Oplotnica
Filip Lampe, LD Javornik
Janez Lenart, LD Mlinše
Andrej Lovišček, LD Kanal
Miroslav Mahnič, LD Žabnik - Obrov
Ignac Merkač, LD Golavabuka
Ivan Mikl, LD Videm ob Ščavnici
Vinko Miklavžina, LD Škale
Vilbald Makar, LD Koprivna - Topla
Franc Možina, LD Grosuplje
Ivan Nečemar, LD Železniki
Fedja Presel, LD Kojnik - Podgorje
Stanislav Rukše, LD Mala Gora
Miroslav Spielmann, LD Remšnik
Stanislav Sterle, LD Gorenje Jezero
Roman Aldo Svetličič, LD Jelenk
Peter Stular, LD Sorško polje
Ignacij Tomažič, LD Trbovlje
Ignac Velikonja, LD Trnovski gozd
Ciril Zakotnik, LD Križna gora
Jožef Zgonc, LD Šentrupert
Milan Zupančič, LD Dobrič

75-letnico

Anton Ambrož, LD Remšnik
Angel Belingar, LD Gorica
Stane Blatnik, LD Polzela
Jožef Bračič, LD Laporje
Jožef Cigan, LD Petišovci
Ivan Čehovin, LD Vrhe - Vrabče
Jožef Demšar, LD Železniki
Mirko Ekart, LD Slovenj Gradec
Marta Gajšek, LD Polhov Gradec
Vinko Gobec, LD Kamnik
Bruno Grogl, LD Voličina
Marijan Habič, LD Čepovan
Armando Hrvatini, LD Šmarje
Ivan Imperl, LD Zabukovje
Viktor Janc, LD Dobrič
Renato Kojančič, LD Rižana
Janez Kopše, LD Žetale
Viktor Kostevc, LD Pišece

Albin Ličer, LD Tolmin
Albin Medja, LD Podbrdo
Franc Meglič, LD Stol - Žirovnica
Anton Mihčič, LD Kozlek
Ivan Mihelič, LD Janžev Vrh
Vladimir Moljk, LD Banja Loka - Kostel
Ivan Mravljak, LD Orlica
Janez Peklar, LD Muta
Jožef Petrovič, LD Sovodeni
Dominik Pflaum, LD Plešivica
Justin Podoreh, LD Podbrdo
Marčel Ražman, LD Istra - Gračišče
Jožef Rojko, LD Cankova
Janez Rojko, LD Trnovska vas
Vinko Rus, LD Dolenja vas
Oskar Schroll, LD Rečica pri Laškem
Jože Svetina, LD Velunja Šoštanj
Aleksander Šabec, LD Hrenovice
Maks Šarman, LD Kamnica
Janez Šetina, LD Medvode
Ludvik Špes, LD Vojnik
Stojan Valentinčič, LD Anhovo
Jože Vester, LD Begunjsčica
Jožef Vodopivec, LD Fajti Hrib
Jože Vogrin, LD Negova
Zmago Zele, LD Prestranek

70-letnico

Franc Bevčič, LD Raša - Štorje
Oreste Bordon, LD Marezige
Jože Boštjančič, LD Prem
Stefan Božič, LD Nanos
Ivan Božič, LD Ljubinj
Vladimir Cetin, LD Slavnik - Materija
Jože Cvelbar, LD Škocjan
Marjan Črnac, LD Izola
Viktor Drvenkar, LD Mokrice
Ladislav Eržen, LD Begunjsčica
Alojz Gajšek, LD Dol pri Hrastniku
Rene Glavnik, LD Jože Lacko - Ptuj
Karlo Grgič, LD Planina
Jernej Gričnik, LD Zreče
Anton Grizancič, LD Istra - Gračišče
Viljem Ludvik Grušovnik, LD Vurmat
Stanislav Habe, LD Loka
Rajko Hegler, LD Mala Gora
Franc Hribar, LD Mokronog
Ivan Hudrap, LD Libeliče
Albert Franc Jaklič, LD Predgrad
Jožef Jakljevič, LD Črnomelj
Alojz Jerak, LD Čatež ob Savi
Stanislav Kaluža, LD Prestranek
Alojz Karničnik, LD Zeleni Vrh
Pavel Kastelec, LD Predgrad
Borut Končan, LD Podvelka
Stanislav Koren, LD Kojnik - Podgorje
Vladimir Krajnc, LD Trnovska vas
Bogdan Kralj, LD Dobrova
Andrej li Leban, LD Ljubinj
Franc Meglen, LD Suha krajina
Franc Novak, LD Plešivica
Alojz Novak, LD Grosuplje
Jožef Obrstar, LD Dekani
Franc Lojze Omejc, LD Selca
Peter Pehan, LD Destrnik
Janez Pavlin, LD Lukovica
Marko Polutnik, LD Mokrc
Viktor Porenta, LD Križna gora
Karel Purgaj, LD Lenart v Slovenskih goricah
Stanislav Rešetič, LD Šentjernej
Jože Rojnik, LD Braslovce
Franc Rudolf, LD Javornik
Janez Skobe, LD Litija
Janez Strojanssek, LD Braslovce
Rok Suhodolnik, LD Solčava
Ivan Šoberl, LD Jesenice
Damjan Tepina, LD Bled
Niko Tičar, LD Lukovica
Ilija Todorovski, LD Loka
Teodor Trobec, LD Kras - Dutovlje
Anton Trpin, LD Toško Čelo
Svoboda Tuljak, LD Izola
Karel Verbič, LD Hum - Celje
Vincenc Vrhovec, LD Suha krajina
Anton Zupančič, LD Hum - Celje
Jože Zupančič, LD Dobropole
Ivan Zupančič, LD Boris Kidrič
Rudolf Živc, LD Kras - Dutovlje
Silvester Znidaršič, LD Brkini

Vsem jubilarantom iskrene čestitke!

* Po podatkih iz LISJAK-a.

Dogodki, povezani z medvedom Rožnikom

V okviru projekta telemetrije medvedov (več o tem projektu v Lovec, 1/2009, in prihodnjih številkah) smo na Oddelku za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire Biotehniške fakultete

spremljali tudi gibanje medveda Rožnika. Kmalu po preselitvi iz okolice Ljubljane na Snežniško planoto je prešel državno mejo s Hrvaško, nato se vrnil v Slovenijo na območje Kočevske, se približal Grosuplju in prečkal dolenjsko avtocesto. Zatem se je obrnil proti jugu in prišel do Blok, od koder pa se je ponovno odpravil proti severu prek

Rakitne do Borovnice. Potem je odšel proti Žužemberku in nazaj v okolico Ivančne Gorice, kjer se je zadrževal več dni in nato nadaljeval pot proti severu. Trikrat je preplaval reko Savo in se prek Trojan in Trbovelj odpravil proti Celjski kotlini. Pri Vranskem je prečkal avtocesto in čez Menino prišel do Kamniško-Savinjskih Alp, kjer se je med Ra-

duho in Ojstrico povzpел nad gozdno mejo do približno 1.900 metrov. Mimo Igle se je potem približal Črni na Koroškem, kjer je prvič prečkal mejo z Avstrijo. V mesec in pol dolgem spremljanju je skupaj prepotoval impresivnih 650 km. V naslednjih dneh se je prek Pece še enkrat vrnil v Slovenijo, nato pa ponovno odšel v Avstrijo, kjer je po

V mesecu in pol je medved Rožnik prepotoval 650 km dolgo pot.

Foto: M. Krolfel

Tako je bilo videti v potok blizu Solčave odvrženo Rožnikovo truplo (brez kožuha, glave in sp. delov šap) ...

enem dnevu in pol (30. maja) ovratnica prenehala pošiljati SMS-sporočila s koordinatami. Neuspešno je bilo tudi iskanje VHF-signala z letalom. Kot je postalo jasno dober teden dni pozneje, je bil medved Rožnik ilegalno odstreljen, ovratnica pa najverjetneje uničena. Truplo medveda je bilo na veliko ogorčenje lovcev in javnosti brez glave, šap in kože odvrženo na vidnem mestu v potok v bližini Solčave. Takoj za tem je stekla intenzivna preiskava tako na avstrijski kot slovenski strani meje. K zbiranju informacij se je vključilo tudi avstrijsko lovsko združenje, ki za uporabne informacije celo ponuja nagrado 3000 evrov. Dogodek je ponovno opozoril na problem še vedno prisotnega ilegalnega odstrela, ki ima v določenih primerih lahko usodne posledice za preživetje ogroženih živalskih vrst (poleg medvedov v Alpah, podobno verjetno velja tudi, na primer, za rise na dinarskem območju, tigre v Sibiriji, snežne leoparda v Himalaji, gorile v Afriki, nosorože na Sumatri in podobno).

Miha Krofel,
dr. Klemen Jerina,
Biotehniška fakulteta

Človeška solidarnost se ni izneverila

V LD Cajnarje pri Cerknici na Notranjskem je pred dobrima dvema letoma nastal tragičen dogodek, ko je medvedka napadla našega člana, lovca **Petra Zalarja** iz Hruškarjev, in ga zelo poškodovala. Kljub dolgotrajnemu intenzivnemu zdravljenju v bolnišnici je Peter ostal stoodstotni invalid, tetraplegik, prikovan na invalidski voziček.

Lovci mu skušamo po svojih močeh pomagati premagovati njegovo invalidnost. Skupaj s krajevno Karitas smo mu že pomagali pri nabavi primernega računalnika, na katerem že z veseljem dela in mu velikokrat pomeni tudi edini način hitrega stika z zunanjim svetom. Prav tako smo poskrbeli za zbiranje solidarnostnih sredstev iz drugih virov ter mu v stanovanjskih prostorih pomagali urediti posebno prilagojeno zunanje dvigalo, s katerim bo z invalidskim vozičkom samostojno prihajal in odhajal iz svojih prostorov.

V prizadevanjih se je izkazala tudi velika solidarnost **Lovske**

zveze Slovenije in notranjskih lovcev ter lovcev pobratene **LD Cirkovce**, pa tudi drugih organizacij in posameznikov z lokalnega območja, ki so po svojih močeh prispevali sredstva v poseben sklad za razreševanje tega problema. LD Cajnarje, Župnijska Karitas Cerknica in še posebno Peter sam se ob tej priložnosti najlepše zahvaljujemo vsem, ki so prispevali svoje solidarne prispevke v ta namen. Še posebno velika spodbuda je to za Petra,

ki se kljub težki invalidnosti veda, da ni ostal sam, ampak mu ob strani stoji veliko dobrih ljudi.

Ker bo treba v stanovanju urediti tudi kopalnico in vse prostore prilagoditi njegovim potrebam, bomo z zbiranjem solidarnostne pomoči nadaljevali. V jeseni nameravamo prek akcije **SMS-donator** nagovoriti vse slovenske lovce za pomoč. Prek telefonskih klicev v omrežjih **Mo-bitel** in **Simobil** bo mogoče z

vsakim klicem prispevati evro v solidarnostni sklad za Petra. Prepričani smo, da uspeh ne bo izostal. Naš dober namen je, da bi Petrovo stanovanje tako uredili, da bi se v njem lahko čim bolj gibal in živel.

Ob tej priložnosti bi bilo morda treba poudariti le še to, da bi kazalo aktivnosti z obuditvijo **ZELENEGA KRIŽA**, kot posebnega solidarnostnega sklada lovske organizacije, ki jih je pred časom začel lovski tovariš **Branko Zlobko** s Kočevske ZLD, izpeljati do konca. Vedno bolj se namreč kaže potreba po ustreznejši in enotni notranji obliki solidarnosti, ki jo moramo lovci urediti in zagotoviti sami ter na tak način naši lovske organizaciji dodati še omenjeno samozaščitno sestavino.

Franč Koščak,
predsednik LD Cajnarje

Lovca LD Cajnarje Peter Zalar ob novem dvigalu ob balkonu in steni stanovanjske hiše v Hruškarjih 9 pri Cerknici, ki mu bo precej olajšalo vsakdanje življenje.

Žameten bas kotuljskega lovskega pevca

Korošice in Korošci, kar nekaj več kot tisoč jih je tudi lovcev, med Slovenci zagotovo veljajo za družabne, pristrčne, gostoljubne, zlasti pa za delavne in trmaste ljudi. Zato ni zgolj naključje, da je Korošec že pred leti v svoji narečni pesmi še najbolj nazorno opisal znani Korošec **Mitja Šipek** s Prevalj. Njegova pesem opeva Korošce, »... da ni Korošca, da ne bi znal pet, pa devat in juckat, pa lubico met.« Šipek v koroškem narečju še piše: »Korošci smo zmirom za mušter bili, na svieti ni guršeh, ne bolšeh lidi.«

Med koroškimi lovci je mnogo tudi takih, ki jih opeva Šipkova pesem. Veliko je takih, ki spoštujejo in cenijo svojo pripadnost lovske organizaciji. Ki stoletne lovske navade in sedanjost bolj »posodobljeno« lovsko kulturo in družabnost tudi z veliko volje in trme vedno bolj širijo in plemenitijo. Še najuspešnejši so s pesmijo in lovskim rogom v roki. Med mnoge, ki to že leta počnejo organizirano, zagotovo sodi tudi lovski pevec **Ivan Trobas**, član LD Prežihovo - Kotlje. Mi, ki ga poznamo, takih pa na Koroškem in drugod po Sloveniji ni malo, o njem vemo marsikaj, tudi to, da je na Koroško prišel s Štajerske že v 50-ih letih prejšnjega stoletja. Da je iz Velenja Koroščem dostavljal premog, da jih ni zeblo, da je nekdanji igral v narodno-zabavnem an-

SLIKA IZ NARAVE

Gad – Vipera berus. V nasprotju s prepričanjem večine ljudi pri nas ni splošno razširjen. Omejen je le na alpski in dinarski svet. Najbolje se počuti v višjih legah oziroma na bolj vlažnih območjih. V nižinah ga ni, tam ga zamenja njegov sorodnik modras (*Vipera amodytes*). Pri nas sta znani dve podvrsti gada, ki se med sabo najbolj razlikujeta po luskah na glavi pa tudi po cikcakastem temnem vzorcu na hrbtu, ki je pri bosanski podvrsti prekinjena. Po obarvanosti lahko ločimo tudi spola; samice so bolj rjavkaste, samci so sivi, oboji pa imajo po hrbtu značilno temno liso. Gad, tako kot druge kače, ni napadalen. Če le more, se umakne takoj, ko »zasliši« našo hojo. V primeru pa, da ga dražimo, se bo seveda branil, tako kot se vsaka druga žival. Najprej nas bo opozarjal s sikanjem in le v skrajnem primeru bo usekal. Ker so vse kače ogrožene, ga pustimo pri miru; če je že kje na poti, se mu raje izognimo.

Besedilo in fotografija – Milan Vogrin

Foto: F. Rotar

Ivan Trobas, petinsedemdesetletni kotuljski lovec in basist, med svojimi lovskimi pevskimi prijatelji (z desne): Mitja Šipek, Ivan Trobas, Milan Tušek in Lovro Mačič Lernci

samblu, da je v Mežiški dolini pognal svoje korenine, da že od nekdaj rad prepeva, zlasti pa, da je že več kot 30 let lovec.

Ivan, ki zadnjih 15 let s svojim žametnim globokim basom prepeva v kotuljskem Lovskem oktetu, ni znan samo pod Peco in Uršljo goro, ampak ga prav zaradi njegovega globokega basa poznajo tudi zunaj Koroške. Maršikdaj je kaj dobrega odvisno tudi od posameznika; to zagotovo tudi velja za Ivana. Še vedno se kotuljski lovci radi spominjamo časov, ko je bil Ivan gospodar lovske kočice in prvi gospodar lovskega doma kotuljskih lovec. Takrat je bila lovska družabnost res na višku, četrdo danes ni čisto zanič! Ob vznožju Uršlje gore se, hvala bogu, še srečujejo in družijo lovci, kmetje, gozdarji in drugi. Tam, kjer živijo preprosti ljudje, še odmeva ljubiteljsko prepevanje kotuljskih lovskih pevcev. Tudi konec maja sta iz lovskega doma ob Ivarčkem jezeru zadoneli lovski in narodna pesem. »Bratje, bodimo veseli, dokler smo še zdravi vsi ...« S to pesmijo so lovski pevci čestitali Ivanu za njegov 75-letni življenjski jubilej. Še mnogo let ubranega in sproščenega petja pa smo mu zaželeli lovci.

Franč Rotar

Dva decembrska lova na prašiče v Smuki

26. februarja 2009 sem obiskal prijatelja **Toneta Novaka**. Prav tisti dan je praznoval svoj okrogli jubilej – osemdesetletnico.

Stisnil sem mu roko in mu zaželel vse dobro. Bil me je vesel in besede so se stekale v prijeten pogovor. Obujal je spomine na leta službovanja, ki jih je preživel kot lovski čuvaj Gojitvenega lovišča Medved - Kočevje. Še vedno ima izreden spomin: dogodke pripoveduje, kot bi prebiral knjigo.

Med drugim sem ga vprašal, kako je naučil svoje pse, da so znali tako večše razvozlati vsak krvni sled. Nasmehnil se je. »Veš, o tem bi lahko napisal knjigo. Nekaj ti pa povem: vodnik in pes se morata popolnoma razumeti. Pes mora čutiti, kaj gospodar od njega zahteva. Poznal sem »govorico« svojih psov. Psica Aga mi je s svojim obnašanjem vse povedala. Kadar je prišla na pravo sled, je prišla do mene, se mi s prednjima nogama povzpela na koleno in me pogledala v oči. »Našla sem pravi sled!« mi je govoril njen pogled ...

Gojitveno lovišče Medved - Kočevje (zdaj LPN pod upravo Zavoda za gozdove Slovenije) je zgradilo veliko oboro, v kateri še vedno gojijo v glavnem divje prašiče.

V obori so organizirali komercialne love, predvsem za tuje lovke goste. Po enem takih lovov je Tone Novak s svojima psoma našel kar enajst obstreljenih prašičev in dva damjaka! Takole se je spominjal tistih dogodkov ...

»8. in 9. decembra v letu 1974 so organizirali veliki Flickov lov. Flick je bil poslovnež iz Zahodne Nemčije, ki je na tisti lov povabil svoje poslovne partnerje.

Zborno meto je bilo na Smuki, v bližini obore. Vreme je bilo

zoprno; snežiti je začelo že ponoči in snežna odeja je bila že zjutraj debela dobri dve pedi. Še kar naprej je snežilo.

Vodja lova je bil direktor lovišča **Lado Švigelj**, njegov pomočnik pa inž. **Ciril Štrumbelj**. Vsak gost je dobil za spremljevalca enega našega lovca.

Prvi pogon je bil na grebenu Kristelj. Gostje in njihovi spremljevalci so se začeli razvrščati. Strelce je vodil Švigelj, vodja gonjačev pa je bil Ivan Miklič. Tudi jaz in moja psa smo bili med gonjači. Kmalu po začetku pogona smo zaslišali strele. Streljanje je bilo vedno pogostejše. Prišel sem do prvih strelcev. Poklical me je Špolar, spremljevalec enega od lovec: »Moj gost je obstrelil kapitalnega merjasca!« Na snegu je bilo res opaziti krvav sled. Odpel sem oba psa, Ago in Kastorja, ki sta kmalu izginila v zasneženi goščavi. Stopal sem za njima in ju kmalu zaslišal lajati na mestu. Lajala sta na ležečega merjasca in krožila okoli njega. Dvignil sem puško in čakal na ugoden trenutek za strel, da ne bi poškodoval psa. Krogla je udarila v kamen pod merjascem, ki se je pognal kvišku in izginil v bližnji goščavi. Psa sta planila za njim. Kmalu sem spet slišal lajanje psov na mestu. Pohitel sem za njima. Merjasec se je ustavil pod nekim grmom v bližini hrasta, a nisem nič videl, zato sem se malo prestopil in se z roko naslonil na hrast. V tistem trenutku pa mi je izpod nog skočil drugi, zdrav merjasec in se zagnal vame in me podrl. Puška mi je zletela iz roke. Hitro sem se pobral in jo očistil snega. V tem sem v bližini zaslišal strel. Prijatelj Leopold je zaklical: »Padel je!« Res, ko sem prišel do njega, je Polde stal ob mrtvem merjascu, me preplašeno pogledal in me vprašal: »Ali si se obstrelil?« – »Zakaj?« sem se začudil. – »Poglej svojo nogo, saj je vsa krvava!« Šele tedaj sem doumel, zakaj sem tako grdo padel. Merjasec mi je s čekanom raztrgal hlače in poškodoval nogo. Pod desnim kolonom mi je zijala velika rana. Ker nisem imel s seboj obveze, sem si od spodnjih hlač odrezal del hlačnice ter si za silo obvezal ranjeno nogo. Medtem, ko sem si obvezoval nogo, pa sta mi psa prignala drugega obstreljenega prašiča – ozimca. Hitro sem dvignil puško in ustrelil. A me je puška tako udarila, da mi je strelni daljnogled prebil še nadočasno arkado. Šele pozneje sem ugotovil, da se je pri padcu zamašila cev ...

Vrnil sem se na zborna mesto. Jože Špehar, Flickov spremljevalec, mi je povedal, da je tudi Flick obstrelil ozimca. Nato je prišel še Pršle. Tudi njegov gost je obstrelil merjasca. In potem še Švigelj ...

Vreme je še nagajalo; snežilo je kar naprej. Snežna odeja je bila iz ure v uro debelejša. Zato sem šel takoj zasledovat merjasca, ki ga je obstrelil Švigelj. Aga je začela razvozljavati uganko. Že po nekaj sto metrih je začela lajati na mestu. Našla je že mrtvega merjasca. Nanj sem pritrldil številko uplenitelja in se napotil v Toplo Reber za Kastorjem. Psa sem namreč sprčil že prej, na sledu merjasca, ki ga je obstrelil Pršletov gost. Morda sem hodil 300 ali 400 m, ko se je Aga ustavila in poslušala. Tudi sam sem postal pozoren in v daljavi zaslišal Kastorjevo lajanje. Aga je takoj stekla v smeri laježa, jaz pa za njo. Kmalu sem videl, kako se psa zaganjata v nizko zasneženo grmovje. Pripravil sem puško in jo stisnil k licu. »Daj ga, daj ga!« sem vzpodbujal Ago in Kastorja. Naenkrat je Aga zavtilila in se pognala iz grmovja, za njo pa merjasec. Hitro sem sprožil. Merjasec je klecnil, vendar se je samo po prednjih nogah pognal proti meni. Šele drugi strel ga je dokončno umiril. Pritrdil sem mu številko uplenitelja in se napotil proti zbornemu mestu. Zadnji trenutek sem še ujel voznička Knavs, ki je vozil uplenjeno divjad. »Pojd po moji sledi, našel boš še dva merjasca!« sem mu rekel. Knavs je imel tudi posebno napravo, podobno velikemu žlebu, nalašč za spravilo uplenjene divjadi. Zapel jo je za konja in plen potegnil do ceste oziroma do voza.

S psoma pa sem se napotili iskat še prašiča, ki ga je obstrelil Flick. Na nastrel sem dal oba psa. Hitro sta mi izginila v goščavi, tedaj že v globokem snegu. Hodil sem za njima in kmalu zaslišal lajanje, ki je prihajalo vse bližje. Prašiček – ozimec je tekel ob ograji majhne obore. Kmalu se je ulegel med manjšo skalo in hrast. Ko sta me psa opazila, sta takoj skočila nanj. Bil je že tako onemogel, da sem mu skrajšal trpljenje z nožem ... Potem sem ga vlekel za seboj proti Smuki, mimo krmišča za jelenjad. Psa sta nenadoma skočila proti krmišču in začela lajati. Stopil sem tja; še en obstreljen ozimec, zadet v mehko ... Tudi njemu sem skrajšal muke z nožem, ga privezal poleg prejšnjega in oba vle-

Foto: J. Papež – Diana

kel za seboj proti Smuki. Tam sem zvedel, da bo treba poiskati še enega obstreljenega merjasca in tri ozimce. Ranjena noga me je že zelo bolela, zato so me z vozom odpeljali iskat obstreljeno divjad. Spotoma sem zvedel še za obstreljenega damjaka. Z Ago sva ga našla. Desno v bregu pa sem videl ležati še damjaka, ki sta mu uhlja čudno visela. Sklepal sem, da je obstreljen, ker ni bil pozoren na okolico. Pot sem nadaljeval proti Topli Rebri in slišal lajati Kastorja. Spustil sem še Ago, ki se je takoj napotila na pomoč. Sam sem pospešil korak in prispel do obeh psov. Zagledal sem merjasca, ki je z glavo odvrčal psa. Strel od blizu ga je umiril. Moral sem pohiteti, da bi prestregel voznika in lovce, ki so zbirali plen. Prispel sem do ceste in opazil, da se že oddaljujejo od mene. S strelom v zrak sem jih obrnil nazaj k meni. Damjaka in merjasca smo privezali za voz in krenili mimo kraja, kjer sem malo prej videl sumljivega damjaka. Jožetu Škufci sem predlagal, da bi šla skupaj pogledat. Med tem se je damjak nekoliko premaknil, zato sem Jožetu predlagal, naj gre v breg in počaka tam. Jaz pa sem šel z obema psoma v manjšo dolinico in ju spustil.

Damjak se je napotil naravnost proti Jožetu. Mrtev je padel na tla, preden je Jože streljal.

Bil sem povsem izčrpan. Še vedno je snežilo in snežna odeja se je odebelila za več kot pol metra. Tovariši lovci so mi pomagali na voz in me peljali do Smuke. Tam smo vso uplenjeno divjad spravili v hladilnico. Stopil sem do svojega avtomobila, z njega odmetal sneg in poklical psa, ki sta takoj skočila vanj. Odpeljal sem proti domu. V Starem Logu, pred gostilno, sem zagledal direktorjev avto. Ustavil sem in vstopil. Direktor Švigelj mi je ponudil pijačo. Lepo sem se mu zahvalil in mu rekel: »Topel čaj bi mi veliko bolj koristil.« – »Saj prideš tudi jutri?« me je vprašal. Pokazal sem mu ranjeno nogo. Začudeno me je pogledal: »Kaj si si vendar naredil?« Opisal sem mu dogodek in mu rekel: »Zdaj grem takoj v ambulanto do dežurnega zdravnika, da mi ustrezno oskrbi rano na nogi.«

Švigelj pa me je lepo prosil: »Če že ne moreš priti sam, pa nam posodi tvoje pse!«

Vračal sem se proti Kočevju, saj cesta proti Klinji vasi in Željam ni bila splužena. Pot me je vodila mimo ambulante, zato

sem se ustavil. Tak, kot sem bil, preznjen, umazan in raztrgan, sem stopil v ordinacijo. Dežurni zdravnik je bil dr. Rupnik, sicer tudi lovec, ki mi je rano lepo oskrbel. »V Ljubljano bo treba,« mi je rekel, »da vam rano zašijejo!« Na moje moledovanje mi je nato kar sam s šestimi sponami spel rano.

Tisti dan si bom zapomnil tudi po tem, da nisem imel drugega v ustih kot sneg in tisti čaj v Starem Logu.

Naslednji dan sem vstal že zgodaj. Še vedno je snežilo. Na novo je zapadlo skoraj pol metra snega. Ranjena noga me začuda ni bolela, zato sem se odločil, da bom šel na lov. Komaj sem na zbornem mestu izstopil iz avta, je k meni prišel Ivan Miklič, lovski čuvaj, zadolžen za oboro, in mi povedal, da sta šla zvečer s Flickom na prežo in uplenila enega merjasca, drugega pa žal obstrelila. Takoj sem se z obema psoma napotil na nastrel. Sveže zapadli sneg je prekril vse sledove. Pod hrastom sem odstranil sneg in res našel krvav sled. Aga je takoj poprijela. Sprčil sem še Kastorja in že sta se izgubila v globokem snegu. Jaz sem jima sledil. Kmalu sem ju zaslišal laja-

ti. Zaradi obilice snega nisem videl ne psov ne merjasca. Bil pa sem že zelo blizu dogajanja. Ustrelil sem v zrak. Po strelu se je merjasec, ki od mene ni bil oddaljen več kot 20 metrov, pognal v hrib Kristelj, psa pa za njim. Sledil sem jima. V gostem smrekovem nasadu so se vse tri živali ustavile ravno v največji goščavi. Dlje bi segel z roko, kot

Foto: F. Novak

Osemdesetletni upokojeni lovski čuvaj GL Medved - Kočevje Anton Novak je v zasneženi kočevski pokrajini oživil spomine z zimskih lovov na divje prašiče.

je bilo videti. Začel sem kričati, misleč, da bi pregnal merjasca. Nič. Poskusil sem s strelom. In res, po strelu se je vse skupaj premaknilo. Obšel sem smreko-vo goščavje in prišel do psov, ki sta lajala v leskovo in gabrovo goščavo. Dogajanje sem slišal, videl pa nisem ničesar. Merjasec je pri umiku izbiral le največjo goščo, vse do treh popoldan. Končno se mi je le ponudila priložnost, da sem lahko pomeril vanj in ga umiril.

Medtem se je končal že tretji pogon. Poganjači so k poti vlekli uplenjeno divjad. K meni je prišel Grajš: »Moj gost je obstrelil prašiča!« Noga me je bolela, zato sem mu ponudil Kastorja, naj gre sam z njim za ranjenim prašičem. Potem je prišel Dolfe Krašovec: »Moj gost je obstrelil prašiča!« Posodil sem mu Ago. Medtem pa je Švigelj sam sledil zastreljenega merjasca. Sled ga je pripeljal ravno mimo. Merjasec nas je očitno začutil in se obrnil, od koder je prišel. Švigelj nas je opazil. »Kje imaš psa?« me je vprašal. – »Z enim išče Grajš, z drugim pa Kraševac!« – »Bom jaz z mojim poskusil!« se je ponudil Robida. Psa je dal na sled in izginila sta v belini. A sta kmalu sta prišla nazaj. »Merjasec premalo krvavi, nima ga smisla zasledovati!« je rekel. Tačas sta se že vrnila moja psa. Grajš je s Kastorjem dobil lanččaka, Robida pa z Ago dva ozimca. Knavs je naložil uplenjeno divjad in jo odpeljal. Počasi smo šli za vozom. Odvezal sem psa, ki sem ju dotlej imel na povodcu. Takoj sta se obrnila in šla po sledu merjasca, ki ga je prej poskušal najti Robida s svojim psom. Poznal sem svoja psa, da nista potegnili zastonj, zato mi ni kazalo drugega, kot da sem šel za njima. Kljub utrujenosti in ranjeni nogi sem jima sledil in prišel do vrha Tople Rebri, do ograje obore. Nato me je sled vodil ob ograji skoraj kilometer, vse do kočevske poti, ki pelje proti koči. V njeni bližini sem zaslišal lajanje. Blizu je star vodnjak, ob njem pa živa meja iz smrek. Na koncu žive meje, ob deblu smrečice, je ležal merjasec. Psa sta se zaganjala in lajala. Medtem se je že zmračilo in merjasca nisem dobro videl. Ustrelil sem v zrak. Strel je dvignil merjasca in stekel je med kočo in vodnjakom v hrib Komolec. Tudi psa sta ucvrla za njim, jaz pa za njimi. Zopet lajanje na mestu. Torej sta psa spet ustavila merjasca. Prišel sem do starega vojaškega okopa, ki so ga Italijani zgradili

med roško ofenzivo. Merjasec se je zatekel prav tja. Psa sta lajala in krožila okrog njega. V okupu sem videl črno gmoto. Brez pomisleka sem vanj iz tricevke izstrelil vse tri naboje. Merjasec se ni več ganil. Zaradi utrujenosti in slabe vidljivosti nisem šel do njega. Napotil sem se do koče. Nameraval sem zakuriti ogenj, se malo spočiti in posušiti. Pretilpal sem vse žepe, toda vžigalic nisem našel. Ni mi preostalo drugega, kot da sem se napotil proti Smuki, na skoraj pet kilometrov dolgo pot. Počasi sem hodil. Prišel sem do Tople Rebri nad cerkvijo in krmiščem. Snežna odeja je spremenila okolico in vse je bilo nekako pravljlično. Psa sta prosto hodila ob meni. Naenkrat sta stekla od mene začela lajati. Pod borom je ležal ranjen prašiček – ozimec, zadet v mehko. Z nožem sem mu skrajšal muke in ga obesil na bor. Spuščal sem se navzdol proti Smuki. Šel sem še mimo štirih krmišč in videl, kako prašiči iščejo hrano. Oba psa sem imel na povodcu. Hodil sem počasi in pot se mi je neznan-sko vlekla. Končno sem le prišel do Smuke. Odmetal sem sneg od vrat avta, da sem jih sploh lahko odprl. Psa sta takoj skočila in se udobno namestila na zadnjem sedelu. V Starem Logu sem se oglasil v gostilni, da prijatelj lovcev ne bi skrbelo zame. Bil sem strašno utrujen in tudi noga me je pošteno bolela ...

Doma sem najprej poskrbel, da sta psa dobila svoj obrok hrane, ker ves dan nista zaužila ničesar, tako kot tudi jaz ne. Potem sem si vzel čas še zase. Pregledal sem si rano na nogi; bila je vneta. Spone, ki sem jih dobil prejšnji dan, so se globoko zajedle v meso.

Pozneje sem imel z rano še veliko nevšečnosti, vendar brez večjih nadaljnjih posledic.

Tako. Moja psa sta v dveh dneh poiskala kar šest obstreljenih merjascev, enajst prašičev – ozimcev in dva damjaka.

Po tistem lovu in še pozneje sem se dostikrat vprašal: »Je bil to sploh še lov?«

Zapisal – Franc Novak

Fotografska razstava Dana Briškega

Triglavski narodni park in njegovo infocredišče Triglavsko roža na Bledu sta v prvi polovici leta 2008 prvič poslala vabilo naravoslovnim fotografom in jih pozvala k sodelovanju. Nanj se je odzvalo enajst

Lisica – uspela razstavljen fotografija Dana Briškega na blejski razstavi njegovih del

Foto: E. Mihevc – Diana

Naravoslovni fotograf Dan Briški (levi) je bil maja izvoljen za tajnika Kluba Diana, poleg njega pa novi predsednik Kluba Diana Iko Kraševac.

avtorjev in ena fotografska skupina, ki se bodo v okviru srednjih večerov predstavili širši javnosti.

Maja se je predstavil **Dan Briški**, študent fotografije na VSŠ v Sežani, tudi član Fotokluba Diana. Dan je že znan po različnih fotografijah divjadi in krajine. Sodeloval je na različnih skupinskih razstavah, kjer je za svoja dela dobil vrsto nagrad, poznamo pa ga tudi kot sodelavca Lovca.

Naj bo sonce ali dež, veter, sneg, vedno lahko naletite na človeka, ki mu je divjina dom, pa ne zaradi preživetja, temveč iz ljubezni do narave, še posebno gorske. Vedno je otovorjen s težkimi objekti in stojali in večkrat se izpostavlja nevarnostim, ko hodi po gorskih brezpotjih in išče motive za svojo dušo. Zna se stopiti z naravo, kot da je del nje, tudi z njenim besom, kadar neusmiljeno udriha po grobih, še nedotaknjenih skalah in kjer močan veter neizprosno poje vedno nove melodije. Vendar pa vse to ni samo

za njegove oči in ušesa. Dan zna občutke takih trenutkov prenesti v svojo kamero in jih pozneje kot fotografske mojstrovine predstaviti širši množici ljudi. Le malo je še naravoslovnih fotografov, ki lahko tako tenkočutno zapišejo lepoto gorske narave, ki je marsikomu nedostopna. Briški ni fotograf z dolgoletnim stažem, saj se s fotografijo resneje ukvarja šele dobra štiri leta. Vendar pa je po tem, kar je ustvaril v tem času, zaznati umetnika, ki zna na dojemljiv način ujeti in prikazati neponovljive trenutke. Njegove fotografije so tako prepričljive, da na trenutke začutimo bolečino mraza in moč vetra ali pa nas fotografije zasanjano odmaknejo v divjino.

*Elo Mihevc
AFIAP, KMF FZS*

Vidra - kraljica voda

»*Rojena na kopnem, v zavetju obrežne jelše, vendar pripravljena na življenje v*

vodi kot le malokateri sesalec. Skrivnostna in previdna, a zvedava, kot je pač značilno za kune. Spretna in igriva, skoraj breztežna, ko le z valovanjem telesa v vodi sledi ribi v globino. Neusmiljena in bliskovito hitra, kadar zgrabi, kar se je namenila ujeti. Divja v svoji naravni prvobitnosti in presenetljivo krotka v človekovi oskrbi. Čeprav nekdanj pogosta obiskovalka mlinov, je za današnje ribiče skoraj

neznanka. Polna presenečenj in nasprotij – takšna je **vidra** (Lutra lutra).«

Tako je ocenila vidro **Marjana Hönigsfeld Adamič**, avtorica razstave *Aqualutra*, ki je nastala v okviru projekta Life Natura 2000, s pomočjo sodelavcev inštituta Lutra.

Razstava, ki so jo odprli v gradu Bistra 18. maja 2009, obiskovalcem predstavlja, kako občutljiv je prav ta naravni habitat, kjer lahko prebiva vidra. Znano je dejstvo, da je navzočnost vidre znamenje čistega in zdravega okolja. Razstavo je odprl **Janez Kastelic** z Ministrstva za okolje in prostor, ki je v svojem govoru poudaril, da se vidra na Ljubljansko barje spet vrača, kar posledično pomeni, da je Ljubljana s svojimi pritoki zadnje čase čistejša, kot je bila v preteklosti.

Biologinja **Marjana Hönigsfeld**, ki je tudi vodja inštituta Lutra, je s to razstavo želela poudariti pomembnost vidre kot naravnega indikatorja stanja vod-

Foto: E. Mihevc

Foto: E. Mihevc

Vidra se zaradi čistejših voda in večje naravovarstvene ozaveščenosti postopoma vrača tudi na Ljubljansko barje.

Foto: E. Mihevc

Razstava Aqualutra, ki so jo odprli 18. maja v prostorih TMS v Bistri pri Vrhniki, predstavlja pomembnost obstoja vidre za vodne in obvodne habitate.

Staranje

Kako se spoprijeti s starostjo?

V razvitem svetu se nataliteta (stopnja rojstev) manjša. V sestavi prebivalstva je vedno več starejših ljudi. V nerazvitem svetu Afrike, Azije, Srednje in Južne Amerike je polovica prebivalstva mlajša od petnajst let, v razvitem pa le 15 do 20 %. V obeh območjih se ta delež veča različnosmerno (divergentno). V Sloveniji je 20 % ljudi starejših od 65 let (povprečna starost slovenskih lovcev je 54 do 56 let). Predvidevajo, da bo v Sloveniji čez 10 let 25 % starostnikov, leta 2030 pa naj bi jih bilo že več kot 30 %. Doba starostnikov torej šele prihaja in z njimi številne težave na področju sociale, zaposlitve, nastanitve v poznih letih in na zdravstvenem področju; tudi v lovstvu. S starostniki se večja število bolezni, ki pogosto preidejo v kronične oblike, ki so povezane s stalno in dolgotrajno drago zdravstveno oskrbo.

Starost je relativen pojem. Nekdo kmalu ostari ali pa je videti star, žal po lastni krivdi, zaradi vdajanja zasvojenostim: kajenju, alkoholizmu, drogam, osebnim zanemarjenostim pri oblačenju, britju, popravi zob, skrbi za telesno kondicijo; drugi pa ostanejo v pozna leta vitalni in so ustvarjalni še po osemdesetih letih. Določeno vlogo imajo tudi geni.

Stereotipno mnenje, ki ga mnogi ponavljajo že vrsto let, da so starejši ljudje betežni, pozabljivi, jezljivi, prepirljivi, težko prilagodljivi, manj sposobni, senilni, blebetavi itn., ni nujno, da je resnično! Raziskave kažejo, da so v vseh starostnih skupinah enako zastopani posamezniki s takšnimi lastnostmi, kot jih radi pripisujemo starejšim ljudem. Z gotovostjo lahko rečemo, da imajo starejši ljudje vrsto dobrin, ki so si jih (eni več, drugi manj), pridobili na prehojenem življenjski poti: znanje, izkušnje (pozitivne in negativne), razsodnost, zanesljivost, kar vpliva tudi na njihove odzive, odločanje in obnašanje.

V času aktivnega življenjskega obdobja si je treba zagotoviti: pokojnino, stanovanje, opremo, belo tehniko, avtomobil. Prilagoditi se je treba spremembam, ki jih prinašajo starostna leta, tehnični razvoj in družbene spremembe; tudi z dodatnim izobraževanjem. Pri vsem tem pa je glavni pogoj za srečno starost, da ohranimo bistrost duha, kondicijo in zdravje. Eden od možnih in preizkušenih načinov, da to dosežemo, je:

- zjutraj vsaj deset minut telovadimo in se razgibamo, razmišljamo o lepih stvareh,
- odpovemo se kajenju, pretiranemu uživanju alkohola in drugim škodljivim razvadam,
- hranimo se z mešano, voluminozno hrano, ki ni mastna, v fizioloških mejah, da se ne zredimo,
- večkrat na teden se sprehodimo na svežem zraku ali kolesarimo in se nadihamo svežega zraka,
- redno se naspimo, po možnosti se po kosilu uležemo za kako uro,
- ukvarjamo se z dejavnostmi, ki nas povezujejo z ljudmi, zaposlujejo in potrjujejo,
- prebiramo zanimive knjige in poučne članke,
- izogibamo se konfliktom in nepotrebnemu kritiziranju v dobro ohranjanja prijateljstva in naklonjenosti okolice,
- izogibljemo se preveč pogostnemu branju o boleznih in razgovorom o boleznih; vedimo, da pretirana skrb za zdravje prej škoduje, kot koristi,
- razmišljamo in pričakujemo najboljše, ne obremenjujemo se z namišljenimi krivdami in usodami, ki so dokazano izgovor za neuspehe, v katere se zatekajo neuspešni ljudje, ker se niso dovolj potrudili ali znali pravilno rešiti stvari,
- ne razmišljamo o smrti. Smrt je del življenja, je naša sopotnica od rojstva; sprijaznimo se z njo in jo sprejmimo. Čim jo sprejmemo, o njej ne razmišljamo več in se je tudi ne bojimo; si pa prizadevamo, da jo v dobri kondiciji čim bolj odložimo.

Je to težko? Če menite, da je in svojega prepričanja nočete spreminiti, potem je to za vas pač težko z vsemi posledicami, ki vam grenijo življenje.

Morda se hipotetično vprašanje: *Kakšen bo starejši človek v prihodnjih stoletjih?* Verjetno takšen, kot je že tisočletja, z enakimi sanjami, željami, upi, stiskami in skrbmi; z enakimi vrlinami, izkušnjami, s poglobljenim poznavanjem stvari, vzrokov in posledic; razumljivo, na višjem nivoju, v skladu z obsegom vedenja in spoznanj, ki ga bo nudil razvoj in si ga bo lahko pridobil vsak. *Bodo ljudje zato srečnejši?*

Kakor kdo. Mnogi bodo, drugi ne, kakor je že od nekdaj. Vedno bodo nezadovoljni nergači in mučeniki, ki stalno doživljajo krivice. Temelj sreče pa je zadovoljstvo!

Prim. dr. Lojze Števanec

nih in obvodnih habitatov in plenilske vrste sesalca, ki pripomore, da se v naravi vzpostavi naravno ravnoesje. V tem delu ekosistema je vidra na samem vrhu prehranjevalne verige. Na razstavi je tudi nazorno prikazano, kako so se lotili projekta za oživitve te tako ogrožene vrste na Goričkem (SV Slovenija), kjer je tudi sicer populacija vidre v Sloveniji najštevilnejša. Projekt zajema obnovitev naravnega habitata, ki naj bi ustrezal vidri za nadaljnji nemoten razvoj, obenem pa na tem območju ustanavljajo poseben informacijski center, ki naj bi bil v dolini Male Krke pod Križevci na Goričkem.

Elo Mihevc

streljaj od njunega doma zgradi la lično lovsko prežo za opazovanje divjadi in tudi za odstrel. Jože je najbolj ponosen na nagačenega divjega petelina, ki ga je uplenil na območju Jesenic na Gorenjskem. Med številnimi priznanji in pohvalami za dolgoletno uspešno in prizadevno delo si je mogoče med drugim ogledati najrazličnejše preparate divjih živali: divjega petelina, fazana, jazbeca, dihurja, alpskega svizca, pižmovko, kragulja, kanjo, veverico itn. Čeprav je Jaušovec ponosen, da je veliko dobrega naredil za naravno okolje, saj je bil tudi neke vrste naravovarstvenik: pozimi je hranil divjad, predvsem s koruzo, vedno pa

obsežnega trga so cenovno dokaj ugodni. Predstavljeni daljnogled, katerega maloprodajna cena je približno 450 €, ima po naši oceni, upoštevajoč slovenske razmere, najboljše razmerje med kakovostjo in ceno.

Izjemno čvrsto telo daljnogleda je iz kovane lahke zlitine z dodatkom 30 % titana. Zato je zlitina lahka in izredno trda. Debele stene že na pogled vliivajo potrebno zaupanje. Vsi daljnogledi serije Elite 3200 so tovarniško preizkušeni na sunke (trzaje), ustrezne tisoč udarcem karabinke afriškega kalibra .375 H&H Mag. Daljnogled že na zunaj s svojo žametno matirano površino daje videz luksuznega izdelka.

Vse površine leč so prevlečene z večslojno mineralno prevleko, ki izboljša kontrast in svetlobno prepustnost. Tudi vse notranje površine daljnogleda so obdelane mat, da ne bi nastajal notranji odboj svetlobe in s tem njene izgube.

Nekaj posebnega je sistem zaščite leč z imenom Rainguard. Sistem je novost v optični industriji. Vrhunski izdelki tržne znamke Bushnell so bili prvi na svetu, ki so se lahko pohvalili s tako zaščito leč. Rainguard je svojevrsten dežni ščit, ki preprečuje zameglitev zunanje površine leč zaradi dežja, snega, rose ali sapa. Deluje tako, da vlago na zunanji površini leče, na primer na objektivu ali okularju, združi v samo nekaj kapljic, sicer pa je leča čista in pregledna. To je izjemno pomembno pri lovu v slabem vremenu, ko v kritičnem trenutku ne vidimo skozi daljnogled, ker so leče zamegljene. Preden jih uspemo kolikor toliko očistiti, je ugodna priložnost za uspešen strel že zdavnaj mimo. Pa saj sami veste, kako je: »Priložnost zamujena, ne vrne se nobena!« Pri pristreljevanju vaše risanice boste opazili, da ima

daljnogled izjemno kakovostne in natančne korektorne bobniče. Vsak premik korektornega gumba oz. »klik« zelo dobro čutimo pa tudi slišimo.

Vsi strelni daljnogledi znamke Bushnell, serije Elite pa še posebno, se odlikujejo po veliki očesni razdalji. To je razdalja našega očesa od okularja, kar je zelo pomembno pri močnejših kalibrih in pri streljih strmo navzgor, npr. pri lovu v gorah, ko je možnost, da daljnogled udari v nadočesni lok strelca. Ne samo, da je očesna razdalja velika, opazili boste, da daje tudi veliko prostora pri merjenju, predvsem, ko se vam mudi. Zelo hitro boste postavili oko v žarišče leče na okularju in tako videli celotno čisto sliko brez stranskih senc, ne glede, ali bo vaše oko centimeter ali dva naprej ali nazaj. V tem pogledu so daljnogledi Elite resnično izjemni.

Za lov v mraku nudi serija Elite 3200 poseben patentiran firefly luminiscentni namerilni križ. Skozi okular ga osvetlimo s svetilko in nežno bo svetil najmanj dve uri pa vse do pet ur. Luminiscentni križ je Bushnellova posebnost in ga zaenkrat ne najdemo še pri nobenem drugem proizvajalcu strelske optike. Za razliko od daljnogleda s klasično osvetlitvijo namerilnega križa s posebno vgrajeno lučko in baterijskim vložkom križ firefly ne povečuje velikosti in mase daljnogleda ter nikoli ne odpove zaradi prazne baterije.

V kombinaciji vseh lastnosti skupaj, kot so: izjemno čvrsta zgradba, vrhunska optika, zaščita leč Rainguard, luminiscentni namerilni križ, odpornost proti udarcem in izjemni jamstveni pogoji, lahko spoznamo, da imamo v rokah resnično enega najboljših strelnih daljnogledov na svetu v obdobju zadnjih desetih let.

Rodeoteam, d. o. o.
Reklamna predstavitev

Model: 323946F, povečava: 3-9 x 4; križ: firefly; teža: 368 g; dolžina: 320 mm, vidno polje: 11 m (3 x)/4 m (9 x); izhodna zenica: 13,3 (3 x)/4,4 (9 x).

Foto: B. Žerdin

Lovec Jože Jaušovec iz Logarovcev (LD Mala Nedelja) si je doma uredil lastno lovsko zbirko nagačenih živali; pravi ji »lovski muzej«.

Jaušovec iz Logarovcev si je uredil mini »lovski muzej«

Po naključju smo se oglasili pri 73-letnemu Jožefu Jaušovcu v Logarovcih v Občini Križevci pri Ljutomeru predvsem z namenom, da bi kaj več zvedeli o njegovem najljubšem konjičku – lovstvu. Ob tej priložnosti nam je razkazal svojo bogato lovsko zbirko najrazličnejših divjih živali, ki jih ima kot spomin na dolgoletni lovski staž preparirane in razstavljene v svojem domu, na steni svojega »lovskega muzeja«, kot imenuje svojo zbirko. Že vrsto let je član LD Mala Nedelja. Nekdaj je bil gospodar vzrejališča fazanov v obori pri lovskem domu Mala Nedelja, sodeloval pa je tudi pri gradnji številnih lovskih prež na lovnem območju njihove LD. Ponosen je, da sta pred leti z ženo Antonijo, ki je tudi članica zelene bratovščine Mala Nedelja,

po svojih močeh skrbel za čisto naravno okolje. Kljub letom še vedno rad vzame v roke lovsko puško in jeseni hodi na jesenske poljske love. Upa, da mu bo zdravje služilo še naprej.

Bojan Žerdin

Elite 3200

Predstavljamo vam daljnogled Bushnell Elite 3200 3-9 x 40 s firefly luminiscentnim namerilnim križem. Serija daljnogledov Elite 3200 spada med tri elitne serije strelnih daljnogledov znamke Bushnell. Na fotografiji je strelni daljnogled, vzorec sodobnega lovskega strelnega daljnogleda za vsestransko uporabo.

Daljnogledi serije Elite 3200 so vrhunski optični izdelki, namenjeni zahtevnim uporabnikom, ki spajajo odlično strelsko optiko in čvrsto konstrukcijo, potrebno za terensko lovsko uporabo.

Zaradi velike proizvodnje in

Čeprav se ni zgodilo nenadoma, smo vendarle vsi upalinali bolje. Njegov zadnji življenjski boj smo spremljali z velikim strahom in edino željo, da bi naš **Ervin Pušnik**

v tem boju zmagal. Kar petdeset let spominov nas veže nanj, zato nas je kruta vest, ki se je 24. 8. 2008 razširila med člane, prizadela in boleče stisnila.

Ervin se je rodil aprila 1942 v obrtniško-kmečki družini v Radljah ob Dravi. Preprosta družina je težko živela; tragično so izgubili očeta. Žato je otroštvo doživljal v zelo slabih razmerah. Skromnost in težko življenje pa so kovali Ervinu značaj. Po opravljeni osnovni šoli je končal poklicno šolo za kovinostrojarja. Že s šestnajstimi leti se je vključeval v številne lovske akcije in tako postal izredno priljubljen med starejšimi člani LD. Ni čudno, da je pred tridesetimi leti postal član naše LD. Bil je izredno vesten sodelavec pri vseh naših večjih delovnih projektih. Posebno pa se je izkazal s svojo izredno prizadevnostjo pri gradnji strelišča na glinaste golobe. V obdobju od leta 1988 do 1992 je bil starešina, od 1. 1992 do 1996 strelski referent LD, od 1. 1996 do 2000 pa predsednik NO. Velik je bil njegov posredni in neposredni prispevek pri gradnji našega lovskega doma. Veliko je prispeval k razvoju lovskega prapora ob praznovanju naše 60-letnice. Za zavzetost pri delu in izredne zasluge pri delu v korist LD je prejel plaketo LZ Maribor in posebno priznanje matične LD. Že nekaj let prej pa ga je za vestno in dobro delo pri gojitvi divjadi Lovske zveze Slovenije odlikovala z znakom za lovske zasluge.

V vsej osrednji Dravski dolini so ga ljudje zelo cenili. Navduševali jih je s svojo naravnostjo, preprostostjo in neizmerno kreativnostjo v njegovem poslovnem svetu. Tudi v njegovem podjetju je bil izredno priljubljen in cenjen kot dober in sposoben delodajalec. Njegove uspehe je nesebično delil z ožjim in širšim okoljem. Z njegovim delom in odnosom do nas in širšega okolja je soustvarjal ugled naše lovske družine in lovstva v celoti. Kot občinski svetnik je tvorno sodeloval pri razvoju občine. Bil je tudi aktiven član obrtne zbornice in zato prejemal številna priznanja.

Vsi govorniki so se Pušniku ob njegovem slovesu zahvaljevali za njegovo delo in veliko dobroto. Lovci naše LD smo ga k poslednjemu počitku spremljali z vsemi lovskimi častmi in bolečino ter z obljubo, da ga bomo ohranili v naših srcih. Z zadnjim lovskim pozdravom in zelenimi vejicami v njegov spomin smo ga položili v prerani grob.

LD Radlje/Dravi – M. S.

Konec januarja smo se na čepovanskem pokopališču za vedno poslovili od spoštovanega lovca naše LD **Cirila Bratuža**. Poslovili smo se po lovskem običaju in v spremstvu številnih lovcev in lovskih praporov.

Ciril se je rodil 23. 11. 1931 v kmečki družini v osrčju čepovanske doline, umrl pa je 28. 1. 2009. V osnovno šolo je hodil v domačem kraju, vendar italijansko, ker so bili takrat naši kraji pod italijansko oblastjo. Šele po razpadu Italije je obiskoval slovensko šolo. Gimnazijo je dokončal v Šempetru pri Novi Gorici, medicinsko fakulteto pa v Ljubljani. Izšolal se je za zobozdravnika – specialista zobne protetike.

Poklic zobozdravnika je opravljal v Novi Gorici in njeni okolici. Bil je zelo aktiven, znan kot direktor oz. organizator zobozdravstva na Goriškem in uvajanja vseh sodobnih novosti v zobozdravstvu. Aktiven je bil tudi kot družbenopolitični delavec, saj je bil dalj časa republiški poslanec. Imel je veliko zaslug pri gradnji bolnišnice v Šempetru pri Novi Gorici, pa tudi pri gradnji zdravstvenega doma v Čepovanu.

V lovsko družino Čepovan se je vključil leta 1970 in marljivo opravljal lovske obveznosti. Ni bil streljač; le malokdaj je ukrotil prst in izločil kaj iz narave. Že takrat si je uredil počitniško hišico na planini Vrše, kjer še zdaj stoji njegova opozorilna tabla, ki opozarja na kulturno obnašanje v naravi – na čuvanje veličastne narave. Ciril Bratuž ima tudi največ zaslug za pridobitev stare hišice v Čepovanu, kjer smo si lovci uredili lovski dom. Požrtvovalen je bil tudi pri urejanju notranjosti in okolice ter pri odprtju lovskega doma leta 1981. Največ zaslug ima tudi pri razvoju lovskega prapora. Ciril je bil v LD Čepovan predsednik NO (1988 do 1990), predsednik DR (1973 do 1974 in 1982 do 1987) ter dolgoletni član UO. Za marljivo in požrtvovalno delo v lovstvu je prejel več odlikovanj in priznanj: zlato plaketo LD Čepovan, znak za lovske zasluge ZLD Gorica ter znak za zasluge LZ Slovenije. Ob 70-letnici rojstva mu je LD Čepovan izglasovala častno članstvo LD.

Po upokojitvi, ko mu bolezen ni več dopuščala aktivnosti v lovstvu in naravi, se je Ciril lotil umetniškega rezbarjenja lesenih skulptur in kiparjenja z glino. Pri tem je bil zelo uspešen, saj je sodeloval na mnogih samostojnih in skupnih razstavah doma in v zamejstvu.

Ciril, hvala za vse, kar si dobrega storil za nas, lovstvo in kraj!

Miren naj bo tvoj večni počitek v domačem kraju!

LD Čepovan – L. S.

Štiriindvajsetega februarja 2009 je med trstelske lovce prispela žalostna vest, da je umrl naš dolgoletni član **Aleksander Jelen**.

Na svet je prišel pred 81 leti v skromni kraški družini; živel je v težkih časih s svojimi šestimi sestrami in bratom. Kot otrok je trpel pomanjkanje in doživel fašistični teror ter strahote vojne, ki mu je vzela tudi očeta in brata. Kljub revščini, ki je pestila družino, je bil deležen ljubezni in topline doma ter domoljubne vzgoje. Kalil se je v zavednega, poštenega, odločnega in dobrega moža. Nesebično je pomagal materi, ki je po vojni ostala sama in z izjemnim odpovedovanjem poskrbela, da so se vsi njeni otroci izšolali in zaposlili. Tudi Aleksander je bil vedno v oporo sestram in jim pomagal na vse mogoče načine.

Polagoma so prišli boljši časi; ustvaril si je svojo družino, ki mu je bila kot svetinja. Odgovorna služba, delo v skupnosti, skrb za družino so ga polno zaposlovali, a se ni nikoli pritoževal. Sprostitve je našel v lovstvu, ki mu je ostal zvest polnih 62 let. Ves ta čas je bil dejaven in ustvarjal član naše LD. Ljubezen do narave in živali, do kamnitih in opojno dišečih kraških gmajin in do družjenja s tovariši je skovala marsikatero trdno prijateljstvo med nami. Opravljal je različna dela in funkcije: bil je predsednik disciplinske komisije (1963 do 1983 in od 1990 do 1994), starešina LD je bil v obdobju od 1998 do 2000, član IO OK ZLD Koper (1998 do 2002), član komisije za mednarodne stike pri OK ZLD Koper (1998 do 2002). Za delo v lovski organizaciji je prejel več odlikovanj in priznanj: priznanje ZLD Gorica, priznanje OK ZLD Koper, plaketo OK ZLD – Koper, znak LZS za lovske zasluge, rede za lovske zasluge III., II. in I. stopnje.

Predvsem smo Aleksandru hvaliležni za bogato lovsko dediščino, ki nam jo je zapustil. Ohranili ga bomo v lepem spominu kot človeka, ki je med nas vedno prinašal dobro voljo, optimizem, pogum, podporo, pravičnost in čut za odgovornost.

Na pokopališču v Sežani smo se 27. februarja lovci LD Trstelj in mnogih drugih družin s Krasa, Brkinov in Obale poslovili od lovca in prijatelja s pesmijo, zadnjim pogonom ter se mu še zadnjič poklonili s smrekovimi vejicami.

Dragi Aleksander! Vsakemu živemu bitju je začetna enaka pot: pride, zaživi, živi in enkrat odide.

Dragi Šandro, mirno počivaj v ljubljani kraški zemlji!

LD Trstelj – L. J.

Iz vrst zelene bratovščine se je 21. 3. 2009 po kratki in hudi boleznini tiho in mnogo prezgodaj poslovil naš dolgoletni lovski tovariš **Daniel Arnuš**.

Daniel je bil naš dolgoletni prijatelj, resničen lovski tovariš in kot lovec vzor poštenega in načelnega človeka.

Zibelka mu je stekla 17. 1. 1953 sredi lepih haloških gričev, na Pohejem, kjer imamo naš lovski dom. Ljubezen do Haloz, narave in divjadi ga je že leta 1977 pripeljala v lovske vrste, kjer je v družbi prijateljev uresničeval svoje lovske sanje in leta 1979 opravil tudi lovski izpit. Zgodaj je spoznal, da je v lovstvu potrebno znanje, zato se je še dodatno izobraževal. Opravil je tudi lovskočuvajski izpit in izpit za preglednika uplenjene divjadi.

Med lovci je veljal kot zanesljiv in pošten lovec, ki se ni izogibal dolžnostim in nalogam ne v lovski družini ne v naravi. Odlikovala sta ga poštenost in lep tovariški odnos do solovcev. Vedno je bil pripravljen pomagati lovcu in lovski družini.

V UO lovske družine je opravljal več dolžnosti: bil je blagajnik LD (1978 do 1980), referent za strelstvo (1986 do 1992), član UO LD (1978 do 1980) in vodja revirja od 1982 do 1986). Veliko energije in časa je vložil v razvoj strelstva. Pod njegovim vodstvom smo zgradili prvo strelišče za streljanje na glinaste golobe in za družino »pristreljali« prve pokale. Bil je mentor lovskim pripravnikom in vodnik lovske uporabnega prepeljarja.

Za svoje delo na področju lovstva je bil odlikovan z znakom za lovske zasluge.

Dragi Danilo, bil si plemenit mož, na zunaj si kazal jeklen značaj, a hkrati si bil nežen in široko odprtega srca. Lovski rog ti je zatrobil v slovo in z zelenimi vejicami smo prekrili tvojo krsto – le zadnji pogon bo kratek in tih. Danilo, hvala ti.

LD Leskovec v Halozah – B. Š.

Iz lovskih vrst so za vedno odšli tudi:

Alojz Gačnik, LD Kungota, * 23. 8. 1952, † 28. 11. 2008.
Ludvik Vrbnjak, LD Mala Nedelja, * 3. 10. 1918, † 23. 10. 2008.
Franc Trstenjak, LD Mala Nedelja, * 9. 11. 1940, † 2. 4. 2009.
Stanislav Zabukovšek, LD Ponikva, * 27. 9. 1943, † 21. 4. 2009.
Boris Krasnov, LD Tabor, * 8. 7. 1930, † 2. 5. 2009.
Josip Vincelj, LD Hum, Celje, * 4. 3. 1938, † 7. 5. 2009.
Ivan Urh, LD Draga, Trava, * 7. 4. 1927, † 6. 6. 2009.
Franc Likar, LD Trnovski gozd, * 6. 2. 1923, † 9. 6. 2009.

Anton Bauman, LD Kungota, * 16. 2. 1942, † 31. 5. 2009.
Jože Strah, LD Dobrepolje, * 27. 11. 1957, † 17. 4. 2009.
Anton Tratnik, LD Col, * 3. 7. 1923, † 27. 4. 2009.
Franc Sajovic, LD Dobrča, * 9. 12. 1936, † 7. 5. 2009.
Marjan Matkovič, LD Plešivica, Žužemberk, * 22. 9. 1938, † 21. 5. 2009.
Friderik Senjor, LD Polskava, * 15. 7. 1932, † 5. 4. 2009.
Franc Sotensek, LD Zagorje, * 31. 12. 1929, † 9. 12. 2008.
Nikolaj Lapuh, LD Begunjsčica, * 25. 9. 1932, † 10. 6. 2009.

Umrlim časten spomin!

Krvosledniška dejavnost vodnikov psov krvosledcev v minulem letu (2008)

Analiza zbranih podatkov

Že 17 let je minilo od prvih začetkov zbiranja, evidentiranja in načrtne obdelave podatkov o delu vodnikov psov krvosledcev, ki s svojimi štirinožnimi prijatelji uresničujejo svoje, včasih nevhvaležno poslanstvo, ki je sestavni del širšega lovskega udeleževanja. To delo naši lovski strokovnjaki uvrščajo med pomembne in odgovorne dejavnosti na področju lovstva in lovske kinologije. S sprejetjem in nato uresničevanjem ugotovitev komisije in zahtev, ki izhajajo iz Zakona o divjadi in lovstvu (ZDLov - 1), se je dejavnost iskanja obstreljene divjadi po slabih streljih in kontrole nastrelov po zgrešitvi izkazala kot nujna moralno-etična lovška potreba, ki ima tudi svoj finančni učinek. Ne le kot povrnitev stroškov iskalca, ampak tudi kot prihodek za vrednost, ki jo ima meso najdene divjadi. Ocena stroškov je odvisna od posameznega iskalca oz. sistema, ki ga je uvedla posamezna lovška organizacija.

Doslej smo delo vodnikov krvosledcev spremljali s pomočjo zelenih knjižic *Dnevnik vodnika krvosledca*, ki se je izkazal za zelo koristnega, saj so ga vodili iskalci neposredno in vanj beležili tudi dogajanja in opažanja ob sledenju in med njim oz. med kontrolnimi pregledi nastrelov.

Kakor je bilo razbrati iz prispevka **Jožeta Samca** z naslovom *Pripravljen je modul Kinologija*, ki je bil objavljen v Lovcu, 5/09, str. 276, v podrubriki *Lisjak*, ki jo je to pot urednik namensko uvrstil v rubriko *Lovska kinologija*, je zdaj evidentiranje iskanj obstreljene divjadi preneseno tudi na po-samezne lovske družine (upravljalce lovišč) oz. na njihove vodnike usposobljenih psov. Komisija bo nadaljevala z zbiranjem podatkov prek Dnevnikov z ročnim vnosom podatkov o iskanjih, v drugem delu pa bosta evidentiranje in obdelava podatkov potekala kot doslej. Uspeh našega dela bo še nadalje odvisen od resničnosti podatkov in vestnosti vpisovalcev v posameznih LD pa tudi od zavesti in znanja vodnikov, ki bodo opravljali sledenja.

Rezultati iskanj leta 2008

Podatke o iskanjih obstreljene (ranjene) divjadi in o kontrolnih pregledih nastrelov je lani posredovalo **147 vodnikov** psov, usposobljenih za delo po krvnem sledu (KS), ki so se 2.147-krat odpravili na teren z namenom preiskave nastrele in sledenja po streljih z risanico na veliko parkljesto divjad, volka in medveda. Upoštevali smo le vodnike, ki so komisiji pri LZS posredovali podatke. V primerjavi z letom 2007

je zabeleženo povečanje števila vodnikov in iskanj za 16 %. Število vodnikov oziroma iskanj je razvidno iz **preglednice 1**, v kateri je predstavljeno število od samega začetka spremljanja te dejavnosti (1992) pa do lani.

Kontrolnih pregledov nastrelov je bilo 917 in v primerjavi z letom 2007 pomeni 16 % povečanje. Število najdene divjadi je v povprečju dosedanjih odstotkov, t. j. 46,4 %, upoštevajoč vsa iskanja, vključno s kontrolnimi pregledi. Pri kontrolnih pregledih nastrelnih mest je bilo najdeno 125 osebkov divjadi, ki bi bili brez pregleda izgubljeni, to pa je 20 % najdene divjadi.

Pregled iskanj glede na vrsto divjadi v letu 2008 je prikazano v **preglednici 2**.

Iz preglednice je mogoče razbrati veliko povečanje iskanja divjih prašičev v primerjavi z letom 2007, ko je bilo preiskanih 413 strellov v primerjavi s 606 iskanji lani. Povečanje je posledica zahteve po doslednejšem pregledu strellov na jesenskih oz. zimskih pogonih na to divjad v lovskih organizacijah, ki organizirajo pogone, in tudi glede na splošno povečanje številčnosti te vrste v tem letu. Drugi pokazatelji so podobni pokazateljem iz prejšnjih let in ni zaznati večjih odstopanj. Za primerjavo je

lovski
informacijski
sistem

Lisjak

Pospešite vzpostavljanje kinološke evidence v LD!

Odgovorne osebe LD (predsednika, kinološkega referenta in člane kinol. komisije) v lovskih družinah ponovno prosimo, da poskrbijo za takojšnje vzpostavitev evidence lovske psov v *Lisjaku*. Prosimo vas, da čim prej vnesete zahtevane podatke v modul *Kinologija*.

Po pregledu dosedanjih vnosov ocenjujemo, da je do 15. junija v družinsko evidenco vpisana šele dobra polovica lovske psov ter da prav toliko LD sploh še nima vzpostavljene te evidence.

Tako stanje povzroča oteženo **sprotno spremljanje in beleženje iskanj ranjene ali domnevo zgrešene divjadi**.

Zato tudi na tem mestu **prosimo vse vodnike lovske psov**, ki družinskemu kinologu še niste posredovali potrebnih podatkov (kopija rodovnika), da to storijo čim prej. Prav tako ne pozabite za vsako nadaljnjo opravljeno preizkušnjo ali drugo kinološko prireditve, kjer je vaš pes pridobil novo uporabnostno oceno, to sproti dokumentirati in podatek posredovati kinol. referentu (nova fotokopija rodovnika z vpisom nove prireditve in ocene!)

Lovska zveza Slovenije

Preglednica 1: Število iskanj v letih 1992 do leta 2008

Leto	Število evidentiranih vodnikov	Število vseh iskanj	Število kontrolnih iskanj	Število uspešno najdene divjadi	Uspešnost iskanj (v %)
1992	48	386	0	234	60,62
1993	48	591	0	347	58,71
1994	67	736	0	456	61,96
1995	72	823	0	448	54,43
1996	84	824	40	455	55,22
1997	125	1040	171	624	60,00
1998	145	1246	378	666	53,45
1999	124	1250	400	681	54,50
2000	97	1179	409	635	53,90
2001	86	1159	441	606	52,30
2002	101	1363	487	644	52,80
2003	104	1319	453	629	47,70
2004	126	1613	612	797	49,40
2005	133	1775	778	837	47,20
2006	142	1831	765	858	46,80
2007	127	1821	779	801	43,90
2008	147	2147	917	997	46,40
Skupaj:		20903		10716	

Preglednica 2: Število in uspešnost evidentiranih iskanj (2008) glede na vrsto divjadi

Št.	Vrsta divjadi	RU	RN	%	KU	KN	%	SU	SN	%	Skupaj	Delež
1	Divji prašič	209	140	59,9	32	225	12,4	241	365	39,7	606	28,2
2	Šrnjak	260	85	75,4	34	217	13,5	294	302	49,3	596	27,8
3	Šrnji mladič	137	35	79,7	19	135	12,3	156	170	47,9	326	15,2
4	Šrna	112	29	79,4	12	80	13,0	124	109	53,2	233	10,6
5	Jelen	45	22	66,7	10	36	21,7	55	58	48,7	113	5,3
6	Tele	36	11	76,6	6	39	12,5	42	50	45,7	92	4,4
7	Gams	26	13	66,7	5	30	14,2	31	43	41,9	74	3,5
8	Košuta	22	8	73,3	3	8	27,3	25	16	61,0	41	2,0
9	Muflon	10	8	55,6	1	4	6,7	11	22	33,3	33	1,6
10	Medved	12	5	70,6	3	7	30,0	15	12	55,6	27	1,3
11	Damjak	2	2	50,0	0	1	0,0	2	3	40,0	5	0,2
12	Volk	1	0	100	0	0	0	1	0	100	1	0,0
	Skupaj:	872	358	70,9	125	792	13,6	997	1150	46,4	2147	100,0

Pomen posameznih okrajšav: RU – ranjena divjad, sledena in najdena; RN – ranjena divjad, sledena in nenajdena; KU – kontrolni pregled nastrela brez znakov obstrelitve in s pomočjo psa krvosledca najdena divjad; KN – kontrolni pregled nastrela brez znakov obstrelitve divjadi, divjad ni najdena; SU – skupaj uspešno iskanje; RU + K; SN – skupaj neuspešno iskanje RN + KN – skupaj vseh iskanj; % – odstotek uspešnosti

predstavljena **preglednica 3**, ki je bila sicer objavljena lani in se nanaša na dogajanje v letu 2007.

Podrobna analiza iskanj obstreljene velike divjadi (posebna brošura) za leto 2008 vsebuje tudi druge podatke v posebnih preglednicah, ki vsebujejo podatke o: udeležbi lovskega psov po

pasmah, vrsto orožja (in kroglice), ki je bilo uporabljeno pri lovu in po katerem je bilo treba preverjati ali pa slediti obstreljeno divjad, stanje divjadi po končanem sledenju oz. vsa dogajanja ob koncu, mesto zadetka, ki je bilo ugotovljeno pri iskanju in najdeni divjadi, ugotovitve na nastrelnih mestih oziroma znamenja

Preglednica 3: Iskanje divjadi po vrsti leta 2007

Vrsta divjadi	RU	RN	KU	KN	SU	SN	SU/SN	Skupaj	Delež
SRNJAK	222	68	28	228	250	296	45,8	546	30,0
D. PRAŠIČ	126	122	30	135	156	257	37,8	413	22,7
SRNA	98	39	15	81	113	120	48,5	233	12,8
MLADIČ	93	38	4	96	97	134	42,0	231	12,7
JELEN	42	28	19	71	54	61	47,0	115	6,3
GAMS	29	11	6	29	35	40	46,7	75	4,1
TELE	38	13	1	31	39	44	47,0	83	4,6
KOŠUTA	32	13	4	15	36	28	56,3	64	3,5
MEDVED	5	6	1	7	9	13	40,9	22	1,2
MUFLON	7	7	0	16	7	23	23,3	30	1,6
DAMJAK	2	1	1	1	3	3	50,0	6	0,2
VOLK	1	0	0	1	1	1	50,0	2	0,1
JAZBEC	1	0	0	0	1	0	100,0	1	0,1
Skupaj	696	346	105	674	801	1020	44,0	1821	100,0

obstrelitve, ki so vodnika psa navedli do zasledovanja, pa tudi vremenske razmere, v katerih je potekalo iskanje. Posamezne preglednice vsebujejo vse potrebne podatke.

Podrobna analiza vsebuje tudi naslove vseh vodnikov, ki so na poziv poslali podatke o iskanjih ter o njihovi uspešnosti, pa tudi o številčnosti iskanj. Z imeni in uspešnostjo vodnikov so predstavljena tudi imena upravljavcev lovišč (LD), v katerih so iskali.

Podrobna analiza je na Lovski zvezi Slovenije (pri Mitji Kersniku) in je kot taka last LZS.

V letošnji majski številki Lovca na str. 277 je bil objavljen seznam vodnikov psov, ki so lani iskali obstreljeno divjad tudi zu-

naj meja svojih lovišč in so jo pripravljali iskati tudi v letošnji lovske sezone. Vsi taki vodniki so morali predhodno pisno privoliti Kinološki komisiji LZS objavo njihovih imen, naslovov ter tel. številke (to so osebni podatki) v reviji Lovec.

Marko Žigon

Mariborski lovski kinologi bodo že v jeseni na svojem

V mariborski mestni občini so več kot uspešno rešili eno največjih težav zadnjega desetletja in pol, saj so konec maja svečano položili temeljni kamen za izgradnjo Azila za zavržene živali. Slovesne položitev se je udeležil celotni vrh Mestne občine Maribor na čelu z županom Francem Kanglerjem, ki je z velikim posluhom za tovrstno problematiko vseskozi iskal optimalne rešitve skupaj z Društvom za varstvo in proti mučenju živali Maribor, ki ga vodi ugledni zdravnik dr. Erih Tetičkovič. Oba z županom nista mogla skrivati zadovoljstva nad dejanjem, ki je simbolni začetek izgradnje sodobnega zavetišča za živali na Teznem v Mariboru. Odprli naj bi ga 20. oktobra letos, ko Maribor praznuje občinski praznik. Mariborski azil bo eden najmodernejših v širšem sloven-

Mariborski LKD bo kmalu deloval v novih prostorih, ki jih bodo uredili v okviru Azila za živali na Teznem. To je še en prispevek mariborskega župana Franca Kanglerja, ki je na položitev temeljnega kamna povabil tudi najvišje predstavnike LKD Maribor. Na fotografiji stojijo (od leve proti desni) lovci iz LZ Maribor: Marjan Maher, Martin Krajnc, Bona Selinšek, mariborski župan, lovec in kinolog F. Kangler, Franc Dečman, Marjan Štuber, Jože Rojs iz Voličine, direktorica Mestne uprave Mestne občine Maribor Milica Simonič - Steiner in Silvo Plesenič.

skem prostoru, v njem pa bodo našli varno zavetje zavrženi štiroznojni prijatelji; prvenstveno psi in mačke.

V sodobnem objektu bodo dobili svoje varno zavetje tudi člani **Lovsko-kinološkega društva Maribor (LKD)**. Župan Kangler, tudi sam vnet lovec in uspešen lovski kinolog, je namreč najbolj zaslužen, da bodo v sklopu azila zgradili še prostore mariborskim lovskim kinologom, ki so tudi sicer znani kot veliki ljubitelji in varuhi živali. Že doslej so veliko pomagali pri razreševanju številnih odprtih težav, zato je župan videl priložnost, da bi v prihodnje s skupnim domovanjem tovrstno sodelovanje le še okrepili; tudi na strokovnem in izobraževalnem področju, saj mariborski lovski kinologi opravljajo številne naloge širšega pomena. S ponujeno pomočjo kinologom je Franc Kangler le še potrdil svojo dobro znano navezanost na zeleno bratovščino, v kateri sam aktivno deluje kot lovec pa tudi kot kinolog. Izšolal je že več odličnih psov, s katerimi se rad udeležuje jesenskih lovov. A zanje, pravi, ima malo časa, zato se veliko raje loteva pomoči pri dolgoročnih projektih, kot je, na primer, ureditev prostorov za LKD v azilu na Teznem. Dobro poznamo tudi njegovo zavzemanje za ustrežnejšo uvajanje lovskih druženj pri izvajanju nekaterih nalog širšega družbenega pomena, o čemer smo v Lovcu že pisali. Njegova pobuda o *zelenih stražah* na Pohorju dobiva iz dneva v dan več privrženecv in podpornikov, mariborska mestna občina pa je finančno podprla tudi del dejavnosti lovcev pri varovanju okolja in posredovanja ob naravnih nesrečah. Mariborski župan ima torej pravi posluh za razumevanje in vrednotenje dejavnosti lovstva. To ni naključje, saj se je tudi kot poslanec DZ zelo zavzemal za pravo veljavo, vlogo in pomen sodobnega lovstva in tudi veliko prispeval pri iskanju najboljših zakonskih rešitev, česar lovci na terenu niso spregledali in pozabili.

Položitve temeljnega kamna so se udeležili najvišji predstavniki LKD Maribor, ki jih je vodil predsednik **Anton (Bona) Selinšek** iz LD Polskava. Bili so več kot zadovoljni, saj sta takšno razumevanje in vsestranski posluh za lovsko kinologijo med slovenskimi župani bolj redka. Dogodek je naletel tudi na izjemno medijsko odmevnost.

M. Toš

Foto: A. Opeka

Na proslavi ob 30-letnici uspešnega delovanja LKD Cerknica so člani slavnostno razvili društveni prapor, ki ga bo častno in ponosno nosil zaprisožen praporščak Zdravko Turk.

Tri desetletja cerkniških lovskih kinologov

Lovsko-kinološko društvo (LKD) Cerknica je bilo ustanovljeno leta 1979 in deluje na območju ZLD Notranjske. Na svojem območju delovanja nudimo članom strokovno lovsko-kinološko izpopolnjevanje in organiziramo prireditve lokalnega (regijskega) značaja. V naših lovskih družinah imajo lovci - kinologi v veliki večini pse iz VI. FCI-skupine, torej goniče in krvosledce. Zato vsako leto organiziramo tudi telesno ocenjevanje lovskih psov za omenjene skupine, pa tudi PNZ za goniče ter UP (uporabnostne preizkušnje) po krvnem sledu (KS). Nema lokrat odstopimo teren ter ponudimo svojo pomoč tudi drugim društvom in klubom pri raznih tekmovalnih na našem terenu (loviščih), saj so javniško-snežniški gozdovi s Cerkniškim jezerom idealni za vse oblike šolanja lovskih psov.

V soboto, 18. 4. 2009, smo s proslavo na Gorenjem Jezeru obeležili 30-letnico svojega delovanja. Ob tej priložnosti smo razvili tudi prapor in podelili priznanja zaslužnim lovskim kinologom LKD Cerknica. Na prireditvi so sodelovali člani LKD Cerknica ter kulturniki iz notranjskih lovskih vrst. Tako smo lahko prisluhnili Notranjskim rogistom in Lovskemu pevskemu zboru Martin Krpan - Bloke. Pozdravni nagovor je imel **Andraž Opeka**, ki je bil tudi povezovalac programa. Ob tej priložnosti nam je slavnostne besede namenil predsednik LKD Cerknica

Ludvik Škerbec, svojo dobrodošlico pa je izrekel tudi predstavnik Kinološke zveze Slovenije **Aleksander Česnik**, ki nam je ob naši obletnici izročil lično plaketo KZS.

To priložnost smo izkoristili za slavnostno zaprisego prvega praporščaka LKD Cerknica **Zdravka Turka**, ki se je s svojim podpisom zavezal, da bo prapor vedno nosil po etičnih načelih in v prid lovske kinologije. Svojim zaslužnim članom in lovskim družinam, iz katerih so naši člani, smo v sodelovanju s predstavnikom KZS in predsednikom LKD Cerknica razdelili tudi petindvajset odlikovanj KZS: srebrnih znakov za kinološke zasluge, tri zlate znake ter en red za kinološke zasluge II. stopnje. Poleg tega smo dolgoletnim članoma in lovsko-kinološkima zanesenjakoma **Dragu Maziju** in **Vinku Petelinu** slovesno izročili plaketi častnega člana društva.

Kar prehitro so *Notranjski rogist* z zaključno melodijo za lovske rogove naznanili konec uradnega dela slovesnosti in naznanili nadaljevanje neuradnega dela, ki je potekalo v bližnjem gostišču. Tam so lovsko-kinološki pogovori ob dobrem divjačinskem golažu in vinski kapljici trajali še pozno v noč.

Andraž Opeka

Kinološke prireditve - na kaj vse naj pazimo?

V jeseni nas čakajo razne pasje prireditve. Želel bi, da bi se njihova kakovost izboljšala na področju, o katerem premalo

premišljujemo. Lovci smo navaženi, da svoje pasje prijatelje vodimo s seboj v gozd, kjer nikogar ne motijo njihove naravne potrebe. Veliko vodnikov pozablja, da moramo priti že pol ure pred prireditvijo, se sprehoditi, da se pes »olajša« daleč od zbornega mesta, se sprosti, spozna novo okolje in se prilagodi nanj. To velja tudi za lovske pogone oz. brakade. Prav tako ne nosijo s seboj vrečk za odstranitev iztrebkov in steklenice z vodo za psa. Organizatorji prav pozabljajo, da morajo pripraviti koše za odpadke, vrečke z iztrebki. Za pozabljivce naj poskrbijo, da bodo vrečke lahko kupili na prireditvi. Vrečke pa ne pozabite vzeti s seboj tudi vsak dan, ko vodite psa na sprehod, da bomo ohranili čisto okolje tudi za druge.

Ob malicah se mnogo lovcev želi prikupiti pasjim prijateljem s koščki hrane. Prepričan sem, da psi niso lačni, vendar bi še vedno radi vzeli kakšen grizljaj. Odložite psa, prihranite dobrote za konec malice in opozorite solovce, da želite, da se pes ne nauči prosjačiti hrano od osebe do osebe.

Ob objavi prireditve organizatorji večkrat pozabijo navesti vse bistvene podatke, kraj in način prijave, ter od udeležencev zahtevati tudi njihovo telefonsko številko. Ob morebitni odpovedi ima organizator vse možnosti in dolžnost obvestiti prijavljene s psi o morebitni spremembi.

Pozdravu udeležencev in njihovi predstavitvi naj sledi tudi opis lovišča oz. ali kraja preizkušenj in poteka dogajanja. Ob izdaji potrdil o vplačilu naj vplačnik dobi original potrdila in ne kopije, kot so si zamislili nekje!

Poznamo kinološke sodnika, ki med svojim delom z najbolj prostaskimi šalami in preklinjanjem dokazuje svojo kinološko sodniško »razgledanost«. Ob enem tudi sovražno zasmehuje drugače politično misleče. Politika ne sodi v lovske družine in druge rekreacijske dejavnosti, ker nujno le razdvaja, pa tudi za javne kinološke prireditve ni sprejemljiva. Takih predstav si udeleženci, lovski pripravniki in drugi prisotni ne zaslužijo.

Na koncu naj ne zmanjka časa za javno analizo prireditve in napotke. Sodelovanje na lepo in dobro pripravljeni prireditvi, z odličnimi sodniki, je velik užitek in le vzpodbuda vodnikom, lovskim kinologom ...

Andrej Reberc

Istrski brak

Kinološka študija dr. Ivana Lovrenčiča

(Nadaljevanje)

Ti psi so, tako pripoveduje Arrian, resaste (kocaste) dlake in se imenujejo »heguzijski«, po keltskem rodu Heguzijcev, od koder izvirajo. Keltski rod Heguzijcev ali Seguzijcev, tudi Sebuzijcev, je stanoval takrat deloma v sedanji pokrajini Rhone in Loire: večja mesta so bila: Forum Segusianorum (sedaj Feurs), Lugdunum (Lyon) in Rodumna (Roanne) deloma v Savovah (Saubaudia) in Piemontu, sedaj Susa, nekaj Segusio, Segusium. To ime se je ohranilo še danes v italijanski besedi »segugio«, v španski »sabueso«, portugalski »sabujo«, staro francoski »seuz«. Italijan rabi besedo »segugio« še danes v smislu našega braka. O teh seguzijskih psih pripoveduje Arrian kot posebnost, da so »resasti in bedni na pogled: in baš najčistejši so najbednejši, tako da najde pri Keltih največ odobravanja, kdor jih primerja s cestnimi berači«.

Pravilno, torej ne samo slovnično, marveč tudi smiselno pravilno prevesti grške izraze tega pisatelja na naš jezik ni ravno lahko in ti izrazi delajo tudi Nemcem težave. V prvi vrsti gre tu za posrečen prevod Arrianovih besedi: »toda po zunanosti otožna in mrka.« V grško pisanem izvirniku stoji: »aniaron kaj theriodes« Christian H. Dörner, ki je oskrbel za Langenscheidtovo zbirko nemški prevod Kynegetika, prevaja pridevnik »aniaros« z »murrisch«, pridevnik »theriodes« pa z »bosartig«. A. pl. Engelhart prevaja v svojem, leta 1925 izišlem delu, »Die Bracken des Westens« ta dva izraza s »trubselig und wild« in utemeljuje to takole:

»Izraz, »trubselig« se vsekakor bolj ujema s podobo cestnega berača, kakor pa izraz »murrisch«. Tudi je pomniti, da se rabi izraz aniaros* in to ne redko v izrazitem smislu žalosten ali pobit (n. pr.: Xenophon, Cyrop 1,4,14).«

Izraz »theriodes« pa utegne biti vsekako mnogo verneje in točneje podan z besedo »wild«, kakor pa z »bosartig«, pravi Engelhardt.

Kako bi se po naše ta dva izraza prevedla, da bi ustrezalo smislu pisatelja, sem v zadregi; brez dvoma je hotel Arrian izraziti, da seguzijec ni kakršen vesel pes, ki bi skakal okrog človeka in se mu dobrihal veselo mahajoč z repom. Predstaviti ga je hotel bralcu kot mirnega, resnega psa, ki se ne zmeni mnogo za svojo okolico, marveč leži, sedi ali stoji mirno na svojem mestu in čaka, kaj mu bo gospodar ukazal. Ker je bil kocaste ali resaste dlake, je imel gotovo tudi košate obrvi in štrleče brke okrog gobca. Tak pes je navidez mrk in hud. Če pa globlje, ne površno, motriš izraz njegovih oči, najdeš, da iz njih ne seva toliko mrkosti, marveč neka otožnost. To se opaža tudi pri našem istrskem resavcu, zato smo pri psemskih znakih to lastnost izrecno poudarili z besedami: »Obrvi košate, izraz mrk in resen, včasih celo otožen«. Prav to opaža znani lovski pisatelj E. pl. Dobrovski pri barvarjih. Pravi, da so bili vedno tisti (namreč barvarji) najboljši, »ki so v mirnem stanju kazali oni nerazložljivi (undefinierbar) izraz, ki bi ga najtočneje označil s skrbipolno resnobo (mit kummervollen Ernst)«. In v barvarju teče po mnenju kinologov kri seguzijca.

To otožnost je najbrž hotel poudariti Arrian s pridevnikom »aniaros« in po mojem mnenju je tudi Engelhardt z izrazom »trubselig« bliže izvirniku kakor pa Dörner z izrazom »murrisch«. Tudi naš izraz »mrk« boljše ustreza grškemu »theriodes«, kakor pa Dörnerjev »bosartig« ali Engelhardtov »wild«. Tretji izraz, ki dela prevajalcu težkoče je beseda »poneros« Arrian pravi, da so seguzijci na pogled »poneros«. Pri tem misli na cestnega berača in hoče s tem atributom povedati, da napravljajo seguzijec enak splošen vtis kakor cestni berač. Dörner rabi izraz »hässlich«, Engelhart pa »leidvoll«. Kako bi se po naše reklo »poneros«, da bi ustrezalo pojavi cestnega berača, naj pač odločijo jezikoslovci. Jaz sem izbral izraz »beden«.

Ko že pišem o Ksenofontovem delu o brakih, naj omenim, da tudi on trdi, kar sem sam ugotovil in od starih lovev večkrat

slišal, da braki o polni luni teže drže sled kakor sicer. Ksenofon pravi poslovno o jakosti sledov:

»Ploha in dež jih (namreč sledove) izpereta in luna, zlasti kadar je polna, jih slabi s svojo toploto.«

Pa vrnimo se k seguzijcem! To pasmo smatrajo nekateri kinologi za osnovno pasmo francoskih težkih brakov (chiens d'ordre) in švicarskih tekunov ter poudarjajo, da je brak Sv. Huberta seguzijcu najbližji.

Tudi Laska spravlja svoje »brake« v zvezo s seguzijci odnosno s sedanjimi resastimi francoskimi braki, zlasti ker je najti med njegovimi bosanskimi »baraki«, kar se barve tiče, prav tako štiri skupine, kakor pri francoskih resavcih, to je jelenje rdečo, ali rdečerrjavo, kar ustreza francoskim »bretančjem«, belo z rumenimi lisami, to so francoski »vendejci«, trobarvni (črno-belo-rdeči) znani na Francoskem kot »nivernejci« in sivordeči, kakor braki province Bresse, ki so že skoro popolnoma izginili. Laska najde med svojimi »baraki« še celo sive resavce, ki bi se skladali s francoskim brakom, znanim pod imenom »chiens gris de St. Louis'«, pasma, ki je na Francoskem že popolnoma izginila.

Za pravilnost svojih domnev se sklicuje Laska na znamenitega francoskega kinologa in lovskega pisatelja Du Fouilloux (1561), ki trdi, da so francoski resasti braki (grifoni) na Francoskem prišli pod Ludvikom XI. (1461-1483), kamor so jih prinesli trgovci iz Grčije. Mnenju Laske, da je »barak« povsem sličen francoskim brakom, zlasti »bretančjem« (chiens fauves de Bretagne), je pritrdil v posebnem pismu z dne 5. III. 1896 znameniti francoski kinolog grof E. le. Couteux de Canteleu, avtor knjige »Manuel de venerie Française, Paris 1890«. Na temelju teh ugotovitev se je Laska potem zavzemal za to, da bi se za resavce opustil izraz »istrijan« in naj bi se na njegovo mesto uvedel izraz »keltski brak«. Seveda ima Laska, kadar govori o istrskih brakih, vedno pred očmi le resavce, ne pa tudi kratkodlake. Po mnenju Laske je resasti istrski brak Arrianov seguzijec, ki je po morju prišel najprej v Italijo, po kopnem pa potom Keltov iz Bosne proti severu v kraje ob vzhodnem Jadranu, v Alpe in preko njih celo na Francosko. Glede kratkodlakega istrijana stoji pa Laska na stališču, da je zvrst »bosanskega braka« in se je razširjal prav tako iz Grčije proti severu na Balkan, čez Alpe v Nemčijo in Švico, kakor alpski brak.

Nekoliko drugačnega mnenja je dr. Jungklaus. On deli brake v štiri skupine in postavlja vsaki skupini za temelj poseben tip. V prvo skupino: *canis familiaris* Linne *braccotataricus* šteje on brake vzhoda, zlasti ruske kostromiče.

V drugo skupino: can. fam. *braccomediterraneus* prišteva brake evropskih polotokov, Male Azije in Egipta; ti braki so po večini stoječih, ne klapastih uhljev, n. pr. španski »podenco«.

Tretji skupini je podlaga can. fam. *braccocelticus*, ki naj bi ga bili ustvarili Kelti še pred vdorom Alemanov v Galijo. Kriterij za pripadnost k tej skupini je dolgi zaviti uhlj in pa – urlanje ob gonji. Sem spadajo vsi težki francoski braki in švicarski tekuni. Iz Galije so jih Kelti zanesli v Švico, severno Italijo, na Angleško (bloothound in foxhound) in deloma v Nemčijo, kot barvarje.

Za nas je najvažnejša četrta skupina: can. fam. *bracciointemedius*. Semkaj je zmetal dr. Jungklaus vse ostale brake, torej tudi naše istrijane, severonemške in avstrijske brake in celo francoske brikete ter brake severnih dežel: Švedske, Norveške, Finske, Danske itd. Poslednje imenovane severne dežele so dobile brake iz Nemčije. Naše lovec utegne zanimati poročilo gen. Saveznega tajnika g. kapetana Dreniga, ki se je udeležil leta 1939 glavne skupščine F.C.I. v Stockholmu. Ob tej priliki je bila prirejena tudi velika razstava psov. G. Drenig pripoveduje, da je na tej razstavi videl švedske brake, ki so docela sličili našim kratkodlakim istrijanom. Kolikor je meni znano, švedski čistokrvni braki (stovare) niso bele barve, pa naj bo to plemo Hamilton, Schiller ali Smaland, prav tako niso beli finski ali danski braki. Zato ni izključeno, da so naši istrijani prodrli celo v severne dežele. Vendar je to težko verjeti in gre tukaj najbrž za švicarje (Gelbscheck), ki so bili v severne dežele večkrat uvoženi.

Svojo delitev zagovarja dr. Jungklaus, kakor rečeno, z obliko uhljev in z urlanjem pri gonji. Francoski braki in švicarski tekuni, pravi on, imajo veliko daljše uhlje, ki so spodaj zaokroženi in nimajo oblike trikotnika; razen tega so vedno zaviti.

(Se nadaljuje.)

Predvidena legla lovskih psov

Lovski terierji (SLRLt):

O: 4/I, m: 5/I, 12. 6.,
Anton Horvat,
Sakušak 62, 2256 Juršinci.
O: 5/I, m: 4/I, 4. 6.,
Gorazd Slemenšek,
Dolnje Brezovo 33, 8283 Blanca.
O: 5/I, m: 5/I, 2. 6.,
Ivo Vrhovnik,
Otiški Vrh 49, 2373 Šentjanž.

Resasti jazbečarji (SLRJr):

O: 5/I, m: 5/I, 27. 6.,
Jane Weber,
Dolenje Jesenice 10,
8232 Sentrupert.
O: 5/I, m: 4/I, 4. 7.,
Jože Tlaker,
Poljane 6,
3332 Rečica ob Savinji.
O: 5/I-VUP, m: 4/I, 20. 5.,
Ratko Drobec,
Koracice 28, 2258 Sv. Tomaž.
O: 5/I-VUP, m: 5/I, 27. 5.,
Dušan Rosenfeld,
Stantetova 28, 2000 Maribor.

Brandel-braki (SLRBrb):

O: 5/I, m: 5/I, 26. 5.,
Jože Kos,
Jurjevica 47, 1310 Ribnica.
O: 5/I, m: 4/I, 7. 6.,
Emil Vičič,
Harije 75, 6250 Ilirska Bistrica.

Beagli (SLRBig):

O: 5/I, m: 5/I, 26. 5.,
Nina, Maša Češ,
Ptujška c. 44, 2230 Lenart.
O: 5/I, m: 4/I, 1. 6.,
Barbara Cerkl,
Stanežice 43 B, 1210 Šentvid.

Srbski goniči (SLRGrb):

Tuj plemenjak, m: 5/I, 19. 6.,
Matej Močnik,
Preška cesta 10, 1215 Medvode.

Kdl. istr. goniči (SLRGik):

O: 4/I, m: 5/I, 15. 6.,
Miran Prinčič,
Snežeče 11/a, 5212 Dobrovo.

Resasti istrski goniči (SLRGlr):

O: 4/I, m: 4/I, 6. 6.,
Ivan Tomšič,
Trnje 7, 6257 Pivka.
O: tuj plemenjak, m: 4/I, 29. 5.,
Ladislav Dolenc,
Delnice 15, 4223 Poljane.
O: 4/I, m: 5/I, 31. 5.,
Filip Bak,
Vas Vrhpolje 19, 6240 Kozina.

Planinski goniči (SLRGpl):

O: 5/I, m: 5/I, 11. 6.,
Jožef Verčko,
Trobjele 46 d,
2380 Slovenj Gradec.

Hanovrski barvarji (SLRHb):

O: 5/III GP, m: 4/II GP, 1. 7.,
Jože Golobič,
Šrekļevce 21, 8833 Semič.

Bavarski barvarji (SLRbb):

O: 5/I GP, m: 5/I GP, 20. 6.,
Jure Pagon,
Godovič 118, 5275 Godovič.

Brak-jazbečarji (SLRbj):

jelenje rjavi
O: 5/I, m: 4/II, 9. 7.,
Jože Cirmski,
Obrežje 44,
8261 Jesenice na Dolenjskem.
O: 5/I, m: 5/I, 25. 6.,
Franc Francelj,
Rapljevo 30, 1313 Struge.

Slovaški goniči (SLRSK):

O: tuj plemenjak, m: 4/I, 1. 6.,
Florjan Želodec,
Marin 31, 6257 Pivka.
O: tuj plemenjak, m: 4/I, 4. 6.,
Janko Logar,
Pod bregom 2,
2380 Slovenj Gradec.

Nemški ptičarji - žimavci (SLRNŽ):

O: 5/I, m: 4/III, 25. 5.,
Valter Lapajne,
Podvozna pot 2, 6320 Portorož.
O: 5/5 -JZP-197,
m: 4/3 -ŠPP-175, 1. 5.,
Vladimir Masten,
Polenšak 1/a, 2257 Polenšak.

Nem. kdl. ptičarji (SLRNkp):

O: tuj plemenjak,
m: 5/PZP - 54, JZP - 171, 2. 6.,
Vladimir Kobal,
Kidričeva 15, 5270 Ajdovščina.

Irski setri (SLRIS):

O: 5/PPA -50,
m: 5/PZP - 39, 4. 7.,
Tatjana Klinar,
Planina pod Golico 10/a,
4270 Jesenice.

Špringer španjeli (SLRšš):

O: 5/I, m: 5/I, 13. 7.,
Klara Sotensšek,
Naselje na Šahtu 12,
1412 Kisovec.
O: 5/I, m: 4/II, 27. 5.,
Peter Verstovšek,
Gornji Lenart 6, 8250 Brežice.

Nemški prepeličarji (SLRPr):

Rjavci:
O: 5/I, m: 5/II, 10. 7.,
Alojzij Slavko Hotko,
Župelevec 16, 8258 Kapele.

Kinološka zveza Slovenije

Mali oglasi

Orožje in lovška optika

Prodaj odlično ohranjeno in zelo natančno **karabinko** Sava - Kranj, kal. 8 x 57 IS, s str. daljnogledom Swarovski 6 x 40 (Suhlova montaža). Zamenjam jo za karabinko 6,5 x 57 z enakim ali podobnim str. daljnogledom. Tel.: 031/306-001.

Prodaj Suhlovo **tricevko**, kal. 12 - 12/7 x 65 R, s str. daljnogledom in karabinko, kal. .30 - 06, s str. daljnogledom. Tel.: 040/897-257.

Prodaj risanico - repetirko, kal. .300 ultra Mag., in ostro-strelno repetirno **risanico**, kal. .308 Win. Tel.: 041/604-504.

Ugodno prodaj polavtomatsko pištolo znamke Beretta, kal. 5,6 (.22), z dokumenti. Tel.: 041/644-859.

Prodaj češko bokarico ZH, mod. 304, kal. 7 x 57 R /12, z menjalnimi cevmi 12/12 in s str. daljnogledom Swarovski 4 x 32 (Suhlova montaža). Puška je lepo ohranjena. Cena 800 €. Tel.: 031/660-766 ali (01) 534-01-10.

Prodaj strelni daljnogled Meopta R1, 3 - 12 x 56, nov, še v garanciji, in dvogled Bushnell Trophy 8 x 42 - camo. Tel.: 051/357-183.

Prodaj nov strelni daljnogled Meopta - Arminius 1,5 - 6 x 42 (križ A4). Cena 380 €. Tel.: 041/856-045.

Prodaj naslednje orožje: risanice - karabinke: Steyr Mannlicher, kal. 6,5 x 57, in optiko Kahles 2 - 10 x 50; Ruger mark II, kal. .308 Win., in 6 x 42 Swarovski; CZ Mauser, kal. 7 x 64, s Tasco Titan 3 - 9 x 48; Steyr Mannlicher, kal. .30-06 z Zeiss 2,5 - 10 x 50; Steyr Mannlicher (kratka), kal. .223 Rem., s Swarovski 6 x 42; Mauser - Borovlje, kal. 6,5 x 68, in Swarovski 6 x 42; Mannlicher Schönauer kal. 6,5 x 54, Msch.; Mauser švedski, kal. 6,5 x 55, z o. piko Buschnell 3 - 9 x 48; **tricevke:** Heym - Nemčija, kal. 16 - 16/30-06, z Zeiss 6 x 42; Sauer & Sohn - original, kal. 16 - 16/7 x 57 R, z Zeiss 6 x 42; **borovelska bokarica** (Sodia), kal. 16/7 x 65 R, s Kahles 6 x 42; **kombinirke:** Blaser, kal. 9,3 x 74/9,3 x 74, s Kahles 2,5 - 10 x 50; Sauer & Sohn - original, kal. 16/7 x 57 R, z Docter 6 x 42; Suhl, kal. 16/7 x 65 R, z Zeiss 6 x 42; A. Zoli 20/7 x 65 R Swarovski 6 x 42 (Suhl mont.); ZH češka, kal. 12/65 R s Swarovski 6 x 42 (Suhlova montaža); Brno ZH, kal. 12/7 x 57 R in Zeiss 6 x 42; Brno ZH, kal. 12 / 5,6 x 50 R Mag., s str. daljnogledom Zeiss 6 x 40; **šibrenice trap:** Miroku (Japonska); Trap Sport; Miroku Jagd trap; Fabram Sport trap; Suhl Jagd trap; **lovske šibrenice:** Suhlova brezpetelinka, kal. 12/12/70; ruska brezpetelinka Bajkal IZ 27, nova, kal. 12 - 12/70; ruska brezpetelinka IZ 27, nova, kal. 16/16/70; **pištolo:** CZ Brno 75, kal. 9 x 19 mm; Jerico - Izrael, kal. 9 x 19 mm, nova; Walther P - 99, kal. 9 x 19 mm; EFN Herstal Browning,

kal. 9 x 19 mm; Smith & Wesson, kal. 9 x 19 mm; Walther PP Ulm (orig. jeklo), kal. 7,65 mm; Walther PP Ulm (orig. jeklo), kal. 7,65 mm; Ruger Sport Hunter mark III., kal. .22 LR; **revolverji:** Smith & Wesson, kal. .357 Mag.; Rossi Target, nov, kal. .357 Mag., 6 ". Branko Majcen, tel.: 041/690-051, od 9. do 12. ure in od 14. do 20. ure.

Prodaj revolver Smith & Wesson Special, mod. 686, kal. .357 Mag., cev 4". Tel.: 031/516-068.

Prodaj šibrenico Merkel Suhl, kal. 12 - 12, z ejektorji (cena 800 €); **karabinko** CZ, kal. 7 x 57 (lahka izvedba) s str. daljnogledom Kahles 4 x 32 (Suhlova montaža), cena 1.500 €; **revolver** S & W, mod 686, kal. .357 Mag. (700 €). Vse malo uporabljano. Tel.: (01) 563-36-21.

Prodaj dobro ohranjeno **risanico**, kal. 7 mm Rem. Mag., Orbis - Kranj (za levičarja), s str. daljnogledom Swarovski 6 x 42 (zasučna eaw montaža) in **revolver** Reck, kal. .22 L. R. Tel.: 041/620-535.

Zelo ugodno prodaj popolnoma nov (še zapakiran) ameriški **str. daljnogled** Simmons, z variabilno nastavitvijo povečave (z garancijo). Odporen je proti odsunu pri streljanju z najmočnejšimi kalibri. Cena 160 €. Tel.: 041/217-768.

Prodaj risanico, kal. 5,6 x 50 R Mag., s str. daljnogledom 4 x 32 (zelo lep izdelek); **šibrenico petelinko** (dratenko), kal. 16 - 16, ter **dvocevno prednjačo**. Tel.: 041/264-132.

Prodaj šibrenico brezpetelinko CZ, kal. 16 - 16 (250 €), **bok šibrenico** Kettner 12/12 (600 €), novo češko **risanico - prelamačo** ZBK 110, kal. .222 Rem. (450 €), in lovsko **kombinirko** Heym, kal. 16/5,6 x 50 R Mag. (800 €). Vse puške so v odličnem stanju. Tel.: 040/599-585, popoldne.

Prodaj odlično risanico Mauser, kal. 8 x 57 IS, s str. daljnogledom Zeiss 2,5 - 10 x 48. Tel.: 031/347-759.

Prodaj repetirko Steyr Mannlicher Luxus, kal. 5,6 x 57, s str. daljnogledom Swarovski 1,5 - 6 x 42 ali brez. Tel.: 041/749-053.

Prodaj risanico - repetirko, kal. .243 Win., Luxus izvedba. Tel.: 051/332-567.

Prodaj enocevno šibrenico Stevens, mod. 820b, kal. 12. Tel.: (05) 734-25-27 ali 041/46-41-08.

Prodaj neuporabljano, odlično ohranjeno **karabinko** Orbis - Kranj, mod 112, kal. .243 Win., s str. daljnogledom Swarovski 6 x 42. Cena je 1500 €. Puška je kot nova. Tel.: 041/375-988.

Prodaj lepo ohranjeno **karabinko**, kal. .243 Win.; polavtomatsko **risanico**, kal. 308 Win., mod. 100, s str. daljnogledom (Suhlova montaža); bogato gravirano **borovelsko bokarico**, kal. 16/7 x 65 R, s str. daljnogledom Kahles 6 x 42 (2.400 €); ter **pištolo** Basque, kal. 9 mm,

kratki (250 €) in 100 kosov nabojev, kal. 6 mm Rem. Mag. Tel.: 031/380-448.

Lovski psi

Prodajam brak-jazbečarja, stara 9 tednov, jelenje rdeče barve. Tel.: 041/522-990.

Prodajam leglo ostrodskih ptičarjev – žimavcev, odličnih staršev. Ivan Šepce, Kapele. Tel.: 041/378-261.

Želite imeti psa pod kontrolo?
Ga šolati brez naporov, hitro, pravilno in učinkovito?

To vam omogočajo

ELEKTRONSKE OVRATNICE.

Dometi signalov od 200 do 1.600 m.

Na voljo tudi

NEVIDNA ELEKTRONSKA OGRAJA ZA PSE DO 1200 m.

Informacije:

tel.: 041/406-471

Prodajam tri psičke pasme kratkodlaki istrski gonič vrhunskih, delovnih staršev, stare 15 tednov. Oče šampion Evrope, mati CAC in CACIB. Oba starša sta delavna psa in odlična goniča. Tel.: 041/847-873, 01/78-89-258; Janez Petrič, Na Gmajni 2, Velike Lašče.

Prodajam dve leti staro psičko slovaški kopov, odlično telesno in delovno ocenjena, l. n. r. v delu na divje prašiče. Odlična za lov na divje prašiče. Tel.: 041/57-17-595.

Prodajam leglo nemških prepeličarjev – sercev (samičke). Starši so odlični lovci in razstavnici psi. Tel.: 041/809-143 ali (03) 717-595.

Prodajam kakovostno leglo nemških prepeličarjev – sercev, odličnih staršev. Tel.: 041/279-082.

Prodajam kratkodlake istrske goniče, odličnih staršev. Tel.: (04) 519-60-06 ali 041/724-096.

Prodajam leglo nemških lovskih terierjev, potomce odličnih delovnih staršev. Tel.: 041/346-914.

Prodajam dve psički pasme balkanski gonič, odličnih staršev, poleženi 29. 4. 2009. Tel.: 070/824-320.

Prodajam dve psički nemški prepeličarki – serki, odličnih staršev v delu in po KS. Tel.: (03) 571-75-95; 041/809-143.

Prodajam posavski gonički, stari 17 in 4 mesece. Tel.: 051/410-302.

Prodajam tri samičke nemške prepeličarke – rjavke, stare 3 mesece. Tel.: 041/494-587, Ivan.

Prodajam mladiče pasme slovaški kopov (2 M in 2 Ž), stare dva meseca, potomce vrhunskih vzrejnih linij. Oče je odličen slovaški plemenjak, ki je bil lani 10-krat prvak na tekmah v delu na divje prašiče ter 4-krat v delu po KS. Mati je izjemno delavna, mirnega značaja, sledoglasna in ostra. Tel.: (02)88-44-633 ali 031/613-302, Logar.

Prodajam dve psički pasme bavarski barvar (leglo 13. 5. 2009). Tel.: 051/332-567.

Prodajam 3 mesece starega, tribarvnega epagneul bretona. Tel.: 0311/714-132.

Prodajam leglo brak-jazbečarjev, odličnih staršev (o: 5/l., m: 5/l.) Za oddajo bodo primerni 20. avgusta. Tel.: (01) 787-02-10.

Na voljo sta še dva psa iz kakovostnega legla nemških prepeličarjev – sercev. Tel.: 041/267-245.

KO STE NA ZAČETKU LOVA MOKRI DO KOLEN,
V NEKAJ MINUTAH PA ŠE VIŠJE,
SE SPOMNITE PRIJATELJA,
KI IMA

**NEPREMOČLJIVE
HLAČE IN JAKNO.**

molex
LOVSKA OBLAČILA

INDUSTRIJSKA CONA TRZIN
Dobrave 1
Telefon: 00 386 (01) 562 13 10
040/524-355

Drugo

Prodajamo fazane, jerebice in race. Tel.: 041/717-464.

Prodajam terensko vozilo Suzuki grand vitara (diesel), vsa oprema, staro 2,5 leta, 58.000 km, kovinsko modre barve. Tel.: 041/844-662.

Prodajam fiat panda, 1.3 Multi-

JULIJ									
Datum	Luna	Sonce		zora/mrak (navt.)					
		vzide	zaide	vzide	zaide	začet.	konec		
1. Sr	15:46	0:51	5:15	20:57	3:45	22:26			
2. Če	16:56	1:16	5:15	20:56	3:46	22:26			
3. Pe	18:01	1:47	5:16	20:56	3:46	22:25			
4. So	19:01	2:24	5:16	20:56	3:47	22:25			
5. Ne	19:53	3:09	5:17	20:55	3:48	22:24			
6. Po	20:36	4:02	5:18	20:55	3:49	22:24			
7. To	21:11	5:01	5:19	20:55	3:50	22:23			
8. Sr	21:39	6:05	5:19	20:54	3:51	22:22			
9. Če	22:03	7:10	5:20	20:54	3:53	22:21			
10. Pe	22:23	8:15	5:21	20:53	3:54	22:20			
11. So	22:41	9:20	5:22	20:53	3:55	22:19			
12. Ne	22:58	10:25	5:23	20:52	3:56	22:18			
13. Po	23:16	11:31	5:24	20:51	3:57	22:17			
14. To	23:36	12:39	5:24	20:51	3:59	22:16			
15. Sr	23:59	13:49	5:25	20:50	4:00	22:15			
16. Če	----	15:03	5:26	20:49	4:01	22:14			
17. Pe	0:28	16:20	5:27	20:48	4:03	22:13			
18. So	1:06	17:35	5:28	20:47	4:04	22:11			
19. Ne	1:56	18:44	5:29	20:46	4:06	22:10			
20. Po	3:00	19:41	5:30	20:46	4:07	22:09			
21. To	4:18	20:26	5:31	20:45	4:09	22:07			
22. Sr	5:42	21:00	5:33	20:44	4:10	22:06			
23. Če	7:08	21:27	5:34	20:43	4:12	22:04			
24. Pe	8:32	21:51	5:35	20:41	4:13	22:03			
25. So	9:51	22:12	5:36	20:40	4:15	22:01			
26. Ne	11:08	22:33	5:37	20:39	4:16	22:00			
27. Po	12:22	22:55	5:38	20:38	4:18	21:58			
28. To	13:34	23:19	5:39	20:37	4:19	21:57			
29. Sr	14:46	23:48	5:40	20:36	4:21	21:55			
30. Če	15:53	----	5:42	20:34	4:22	21:53			
31. Pe	16:55	0:24	5:43	20:33	4:24	21:51			

AVGUST									
Datum	Luna	Sonce		zora/mrak (navt.)					
		vzide	zaide	vzide	zaide	začet.	konec		
1. So	17:50	1:06	5:44	20:32	4:26	21:50			
2. Ne	18:36	1:56	5:45	20:31	4:27	21:48			
3. Po	19:13	2:54	5:46	20:29	4:29	21:46			
4. To	19:43	3:56	5:48	20:28	4:31	21:44			
5. Sr	20:08	5:01	5:49	20:26	4:32	21:43			
6. Če	20:29	6:07	5:50	20:25	4:34	21:41			
7. Pe	20:48	7:12	5:51	20:23	4:35	21:39			
8. So	21:06	8:17	5:53	20:22	4:37	21:37			
9. Ne	21:23	9:23	5:54	20:20	4:39	21:35			
10. Po	21:42	10:30	5:55	20:19	4:40	21:33			
11. To	22:04	11:38	5:56	20:17	4:42	21:31			
12. Sr	22:30	12:50	5:58	20:16	4:43	21:29			
13. Če	23:03	14:04	5:59	20:14	4:45	21:27			
14. Pe	23:45	15:17	6:00	20:12	4:47	21:25			
15. So	----	16:27	6:01	20:11	4:48	21:23			
16. Ne	0:42	17:27	6:03	20:09	4:50	21:21			
17. Po	1:51	18:17	6:04	20:07	4:51	21:19			
18. To	3:11	18:55	6:05	20:06	4:53	21:17			
19. Sr	4:36	19:26	6:06	20:04	4:54	21:15			
20. Če	6:01	19:51	6:08	20:02	4:56	21:13			
21. To	7:23	20:14	6:09	20:00	4:58	21:11			
22. So	8:43	20:36	6:10	19:59	4:59	21:09			
23. Ne	10:00	20:57	6:11	19:57	5:01	21:07			
24. Po	11:15	21:21	6:13	19:55	5:02	21:05			
25. To	12:29	21:49	6:14	19:53	5:04	21:03			
26. Sr	13:39	22:23	6:15	19:51	5:05	21:01			
27. Če	14:45	23:02	6:16	19:50	5:07	20:59			
28. Pe	15:43	23:50	6:18	19:48	5:08	20:57			
29. So	16:33	----	6:19	19:46	5:10	20:55			
30. Ne	17:13	0:46	6:20	19:44	5:11	20:53			
31. Po	17:45	1:47	6:21	19:42	5:12	20:51			

jet 16 V, 4 x 4, letnik 2008, vsa oprema, tovarniška garancija. Tel.: 041/630-754, Mateja.

Izdelam vam pasti za lov polhov (več vrst), **zimske ptičje krmlilnice in umetne valilnice za ptice duplarice**. Tel.: (01) 895-15-96.

Izdelam gamsove čope (tudi divji prašič, jelen, jazbec). Infor-

macije po tel.: (04) 51-41-181 ali 041/819-231, Basaj.

Kupim knjige ZK, št. 2, 4 in 7. Tel.: 041/664-528, Milan.

Prodajam elektronsko ovratnico za šolanje psov; domet signala od 200 do 1600 m. Tel.: 041/406-471.

Prodajam suh orehov les za izdelavo puškinih kopit (okrog

Lovska zveza Slovenije

ima na voljo

**ZELENE POLO MAJICE, S KRATKIMI ROKAVI
IN VEZENIM BARVNIM ZNAKOM SLD
NA LEVI PRSNI STRANI (BREZ ŽEPA).**

Cena majice je 15 € (z DDV) + poštni stroški.

Naročila z navedbo konfekcijske številke in vašega naslova sprejemamo
le po e-pošti: lzs@lovska-zveza.si

1 m³), cena po dogovoru. Tel.: 041/545-615.

**Izdelam ali obnovim vam
kopito za vaše orožje, po
vaših željah.** Na izbiro vam
nudim veliko kakovostnega ore-
hovega lesa. Izdelam vam vse
vrste lestencev iz jelenovega
rogovja. 031/347-759.

**Izdelam vam diatonično har-
moniko** z različnimi lovskimi
motivi. Več informacij po tel:
041/567-126.

**Prodajam nagačenega srnja-
ka, rogove jelena, rogove
kuduja in oriksa.** Tel.: 031/
587-433.

IZDELAVA LOVSKIH OBLEK
(KROJEV)
IN KLOBUKOV PO MERI,
KAKOVOSTNO IN PO ZELO
UGODNI CENI!
PREPRIČAJTE SE SAMI!

KROJAŠTVO PEČOLER, s. p., Kranj
Tel.: 04/23-28-332
GSM: 031/711-055

kontaktni naslov: joze.pecoler@gmail.com

**Prodajam jelenčka in košu-
tico navadnega jelena** iz
kakovostne umetne vzreje.
Cena po dogovoru. Tel.: 051/
652-682.

Lovska družina
PREBOLD

prireja tradicionalno

**LOVSKO STRELSKO TEKMOVANJE
ZA ČLANE IN VETERANE**

v streljanju na glinaste golobe in na MK-tarči srnjak in divji prašič,

ki bo v nedeljo, 26. 7. 2009, pri lovskem domu na Golavi
z začetkom ob 9. uri.

Prijave tričlanskih ekip iste LD in posameznikov bomo sprejemali do 12. ure
na kraju tekmovanja. Najboljše ekipe in posamezniki bodo prejeli pokale in
bogate praktične nagrade.

Za dober srnjakov golaž in prijetno počutje bo kot vedno poskrbljeno.

Pot do strelišča bo primerno označena.

Vse **dodatne informacije** dobite na tel. številki: 051/312-590
(Benjamin Novak) ali 041/737-453 (Marko Rehar).

VABLJENI!

**Tečaj za vodnike
lovskih psov
vseh pasem**
(začetni in nadaljevalni)

Začetek tečaja
bo v prvi polovici
septembra.

Prijave sprejemam
na tel. številko:
051/416-713.

Matjaž Praznik

Hubertus
Club d.o.o.

Ljubljana
Ribji trg 3
Tel.: 01/421 41 90
Faks: 01/421 41 91
GSM: 041/618 610
E-mail: hubertus.club@siol.net

MADŽARSKA

LOV NA DAMJAKA V RUKU
4 polpenzioni v luksuzni lovski koči, 3 dni
organizacije lova z vodenjem poklicnega lovca
in terensko pripravo trofej
ter odstrelom damjaka (s težo rogovja)
– do 2,50 kg 1.050 €
– do 3,00 kg 1.420 €
– do 3,50 kg 1.950 €
– do 4,00 kg 2.870 €
– do 4,50 kg 4.470 €

JESENSKO-ZIMSKI LOV NA JELENA
4 polpenzioni v luksuzni lovski koči, 3 dni
organizacije lova z vodenjem poklicnega lovca
in terensko pripravo trofej
ter odstrelom jelena (s težo rogovja)
– do 5 kg 1.470 €
– do 6 kg 2.130 €
– do 7 kg 3.120 €
– do 8 kg 4.320 €

JESENSKO-ZIMSKI LOV NA MERJASCA
4 polpenzioni v luksuzni lovski koči, 3 dni
organizacije lova z vodenjem poklicnega lovca
in terensko pripravo trofej
ter odstrelom merjasca s čekani dolgimi
– 11,9 cm 690 €
– do 14,9 cm 930 €
– do 16,9 cm 1.220 €
– do 19,9 cm 1.420 €
– do 21,9 cm 1.600 €

interclass
cars d.o.o.
servis in prodaja vozil
Gorjupova 1, Ljubljana - Vič
(0)1 2000 940, 031 634 000
www.interclasscars.si

MAZDA
VOLVO
Ugodnosti za
člane LD

VZREJALIŠČE FAZANOV V ITALIJI
prodajamo mongolske fazane za izpust v naravo
ali nadaljnjo vzrejo.
Dostavimo vam jih na zeleno lokacijo.

Kmetijsko posestvo Giovanni Madinelli – Ulica Codis 20 – 33050
Pocenia (VIDEM) ITALIJA
e-naslov: andrea.madi@libero.it ali mattelig@alice.it
Telefon: +3933 1 358 87 54 (govorimo slovensko)

TELESKOPI - DALJNOGLEDI
NASTAVKI ZA KAMERO - NOSILCI

YUKON
ADVANCED OPTICS

NOČNA OPTIKA

DAT-CON D.O.O.
Polzela 136a
3313 Polzela
Tel.: 03/70333300
www.dat-con.si
klemen@dat-con.si

**Lovska farma
DAMERON
Namibija**

Organiziram lov na lovski farmi
(v mojem spremstvu)
avgusta, septembra in oktobra.
Vse informacije dobite po
telefonu 031/636-191.

Roman Setnikar

Na Mašunu bo
18. 8. 2009 z začetkom
ob 11.30

lovsko-kulturna prireditev –
XIV. HUBERTOVA MAŠA
z Zasavskimi rogisti.

Po maši bo lovsko družabno
srečanje.

Vabljeni!

Informacije po telefonu
031/623-053 ali 031/832-596
e-mail: masun01@yahoo.com

**Vrhunska kakovost - sprejemljiva cena
LOVSKI SPEKTIV SANJU 15 - 45 x 60 WP**

izvrstna vidljivost v mraku • vrhunska kakovost slike • polnjen z dušikom
dolžina: 33 cm • teža: 980 g • neoprenska torbica

CENA:
270,00 €

Beluga, d.o.o. • Ljubljana

Naročila in informacije: 01/ 25 10 880 ali 041/ 72 60 11

**Vrhunska kakovost - sprejemljiva cena
LOVSKI DALJNOGLED 7 X 42 WP**

- vrhunska kakovost slike
- izvrstna vidljivost v mraku
- široko vidno polje
- polnjen z dušikom
- natančna nastaviteljivost
- 10-letna garancija
- cena: **210,00 €**

BELUGA, d.o.o., Slovenska c. 8, 1000 Ljubljana; (01) 25 10 880, 041 72 60 11

**TEHNOOPTIKA
SMOLNIKAR d.o.o.**

TRGOVINA IN SERVIS

Brnčičeva ulica 13
1231 Ljubljana-Črnuče
tel. +faks: 01 426 32 72
e-mail: tehnooptika@siol.net
www.tehnooptika-smolnikar.si

PRESELILI SMO SE

KLUB LJUBITELJEV PSOV JAMARJEV

SLOVENIJA
Župančičeva 9, 1000 Ljubljana
objavlja

**PROGRAM JESENSKIH PRI-
REDITEV**

KLUBA LJUBITELJEV PSOV JAMARJEV

30. avgust: praktičen prikaz vaj za pse jamarje za uporabnostne preizkušnje in PNZ.
Kraj: LD Grosuplje, Plešivica pri Žalni 50, 1290 Grosuplje.
5. september: CACT mednarodna preizkušnja v delu po strelu za nemške lovške terierje.
6. september: praktičen prikaz vaj za pse jamarje za uporabnostne preizkušnje in PNZ.
Kraj: LD Slovenska Bistrica, Zgornja Bistrica 25, 2310 Slovenska Bistrica.
19. september: CACT vsestransko uporabnostna preizkušnja za jazbečarje.
Kraj: LD Velika Nedelja, Trgovišče 58, Velika Nedelja.
3. oktober: vzrejni pregled s preizkušnjo za terierje v lovišču LD Vrhnika.
24. oktober: vzrejni pregled s preizkušnjo za jazbečarje v lovišču LD Brezovica.

PRIJAVE: Za prireditev je treba poslati vsaj 14 dni pred prireditvijo prijavnico in fotokopijo rodovnika na naslov tajnika KLPJ: Gorazd Sinjur, Petrušnja vas 16, 1296 Šentvid pri Stični.

K prijavnici za prireditvi (5. septembra in 19. septembra) je treba priložiti tudi potrdilo o plačnem prispevku, ki znaša za člane kluba 20 €, za nečlane pa 40 €. Vse prireditve se začnejo ob 8. uri. Na preizkušnjo lahko vodniki prinesejo tudi svojo divjad. Transakcijski račun Kluba ljubiteljev psov jamarjev je 02010-0011664410. Obrazec prijavnice je objavljen na spletni strani kluba www.klpj.org. Za mednarodno preizkušnjo v delu po strelu za nemške lovške terierje je organizator rezerviral prenočišča v Gostišču Sovič, Čadram 72, Oplotnica, tel.: (02) 845 02 40, in v Gostišču Lara, Slovenska Bistrica, tel.: (02) 843 16 26. Za prireditvi (3. oktobra in 24. oktobra) pa bo stroške mogoče poravnati

**K
R
O
J
A
Š
T
V
O**

Branko Rožman, s.p.

Erjavčeva 5, Brežice
GSM: 031/544 808
www.krojastvo-rozman.si
e-pošta: krojastvo.rozman@siol.net

Slavnostne
lovske kroje,
srajce (tudi
z dolgimi
rokavi),
telovnike,
plašče
hubertus
in pelerine
izdelujemo
po meri.

**R
O
Ž
M
A
N**

OPTIČNE PIKE

Optične pike so namenjene za hitro
streljanje in za streljanje
v razmerah slabše vidljivosti.

RD 42

RD 30H

RD 30

RD 25H

Optična pika 2. generacije
Panorama

dolžina: 82 mm, teža: 115 g,
4 velikosti merilne pike, 7 jakosti
osvetlitve, ugodna cena:
120,00 €

BELUGA, d.o.o., Slovenska c. 8, 1000 Ljubljana; (01) 25 10 880, 041 72 60 11

1.490 € za lov na merjasca s čekani za medaljo?

Da, v Romuniji. 3-dnevni program lova in bivanja skupaj z odstrelom enega merjasca s čekani do 20 cm. Lov skupine PASAT je prve tri dni lovne sezone: od 1. do 3. avgusta.

Zagotovilo uspeha: vračilo 900 € za neuplenjenega merjasca.

Jelen v ruku (Madžarska): 1.990 € za 3-dnevni »all inclusive« program s tremi dnevi lova, vključno z odstrelom enega jelena s težo trofeje do 6 kg (160-170 CIC).

Sibirski srnjak v prsku (Rusija): 9-dnevni aranžma s šestimi dnevi lova, polno oskrbo, vizo in letalskim prevozom iz Ljubljane za 2.500 €. Odstrel srnjaka je 1.400 € v pavšalu.

Maral in ruku (Rusija): 11-dnevni aranžma s sedmimi dnevi lova, polno oskrbo, vizo in letalskim prevozom iz Ljubljane za 3.700 €. Odstrel marala stane 2.500 € v pavšalu.

Afriški safari v dolini Limpopo: 9-dnevno potovanje, od tega sedem dni Afrike, s petimi dnevi lova in odstrelom dveh glav trofejne divjadi (ena impala in en merjasec); vse za 2.990 €. Vključeni so vsi prevozi, polni penzion, viza, dokumenti za vnos orožja, uporaba centrov Wellness in Knajp. Dodaten odstrel antilop so po ceniku. Odhod skupine v našem spremstvu bo 20. avgusta.

In še: pavšalna cena odstrela ženskih osebkov: eland 150 €, gnu 90 €, impala 20 €.

Los v Kanadi: 10-dnevni aranžma s šestimi dnevi lova, odstrelom enega losa, polno oskrbo in letalskim prevozom iz Ljubljane za 5.900 €. Lovišče ima odlične staze losov, zato je prvi prost termin šele novembra. Sprejemamo pa že rezervacije za lov v ruku 2010.

Pasat, d.o.o., Dolenjska cesta 11, 1000 Ljubljana
www.pasat.si > info@pasat.si > tel.: 01 428 37 40 > GSM: 041 728 143

PUŠKARSTVO ŠPENDAL

Puškarnstvo Špendal, d.o.o.
Gramozna pot 9, 1000 Ljubljana
Gsm: 041 399 307
E-naslov: puskarstvo@siol.net

Leica Blaser ZEISS
SWAROVSKI OPTIK
CHEVALIER
SAUER

...LOV NA KRILIH ŠNEFA
www.snef.si

LOVSKA OBLAČILA "ŠNEF"
LOVSKA OBUTEV
OPTIKA
ORGANIZACIJA LOVA

Tel.: 070 41 41 41 - Marko, 070 41 41 42 - Jani
info@snef.si
PREDSTAVIMO SE VAM TUDI V VAŠI LOVSKI DRUŽINI

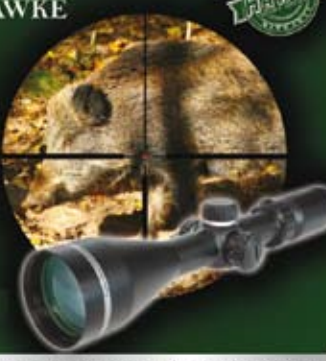

STRELNI DALJNOGLEDI
ANGLEŠKE FIRME HAWKE

Velika izbira strelnih daljnogledov z osvetlitvijo ali brez. Daljnogledi so polnjeni z dušikom, so odporni proti odsunu in imajo 5-letno garancijo.

NE 8x44 IR 164,00 €
NE 1,5-8x44 IR 188,00 €
NE 3,5-10x50 IR 224,00 €

Informacije in naročila BELUGA, d.o.o., Ljubljana; Tel. 01 25 10 880 ali 041 72 60 11

Nagradni fotografski natečaj Divjad in narava

Lovska zveza Slovenije in podjetje Nikon organizirata fotografski natečaj na temo Divjad in narava. Organizatorja želita z natečajem spodbuditi fotografiranje divjih živali, ki sodijo med divjad, v njihovem naravnem okolju.

Na fotografski natečaj, ki bo trajal od 1. junija do 31. decembra 2009, se lahko prijavijo vsi ljubiteljski ali poklicni fotografi s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji.

Fotografije pošljite po elektronski pošti na naslov urednistvo@nikonsvet.si, v polje zadeva pa vpišite »Natečaj divjad in narava«.

Najboljše fotografije čakajo privlačne nagrade:

1. nagrada: Nikon COOLPIX P6000 in spektiv,
2. nagrada: Nikon COOLPIX P90,
3. nagrada: Nikon COOLPIX L100.

Podatki o nagradnem natečaju in pogoji sodelovanja:

1. Trajanje natečaja

Natečaj bo trajal od 1. junija do 31. decembra 2009.

2. Udeležba

Na natečaju lahko sodelujejo vsi državljani Republike Slovenije.

3. Pogoji udeležbe

Na natečaju sodelujejo fotografi, ki lahko po elektronski pošti pošljejo do skupno tri fotografije na naslov urednistvo@nikonsvet.si s pripisom *Natečaj Divjad in narava* in kratkim opisom motiva živali ter kraja, kjer je bila fotografija posneta. Za veljavne bodo šteli le motivi živali, ki sodijo v skupino **divjad**. Fotografije pošljite v zapisu JPG, največja velikost naj ne presega 3 MB (kljub temu si shranite tudi večje fotografije, saj vas bo organizator ob morebitnem premenu nagrade prosil za fotografijo v polni velikosti in kakovosti). Fotograf z oddajo fotografije jamči, da je fotografija njegovo lastno avtorsko delo. V primeru morebitne ugotovitve kršitev avtorskih pravic bo tudi kazensko in materialno odgovarjal izvirnemu avtorju za kršitev. Nepravilno oz. nezadostno izpolnjenih poslanih elektronskih sporočil strokovna komisija ne bo obravnavala. Fotograf se s pošiljko svojih fotografij strinja z njihovo objavo na spletni strani *Nikonsvet* in v reviji *Lovce*, prav tako organizatorju dovoljuje uporabo fotografije na različnih promocijskih tiskovinah in spletnih vsebinah, povezanih s fotografskimi natečaji. Fotograf se s pošiljanjem svojih fotografij strinja tudi s splošnimi pravilniki nagradnih iger in bo v primeru prejetja in prevzema nagrade tudi v roku poravnal nastale davčne obveznosti (plačilo dohodnine iz naslova nagrade).

4. Nagrade in objava rezultatov

Nagrade fotonatečaja na temo *Divjad in narava* so:

1. nagrada: Nikon COOLPIX P6000 in spektiv,
2. nagrada: Nikon COOLPIX P90,
3. nagrada: Nikon COOLPIX L100.

Nagrade podelja podjetje **Nikon Slovenija**. Rezultati natečaja in nagrajenci bodo objavljeni januarja 2010 na spletni strani www.nikonsvet.si in v reviji *Lovce*. Vsi nagrajenci bodo o nagradah obveščeni po elektronski pošti. Rok za prevzem nagrad je 28. februar 2010.

5. Strokovna komisija

Strokovna komisija bo sestavljena iz treh ljudi: Nikonovega NPS-fotografa, člana Lovske zveze Slovenije in predstavnika podjetja Nikon Slovenija.

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
ODJEL LOVSTVA I ZAŠTITE PRIRODE
organizira:

STROKOVNI ŠTUDIJ LOVSTVA IN VARSTVA NARAVE

- Trajanje študija: 6 semestrov.
- 180 ECTS-točk
- Strokovni naziv po končanem študiju:
diplomirani inženir lovstva in varstva narave.

- Študij poteka kot izredni študij.
- Pogoji vpisa: končana srednja šola.
- Študij je usklajen s celotnim vseživljenjskim izobraževanjem.
- Prijave za študij: junij/september 2009.

- Možnost nadaljevanja: strokovnega, specialističnega in univerzitetnega študija.

INFORMACIJE O ŠTUDIJU:

- Trg J. J. Strossmayera 9, 47000 Karlovac, R. Hrvatska
- tel. +385 (0)47 843 500; 843 520
- web: <http://www.vuka.hr>
- e-mail: lovstvo@vuka.hr

MEDO šport

TRGOVINA ZA LOV, RIBOLOV IN REKREACIJO

Cesta Toneta Kralja 2, Grosuplje, tel.: 01/ 787 37 01
(Obrtna cona pod Slivniškim hribom)

**AKCIJE
KREDITI
POPUSTI**

Titan puške + montaža + optika -10%

- puške, pištole, revolverji
- strelivo - Sellier&Bellot, RWS, Geko, Norma, Fiocchi
- vse vrste lovskega tekstila in pokrival PAJK
- strelni daljnogledi, dvogledi ...

www.biros.si

ANCELJ, d.o.o.

Lebanova 3
8000 Novo mesto

www.ancelj.si

Tel.: 07 33 21 081, e-naslov: ancelj-nm@siol.net

Delovni čas: od 8.30 - 12.00; 13.00 - 16.00, sobota ZAPRTO

MELIOR TEMPERAMENT Z ŽLAHTNIM POREKLOM

Strelivo elitnih strelcev, ki sledi vašim pričakovanjem.

**V JULIJU IN AVGUSTU
SAMO
0,176 EUR/KOS**

NOVO V PONUDBI

Krogelno strelivo
s 30 % boljšimi
balističnimi
lastnostmi kot
strelivo, ki ga
uporabljate.

IMPALA
Bullets
EUROPE

www.ancelj.si

ULOV, d.o.o.

TPC Lucija, Obala 114,
6320 Portorož (SI)
Tel: (05) 67-79-850

URNIK:

Delovni čas: od 9.00 do 12.00; 16.00 do 19.00
Sobota: od 9.00 do 13.00

MERKEL 140
Dvocevne risanice
Enocevne risanice
Kombinirane
lovske puške

MERKEL KR 1
Kompaktna in
lahka repetirna
lovska risanica
(Standard: 102cm/2,9
kg)

**STRASSER
RS 05, NOVO!**
Repetirna lovska
risanica sodobne
zasnove z
menjalnimi cevmi
različnih kalibrov

Lovske puške: Blaser, Sauer, Weihrauch,
Mauser, Heckler & Koch, Kriegerhoff,
Fabarm, Voere, Heym ...

Pištole in revolverji: Taurus, Sig Sauer,
Sphinx, Arminius, Heckler & Koch,
Peters Stahl, Glock ...

Noži: Eka, Helle, Karesvando, Roselli ...

Montažni elementi: EAV, Recknagel ...

Optika: Kahles, Zeiss, Schmid & Bender,
Swarovski, Bushnell, Tasco ...

NIGELOH: Krvosledni jermeni in
ovratnice, jermeni za puške in dvogledi ...

Noži FALLKNIVEN
Švedska kakovost

(Večplastno jeklo, trdota 59 do 64 HRC)

Ugodni gotovinski popusti!

KOLIKO PREVEČ? boste namenili za Vaš avto?

KIA - največ za Vaš evro!

"... V času, ko se dvakrat obrne vsak evro, so avtomobili, kot je letošnja
zvezdnica Kia cee'd, najbolj gospodarna izbira ..."
(Delo, 16.05.2009)

cee'd

Inovativni design, varčni motorji, popolna varnostna
in bogata standardna oprema že od

9.990 EUR

KIA cee'd JE NAJBOLEJ PRODAJAN DRUŽINSKI
AVTOMOBIL V SLOVENIJI V LETU 2009

Soul

Urbani crossover

6x AIRBAG, ABS, ESP, klima,
el. paket in radio ... sedaj že od

12.990 EUR

KMAG d.d., Leskoškova 2, Ljubljana

01/58-43-333, 01/58-43-416

www.kia.si

*Popoln garancije na voljo na www.kia.si/akcija, oz. pri zastopniku Kia. Kombinirana poraba goriva in emisija za
vozila cee'd 1.4 je 6.3 l/100 km, 149 g/km CO₂; za Soul 1.6 6.5 l/100 km, 154 g/km CO₂. *MP cene vključujejo
vse dane popuste, akcije, bonuse ter ne vključujejo doplačila met. barve, prevoza. Slika je simbolična.